
36
9 E
2

69

1

GEMMA SENTENTIARVM S. P. AVGVSTINI DE AVXILIIS.

Selectarum ex omnibus Tomis, & Libris ipsius P. Augustini

A P[illegible]colao de Gracchis Romano, Ordinis Eremit. S. Augustini, Mag. & Doct. in S. T. & V. I. professore.

Ad Sanctissimum Dominum Nostrum
VRBANVM VIII. P. M.

ROMÆ, Apud Andream Pheum. MDCXXVI.
Superiorum permissu.

Utitur F. Jo: Christophorus
F. Franciscus } Iustiniani
F. Vincentius M.[illegible]
[illegible] Praed.[illegible] [illegible]

VRBANO VIII. PONT. MAX.

VM diu in ſapientiæ S. P. Auguſtini lætis campis laborauerim ſententiaſque doctrinarum quæ ſparſim in ipſius Doctoris eximij libris, & operibus veluti Gemmæ fulgentiſſimæ emicant, recollegerim, & alphabetico ordine ſub ſuis titulis deſcripſerim, viderimque in hiſce laboribus Auguſtinianam doctrinam, ad inſtar theſauri in vnum coactum vſui ſtudioſorum catholicæ veritatis ad expugnandos impios hoſtes, quam abſolutiſſimè, & abundantiſſimè præſtari, nolui re ad vmbilicum redacta tardior eſſe in eas ędendo, & primum ſententias complectentes totum argumentum de auxilijs ſicuti præcurſores aliorum laborum delegare ſum arbitratus, & ſub tuo nomine Beatiſſimè Pater, vt magni doctoris, maximo Magiſtro. præſentatę doctrinę videantur, ſpem habens maximam in tua humanitate, quæ inter cæteras virtutes tuas vt Heſperus inter ſydera fulget, fore vt hilari vultu accipias, quod ſi contigerit, vt facies digniſſima imperij, quod tenes terrarum orbis finibus, & ſolis radijs incircumſcriptum promittit, ac

policetur,

policetur, lętior audeam cæteras in lucem emittere meis ſenis iam viribus firmioribus factis in tuis fauoribus inceptam æditionem ad finem perducere, & præſertim Theoremata de Pontificia Poteſtate ad hæreticorum confuſionem, quos fulgoribus ſancti Patri noſtri ipſiuſque doctrinis coſterni, velut de cælo tactos vidit, quàm frequentiſſimè Catholica Mater Eccleſia. Reliquum eſt, vt pietatem erga te meam, & voluntatem in Chriſtianam Rempublicam commendatam cupiens, humiliter ad oſculum ſanctiſſimorum pedum proſternendo rogem Deum Optimum Maximum, vt te diu ſeruet humano generi incolumem, & fœlicem. Romæ, Quarto Non. Februarij. M DC X X V I.

Veſtræ Sanctitatis

Humillimus Seruus

Fr. Nicolaus de Gracchis Romanus
Ord. Eremit. S. Augnſtini.

Magister Fr. Hieronymus de Ghettis Romanus Ord. Eremitarum S. Augustini Prioris Generalis indignus.

REuerendo Patri Magistro Nicolao de Gracchis Romano eiusdem Ordinis. Cum nobis exploratum feceris omnia Diui Patris Augustini opera, iuxta verum, & Catholicum sensum, te in Compendium redigisse: nos, vt his fructuosis laboribus tuis alios iuuare possis virtute præsentium, & nostri muneris auctoritate, bona à reuisoribus habita relatione, seruatis seruandis, imprimendi facultatem concedimus. In nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti; Amen. Dat. Romæ, die prima Octobris 1625. Nostri Officij affixi Sigillo.

Loco ✠ Sigilli.

R.[ti] Lib. 2.

Imprimatur si videbitur Reuerendiss. P.Mag. Sac.Pal.Apost.

A. Episcopus Hieracen. Vicesg.

Imprimatur.

Fr.Dominicus Paulacius Magister, Socius Reuerendiss.Patri Fr. Nicolai Rodulfii, Ord.Prædic. Sacri, & Apostolici Palatii Magistri.

Præfatio ad Lectorem.

CIAS piè Lector. Quod vt facilius, & absque vlla difficultate inuenire possis, quæ auctoritates de auxilijs tractantur, & ponuntur à S.P. Augustino, & quæ fundamenta, ex quibus arguitur gratiam spiritualem necessariam esse, non solum auxilium generale, sed spirituale, ex quibus argumenta possunt formari, absque speciali Dei auxilio, hominem non posse bene operari, (vt quando dicitur) animam mortuam esse absente Deo, sicut & corpus absente anima dicitur mortuum; & sicut corpus viuificatur ab anima, quando est præsens, ita, & anima viuificatur, præsente Deo, & quod nullus potest suscitare seipsum, nisi ille, qui mortua carne, non est mortuus, scilicet Christus, & cetera. Facilè deducitur animam in peccato mortali absente Deo existentem, non posse operari bene, absque gratia Christi spirituali, ipsam resuscitante: non autem per auxilium generale solum, cum libero arbitrio hominis, quod per peccatum dicitur ligatum, & animam mortuam ex absentia Dei, vt patet tom. 7. nu. 501. & tom. 10. num. 475. &c. & quæ auctoritates probant hoc idem immediate composui, seu enucleaui huius libri sententias ab operibus S.P. Aug. & à sententijs à me extractis ex operibus eiusdem P. Aug. In quo duæ partes continentur, scilicet auctoritates per alphabetum, de auxilijs, & Compendiolum earumdem auctoritatum, itaquod si inuenies aliquam sententia in alphabeto, quæras in Compendiolo, librum, tomũ, & numerum, ad quem te remittit, & statim inuenies eundem numerum, tomum, librum, & capitulũ; à quo fideliter est abstracta sententia, & si vis accedere, ad alphabetum magnum, & Compendium omnium operum S.P. Augustini, à me extractum, inuenies affluenter, quicquid volueris, tum in hac materia, tum etiam in alijs materijs: sed pro maiori dilucidatione, & intelligentia de-

clarandi

clarandi mihi videntur aliqui termini. Primo, quod nam dicitur auxilium generale, & quod speciale, quæ gratia generalis,& quæ gratia specialis. Secundo, iste terminus gratia physicæ, accepta, quomodo est intelligenda, & quomodo dicitur naturalis. Auxilium igitur generale,& gratia generalis dicitur illud, quod naturaliter accipit homo,in sui natiuitate, scilicet quando Deus dat homini in sui natiuitate lib.arb. & voluntatem, & dicitur naturalis gratia, & possibilitas,quam homo accipit à Deo, vt ait S.P.Aug. tom.7. c.4. de natura, & gratia; num.507. & c. 3.num.496.& c.4.num.520. & de natura, & gratia; c.24.& de gratia Christi, num.527.& 520.& c.24.num.527.& tom.2. epistola 95.Innoc.num.278. ex tom.10. c.11. de verb.Apostoli, & 204. & serm.12. de tempore. Et hanc gratiam vniuersalem confitebatur Pelagius,] qui terminus scilicet gratia naturalis idem est, quod gratia physicæ sumpta. Vnde physis dicitur natura, secundum S.P Aug. tom.1. & tom. 4. & tom. 5. vt patet in magno alphabeto, & secundum communiter physicos in primo physicorum, & hanc gratiam confitetur Pelagius, negatq; gratiam Christi; solum differt in nomine, quia Pelagius vtitur hoc termino(naturaliter)alij verò physicè sumpta gratia: quod idem sonat, quod naturaliter. Caueas igitur piè lector, nè dicas physicę sumpta gratia,posse hominem facere opera meritoria, vel lib arb. posse ex se moueri ad benefaciendum, & esse principium meriti, quod conuenit fidei, quæ est principium meriti, & auxilium speciale, quia ex hoc euacuaretur mors, crux, & resurrectio Christi; quod dicitur auxilium speciale; vt longe probat P. Aug. in tom. 7. per totum contra Pelagium. Vnde Petrus negauit primo, & non fleuit,per auxilium generale; negauit secundo, & non fleuit; negauit tertio, & fleuit, quia respexit eum Dominus; secundum Ambrosium citatum à P. August. libet primus, de gratia Christi 11. 45. Secundo animaduerte, quod quando inuenis apud P. August. in voluntate esse positum, vt homo velit illud, vel illud,scilicet bonum, vel frui, vel non frui, vel peccatum posse, per lib. arb. caueri, vel non caueri, vel homo, vbi voluerit erit, vel quocunque ierit,

queierit e it, vel hominis laus, in voluntate, & bono opere,& similia; fuerunt .n. ista omnia retractata lib. 1. retractationum. c. 9. & ibi. Intellige quando lib. arb. mouetur ad bene operandum semper supposita gratia, & quod voluntas præparatur à Deo per occultissimam gratiam, vt patet 1. tomo. lib. 3. de lib. arb. num. 467. & lib. 1. c. 1. num. 466. & 12. num. 442. & lib. 3. num. 481. & lib. 1. c. 6. num. 445. & c. 14. 443. & lib. 1. de lib. arb. c. 13. 442. & 443. & tom. 7. lib. 1. de gratia Christi. c. 6. & in multis alijs locis; & ideo dicit opera bona, quæ agit homo sine gratia, & fide, & sine adiutorio in ventum puluerem portat. serm. 113. tom. 10. num. 700 serm. 7. 1012. & 1013. & peccata sunt; vt idem ait per totum, & ideo opera bona incipiunt à fide. tom. 2. c. 30. epistola 120. ad Honor. num. 393. vnde nemo bene operatur, inquit Aug. Nisi fides præcesserit serm. 95. de tempore, tom. 10. num. 566. & propterea auxilio Dei non aufertur lib. arb. sed liberatur. c. 32. de eccl. dogm. tom. 3. & gratia Dei multi homines subito conuertuntur, sicut patet de Saulo, cuius conuersio desuper facta est, manifesto miraculo, per subitam acceptationem, & præparationem gratiæ lib. arb. ordinariæ vero præparatur lib. arb. à Domino, & disponitur. c. 19. lib. contra duas epistolas Pelagij, tom. 7. num. 594. & ideo gratia dicitur, gratia, quia non præcedentibus meritis datur, tom. 9. 16. & tom. 3. num. 323. & 4. 722. & 7. 942. Ex quibus satis habetur, quod auxilium speciale dicitur gratia præueniens, intellectum mouens ad cogitationem salutis per fidem, ostendendo vilitatem peccati commissi, & beatitudinem, siue gratiam recuperabilem, & excitando affectum eius ad prosequendam inspirationem, & dirigit hominem ad finem specialem supernaturalem, qui est visio Dei beatifica, in qua Deus dicitur concurrere specialiter, ad mouendũ hominem, & tanto specialius, quanto actus propinquior est fini supernaturali, & visioni diuinæ. Et hoc auxilium requiritur ad cogitandum de beatitudine, ad habendam contrictionem peccatorum, ad habendam memoriam peccatorum, & ad recordationem iudiciorum Dei, & ad merendum adhuc specialius, & ad martyrium adhuc specialius, & requiritur ad omnem actum bonũ moraliter. Hęc igitur piè lector cogites, si non vis errare. Vale.

GEMMA SENTENTIARVM COMPENDIOLI S.P. AVGVSTINI DE AVXILIIS PER TOMOS, LIBROS, ET CAPITVLA.

SELECTARVM PER F. NICOLAVM de Gracchis Romanum Magistrum, & Doctorem Sac. Theol. & V.I. Professorem.

Tom. I.

GRatia Dei suos electos sic prædestinauit, vt eorum, qui iam in eis vtuntur lib. arb. ipse etiam, voluntates præpararet, lib. I. retract. cap. 8.t.I.n.7.

Voluntas ergo ipsa, nisi gratia Dei liberetur à seruitute, qua facta est serua peccati, & vt vitia superet adiuuetur, rectè, pièque viui non potest, lib. I. retract. c. 9. t. I. n. 8.

Tom. I.

Potentiæ animæ, sine quibus rectè viui non potest, media bona sunt lib. I. retract. t. I. c. 9. n. 8.

Gratia non esset, si daretur ex meritis, & nisi eam præueniret diuinum beneficium, quæ vtique gratis datur, &c. lib. I. retract. t. I. c. 9. n. 8

Voluntas adeo est in nostra potestate, quod nihil est in nostra potestate, quam voluntas est. lib. retract. cap. 9.

t. 1. n. 8.

Homo ſponte cadere potuit, ideſt lib. arb. non etiam reſurgere ad quam miſeriam, iuſtè damnationis pertinet ignorantia, quam patitur homo ab exordio natiuitatis ſuæ, quo nec ab ipſo malo liberatur, quiſque, niſi gratia Dei, lib. 1. retract. c. 9. t. 1. n. 9.

Homines præcepta implere poſſunt, ſi velint, ſed præparatur voluntas à Domino, & tantum augetur munere charitatis, vt poſſint, lib. retract. c. 10. t. 1. n. 10

Voluntas, vt homines præcepta implere poſſint præparatur à Domino lib. 1. retract. c. 10. t. 1. n. 10.

Deus adiuuat, non tantum pios homines, ſed etiam, non pios, vt pij efficiantur, ac ipſum inueniant. lib. 1. retract. cap. 13. t. 1. n. 12.

Velle adiecet mihi, perficere autem bonum non inuenio. lib. 1. retract. cap. 13. t. 1. n. 16.

Concupiſcens carne aduerſus ſpiritum, non ea, quæ vult homo facit, concupiſcit, quidem nolens, & non ea, & in eo non facit, quod vult, ſe ſi vincitur concupiſcentiæ conſentit volens, & in eo nō facit, quod vult, lib ſcilicet iuſtitiæ, ſeruuſque peccati. lib. retract. 1. c. 13. t. 1. n. 13

Voluntas in tantum libera eſt, in quantum liberata eſt, & in tantum voluntas appellatur, non ſicut Manichęi deſipiunt alienæ naturæ additamentum, ſed vitium, à quo non ſanamur, niſi gratia Dei, ſaluatoris. lib. retract. c. 15. t. 1. n. 16

Animæ quicquid faciunt, ſi natura, non voluntate faciunt, ideſt lib. arb. & ad faciendum motu animi carent, ſi denique his abſtinendi ab opere ſuo, poteſtas nulla conceditur, peccato earum teneri non poſſumus. lib. 1. retract. c. 15. t. 1. n. 17.

Corpora diligendo peccamus, quia ſpiritualia diligeret, & iuſtitia iubemur, & natura poſſumus, & tunc in genere noſtro optimi, & beatiſſimi ſumus, & vtique id agit gratia, vt ſanata natura, quod vitiata non poteſt, poſſit per eum, qui venit quærere, & ſaluum facere, quod

Tom. I.

quod perierat. lib. I. retract. c. 15. t. I. n. 17.

Gratia id agit, quod sanata natura, quod vitiata non potest, possit per eum, qui venit, quærere, & saluum facere, quod perierat. lib. I. retract. c. 15. t. I. n 17

Gratia datur, vt ad Deum, quis conuertatur, qui ab eo auersi sunt, vel erant, lib. I. retract. c. 15. t. I. n. 18

Voluntatem mutare in melius, in potestate hominis est, sed ea potestas nulla est, nisi à Deo detur, de quo dictum est dedit eis, potestatem filios Dei fieri. lib. I. retract. c. 22. t. I. n. 23.

Cum enim in potestate nostra sit, cum volumus, facimus, nihil tã in potestate nostra, quam ipsa voluntas à domino Deo. lib. I. retract. c. 22. t. I. n. 23.

In nostra potestate esse, vt vel inseri bonitati Dei, vel excidi eius seueritate mereamur quia in potestate nostra, nõ est, nisi, quod nostram sequimur voluntatem, quæ cum fortis, & potens, præparatur tamen à Domino, facile fit opus pietatis, etiam, quod difficile, & impossibile fuit, lib. I. retract. c. 22. t. I. n. 23.

Tom. I.

Gratia Dei sola liberat à concupiscentiæ dominato, per Iesum Christum Dominum nostrum, dono spiritus sancti; per quem diffusa charitas in cordibus nostris vincit concupiscentias carnis, nè consensiamus eis ad malefaciendum, sed potius bona faciamus, contra Pelag. lib. I. retract. c. 23. t. I. n. 23.

Deus non elegit opera cuiusquam in præscientia, quæ ipse daturus est, sed fidem elegit, in præscientia, vt quem sibi crediturum esse præsciuit, ipsum elegerit, cui spiritum sanctum daret, vt bona operando etiam vitam æternam consequeretur, lib. I. retract. c. 23. t. I. n. 23

Gratia nõ est gratia si eã merita, vlla præcedant, nè iam, quod datur, non secundum gratiam, sed secundum debitum reddatur potius meritis, quam donetur, lib. I. retract. c. 23. t. I. n. 23

Deus idem est, qui operatur in nobis omnia lib. I. retract. t. I. n. 23.

Tom. 1.

Bonum, quod operamur illius est, qui dat credentibus spiritum sanctum, lib. 1. retract. c. 23. t. 1. n. 24.

Velle nostrum est, & credere, illius autem est dare credentibus, & volentibus facultatem bene operandi per spiritbm sanctum, per quem charitas in cordibus nostris diffunditur, sed eadem regula vtramque ipsius est, quia ipse præparat voluntatem, & vtrumque, quia non fit, nisi volentibus nobis. lib. 1. retract. c. 23. t. 1. n. 24

Velle neque possumus, nisi vocemur, & cum post vocationem voluerimus, non sufficit voluntas nostra, & cursus noster, nisi Deus vires currentibus præbeat, per ducat quo vocat... lib. 1. retract. c. 23. t. 1. n. 24

Sicut in his, quos eligit Deus, onn opera, sed fides inchoat meritum, vt per munus Dei, bene operentur, sic in his, quos damnat in fidelitas, & impietas inchoat, pęne meritũ, vt per ipsam poenã etiam male operãtur, sed fidei meritum etiam ipsum esse, donum Dei est. lib. 1. retract. c. 23. t. 1. n. 24

Tom. 1.

Cuius enim miseretur, facit est bene operari, & quem indu rat relinquit eum, vt male operetur, sed & illa misericordia præcedenti merito fi dei tribuitur, & ista obduratio præcedẽti impietati. lib. 1. retract. c. 23. t. 1. n. 24

Misericordiam cõsecutus sum, vt fidelis essem, & data est, vt essem fidelis. lib 1. retract. c. 23. t. 1. n. 24

Misericordia Dei, & vocamur & credimus præstatur, vt bene operemur, nõ autex operibus nostris. lib. 1. retr. c. 23. t. 1. 24

Lib. arb. vt sit ad rectè faciendũ gratia Dei liberatur. lib. 1. retract. c. 26. t. 1. n. 26

Lex spiritualis est, ego autem carnalis sum, venundatus sub peccato, satis ostendit nõ posse impleri legem, nisi spiritualibus, quales facit gratia Dei, hoc ex persona hominis sub lege positi, nõ dum sub gratia. lib. 1. retract. c. 26. t. 1. n. 27

Misericordia Dei est, præueniens voluntates, quę si non esset, nõ præpararetur voluntas à Domino, & ad eam pertinet scilicet misericordiã, & ip

Tom. I.

sa vocatio; quæ etiam fidē præuenit; lib. I. retract. c. 26 t. I. n. 28.

Laboratum est pro lib. arb. voluntatis humanæ; sed vicit Dei gratia, lib. 2. retract. c. I. t. I. n. 29.

Voluntas ipsa cum volumus, sine vllo interuallo temporis presto est, sed hanc quoque ad bene viuendum desuper accipimus potestatem, cum præparatur à Domino, lib. 2. retract. c. I. t. I. n. 29

Non dicimus esse in potestate nostra, nisi quod cum volumus fit, vbi prius, & maxime est ipsum velle, lib. 2. retract. c. I. t. I. n. 29

Si vos filius liberauit, tunc vere liberi eritis, scilicet gratia, intelligendo, non meritis vestris. lib. 2. c. 8. retract. t. I. n. 31.

Gratia est, per quam natura liberatur, & regitur, lib. 2. retract. c. 42. t. I. n. 38

Pelagiana hæresis, ab episcopis sanctæ Romanæ Ecclesiæ condemnata est, lib. 2. retract. c. 50. t. I. n. 40

Gratia cum defenditur, non negatur lib. arb. sed Pelagiani ita defendunt lib. arb. vt

Tom. I.

negent gratiam asserentes, secundum merita dari gratiam. lib. 2. retract. c 66. n. 43

Deus aperit aures cordis nostri, ac dicit animæ nostræ salus tua ego sum, lib. I. confess. c. 5. n. 47

Deus est lumen cordis hominis, & panis oris intus animæ illius, & virtus maritans mentem eius, & sinum cogitationum mentis eius, qui non eum amat, & fornicatur abs te. lib. I. confess. c. 12. t. I. n. 51.

Adiscendi acumen, & celeritas, intelligendi donum Dei est, sed quandoque nō ad vsum, sed ad perniciem magis hominibus malis. lib. 4. confess. c. 14. n. 71.

Peccator relinquit Deum, sed Deus non relinquit peccatorem. lib. 5. confess. c. 2. t. I. n. 72.

Homo à beatitudine in miseriam vertitur, & indiget auxilio Dei, quo erui purgarique posset. lib. 7. c. 2. n. 89.

Anima nulla vnquam potuit, poteritue cogitare aliquid, quod sit Deo, melius, qui summum, & optimum bonum est. lib. 7. confess. c. 4. n. 90.

Tom. 1. Tom. 1.

n. 90.

Deus qui est iustissimus moderator vniuersitatis consulentibus consultisque nescientibus occulto instinctu agit, vt dum quisque consulit, hoc audiat, quod oportet eum audire occultis meritis animorum ex abysso iusti iudicij sui, & non diuinationes, lib. 7. confess. c. 6. n. 92.

Deus benedicit iustũ, sed prius iustificat, lib. 10. confess. c. 2. t. 1. n. 116.

Deus est, qui docet, nec quisquam præter ipsum alius doctor veri, vbicunque claruerit, lib. 11. confess. c. 6. t. 1. n. 74.

Merita enumerans vera sua, nihil enumerat, nisi munera sua. lib. 9. confess. c. 13. t. 1. n. 115.

Continens nemo potest esse, nisi Deus det, & hoc ipsũ erat sapientiæ scire cuius erat hoc donum Dei est, lib. 10. confess. c. 29. t. 1. n. 126

Dà quod iubes, & iube quod vis lib. 10. confess. c. 29. n. 126. & c. 31. n. 127.

Gratia Dei omnia. lib. 13. confess. c. 3. n. 155

Dono Dei omnia, lib. 13. confess. c. 10. n. 157

Opera enim eorum narramus, sed tu es, qui operaris in eis, vt operentur animam viuã, lib. 13. confess. c. 21. t. 1. n. 161.

Deus est, qui dat fidem, his qui ad eum perueniunt, spem, & charitatem, & alias virtutes, lib. 1. soli loq. c. 9. t. 1. n. 360.

Oculus animæ mens est ab omni labe corporis pura, idest cupiditatibus rerum mortalium, iam remota, atque purgata, quod ei nihil aliud prętstat, quam fides primo, lib. 1. soli loq. c. 6. t. 1. n. 362

Anima nulla sanatur, sine tribus istis, scilicet, Fide, Spe, & Charitate, vt possit Deũ videre, sed habens ista, potest vtique sanari, lib. soli loq. c. 6. t. 1. n. 362.

Christus intus docet occultissime, lib. de Magistro. c. 12. t. 1. n. 394.

Nihil est tam arduum, atque difficile, quod non Deo adiuuante planissimum, atque expeditissimum fiat, lib. 1. de lib. arb. c. 6. n. 438.

Animum peccare nulla mens facere potest & seruum libidinis

Tom. 1.

dinis: nisi propria voluntas & lib. arb. & hoc est pœna peccati. lib. 1. de lib. arb. c. 11. t. 1. n. 441

Vides igitur iam, vt existimo in voluntate nostra esse constitutum, vt hoc, vel fruamur, vel careamus, tanto & vero bono, sed hoc fuit retractum lib. 1. retract. c. 9 voluntas est enim, qua peccatur, & rectę viuitur, quod his verbis egimus; voluntas ergo ipsa, nisi gratia Dei liberetur à seruitute, qua facta est serua peccati, & vt vitia superet adiuuetur, rectè pięque viui nõ potest à mortalibus lib. 1. de lib. arb. c. 12. t. 1.442

Viuere rectè, honestęque quisquis vult, si id se velle pręfugacibus bonis vel asseq(u)atur tantam rem, tanta facilitate, vt nihil aliud ei, quam ipsum velle sit habere, quod voluit, fuit retractatum, lib. 1. retract. cap. 9. sed hoc supposita gratia semper dicendum vbicunque inueniatur, lib. 1. de lib. arb. c. 13. n. 442. & 443

Quid ergo causæ est, cur dubitandum putemus, etiam si

Tom. 1.

nunquam antea sapientes fuimus, voluntate, nos tamen laudabilem, & beatam vitam, voluntate turpem, ac miseram, mereri ac degere, sed hoc fuit retract. lib. 1. retract. c. 9. nisi addatur, supposita gratia, lib. 1. de lib. arb. c. 13. t. 1. n. 443

Lex enim illa æterna de cuius consideratione redire, iam tempus est incommutabili stabilitate firmauit, vt in voluntate meritum sit, in beatitudine autem, & miseria præmium, atque supplicium; sed hoc fuit retract. lib. 1. retract. c. 8. scilicet in voluntate meritum sit verũ, sed supposita gratia, lib. 1. de lib. arb. c. 14. t. 1. n. 443

Lib. arb. quid autem, quisque sectandum, & amplectendũ eligat, in voluntate esse positum, vt constat, nullaque re de arce dominãdi, rectoq. ordine mentem deponi, nisi voluntate, sed hoc fuit retract c. 9. voluntas enim est, qua peccetur, sed rectè viuitur supposita gratia, lib. 1. de lib. arb. c. 16. n. 445

Lib. arb. quo peccandi voluntatem habere conuincimur fuit

nobis

nobis datum ab eo, qui fecit nos, non tamen causa peccandi vertenda est in Deum, qui illud dedit, lib. I. de lib. arb. c. 16. t. 1. n. 445

Homo in quantum homo est, aliquid bonum est, quia rectè viuere, cum vult potest, sed hoc fuit retractatum, lib. I. retract. c. 9. potest homo rectè viuere, per lib. arb. sed supposita semper gratia, lib. 2. de lib. arb. c. 1. t. 1. n. 446.

Bona magna, non solum, sed etiam, & minima bona esse non possunt, nisi ab illo, à quo sunt omnia bona, scilicet à Deo, lib. 2. de lib. arb. c. 19. t. 1. n. 463.

Voluntas ad proprium conuerti tur, cum suæ potestatis vult esse, ad exterius, cum aliorum propria, vel quæcunque ad se nō pertinet cognoscere studet, ad inferius, cum voluptatem corporis diligit, & sic homo excipitur ab alia vita, quia superbus, curiosus, & lasciuus efficitur, lib. 2. de lib. arb. c. 19. t. 1. n. 464

Voluntas adhærens communi, atque incommutabili bono impetrat prima, & magna hominis bona, cum ipsa sit medium quodam bonum, lib. 2. de lib. arb. c. 19. t. 1. 464.

Voluntas, quæ regitur administratione diuinæ prouidentię quæ congruis sedibus ordinat omnia, & pro meritis, sua cuique distribuit. Ita fit, vt neque illa bona, quę à peccantibus appetuntur vllo modo mala sint. lib. 2. de lib. arb. c. 19. t. 1. n. 464

Homo lapsus ex se non potest resurgere, sed adiutorio Dei, vtiq. lib. 2. de lib. arb. c. 20. t. 1. n. 464.

Motus ille auersionis, quod fatemur esse peccatum defectiuus motus est, omnis autem defectus ex nihilo est, qui autem defectus, quia est voluntarius in nostra positus est potestate, &c. lib. 2. de lib. arb. c. 20. t. 1. 464.

Nullum tibi bonum, velle sentienti vel intelligenti, vel quoquo modo coitāti occurrat, quod non sigt ex Deo ita etiam nulla natura occurrit, quę non sit ex Deo. lib. 2. de lib. arb. c. 20. t. 1. n. 464

Voluntas non sicut homo spōte

Tom. 1.

te cecidit, ita sponte resurgere potest, nisi porrecta nobis dextera Domini nostri Iesu Christi firma fide teneamus; pro vt in lib. 1. retract. c. 9. lib. 2. de lib. arb. c. 20. t. 1. n. 464

Bonum omne ex Deo est, & nulla natura est, quę non sit ex Deo lib. 2. de. lib. arb. c. 20. t. 4. n. 464

Voluntas auertitur ab incommutabili bono, ad commutabili bonum, cum non nisi animi & voluntarium, & ob hoc culpabilē esse fatemur; omnis de hac re disciplina vtilis ad id valeat, vt eo motu improbato, atque choibito, voluntatem nostram ad fruendum sempiterno bono, à lapsu temporalium conuertamus, sed hoc fuit retractatum lib. 1. retract. d. c. sed additur suppbsita gratia. lib. 1. retract. c. 9. sed additur supposita gratia. lib. 3. de lib. arb. c. 1. t. 1. n. 466

Deus hominem beatum facit, non necessitate, sed voluntate, tamen Deo faciente; lib. 3. de lib. arb. c. 3. t. 1. n. 467.

Tom. 1.

Veritas optimè clamat. Non enim possum aliud sentire esse in potestate nostra. Nisi quod cum volumus. Quapropter nihil, tam in potestate nostra, quam ipsa voluntas, sed hoc fuit retractatum. lib. 1. c. 9. retract. ea enim nullo interuallo mox vt volumus præstò est: voluntas enim est, qua peccamus, & rectè viuimus, quod his verbis egimus, voluntas ergo ipsa, nisi gratia liberetur à seruitute, qua facta est serua peccati, vt vitia superet, adiuuetur, rectè pièque viui non potest à mortalibus, & hoc diuinum beneficium est, quo liberatur. lib. 3. de lib. arb. c. 3. t. 1. n. 467.

Voluntas igitur nostra, nec voluntas, nisi esset in nostra potestate. Porro, quia est in nostra potestate, libera est nobis, non enim est nobis liberum, quod in potestate non habemus, & ideò præscientia Dei voluntatem nostram non cogit lib. 3. de lib. arb. c. 3. n. 468.

Prçsciētia Dei voluntatem no-

ſtram non tollit, nec poteſtatem, & ſic non neceſſitat nos ad aliquid faciendum. lib. 3. de lib. arb. c. 3. t. 1. n. 468

Homo ſi neceſſitate peccat, quia Deus pręſciuit: ergo homo voluntatem non habet in ſua poteſtate, quod eſt abſurdum. lib. 3. de lib. arb. c. 3. t. 1. n. 468.

Deus fecit naturas omnes, non ſolum in virtute, atque iuſtitia, per menſuras; ſed etiam pecceturas, non vt peccaret, ſed vt eſſent ornaturæ vniuerſum, ſiue peccare, ſiue non peccare voluiſſent. lib. 3. de lib. arb. c. 11. t. 1. n. 475.

Deus autē nulli debet aliquid, quia omnia gratuita præſtat, & ſi quiſquam dicet; ab illo aliquid deberi meritis ſuis, vt eſſet, non ei debebatur. lib. 3. de lib. arb. c. 16. t. 1. n. 479.

Peccatum poteſt caueri, ſed præſuppoſita gratia. lib. de lib. arb. cap. 18. t. 1. n. 481.

Peccatum autem caueri poteſt, ſed hoc retractatum fuit, lib. 1. retract. cap. 1. poteſt caueri peccatum præſuppoſita gratia, & tamen per ignorantiam facta quedam improbantur ſicut diuinis legimus auctoritatibus: Miſericordiam conſecutus ſum, quia ignoranter feci. lib. 3. de lib. arb. c. 18. t. 1. n. 481.

Peccata ideo dicuntur, quia ignorans, quiſque non rectè facit, & quod rectè facere non poteſt, hoc eſt, quia de peccato illo libetè voluntatis originem ducunt, Illud enim præcedens meruit iſta ſequentia, ſicut linguam dicimus non ſolum membrū, quod mouetur in ore dum loquimur, ſed etiam illud, quod huius membri motum conſequitur, ſecundum quē modum dicimus linguarum alia Græca, alia Latina, ſic dicendum eſt, de peccato. lib. 3. de lib. arb. c. 19. t. 1. n. 481.

Ignorantia vero, & difficultas eſt cauſa peccati, inde incipit anima proficere, & ad cognitionem, & requiem, donec in ea perficiatur vita bea

ta

ta promoueri, quem profe-ctum in ſtudijs optimis, atq. pietate, quorum facultas ei non negata eſt, ſi propria voluntate neglexerit, iuſti in grauiorem, quæ iam pœnalis eſt, ignorantiam, difficultatemque præcipitatur, lib. 3. de lib. arb. c. 22. t. 1. n. 485.

Ignorantia veri, & difficultas recti ſi naturalis eſt homini; vnde incipiat in ſapientiæ, quietiſque beatitudinem ſurgere nullus hanc ex initio naturali rectè arguit, ſed ſi proficere voluerit, aut à profectu retrorſum relabi voluerit, iure merito, pœnas luit. lib. 3. de lib. arb. c. 22. t. 1. n. 485.

Filio Viduæ, quid profuit fides ſua, quam vtique mortuus nō habebat, cui tñ profuit matris fides, vt reſurgeret, quanto ergo potius fides aliena poteſt conſulere paruulos cui ſua perfidia, non imputari. lib. 3. de lib. arb. cap. 23. tom. 1. n. 486.

Meritum innocentiæ paruulis non poteſt eſſe antequam aliquid nocere poſſit; ideo ſi affliguntur, non eſt quærenda cauſa in Deo. lib. 3. de lib. arb. c. 23. n. 486

Homo velle non poteſt, niſi aut extrinſecus, per ſenſum corporis admoneatur, aut occultis modis in mentem veniat, & ſic culpa eſt hominis eligentis deteriora. lib. 3. de lib. arb. c. 25. t. 1. n. 488.

Eccleſia catholica, vtitur gentibus ad materiam operationis ſuæ, hæreticis ad probationem doctrinę ſuę, ſchiſmaticis ad probationem, & ad documētum ſtabilitatis ſuę; Iudæis ad comprobationem pulchritudinis ſuæ. lib. de vera relig. cap. 6. t. 1. n. 492.

Eccleſia catholica alios inuitat, alios excludit, alios relinquit, alios antecędit: omnibus tamen gratiæ Dei participandæ dat poteſtatem, ſiue illi informandi, ſiue adhuc, ſiue reformandi, ſiue recolligendi, ſiue admittendi. lib. de vera relig. c. 46. t. 1. n. 492.

Eccleſia carnales ſuos, tanquā

paleas, tolleret, quibus in area frumenta tutiora sunt, donec talibus tegminibus exuantur; & in hac area pro voluntate quisque, vel palea, vel frumentum est, tamdiu sustinetur peccatum, seu error, cuiuslibet, donec, aut accusatorem inueniat, aut prauam opinionem pertinaci animositate defendat. lib. de vera relig. c. 6. t. 1. n. 492.

Anima viuens, dum est in hoc mundo eas, quas aduersum se nutriuit cupiditates fruendo mortalibus, & ad eas vincendas, gratiâ Dei se adiuuari credat mēte illi seruiēs, & bona voluntate, absque dubio reparabitur frueturq; Deo. lib. de vera relig. c. 2. t. 1. n. 495.

Lex diuinæ prouidentiæ est, vt nemo à superioribus adiuuetur ad cognoscendam, & percipiendam gratiam Dei, qui non ad eamdem puro affectu adiuuerit, & ad lib. de vera relig. cap. 28. t. 1. n. 502.

Bonum, quod vitiari non potest Deus est; cœtera autem omnia vitiari possunt, bona ex ipso autem sunt, quæ per seipsa vitiari possunt. lib. de vera relig. c. 18. t. 1. n. 498.

Vita æterna est totum præmiū, quod non potest præcedere meritum, & prius homini dari, qua dignus est. lib. de morib. Eccl. catholicæ. c. 25. t. 1. n. 531.

Homines si corriguntur bona voluntate, Deique auxilio, quod omiserant peccando, pœnitendo recuperant. de zizania. lib. moribus Eccl. cath. c. 24. t. 1. n. 538.

Admiratio de rebus inspiratis nasci solet, & tamen legunt isti, & laudant Dominum Iesum Christum in Euangelio admiratum esse fidem credentium, & tamen illis fecit fidem ipse Dominus Iesus Christus. lib. 1. de Genes. contra Manichæ. cap. 8. n. 565.

Spiritus sanctus non gemit, quasi indigeat, sed quia ipse nos mouet ad orandum, cū gemimus, quod ipso mouente facimus, ipse facere dictū est. lib. 1. de Genes. contra Ma-

Tom. 1.

Manich. c. 21. n. 571

Animas reuiuiſcere facit Deus per pluuiam ſuper terram, ideſt per verbum ſuum, ſed nubibus eas irrigat, ideſt de ſcripturis Prophetarum, & Apoſtolorum rectè appellantur nubes, quia verba iſta, quæ ſonant ſciſſo, & percuſſo tranſeunt, & inde non orant ante peccatum. lib. 2. contra Manich. c. 4. t. 1. n. 576.

Habet vnuſquiſque noſtrum in bonis operibus, & recta vita, tanquam diſtinctos ſex dies Primo die lucem fidei. Secundo, tanquam firmamentum diſciplinæ. Tertio, quo mentem ſuam adferendo bonorum operum fructus. Quarto, quo iam in illo firfirmamento diſciplinæ ſpirituales intelligentias operatur. Quinto, in actionibus turbulentiſſimi ſæculi, tanquã in aquis maris operari. Sexto, producit de terra animam viuam, ideſt de ipſa ſtabilitate mentis ſuæ, vbi ſpiritales habet fructus, ideſt bonas cogitationes. lib. 2. de Geneſi contra Manich. c. 25

n. 573.

Auguſtinus dixit de bono ſẽtẽtiarũ magis, quam de meritis ſuis confidere. lib. de vita S.P. Aug. c. 27. t. 1. n. 607.

Tom. 2.

Homo ſine gratia, quæ ab illo eſt nemo poteſt vincere concupiſcentias vitioſas, & ſi qua earum reſidua non vicerit, veniali remiſſione purgari. t. 2. n. 8

Anima in corporibus poſt peccatum ordinata, regit corpus ſuum, non omnimodo, pro arb. ſed ſicut leges vniuerſitatis ſinunt. epiſtola 7. ad Marcellinum. t. 2. n. 20.

Animæ beatæ, tunc omnimodo regent pro lib. arb. nunc vero non omnimodo, ſed ſicut leges ſinunt, epiſtola 7. ad Marcell. t. 2. n. 21.

Sacramenta veteris legis, non iuſtificabant, ſed gratia Domini noſtri Ieſu Chriſti, ac illa ſacramenta diuinitus data fuerunt priori populo, ſcilicet Iudæorum, ad ſignificationem futurorum, quæ Chriſtum oportebat impleri. epiſt. 19. ad Hier. 47

Fide-

Tom. 2.

Fidelis vocatur paruulus, ſicut credere reſpondetur, non rem ipſam annuendo mente, ſed ipſius rei ſacramentum percipiendo, cum auten homo ſapere cæpit, non illud ſacramentum repetit;ſed intelligit eiuſque veritati cõſona, etiam voluntate coaptabitur. Epiſt. 23. ad Bonif. t.2. n.58.

Anima nulla Dei culpa, nulla Dei neceſſitate, vel ſua: ſed propria voluntate iu peccatum eſſe collapſam, nec liberari poſſe de corpore mortis huius, ſcilicet peccati, vel ſuæ voluntatis virtute, tanquam ſibi ad hoc ſufficiente, vel ipſius corporis morte, ſed gratia Dei, per Ieſum ChriſtumDominum noſtrũ, nec omnino eſſe animam vllam in gẽnere humano, cui non ſit neceſſarius ad iiberationẽ, mediator Dei, & hominum, homo Chriſtus Ieſus. epiſt.28.ad Hier. t.2. n. 62.

Anima quælibet, ſine gratia mediatoris, & ſacramento eius, in qualibet corporis ætate de corpore exierit, & in

Tom. 2.

pœnam futuram, & in vltimo iudicio recepturam corpus ad pœnam, ſi autem poſt regenerationem,in Chriſto poſt mortem corporis habituram ad gloriam receptura. epiſt.28. ad Hier. t. 2. n. 62.

Animæ etiam paruulorum neceſſaria eſt liberatio ex obligatione peccati, eaque nullam eſſe, niſi per Ieſum Chriſtum, & hunc crucifixum. epiſt.28.ad Hier. t.2.n.63

Animas Deus non cogit fieri peccatrices, vel puniat innocentes, neque nagare fas eſt, eas quæ ſine Chriſti ſacramento de corporibus exierint, etiam paruulorum, niſi in damnationem trahi. epiſt.28.ad Hier. t.2.n.64

Anima paruuli de reatu peccati liberanda eſt, nec alio modo,niſi gratia Dei,per Ieſum Chriſtum Dominum noſtrũ. epiſt. 29. ad Hier. t. 2. n. 69.

Gratia ſola ſanari poteſt à deſideriorũ morbo noxiorum; ideo medicus clamat: Venite ad me omnes,qui laboratis. epiſt. 45. ad Armentarium

rium Ricarium. t.2.n.102
Lib.arb.adiuuari, per gratiam. vt rectè sapiamus, atque faciamus, vt cum venerit Dominus,reddere vnicuique, secundum opera eius,inueniat opera nostra bona, quæ prę parauerat Deus in illis ambulemus. epist.46. ad Valentinum, &c. t.2.n.103.& 104.
Epistola 46. Augustinus Valentino in cuius contubernio, quidam erat, qui videbatur non rectè sentire de lib. arb. docens, nec lib. arb. sic asserendum, vt nihil tribuamus gratiæ, nec gratiam ita prædicandam, vt negemus lib. arb. hominis. t.2.n.103
Sine me, nihil potestis facere. contra nouos Pelagianos, qui dicunt gratiam Dei, secundum merita nostra dari. epist. 46. ad Volusianum. t.2.n.104.
Gratia Dei si non est,quomodo saluat mundum, & si non est lib. arb. quomodo iudicat mundum. Non est igitur neganda gratia Dei. neque lib. arb. vt à Dei gratia separetur, tanquam sine illa cogitare, vel facere secundum Deum,vlla ratione possumus. epist.46.ad Volusianum. t.2.n.104
Gratia Dei, & misericordia eius conuertit hominē.ps.18. Misericordia eius præueniet me, vt iustificetur impius. epist.46. ad Volus. t.2.n.104.
Quid habes, quod non accepisti, si autem accepisti, quid gloriaris, quasi non acceperis. epist. 46. ad Volus. t.2.n.104.
Lib. est hominis arb. & gratia Dei, sine cuius adiutorio, lib.arb. nec conuerti potest, ad Deum, nec proficere in Deo. epist. 46. ad Volus. t.2.n.105.
Lib.arb.si posset sine adiutorio Dei gratiæ fieri,vt lib.arb. vt intelligeremus, atque saperemus, non diceretur Deo. Dà mihi intellectum, vt discam mandata tua. Psal.116. & illud.Aperuit illis sensum, vt intelligerent scripturas. Luc.24. si quis vestrum indiget sapientia postulet à Deo.qui dat,&c. Iac.1.epist. 46.ad Volus. t.2.n.105

Boni

Tom. 2.

Boni non solum secundum suæ voluntatis, bonę merita præmium consequentur, sed etiam ipsam bonam voluntatem, per Dei gratiā consecuti sunt. &c. epist. 46. ad Volusianum. n. 105

Gratia Dei non datur aliquo merito humano, quæ sola hominem liberat, per Dominum nostrum Iesum Christum. epist. 46. ad Volusian. n. 105.

Omnia, quæ ad mores nostros pertinent, quibus rectè viuimus à patre nostro, qui in cœlis est, esse poscenda, nè de lib. arb. præsumentes à diuina gratia decidamus. epist. 47. ad Valentin. n. 106

Orandum est pro inimicis nostris, qui nondum in Christum crediderunt, vt credāt, quod inaniter fieret, nisi Ecclesia crederet etiam malas, atq; infidelium hominum voluntates, per Dei gratiam in bonum posse conuerti, & ita Ciprianus dicit. epist. 47. ad Valentinum. n. 106

Lib. arb. fides catholica non negat, siue vitam malam, siue bonam, neque tantum ei

Tom. 2.

tribuit, vt sine gratia Dei valeat aliquid, siue vt ex malo conuertatur in bonum, siue vt in bono perseuerāter proficiat, siue vt ad bonum sempiternum perueniat. epist. 47. ad Valentin. n. 106

Lib. arb. non sic defendimus, vt ei bona opera, sine Dei gratia tribuatis: nec sic defendamus gratiam, vt quasi de illa securi mala opera diligatis. epist. 47. ad Valentinum. n. 107.

Iustitiam Dei ignorantes, & suam volentes constituere, iustitiæ Dei non sunt subiecti, horum impietas etiam idolatriam superat. epist. 48. ad Vincentium. n. 110.

Virtus nobis non erit: nisi adsit ipse quo iuuemur, nec beatitudo, nisi adsit ipse, quo fruimur, totum mutabile, atque corruptibile nostrum, quod per seipsum imbecille, & quædam materies miseriarum, dodo immortalitatis, atque incorruptionis absorbeat. epist. 52. ad Macedonium n. 151.

Deus omnes homines vult saluos fieri, nullo alio modo intel-

intelligatur præstari: nisi per mediatorem Iesum Christū, cum verbo caro factum. epistola 59. ad Paulinum. n. 194.

Christus deleuit Chirographū, & omnia delicta, quæst. 8. epist. 59. ad Paulinum. n. 197.

Res prospera donum Dei est, consolantis, & res aduersa, donum est admonentis Dei. epist. 87. ad Felician. n. 255

Lib. arb. qui dicit ad dominica pręcepta implenda sufficere, etiam si Dei gratią, & spiritus sancti dono, ad opera bona non adiuuetur omnino anathematizandum est, & omnibus execrationibus detestandum, & qui hoc asserunt, à gratia Dei pœnitus alieni sunt, sol. quęst. 2. de lib. arb. epist. 89. ad Hilariū. n. 257.

Lib. arb. valet ad opera bona, si diuinitus adiuuetur, quod fit humiliter petendo, & faciendo. sol. quæst. 2. de lib. arb. epist. 89. ad Hilar. n. 257.

Lib. arb. desertum diuino adiutorio, qualibet scientia legis excellat, nullo modo habebit iustitiæ solicitudinem, sed inflationem, impię superbiæ, & exitiosum tumorem. sol. quæst. 2. de lib. arb. epist. 89. ad Hilar. n. 257

Salus non erit in multitudine virtutis suæ, & sic ægrotus non præsumat de suis viribus, sol. quæst. 2. de lib. arb. epist. 89. ad Hilarium. n. 257.

Plenitudo legis est charitas, & nemo potest esse continens, nisi Deus det. sol. quæst. de lib. arb. epist. 89. ad Hilar. n. 258.

Lib. arb. voluntatis non tollitur quia iuuatur, sed ideo iuuatur, quia non tollitur. sol. quæst. 2. epist. 89. ad Hilar. n. 258.

Lex non docet, quid velle debemus ad abundantiam delictorum, nisi adiuuet gratia, vt quod volumus, valeamus, & quod voluerimus impleamus, sol. quæst. 2. epist. 89. ad Hilar. n. 258

Lib. arb. & si potest, quid ei prodest, nisi illi agat gratias, ex eo, quod potest à quo petendum est, quod nondum est.

est. fol. quæst. 2. epist. 89. ad Hilar. n. 558

Peccati initium ex Adam factũ est, quod imitati cœteri sunt, & per gratiam liberati, & iustificati sunt. fol. quęst. 3. epist. 89. ad Hilar. n. 259.

Antiquos iustos sciamus, quicunque esse potuerunt, non nisi per Christum, & eãdem fidem esse liberatos per gratiam, per quam liberamur, & nos scilicet per incarnationem Christi, quæ illis prænunciabatur, sicut à nobis facta annunciatur. fol. quæst. 3. de peccato originali. epist. 89. ad Hilarium. n. 260.

Legis plenitudo fit, non per vires lib. arb. quod est in nobis, sed per spiritum sanctũ, qui datus est nobis. fol. quæst. 3. de peccato originali. epist. 89. ad Hilarium. n. 261.

Libertas arbitrij sine gratia non est libertas, sed contumacia. fol. quæst. 3. de peccato orig. epist. 89. ad Hilar. n. 261.

Lex subintrauit cum homines negligunt, quod Deus iubet, siue cum de suis viribus præsumentes adiutorium gratiæ non implorant, & addunt infirmitati superbiam, cum auctoritatibus. fol. quæst. 3. epist. 89. ad Hilar. n. 261.

Libero arbitrio, nè quisquam putaret fidens de viribus voluntatis, non dico, sed vanitatis suæ legem potuisse sufficere, & Christi gratiam dederit allegans Apostolũ, sed sola abstulit gratia; fol. quæst. 5. epist. 89. ad Hilar. n. 261.

Deus operatur in nobis velle, & operari, pro bona voluntate, ad Philip. 2. fol. quæst. 4. epist. 89. de diuitibus ad Hilar. n. 265

Lib. arb. in superbiam ælatum sacrilegam Pelagius, & Cælestius extollunt, vt nullum reliquant locum gratię Dei, qua Christiani sumus. epist. 90. Patres Concil. Carthag. ad Inn. n. 269

Auxilium Dei fides impetrat, quæ est in Christo Iesu Domino nostro. Pelag. autem, & Cælestius dicunt, quod talem

talem hominem creauit' naturam, quæ per propriam voluntatem legem Dei possit implere, siue naturaliter in corde non scriptam, siue in litteris datam. epist. 90. Patres Concil. Carthag. ad Inn. n. 269
Spiritus adiuuat infirmitatem nostram. epist. 90. Patres Concil. Carthag. ad Inn. n. 269.
Lib. arb. sine gratia non posse bene operari, contra Pelag. & Coelestium. epist. 90. Patres Concil. Carthaginen. n. 269.
Pelag. & Cœlestius hæretici negant paruulos baptizari, & gratiam. epist. 90. Patres, Concil. Carthag. ad Inn. Papam. n. 270
Gratiam Dei non consequentur, qui sine illo tantum se assequi posse confidunt, per lib. arb. epist. 91. Innoc. ad patres, Concilij Carthaginē. n. 271.
Gratiam negare, qui tam iniquus potest esse, tam barbarus, tam totius religionis, tam Christianis mentibus inimicus, qua huic te negare debere, quicquid in quotidiana gratia consequeris, cui te ipsum confideris debere, quod natus es. epist. 91. patres ad Ianuarium. n. 271.
Adiutorio quotidiano nos egere, negare non possumus; hoc enim, siue bene viuimus præcamur, vt melius sanctiusque viuamus, siue praua sentientes à bonis auertimur, vt ad rectam reddeamus viam eius auxilio plus egemus. epist. 91. ad Ianuar. n. 271
Lib. arb. ad resistendum non potest, sed solum facere potest auxilium Dei. epist. 91. ad Ianuar. n. 271
Adiutorium Dei negantes, non alijs, sed sibi pœnitus abstulerunt, qui audiendi non sunt, & auellendi sunt longius, & ab Ecclesiæ procul remouendi visceribus. epist. 91. ad Ianuar. n. 272
Pelagij hęresis in qua dicit posse hominem in hac vita præceptis Dei cognitis ad tantam perfectionem iustitiæ, sine adiutorio gratiæ Saluatoris, per solum lib. arb. peruenire

Tom. 2.

uenire. epist. 22. ad Concil. Mileuitanum. n. 273

Adiutorium nostrum in nomine Domini, adiutor meus esto, nè derelinquas me, neque despicias me Domine Deus meus. epist. 93. ad patres Concil. Mileuitanum. n. 274.

Voluntatem nihil posse cælestibus auxilijs destitutam. epist. 93. ad patres. Concil. Mileu. n. 274

Pelagius, & Coelestius tribuerunt infirmitati humanæ potestatis, vt hoc solum ad Dei gratiam pertinere contendunt, quod cum lib. arb. & non peccandi possibilitate nati sumus, & Dei mandata, quæ à nobis implentur accepimus, coeterum ad eadem mandata seruanda, vllo diuino adiutorio egere. epist. 94. ad Hilar. n. 275.

Pelagiana hæresis, & Coelestiana, tu nos fecisti homines, iustos autem ipsi nos fecimus, absque gratia Dei. epist. 94. ad Hilar. n. 276

Pelagij, & Cælestij Concilium Carthaginense, & Mileuitanum hæresim abolerunt, & ad Inn. anathematizauerunt. epist. 94. ad Hilarium. n. 276.

Tom. 2.

Oratio dominicalis, scilicet, nè nos inducas in tentationem, inanis esset ex dictis Pelagij, & Cælestij. epist. ad Hilar. n. 276

Lib. arb. potestas non sufficit, nisi adiuuetur infirmitas, oratio est clarissima gratię testificatio. epist. 95. ad Innoc. n. 277.

Oramus, vt peccatorum tentationem superare possimus, vt spiritus Dei, vnde pignus accepimus adiuuet infirmitatem nostram: Nè nos inferas in tentationem, non orat, vt habeat naturam, neque, vt habeat lib. arb. sed vt nè peccet. 2. Cor. 13. epist. 95. ad Innoc. n. 277

Lex, & gratia distinguenda est, lex iubere, gratia adiuuare nouit. epist. 95. ad Innoc. n. 277.

Lex non iuberet, nisi esset voluntas, nec gratia iuuaret, si sat esset voluntas, iubetur, vt habeamus intellectum, oramus, vt habeamus intellectum,

ctum iubemur; vt habeamus sapientiam, continentiã, similiter, & oramus, si quis vestrum indiget sapientia po stulet à Deo qui dat, &c. epistola 95. ad Innocen. n. 277

Voluntatem sicut agnoscimus, cum lex præcipit, sic agnoscamus, & gratiam, cum sentimus. epist. 95. ad Inn. n. 277

Gratiam, quam doctrina Christi demonstrat, & prædicat esse propriam Christianorũ, quæ non est natura, sed qua, saluatur natura, non auribus sonante doctrina, vel aliquo adiumento, nisi occulta misericordia. epistola 95. ad Innoc. n. 278

Homo si per lib. arb. & naturam poterat saluari, seu adimplere præcepta, iam erat prę ceptum, ergo Christus gratis mortuus est. epist. 95. ad Innoc. n. 278

Gratia Dei, creati sumus, vt nihil essemus, nec ita essemus, de quo beneficio Deo gratias agimus, & ista gratia dicitur gratuita bonitate Dei donata. Alia est gratia, qua prędestinati sumus, vocamur, iustificamur, & glorificamur, vt dicere possimus: si Deus pro nobis, quis contra nos; & hanc gratiam Pelagius negabat. epist. 95. ad Inn. n. 278

Gratia si liberati sumus, iam non ex operibus, alioquin gratia Dei non esset gratia. epist. 95. ad Inn. n. 278. & 279

Lex aduersus promissa Dei, non est, si data esset lex, quæ posset viuificare omnino, esset iustitia ex lege. epist. 95. ad Innoc. n. 279

Legis præuaricatio, abundantia peccati ad liberationem quęrantur promissiones Dei, quod est gratia Dei, & incipiat in homine iustitia, non sua, sed Dei, hoc est data dono Dei. epist. 95. ad Inn. n. 279

Pelagius anathematizet scriptura eius, aut si sua esse neget, anathematizet, & damnet paterna exortatione, & auctoritate sanctimonię tuę, & discap scandalum auferre. epistola 95. ad Innocen. n. 279.

Igno-

Tom. 2.

Ignorans ignorabitur, idest reprobabitur. epist. 102. ad Euodium. n.293

Gratia si nullis meritis reddita, sed gratuita bonitate donata est. epist. 105. ad Sixtum. n. 298.

Cui vult miseretur; non iustitia, sed misericordiæ gratia, & quem vult indurat, non iniquitate, sed veritate vindictæ. epist. 105. ad Sixtum. n. 299

Iustificati sunt, sed non per merita, sed gratis. epist. 105. ad Sixtum. n. 299

Gratiæ percipiendæ nulla merita præcesserunt, quoniam meritis impij non gratia, sed pœna debetur, nec ista esset gratia, si non gratuita contra Pelag. & Coelest. epist. 105. ad Sixtum. n. 299

Remissio peccatorum, non est sine aliquo merito, sed merita incipiunt à gratia, ut sic gratiam sine meritis cogitemus, & fides fit in homine. epist. 105. ad Sixtum. n. 299

Charitas Dei, sine qua nemo bene viuit, diffunditur in cordibus nostris, non à nobis,

Tom. 2.

sed per spiritum sanctum. epistola 105. ad Sixtum. n. 300.

Liberi arbitrij defensores, immo deceptores, quia inflatores, & inflatores, quia præsumptores, non aduersus nos, sed aduersus euangelium locuti sunt, & locuturi, quid aliud dicunt, quam id quod Apostolus sibi quasi à talibus diceretur obiecit: Quid adhuc conquæritur? nam voluntati eius, quis resistit? quasi dicat nullus, ergo cuius vult miseretur. epist. 105 ad Sixtum. n. 300

Meritum misericordiæ quærimus, nec inuenimus, quia nullum est, ne gratia euacuetur, si non gratis donatur, sed meritis redditur. epist. 105. ad Sixtum. n. 300

Homo non habet sapientiam, intellectum, consilium, fortitudinem, scientiam, pietatem, & timorem Dei nisi secundum prophæticum spiritum accepisset spiritum sapientiæ, & intellectus, consilij, & fortitudinis, scientiæ, & pietatis, ac timoris Dei, nisi accepto spiritu sancto. epist.

epist. 105. ad Sixtum. 301.

Donum si in potestate homo haberet, & à seipso, non vtique posceret orando, & gratuita non daretur gratia, nec esset gratia, quia debita daretur. epist. 105. ad Sixtum. n. 301

Meritum hominis, quod est ante gratiam, quo meritò percipiunt gratiam, cum omne meritum nostrum non in nobis faciat, nisi gratia Christi, & cum Deus coronat merita nostra, nil aliud coronat quam munera sua. epist. 109 ad Sixtum. n. 301

Merita quibus redditur vita æterna, non à nobis parata sunt, per nostram sufficientiam, sed in nobis facta, per gratiam, etiam ipsa gratia nuncupatur, non ob aliud, nisi, quia gratis datur, nec ideo, quia meritis, non datur, sed quia data sunt, & ipsa merita, quibus datur. epist. 105. ad Sixtum. n. 301 & 302.

Stipendium iustitiæ vita æterna, idest gratia Dei vita æterna, dicit Apostolus in Christo Iesu. epist. 105. ad Sixtum. n. 302

Merito peccati, sicut tanquam stipendium redditur mors, ita merito iustitiæ, tanquam stipendium vitæ æterne, iustus ex fide viuit. epist. 105. ad Sixtum. n. 302

Homines si male viuunt, de suo viuunt, vel quod originale traxerunt, vel quid insuper addiderunt, sed si vasa, sunt misericordiæ, non se inflent, sed ipsum glorificent, qui eis misericordiam non debitum præstitit, & si quid aliter sapiunt, & hoc, quoq; illis ipse reuelauit. epist. 105. ad Sixtum. n. 302

Ignorantia in eis, qui intelligere noluerunt, sine dubitatione peccatum est, in eis autē qui non potuerunt, pœna peccati est, & in vtrisq; iusta damnatio. epist. 105. ad Sixtum. n. 303

Gratia cum liberat, nihil inuenit iustum in eo, quem liberat, non voluntatem, non operationem, non salutem, ipsam excusationem, &c. epistola 105. ad Sixtum. n. 304.

Homo non iustificatur à peccato

Tom. 2. | Tom. 2.

cato originali, neque à peccato actuali, nisi per gratiam Dei, & per Iesum Christum Dominum nostrum. epistola 105. ad Sixtum. n. 304

Paruulus nullus, nisi renatus ex aqua, & spiritu sancto, intrat in regnum cælorum, non accepto regenerationis lauacro; etsi nulla merita præcesserunt. epist. 105 ad Sixt. n. 304.

Non volentis, neque currentis, sed miserentis Dei est, vbi nunc merita, vbi opera præterita, vel futura, tanquam lib. arb. viribus adimpleta, vel adimplenda. epist. 105. ad Sixtum. n. 306.

Gratia Dei Paganis, atque Christianis impijs, & pijs fidelibus, & infidelibus communis est. epist. 106. ad Bonif. n. 309

Iustitia, si per naturam: ergo Christus gratis mortuus est. epist. 106. ad Bonifatium. n. 309.

Deus operatur in nobis velle, & operari, pro sua bona voluntate. epist. 106. ad Bonif. n. 309.

Opera ex gratia, non autem gratia ex operibus, quoniam fides, quæ per dilectionem operatur, nihil operatur, nisi ipsa dilectio Dei diffunderetur in cordibus nostris, per spiritum sanctum, qui datus est nobis. epist. 106. ad Bonif. n. 309

Ille, qui putauit sine ipsius adiutorio, se custodire posse profectus est in longinquã regionem, & viuens prodige cuncta consumpsit. epistola 106. ad Bonifacium. n. 309

Deus operatur in nobis velle, & operari, pro sua bona volũtate; in his per electionem gratia salui fiunt. epistola 106. ad Bonif. n. 310

Homo antequam gratia iustificetur, vt iustus efficiatur, quid est, nisi impius, quem si debitum sequatur, quid est eius meritum, nisi supplicium, redderetur, nam gratia, non ex operibus est, aliter non esset gratia. epistola 106. ad Bonifacium. n. 310.

Meritis suis, qui præmia, tanquam debita expectant, nec ipsa merita Dei gratiæ tribuunt

buunt, sed viribus propriæ voluntatis in legem iustitiæ non perueniunt, quia ex fide, ex qua est iustitia. epistola 106. ad Bonifacium. n. 310.

Lex per litteram iubet, non per spiritum iuuat, quicunque audit litteram legis, vt ei sufficere videatur cognouisse, quid iubeat, aut prohibeat, quo id se arb. sui virtute impleturum esse videatur, nè fide confugiat adiuuandus ad spiritum sanctum viuificantem, nè reum factum littera occidit, is profecto zelum Dei habet, sed non secundum scientiam. epist. 106. ad Bonifacium. n. 310.

Operibus debitum redditur, gratia vero, gratis datur, vnde nuncupatur. epist. 106. ad Bonif. n. 310

Gratia misericordiæ cum alteri præbetur, non habet, quod de humano merito glorietur, cum non ex operibus detur. epist. 106. ad Bonif. n. 311.

Gratia iam non est gratia, si non diuinis operibus gratis datur, sed humanis meritis redditur, quæ sola sic discernit à pœna, vt cum pœna sit ex Adam, omnibus debita, gratia vero per Dominũ nostrum Iesum Christum, nulli debita, sed gratuita. epist. 106. ad Bonifacium. n. 311.

Gratiam bene operandi fides meretur. epist. 106. ad Bonif. n. 310.

Lib. arb. nullum est in infantibus ad bonum, vel ad malũ, propriæ voluntatis, vnde præmia, vel supplicium meritis subsequuntur epist. 106 ad Bonif. n. 311

Gratia per Dominum nostrum Iesum Christum, nulli debita, sed gratuita, vt vera sit gratia. epist. 106. ad Bonif. n. 311.

Meritis præcedentibus nemo iustificatur, neminẽ tamen obdurat, nisi merito nouerit piè namque, & veraciter creditur Deus nocentes iustificando à pœnis debitis liberare. epist. 106. ad Bonif. t. 2. n. 313.

Gratia si salui facti sumus iam non ex operibus, quæ fecimus

D

Tom. 2.

mus. epist. 106. ad Bonifat. t. 2. n. 315.

Tentationes, & concupiscentias quamuis habeamus. lib. arb. tamē sine gratia superare non possumus. epist. 106 ad Bonif. n. 316.

Gratia Dei, & adiutorium ad singulos actus datur, contra Pelag. & non secundum merita. epist. 106. ad Bonif. n. 316.

Natura humana, etiam si in illa integritate, in qua condita est permaneret, nullo modo seipsam creatore suo non adiuuante, seruaret. epist. 106 ad Bonif. n. 317

Oculi quantumcunque sani, si desit lux, nullo modo possunt videre, & lib. arb. si desit gratia nullum bonum facere potest. epist. 106. ad Bonif. n. 317

Fides recta est Dei via, & illius donum, qui gressus nostros propterea dirigit primitus, vt velimus. epist. 107. ad Vitalem. n. 319

Gratiam, qui oppugnat liberum suum arbitrium vult esse captiuum. epist. 107. ad Vitalē. n. 320.

Tom. 2.

Lib. arb. dum volumus defendere, apud homines, apud Deum perdimus, orationis auxilium, & gratiæ actionem non habemus veram. epist. 107. ad Vitalem. n. 320.

Paruuli cum baptizantur in Christo, de potestate tenebrarum eruuntur, hoc opus est gratiæ, non naturæ, scilicet liberare de potestate tenebrarum. epist. 107. ad Valentinum. n. 321

Gratiæ opus est tollere peccatum, & accipere doctrinam, ac ad amicitiam Dei reducere. epist. 107. ad Vitalem. n. 321.

Lib. arb. ad diligendum Deum, primi peccati gratia ditate perdidimus, & lex Dei quāuis sancta, & iusta occidit si non viuificat spiritus, per quem fit. epist. 107. ad Vitalem. n. 321

Gratia non est doctrina, sed facit prodesse doctrinam; quę enim si deest obest doctrina. epist. 107. ad Vitalem. n. 321.

Gratia Dei, non est natura lib. arb. neque doctrina, quamuis

Tom. 2.

uis vtilis sit eis. epist.107.ad Vitalem. n. 322

Gratiam Dei nec paruulis, nec maioribus, secundum merita dari scimus, nec omnibus hominibus dari, secundum merita, & quibus non datur, iusto iudicio Dei non datur. epist. 107. ad Vital. n. 322.

Gratia, vt sit gratia, non secundum merita nostra datur. epist. 107. ad Vitalem. n. 323.

Voluntas præparatur à Deo, & per occultam inspirationem gratiæ Dei. epist.107.ad Vitalem. n. 324

Gratia sua Deus aufert cor lapideum, & præuenit in hominibus bonarum merita voluntatum: ita vt voluntas per antecedentem gratiam præparetur, non vt gratia merito voluntatis antecedēte donetur. epist.107.ad Vitalem. n. 325

Viuendi, & si potestas non est, est tamen gratia promorendi, vt videre possimus, & qui habuit gratiam, meruit copiam. c.10.epist.112.ad Paulinam, &c. n.345

Tom. 2.

Homo sine adiutorio Dei, non valet cogitare esse aliquid magisque esse, & ideo beati mundo corde. c. 12. epist. 112.ad Paulinam. n. 346

Anima cum in seipsa delectatur, & non in incommutabili bono, superba est, quia se pro summo habet, & cum in Deo delectatur, ab eo mercedem recipit. c.10.epist.119. ad Ianuarium. n. 367

Bene operari non possumus: nisi dono Dei adiuti. Deus enim in nobis operatur velle, & operari pro sua bona voluntate. c.10.epist.119.ad Ian. n.367

Homines per gratiam renascuntur spiritualem, non ex sanguinibus, neque ex voluntate viri, neque ex voluntate carnis, sed ex Deo. c. 4. epist.120. ad Honorium. n.376.

Gratia gratis datur, non meritis operantis, sed miseratione donantis. c.19. epist.120. ad Honorium. n. 386

Gratia salui facti estis, per fidē, & hoc non ex vobis, sed Dei donum est, non ex operibus, nè forte, quis extollatur. c. 20.

Tom. 2.

20. epist. 120. ad Honor. n. 386.

Opera bona incipiunt, ex quo iustificamur, non quia præcesserunt, iustificamur, & hoc est profundum. c. 30. epist. 120. ad Honorium. n. 393.

Iustitiæ Dei non sunt subiecti, ignorantes illam, & suam volentes constituere. c. 30. epist. 120. n. 393

Deus hoc ipsum, quod iustificat homines, nimis occulto iudicio facit, quoniam gratuita gratia, si autem gratia non ex operibus, aliter non esset gratia. c. 30. epist 120. ad Honor. n. 393

Homo propria voluntate auertitur à bono incõmutabili, eaque auersione vitiatur, nec sanare seipsum potest, sed gratuita misericordia Dei creatoris. cap. 31. epist. 120. n. 394.

Continẽs nemo potest esse, nisi Deus det. c 37. epist. 120. n. 397.

Voluntatem ad habendam bonam, vbi est hoc ipsum, quod iustè viuamus, & ipsa claritas, quæ in omnibus Dei do-

Tom. 2.

nis, ita excellit, vt etiam Deus dicta sit, qua vna adimpletur in nobis, si quid diuinæ legis, & admonitis implemus; nolunt nos diuinitus adiuuari, sed nos ipsos dicunt arbitrio proprio voluntatis nobis ad ista sufficere. epist. 143. ad Iulianam Viduam. n. 430

Nobilitas corporalis; atque opulentia hominum intelliguntur non sua, spirituales vero diuitias, non nisi ex te, & hęc est hæresis Pelagiana, & contra Apostolum. 2. Cor. 4. Et in multis locis. epist. 143. ad Iulianam Viduam. n. 430.

Virginitas sancta, qua te filia volentem, vicit natu posterior, actu prior, genere ex te, honore ante te, ætate subsequens, sanctitate, præcedens, in qua etiam tuum esse cæpit, quod in te esse non potuit, hæc Dei dona sunt, & vestra quidem, sed non ex vobis. epist. 143. ad Iulianam Viduam. n. 431

Homines, & si propter arbitrium proprium, sine quo, non operamur bonum, non tamen

tamen sicut iste dixit, scilicet Pelagius non nisi ex te, proprium quippe arb. nisi Dei gratia iuuetur, nec ipsa bona voluntas operatur in nobis velle, & operari. epist. 143. ad Iulianam Viduam. n.431.

Continēs nemo potest esse, nisi Deus det. epist. 143. ad Iul. n.431.

Omne quod nō est ex fide peccatum est. epist. 143. ad Iul. n. 431. & 432.

Lex ita docendo, & iubendo, quod sine gratia impleri non potest, homini demonstrat suam infirmitatem, vt quærat demonstrata infirmitas saluatorem, à quo sanata voluntas possit, quod infirma non possit. epistola 144. ad Anast. n.433

Gratiæ, qua iustificatur impius, quisquis ingratus velut ad legem implendam de suis viribus fidit, ignorans Dei iustitiam, & suam volens constituere, iustitiæ Dei non est subiectus, hac per hoc, fit ei lex non absolutionis adiutorium, sed vinculum criminis. epist. 144. ad Anast. n.433

Peccatum tantum quisque odit, quantum iustitiam diligit, quod non poterit lege terrente per litteram, sed spiritu sonante per gratiam. epist. 144. ad Anastasium. n.434.

Cultores Dei, siue ante incarnationem, siue post incarnationem Christi, nec vixerint, nec viuant, nisi ex fide Christi incarnationis, in quo est gratiæ plenitudo. epist. 156. ad Probam. n. 457

Lex spiritualis est, ego carnalis sum, venundatus sub peccato, satis ostendi non posse impleri legem, nisi à spiritalibus, quales facit Dei gratia, hoc erat persona hominis, sub lege positi, nondum sub gratia. epistola 200 ad Asellicum Episcopum n. 525.

Homo non iustificabitur, ex operibus legis: nisi per fidem Iesu Christi, & nos in Iesum Christum credimus, vt iustificemur per fidem Christi, & non ex operibus legis: quoniam ex operibus legis non iustificabitur omnis caro. epist. 200. ad Asellum.

Epi-

Tom. 2.

Episcopum. n. 525

Gratia fit non imperio, sed beneficio, non iubente littera, sed adiuuante gratia, vt sit spiritualis, qui legem impleat spiritualem. epist. 220 ad Asellum Episcopum. n. 525.

Gratia, vel secundum gratiam incipit homo in interiori homine renouari, vt mente agat, quod amat, nec carni consentiat agenti, quod odit, idest, vt non omnino non concupiscat, sed vt post concupiscentias suas non eat. epist. 120. ad Asellum. n. 525.

Gratia saluatoris, non lege, sed fide, quæ impetrat, non littera, qua iubetur, sed spiritu, quo sanatur, non meritis operantis hominis, sed gratia Christi. epistola 220. ad Asellum Episcopum. n. 526.

Gratiæ Christi, qui putant se esse Christianos aduersantur, vt se humanis viribus diuina existiment implere mandata. epist. 220 ad Asellum Episc. n. 526

Diliges Dominum Deum tuũ, sicut teipsum non viribus humanis, quasi nostram constituentes iustitiam, sed gratia Dei, per Iesum Christum Dominum nostrum. epist. 220. n. 529

Tom. 2. & 3.

Voluntas bona, ideo misericorditer impenditur, vt mala voluntas hominis dirigatur. Nam quis nesciat, nec damnari hominem, nisi merito malæ voluntatis, nec liberari, nisi bonam voluntatem habuerit. epist. 204. ad Donatum presbyterum. n. 536.

Tom. 3.

QVid habes, quod non accepisti, si autem accepisti, quid gloriaris, quasi non acceperis. 1. Cor. 4. De doctrina Christiana. Prol. 3. n. 4

Optandum, vt omnes diligant Deum. c. 29. de doctrina Christiana. lib. 1. n. 11

Qui videtur stare videat ne cadat. c. 23. de doct. Christiana. n. 39

Lex data si esset, quæ posset viuificare, verè ex lege esset iu sti

stitia.c.20. lib.de doct.Chri. n. 58.& t.4 .n.869.

Quaecunque enim bona dicit malus homo, eius excogitari videtur ingenio, sed ab eius, moribus aliena sunt . c. 29. de doctrina Christiana.lib.4. n. 65.

Vita vbi erit sine morte, sine errore veritas, sine perturbatione felicitas, causa bonarum rerum est bonitas Dei: malorum vero mutabilis voluntas. Angeli mali, postea hominis . c.23. lib. Encher. n.113.

Homo post peccatum, exul effectus est, stirpem quoque suam, quam peccando in se, tanquam in radice vitia vera poena mortis, & damnationis obstrinxit, pro lis simul damnata fuit. c.26.lib.Ench. n.113.

Libero arbitrio male vtens homo, & se perdidit, & ipsum sicut, qui se occidendo non viuit, nec potest resuscitare, ita, cum lib.peccaretur arb. vigore peccati, amissum est lib.arb. c.30. lib. Encher. n. 114.

Libertas vnde erit homini addicto, & vendito: nisi redimat ille, cuius illa vox est, si vos filius liberauit: tunc verè liberi eritis, quod antequam fieri in homine incipiat, quomodo quisquam de lib.arb. in bono gloriatur opere, qui nondum liber est, ad operandum bene, nisi se vana superbia inflatus extollat. cap. 30. lib. Encher. n. 114.

Volūtas ipsa à Deo praeparatur iuxta illud, non est volentis, neq; currentis, sed Dei miserentis est, quia ex vtroque fit, idest ex voluntate hominis, & misericordia Dei. cap.30. lib. Encher. n. 115

Fides diuinitus datur. 1.Cor.7. vt fidelis esset misericordiā consecutus, & hoc non ex vobis, sed Dei donum est, non ex operibus, nè fortè, quis extollatur. c.31.lib.Encher. n.115

Bona voluntas à Deo. c.32 .lib. Encher. n. 115

Libertas nè glorietur de ipso lib.arb. voluntatis tanquam ab ipso incipiat meritum, cui tanquam debitum reddatur praemium bene operandi, au

deat

deat eundem gratiæ præconem dicentem. Deus est enim qui operatur in nobis velle, & operari. cap. 32. lib. Encher. n. 115

Voluntas non sufficit, nisi sit misericordia Dei, si non sit etiam voluntas hominis. c. 32 lib. Encher. n. 115

Voluntatem bonam Deus præparat adiuuandam, & adiuuat præparandam, & voluntas hominis bona præcedit multa Dei dona, sed non omnia, quæ autem præcedunt ipsa in eis est, & ipsa. c. 32. lib. Encher. n. 115

Caro non iustificabitur ex operibus legis, idest, omnis homo. cap. 34. lib. Encher. n. 116.

Gratiæ inditium, humanitas Christi. c. 36. lib. Encher. n. 116.

Naturæ humanæ tanta gloria nullis præcedentibus meritis sine dubitatione gratuita, ex quo homo cæpit esse, non aliud cæpit esse, quam Dei filius, qui caro factus Christus vnica persona verbum, & homo, sicut anima rationalis, & caro. c. 36. Encher. n. 116.

Christus de spiritu sancto, secundum hominem nil aliud est, quam ipsa gratia demonstratur. c. 37. lib. Encherid. n. 117.

Gratia ex multis delictis iustificat hominem, qui per illud vnum, quod communiter cum omnibus originaliter traxit, sua quoque propria commisit. c. 50. lib. Encher. n. 119.

Deus malas voluntates, quas voluerit, quando voluerit, vbi voluerit, in bonum potest conuertere, & cum facit, misericordiam facit & cum nõ facit, per iudicium non facit. cap. 98. lib. Encherid. n. 131.

Deus cui vult miseretur, & quẽ vult indurat. c. 98. lib. Enche. n. 131.

Dei miserentis est, non autem volentis, neque currentis. c. 99. lib. Encher. n. 132

Genus humanum, tam iusto iudicio Dei in radice apostatica damnatum, vt etiam si nullus inde liberaretur, nemo posset Dei vituperare iustitiam, & qui liberantur, sic opor-

oportuisse liberari. c. 99. lib. Encher. n. 132.

Hominem sic oportebat fieri, prius, vt bene velle posset, & male, postea vero sic erit, vt male velle non possit, nec ideo libero carebit arbitrio. c. 105. Encher. n. 134.

Deus primum hominem male vsurum libero arbitrio hoc est peccaturum esse præsciebat, ad hoc potius præparauit voluntatem suam, vt bene ipse faceret, etiam de male faciente, ac sic hominis voluntate mala non euacuaretur, sed nihilominus impleretur omnipotentis bona. cap. 104. Encherid. n. 134.

Humana natura perdidit illam gratiam per lib. arb. & hanc est accepturam per gratiam, qua fuerat, si non peccasset acceptura per meritum, quamuis sine gratia, nec tunc vllum meritum esse potuisset. c. 106. Encherid. n. 134.

Lib. arb. retinendæ iustitiæ non sufficiebat, nisi participatione immutabilis boni, diuinū adiutorium præberetur, & si peccatum in solo libero arbitrio erat constitutum. cap. 106. lib. Encherid. n. 134.

Mori est in potestate hominis, sed ad vitam retinendam voluntas non sufficit, si adiutoria desint. c. 106. lib. Ench. n. 134.

Gratia sola Dei, homo liberatur à peccato, & seruitute, cui dominatur cum morte peccatum, quæ in fide Christi posita est. c. 106. lib. Encher. n. 134.

Gratia, nisi gratis fit, gratia nō est, & bona merita hominis, sunt Dei munera, quibus cum vita æterna redditur, quid nisi gratia, pro gratia redditur. c. 107. lib. Encher. n. 134.

Lex sine Dei dono, idest sine spiritu sancto, &c. iubere potest: non autem iuuare præuaricatorem, & facere potest, qui de ignorantia se excusare non potest. c. 117. lib. Encher. n. 136.

Deuictus homo, seruus vincenti addictus est. c. 118. lib. Encher. n. 137.

Cognitio, cum per legem fuerit

Tom. 3. Tom. 3.

rit facta peccati, si nondum diuinus adiuuat spiritus secundum legem volens viuere, vincitur, & sciens peccat, peccatoque subditus. sequit. cap. 118. lib. Encherid. n. 137.

Deus si respexerit, vt adimplenda, quæ mandat, ipse adiuuare credatur, vt agi homo cæperit Dei spiritu, concupiscitur aduersus carnem, fortiore robore charitatis cap. 118. lib. Encherid. n. 137.

Lib. arb. si quis sponte perdiderit, suo libertatem deinceps arbitrio resumere non valeret, sine gratia. c. 3. lib. de fide ad Petrum. n. 156

Voluntatis bonæ initium, & cogitationis, non homini ex seipso nasci, sed diuinitus, & præparari, & tribui in eo, Deus ostendit euidenter. c. 3. lib. de fide ad Petrum. n. 157.

Animæ iustæ, quas hic redemptor Deus gratis, ex fide iustificauit, & iustificatis bene viuendi, vsque in finem perseuerantiam tribuit, in ipsis corporibus, in quibus hic iustificationis gratiam diuinitus acceperunt regni cœlestis æterna beatitudine potientur. cap. 3. de fide ad Pet. n. 157

Homines ad regnum Cœlorum diuersis temporibus per sacramenta, quę ad fidem incarnationis suæ Christus instituit, peruenerunt, quos Deus gratis, nullo bonæ voluntatis, vel boni operis merito præcedente saluauit. c. 3. de fide ad Pet. n. 159

Homo non liberatur ab ira originalis peccati, nisi per fidē mediatoris Dei, & hominum Iesu Christi. c. 20. de fide ad Pet. n. 164.

Nihil agit sine gratia c. 32. de fide ad Pet. n. 165

Hominem posse, quem nec ignorantia litterarum, nec aliqua prohibet imbecillitas verba sancti Euangelij, & legis legere, siue audire ex ore prædicatoris, sed diuinis mandatis obedire neminem posse, nisi, quem Deus gratia sua præuenerit, firmissimè tene, vt corde percipiat. c. 32. de fide ad Pet. n. 165

Hominum neminem posse hic poe-

Tom. 3.

pœnitentiam agere: nisi eũ Deus illuminauerit, & gratuita sua miseratione conuerterit, firmissimè tene. cap. 31. lib. de fide ad Petrum. n.165.

Homines quos vasa misericordiæ gratuita bonitate Deus fecit, ante constitutionem mundi, in adoptionem filios Dei prædestinatos à Deo, neque perire posse aliquem prædestinatum firmissimè tene. cap. 35. de fide ad Pet. n.165.

Animas duas, non esse in vno corpore, sed vnam tantum, qua animatur corpus, habentem in se libertatem arb. vt in se eligat, quod vult. cap. 15. de Ecclesia dogm. n. 140.

Lib. arb. manet ad quærendam salutem, idest rationalis voluntas, sed admonente prius Deo, & iuuante ad salutem, vt eligat, vel sequatur, vel agat occasione salutis, idest inspiratione Dei. c. 21. lib. de Eccl. dogm. n.140

Lib. arb. vt consequatur, quod eligit, Dei esse, libere confitemur. c. 21. de Eccl. dogm.

Tom. 3.

n.140.

Salutis nostræ initium Deo miserante habemus, vt acquiescamus salutifere inspirationis nostræ potestatis est, vt adipiscamur, diuini est muneris, vt non labamur, adepto salutis munere, solicitudinis est, & cælestis pariter adiutorij: vt labamur potestatis nostræ est. c. 21. de Ecclesijs dogmatibus, n. 140

Lib. arb. sequax esse diuinæ inspirationis, libere cõfitemur, sicut initium salutis nostræ, Deo miserante, habere nos credimus. c. 21. de Ecclesijs dogmatibus n. 140

Homines omnes in præuaricatione Adæ, innocentiam perdidisse, firmissimè credendum est, ac neminem consurgere posse, per lib. arb. nisi eum gratia Dei miserantis erexerit. c. 22. de Eccl. dogm. n. 140.

Baptismatis neminem gratia renouatum idoneum esse ad superandas Diaboli insidias, & ad vincendas carnis concupiscentias, nisi per quotidianum adiutorium Dei perseuerantiam acciperet l. cap. 23.

Tom. 3.

cap. 23. de Eccl. dog. n. 141

Lib. arb. nemo, nisi per Christū bene vtatur. c. 25. de Eccl. dogm. n. 141

Merita, & omnia opera sanctorum ad Dei gloriam, laudemq; referenda sunt. c. 26. de Ecclesijs dogmatib. n. 141

Lib. arb. qui contra Dei adiutorium extollunt, districto gladio veritatis, vel cursim trāsiens amputares. cap. 26. de Ecclesijs dogmatib. n. 141

Deus ita ex cordibus hominū, atque in ipso libero arbitrio operatur, vt sancta cogitatio pium consilium, omnisque motus bonæ voluntatis ex Deo sit, sine quo nihil possumus. c. 27. de Eccl. do. 141

Gratiam Dei, qua iustificamur, per Iesum Christum Dominum nostrum, quicunque dixerit, ad solam remissionem valere peccatorum, non etiam ad adiutorium gratię, vt non committatur anathema sit. c. 28. de Eccl. dogm. n. 141.

Gratiam Dei per Iesum Christum, si quis dixerit, propter hoc tantum nos adiuuare, ad non peccandum, quia

Tom. 3.

ipsum nobis reuelatur, & aperitur intelligentia mandatorum, vt sciamus, quid appetere, & quid vitare debemus, non autem præstari nobis per illam, vt etiam, facere diligamus, anathema sit. cap. 29. de Eccl. dogmatib. n. 141.

merita omnia hominis, ab ipsius gratia præueniri, per quā fit, vt aliquid boni, & velle incipiamus, & facere, non dubitamus. cap. 32. de Eccl. dogm. n. 142

Auxilio Dei, non aufertur lib. arb. sed liberatur, vt de tenebroso lucidum, & de prauo, rectum, & de languido sanum, & de imprudente sit prouidum. c. 32. de Eccl. dogm. n. 142

Deus agit in nos, vt quod vult, velimus, & agamus; vt & nos cooperatores simus gratiæ Dei. c. 32. de Eccl. dogm. n. 142.

Dei bonitas tanta est erga omnes homines, vt nostra velit esse merita, quæ sunt ipsius, & pro his, quæ largitus est, æterna præmia donaturus. c. 32. de Eccl. dogm. n. 142

Gratiam Dei posse conferri, si quis dixerit in vocatione humana, non autem ipsam gratiam facere, vt inuocetur à nobis, contradicit. Esaiæ Prophetæ, & Apostolo. cap. 40. de Ecclesijs dogmatibus. n. 143.

Voluntatem nostram, si quis dixerit, vt à peccato purgemur, Deum expectare contendit, non autem, vt etiam purgari velimus, per sancti spiritus infusionem in nobis fieri confitetur, resistit ipsi spiritui sancto. c. 41. de Eccl. dogm. n. 143.

Hominem, nihil posse sine Deo cap. 44. lib. de Eccl. dogm. n. 143.

Si quis dixerit sine gratia Dei, credentibur, volentibus, nobis misericordiam, dicit conferri diuinitus, non autem, vt credamus, velimus, vel hæc omnia, sicut oportet, agere valeamus, per infusionem, & inspirationem spiritus sancti in nobis, fieri confitetur, &c. resistit Apostolo, c. 44. de Eccl. dogm. n. 143.

Natura humana, etiam si in illa integritate, in qua est condita permaneret, nullo modo seipsam, creatore non adiuuante seruaret. c. 47. de Eccl. dogm. n. 144.

Salutem homo sine Dei gratia, si non posset custodire, quam accepit, quomodo sine Dei gratia poterit reparare, quod perdidit? c. 47. de Eccl. dog. n. 144.

Volentes iustificari, à gratia exciderunt, si in lege iustitia, non est, aliter Christus gratis mortuus esset. c. 48. de Ecclesiis dogmatibus. n. 144.

Genus humanum sit inclinatum, vt nullus postea, aut diligere Deum, aut credere in Deum, aut operari, propter Deum, quod bonum est, possit, nisi cum gratia misericordiæ diuinæ, præuenerit, prædicare, & credere debemus, & hoc per peccatum, primi hominis, cap. 49. de Eccl. dogm. n. 144.

Gratia baptismi accepta, secundum fidem catholicam credimus, cum baptizati, Christo auxiliante, & cooperante, quæ ad salutem animæ perti-

Tom. 3.

pertinent, possunt, & debẽt, si fideliter laborare velint, implere. c. 50. de Eccl. dogm. n. 144.

Meritis, nullis bonis præcedentibus Deus, & fidem, & amorem prius inspirat, vt & baptismi sacramenti fideliter requiramus; & post baptismum, cum ipsius adiutorio, ea, quæ sibi sũt placita, implere possimus, non tamen nos incipimus, vt male aliqui opinantur. c. 51. de Eccl. dogm. n. 144

Nullus saluatur, nisi Deo auctore. cap. 56. de Eccl. dogm. n. 145.

Lib. arb. rationalis creatura potest vertere ad malum nõ autem ad bonum, sine adiutorio Dei. cap. 52. de eccl. 2 n. 145.

Angeli qui in illa, qua creati sunt beatitudine, perseuerãt non natura possident bonũ, vt numerentur cum cæteris sed arb. seruantes bonam voluntatem, & fidem suo domino. c. 59. de eccl. t. 9. n. 145.

Cogitationes nostræ malæ non semper diaboli instinctu excitatur, sed aliquoties ex nõstri arb. motu emergunt, bone autem cogitationes sẽper à Deo sunt. c. 82. de ecc. dog. 3. n. 147.

Tom. 3.

Adiumento propositi, per Dei gratiam acquirimus sanctitatem, non autem viribus naturæ humanæ. c. 84. de Eccl. dogm. n. 147

Gratiam dedit nobis Deus, nõn quia digni eramus, sed quia voluit, hoc cognoscentes, nõ fidentes in nobis, erimus; & hoc est infirmari. c. 1. lib. 4. de trin. n. 210

Homo, & anima, & corpore mortuus est anima propter pecaatum; corpore propter pœnam peccati, & per hoc &c. c. 2. lib. 3. de Trin. n. 211.

Anima Deo deserente, moritur, sicut & corpus, anima deserente moritur, vnde illa fit insipiens, hoc ex animę. c. 2. lib. 4. de Trin. n. 211

Corpus tanquam exterior homo, quanto est hæc vita diutuarnior, tanto magis, magisque corumpitur, cuius resurrectio defertur in finem cũ iustificatio nostra perficietur

tur ineffabiliter. c.2. lib.4. de Trin. n. 211
Animæ, & corporis mortem in vna sententia perstrinxit Dominus dicens, sine mortuos sepellire mortuos, mortuos scilicet anima, sepellire mortuos corpore. c.3. lib.4. de Trin. n. 212
Hominis interioris crucifixio pœnitētiæ dolores intelligūtur, & continentiæ, quidam salubris cruciatus, per quam mortem mors impietatis perimitur, in qua nos non dereliquit Deus, ex qua euacuatur peccatum. c.2. lib. 3. de Trin. n. 212
Homines quidam se putant ad contemplandum Deum, & inhærendum Deo, virtute propria posse purgari, quos ipsa superbia, maxime maculat, ex quo accepit ius ille superbissimus spiritus. c. 15. lib. 4. de Trin. n. 218
Opera bona maximè in officijs misericordiæ frequentari solent, opera vero misericordiæ, nihil prosunt, siue Paganis, siue Iudęis, qui Christo non credunt, siue quibuscūque Hæreticis, vel Schismaticis, vbi fides, & dilectio, & sobria sanctificatio non est, nec inuenitur. c.7. lib. 12. de Trin. n. 282
Gratiam conditoris vocātis ad pœnitentiam, & peccata donantis, nisi adiuuetur homo grauatus animus peccato redire non potest. c.11. li. 12. de Trin. n. 283
Fidem, qui habent fideles vocantur, & qui non habent, infideles, sicut qui filium Dei non receperunt. c.2. lib. 13. de Trin. n. 289
Bona quæcunque, & maximè quibus, quisque beatus non possint inueniri, nisi à Deo, in homines veniant, & homini accedant. cap. 7. lib.13. de Trin. n. 292
Merita quę dicuntur nostra dona Dei sunt. c.10. de Tri. 294
Dona Dei hęc, scilicet quādo est Iesus resurrectione clarificaturus, sūt merita nostra, quibus ad summum bonum immortalitatis, & beatitudinis peruenimus. c.10. lib. 13. de Trin. n. 294
Iustificati sumus in sanguine ipsius, salui erimus ab ira per ipsum, cum inimici essemus &c.

Tom. 3.

&c. salui erimus in vita ipsius c. 13. lib. 13. de Trin. n. 294

Filius Dei immutabiliter bonus, in se manens, quod erat, & à nobis, & pro nobis accipiens, quod non erat, præter animæ suæ detrimentum nostrum dignatus inire consortium prius sine vllo malo suo; mala nostra perferret, ac sic iam credentibus, quantum nos diligat Deus, & quod desperabamus, iam sperantibus, dona in nos sua, sine vllis bonis meritis nostris: immo malis præcedentibus, & malis meritis nostris indebita largitate conferret. c. 11. lib. 13. de Trin. n. 294

Iustificati sumus in sanguine Christi, quem sine vllo debito occidit in remissionem peccatorum nostrorũ solũ à debito mortis liber est mortuus. c. 13. lib. 13. de Trin. n. 296.

Deo nec inimici, nisi quemadmodum iustitiæ sunt inimica peccata, quibus remissis, tales inimicitiæ finiuntur, & reconciliantur iustæ quos ipse iustificat quos, et dilexit. cap. 17. de Trinit. n. 298.

Tom. 3.

Hominis prima curatio est languoris causam remouere, per quod fit indulgentia peccatorum secunda, ipsum languorem sanare paulatim proficiendo. psal. 102. c. 17. lib. 13. de Trin. n. 313

Meritum hominis gratia est cuius præmium erit beatitudo eius; iustitiam quippe dare sibi non potest, quam perditam non habet, hanc homo cum conderetur accepit, & peccando perdidit. c. 15. lib. 13. de Trin. n. 311

Christus accepit spiritum sanctum, & homo, & effudit, vt Deus. c. 20. lib. 15. de Trin. &c. n. 337

Opera à quibus requieuit die septimo, remota sunt à sensibus nostris, & vt cognitionis humanæ prius ex diuina auctoritate credenda sũt deinde per hæc quæ nota sunt, vtcunque noscenda diuinitus adiutus. c. 1. lib. 12. de Genes. ad litteras. n. 406

Anima humana, nec sic credenda erat esse cępisse, in aliquo actu meritorum suorum, nisi ex quo propria cępit gere-

re

Tom. 3.
re vitam. cap. 8. lib. 7. de Genes. ad litteram. n. 423
Deus qui creat hominem, vt homo sit: ipse operatur hominem, atque custodit, vt etiam bonus sit, atque beatus. cap. 10. lib. 8. de Genes. ad litteram. n. 436
Deus operatur hominem, vt pius, sapiensque sit, eumque custodire, quod homo sua potestate in se tutus esse nō potest. c. 10. lib. 8. de Genes. ad litteram. n. 436
Homo nihil potest sine Deo. c. 12. de Genes. ad litteram. n. 437.
Homo præsentia Dei iustificatur, illuminatur, & beatificatur operante, & custodiente Deo, dum obedienti subiectoq; dominatur; Deus enim operatur, illum iustificando. cap. 17. lib. 8. de Genes. ad litteram. n. 437
Homo factus aliquid agere bene, tanquam ex seipso non potest, neque aliquid est, sed tota eius actio bona est, conuerti ad eum à quo factus est, & ab eo iustus, pius, sapiens, beatusque semper fieri. cap. 12. lib. 8. de Genes.

Tom. 3.
ad litteram. n. 437
Voluntas propria fieri non potest, vt non grandi ruinæ pondere super hominem cadat, si eam voluntati superioris extollendi præponat. c. 14. lib. 8. de Genes. ad litteram. n. 438
Deus voluntatibus præest, vt sine suo iussu, vel permissu, nihil faciant. cap. 24. lib. 8. de Genesi ad litteram. n. 441.
Natura vniuersitatis corporalis, non adiuuatur extrinsecus carnaliter neque, extra eum vllum corpus, aliter non esset vniuersitas, intrinsecus autem adiuuatur, Deo id agente, vt omnino natura sit. c. 24. lib. 8. de Genes. ad litteram. n. 441
Spiritualis creatura, si perfecta, atque beata est, sicut Angelorum, sanctorum, quantum attinet ad seipsum, quo sit, sapiensque sit, non nisi intrinsecus incorporaliter adiuuetur intus, ei quippe loquitur Deus miro, & ineffabili modo. cap. 25 lib. 8. de Genesi ad litteram. n. 442.

Tom. 3.

Deus habet in seipso absconditas causas, quorumdam factorum, quas rebus conditis non inseruit, easque implet, non illo opere prouidentiæ, quo naturas substituit, vt sint, sed illo, quo eas administrat, vt voluerit, quas, vt voluit condidit, ibi est, & gratia, per quam salui fiunt peccatores. c. 18. lib. 9. de Genesi ad litteram. n.451

Homo quod attinet ad naturam deprauatam recursum, per semetipsum non habet, sed per Dei gratiam, qua adiuuatur, instauraturque. c. 8. lib. 9. de Gen. ad litteram. n. 451.

Gratia salui facti estis, per fidem, & hoc non ex vobis, sed donum Dei est, non ex operibus nè fortè, quis extollat se: ipsius enim sumus figmentum creatum, in Christo Iesu, in operibus bonis. c. 6. lib. 10. de Genes. n. 455.

Gratia Dei intus reformamur, & renouamur: omnium enim hominum viuentium, secundum terrenum hominem de sua vanitate præsumentium, quodammodo aufertur spiritus proprius, cum exuunt veterem hominem, & infirmantur, vt perficiantur expulsa superbia. c. 8. lib. 10. de Genesi. n. 456.

Tom. 3.

Animas quidem Deum corporibus hominum nouas dare sigillatim ad hoc, vt in carne peccati, de originali peccato veniente rectè viuendo carnales concupiscentias sub Dei gratia subigendo meritum comparent, quo cum ipso corpore in melius transferantur tempore resurrectionis, & in Christo in æternum viuant. cap. 14. lib. 10. de Genes. ad litteram. n. 459.

Homo potest per voluntatem bonam eligere vitam bonã, quod quidem non poterit: nisi adiuuerit gratia Dei per mediatorem, hoc si neglexerit homo, non tantum secundum carnẽ, sed etiã secundum spiritum erit Adam. c. 14. lib. 10. de Genes. ad litteram. n. 459

Intellectus diuinitus adiutus, iudicat, quæ vel quanta sint

sint in quibus etiam aliud putare, quam est non sit animę perniciosum. cap. 14. lib. 12. de Genesi ad litteram. n. 488.

Cognitio, & actio, dona sunt Dei, & beatum hominem faciunt, & sicut in agnitione cauendus est error, sic in actione cauenda est nequitia. c. 17. de Agone Christiano. n. 545

Veritatem, qui putat cognoscere posse, errat, cum adhuc nequiter viuat, nequitia est, istum mundum diligere, & ea, quæ nascuntur, & transeunt, pro magno habere, & ea concupiscere, & pro his laborare, vt acquirantur. c. 13. de Agone Christiano. n. 545.

Deus operatur in nobis velle, & perficere pro bona voluntate. Phil. 2. c. 2. de Spiritu, & littera. n. 572

Hominem nullum hic viuentē, quamuis vtatur lib. arb. inueniri sine peccato, si testimonia scripturarum accipimus, non iustificabitur in conspectu tuo omnis viuens. c. 2. de Spiritu, & littera. n. 572.

Vehementer, ac acerrimè resistendum est illis, qui putant sine adiutorio Dei, per seipsam vim voluntatis humanæ vel iustitiam posse perficere, vel ad eam tendendum proficere. c. 2. de spiritu & littera n. 572

Voluntatem humanam, sic diuinitus adiuuari ad faciendam iustitiam, vt præter quod creatus est homo cum lib. arb. voluntatis, accipiat spiritum sanctum, quo fiat in animo eius delectatio, dilectioquæ summi illius boni c. 3. de spiritu, & littera. n. 572

Lib. arb. quicquam, nisi ad peccandum valet. Si latet veritatis via, charitas Dei diffunditur in cordibus nostris, non per lib. arb. sed per spiritū sanctum, qui datus est nobis. c. 3. de spiritu, & littera. n. 572

Bene viuere donum Dei est, nō tantū, quia homini Deus dedit lib. arb. sine quo nec male, nec bene viuitur, nec tātum, quia præceptum dedit, quo docet, quemadmodum sit viuendum, sed quia per spiritum sanctum diffun

dit charitatem in cordibus eorum. 4. de Spir.& littera. n.573.

Peccato, qui mortui sumus, quomodo in eo? hoc est cũ id præstiterit gratiam, vt mo retemur peccato, quid aliud faciemus, si viuemus in eo; nisi vt gratiæ simus ingrati. cap.6. de Spiritu, & littera. n.573.

Lex subintrauit, vt abundaret peccatum, seu delictum, vt eo modo conuictus, atque confusus videret, non tantum doctorem sibi esse necessarium venturum adiutorem Deum, à quo eius itinera dirigantur, nè dominetur ei omnis iniquitas, & confugiendo ad opem misericordiæ sanetur. c. 6. de Spiritu, & littera. n. 574

Quicunque faciebant, quod lex iubebat, non adiuuante spiritu gratiæ timore pœnæ faciebant: non amore iustitiæ, ac per hoc coram Deo, non erat in voluntate, quod coram hominibus apparebat in opere: potiusque ex illo rei tenebantur, quod eos nouerat Deus, mallet si fieri posset impune committere. cap. 8. de Spiritu, & littera. n. 575.

Iustificari caro potest coram hominibus, sed non coram Deo, qui cordis ipsius, & intimè voluntatis inspector est, vbi videt etiam si aliud faciat, qui legem timet, quid tamen mallet facere si liceret. c.8. de Spiritu, & litt. n. 575.

Iustificabitur nemo ex lege, & iustitia Dei, sine lege manifestata, testificata est per legẽ, & Prophetas, non qua Deus iustus est, sed qua induit hominem. c.9. de spiritu, & litt. n.576.

Iustificati gratis per gratiam ipsius, non itaque iustificati per legem, non iustificati per propriam voluntatem, sed gratis per gratiã ipsius; non quod sine voluntate nostra fiat, sed voluntas ostenditur infirma per legem, vt sanet gratia voluntatem, & sanata voluntas impleat legem non constituta sub lege, nec indigens lege. cap. 9. de Spiritu, & littera. n. 576.

Iusti-

Iustificati gratis, per gratiam nullis suorum operum præcedentibus meritis, alioquin gratia iam non esset gratia; quandoquidem ideo datur, non quia bona opera fecimus, sed vt ea facere valeamus, idest, non quia legem impleuimus, sed vt legem, implere possimus. cap. 10. de Spiritu, & littera. n 576.

Iustificati gratis per gratiam Dei per redemptionem, quæ est in Christo Iesu. cap. 13. de Spiritu, & littera. &c. n. 578.

Volentes iustitiam suam constituere; iustitiæ Dei non sunt subiecti. c. 12. de Spir. & litt. n. 578.

Iustificati non lege hominum, sed lege Dei, & fidei, non littera, sed spiritu, non factorum meritis per eos, sed gratuita gratia. cap. 13. de Spiritu, & littera. n. 579.

Error vide inf. post 636. 581

Anima facultatem, & quasi instrumenta cognoscendi, & dlligendi habet ex natura; cognitionem tamen veritatis & ordinem dilectionis nequaquam, nisi ex gratia facta, siquidem à Deo mens rationalis, sicut eius immaginem suscepit, ita cognitionem, & amorem. cap. 7. de Spiritu, & anima. n. 606.

Liberi arb. libertas manet ad querēdā salutem idest ratio nis voluntas, sed admonente prius Deo inspirante ad salutem, vt ergo acquiescamus salutari inspirationi, nostræ potestatis est, vt adipiscemur quod adipisci deside remus diuini est numeris, vt non labamur adepto salutis munere nostre solicitudinis & cælestis adiutorij est, vt labamur nostræ potestatis est, & ignauię. c. 48. in cōpendio n. 613. licet iste numerus reperiatur. c. 7. & 18. de Spir. & anima. num. 631 alias 613.

Animas esse duas in vno homine, sicut multi dicunt, non credimus, sed dicimus vnam eandemque animam esse in homine, quæ corpus informat, & arb. libertatem habet, vt in sua substantia eligat,

gat, quod vult. c.48.de Spi. & anima. n. 631

Anima vt acquiescat salutari inspirationi, suæ potestatis est, vt adipiscatur, quod adipisci desiderat, diuini muneris est, vt non labatur adepto salutis munere, solitudinis suæ est, & cælestis adiutorij, vt labatur potestatis eius est & ignauiæ. c.48.lib.de Spir. & anima. n.631

Vnxit me oleo letitiæ, quo ipse Christus vnctus erat, vt ab vncto essem vnctus, & à Christo dicerer Christianus, & sic gratia eius præuenit me. c.7.de Spiritu, & anima. n. 613.

Anima viuit naturali vita, et si spirituali vita non viuat, sed talis vita mors est, potius, quam vita, mors peccatorũ pessima.c.36.de Spir. & anima. n.624.

Anima est vita corporis, & Deus est vita animæ, immortalis est anima, quia carne caret, nec habet, quo cadat, vt resurrectione egeat post ruinam, nisi peccato ceciderit. c.43.de Spir.& anima.n.638

Gratia, & misericordia Dei se-per me præuenerunt de Spi. & anima c.10. n.603

Homines, & omnes nos inualidi sumus ad bonum. nec sine Dei gratia bonum facere, vel in aliquo bono perseuerare possumus. c. 53. de Spi. & anima n.634.

Homo est cinis, quia sicut cinis nec profert germen ex se, nec susceptus semen germinat; sic homo, nec bonum facere, nec in aliquo bono perseuerare potest sine gratia. c. 53. de Spir. & ani. n.634

Homo quicquam mali non fecit Deo miserante non fecit. c.53. de Spi. & ani. n.634

Animæ vita Deus, mors animę peccatum est, anima namq; quæ peccauerit, ipsa morietur, quæ autem iustitiam fecerit viuet. c. 56.de Spiritu. & anima. n.636

Error vt supra. n. 582

De Spiritu, & littera; & ibi sũt auctoritates apponendæ de Spiritu, & littera.

Spiritus Domini, vbi est, ibi libertas, hanc autem ministrationem non ex meritis nostris, sed ex misericordia Dei est. c. 17. de Spi.& lit. n.582

Iu-

Iustos nos esse, non posse sine gratia Dei, quia legem dedit, quia doctrinam instituit, quia bona præcepta mandauit. Illa enim sine adiuuante spiritu, proculdubio est littera occidens, cum vero adest spiritus viuificans hoc ipsum intus conscriptum facit diligi, quod foris scriptum lex faciebat timeri. cap. 19. de Spiritu, & littera. n. 583.

Lex data est, vt lex impleretur: neque enim suo vitio non implebatur lex, sed vitio prudentiæ carnis. cap. 19. de Spiritu, & littera. n. 583

Deus promittit, quod ipse facit; non enim promittit ipse, & alius facit, quod iam non est promittere, sed prędicare: ideo non ex operibus, sed ex vocante Deo, nè ipsorum sit, & non Dei. Nè merces non imputetur, secundum gratiam, sed secundum debitum; atque ita gratia, iam non sit gratia, cuius vehemens defensor est. Apostolus. c. 23. de Spiritu & littera. n. 585

Auersi absolescere meruerunt, reuocari autem, nisi gratia Christiana, idest mediatoris intercessione non possunt. c. 28. de Spiritu, & littera. n. 589.

Ignorantes Dei iustitiam, & suã volentes constituere: iustitię Dei nõn sunt subiecti. Finis enim legis, Christus ad iustitiam omni credẽti. c. 29. de spiritu & littera. n. 590

Lib. arb. per gratiam non euacuamus, sed magis statuimus sicut lex per fidẽ sic lib. arb. per gratiam non euacuatur, sed nascitur. c. 30. de spiritu & littera. n. 590

Lex non impletur, nisi per lib. arb. sed cognitio peccati, per fidem impetratio gratiæ, contra peccatum per gratiã, sanatio animæ à vitio peccati per animę sanitatem, libertas arb. per lib. arb. dilectio per iustitiam dilectionẽ legis operatio. c. 30. de spiritu & littera. n. 590

Velle, & posse duo sunt, vnde nec qui vult cõtinuo potest, nec qui potest, cõtinuo vult, quia sicut volumus, aliquando non possumus, sic aliquando possumus quod nolumus.

Tom. 3.

lumus. c. 31. de ſpiritu, & littera. n. 591

Voluntas, qua credimus, etiam donum Dei eſt; non autem ex illo naturaliter inſita lib. adhibeatur arb. aliter metuendum eſt, nè exiſtimemus inueniſſe nos aliquid, ſi vero eſt donum Dei infideles, &c. c. 33. de ſpiritu, & littera. n. 593

Voluntatem, qua credit homo Deo, dici poteſt homo non habere, quam non acceperit, quandoquidem vocante Deo ſurgit de lib. arb. quod naturaliter cum creatur accipit. c. 33. de ſpiritu, & litt. n. 593.

Velle, & credere operatur Deus in homine, & piè omnibus miſericordia eius præuenit nos conſentire autem vocationi Dei, vel ab ea diſſentire propriæ voluntatis eſt. c. 34. de Spi. & lit. n. 594

Homo ſine peccato poteſt eſſe in hac vita per Dei gratiam, & lib arb. eius, ipſum quoq; lib. arb. ad Dei gratiam, ideſt ad Dei dona pertinere, non ambigens, quæ gratia ad facienda mandata eſt, vt conuertatur adiuuet. c. 35. de Spi. & littera. n. 595

Tom. 3.

Homo, ſi quid habet iuſtitiæ nõ de ſuo, ſibi eſſe præſumere debet, ſed de gratia iuſtificantis Dei, & adhuc tamen ab illo eſurire, & ſitire iuſtitiam, qui panis viuus apud quem eſt fons vitæ. c. 35. de Spir. & lit. &c. n. 597

Deũ nullatenus æqualiter omnes Angeli, vel animæ ſanctorum, vel nunc vident, poſt reſurrectionem videbũt, ſed ſecundum donatoris diſpenſationem, & meritorũ qualitatem, vnuſquiſque tamen ſufficientem in eius viſione ſuis meritis habebit beatitudinem, nec plus quæret, quam habebit, nec ſe minus habere, quam volet dolebit. quæſtiuncula. 16. n. 738

Peccatores, & impij dona Dei habent, per eum, qui illuminat omnem hominem veniẽtem in hunc mundum, in eo enim ſumus, mouemur, & viuimus lib. quæſtiuncularum de Trin. n. 738

Homo ſuę poteſtatis creatus auctor, & ipſe ſibi auctor eſſet ad vitam, ſiue ad mortẽ,

ſi verò

Tom. 3.

si vero necessitati esset subiectus, tunc nec boni operis haberet gloriam, nec mali pœnam, sed esset, quasi vnus ex peccatoribus. lib. quæstiuncularum de Trin. n.139.

Ad cælestis Ierusalem non ascendunt consortium: nisi qui toto corde profitentur, non proprij operis, sed diuini esse muneris, quod ascendunt. sententia 31. lib. sententiarum. n.745

Omnis sancti ædificij status, sicut Deo operante, proficit, ita Deo custodiente, cōsistit, sententia. 36. lib. sententiarum: n.745

Lex data est, vt gratia quæreretur: neque enim suo vitio non implebatur, sed vitio prudentiæ carnis, quod vitium per legem demonstrandum, per gratiam sanandum fuit. sent. 44. lib. senten. n.446.

Deus hoc promittit, quod ipse facit, non ipse promittit, & alius facit, quod iam non est promittere, sed prædicare. sent. 45. lib. senten. n.746.

Tom. 3.

Non ex operibus, sed ex veritate vocante, nè ipsorum non sit, nō Dei, merces non imputetur, secundum gratiam, sed secundum debitum, atque gratia, non iam gratia, sit. sent. 43. liber senten. n.746.

Deus tales nos amat, quales futuri sumus, ipsius dono, nō quales nostro merito. sent. 56. lib. sententiarum n.746

Gratiæ dona duo sunt, vnum aufert carnis cupiditatem, aliud, quod facit virtutem animæ perseuerare. senten. 131. liber sententiarum. n.748.

Bonum cum operaris, hilaris operare, quia si quid boni tristis feceris, fit de te magis, quam facis. sent. 115. lib. sent. n.747.

Homo ad peccandum abundat propria facultate, ad agendum autem, bonum non sufficit, nisi ab illo iustificetur, qui solus iustus est. sent. 121. liber sententiarum. n.747.

Homo quo primum vitio superatur hoc vltimum vincit; cum enim omnia peccata

 supe-

Tom. 3.

superauerit, manet periculum, nè sibi mens nihil conscientia in se potius, quam in Domino glorietur. sent. 139. n. 748

Voluntatis arbitrium tunc est verè liberum, cum vitijs, peccatisque non seruit, tale datum est à Deo, quod amissum; nisi à quo potuit dari, non potest reddi. Vnde veritas dicit, si vos filius liberauit, verè liberi eritis. sent. 152. liber sententiarum. n. 748.

Ciues terrenę ciuitatis, parit natura peccato vitiata, qui sunt vasa ire, ciues ergo cœlestis patriæ parit à peccato naturam liberans, gratia, qui sunt vasa misericordiæ. sent. 156. lib. sententiarum. n. 749.

Sicut nō est à carne, sed supra carnem, quod eam facit viuere beatè, sic non est ab anima, sed supra animam, quod eam facit viuere beatę, quia vt vita carnis anima est, ita beata vita hominis Deus est, sent. 167. lib. sent. n. 749.

Non est desperandum de malis,

Tom. 3.

sed pro ipsis, vt boni fiant studiosius supplicandū; quia numerus sanctorum semper de numero impiorum auctus est. sententia 184. n. 749.

Nullus miser de qualicunque miseria liberatur, nisi qui Dei misericordia præuenitur. sent. 211. n. 750

Opera non sunt bona, nisi quæ per fidem, & dilectionem fiunt, quia alterum sine altero nullius virtutis fructum parit. sententia 224. n. 750.

Adam mutatus est ab eo, quod formauit Deus, sed in peius, propter iniquitatem suam. Ab eo, quod operata est iniquitas, mutantur fideles, sed melius per gratiam Dei. Illa ergo mutatio est dexteræ excelsi. sentent. 225. n. 751.

Vitæ duæ sunt, vna corporis, altera animæ, sicut vita corporis anima: ita vita animæ Deus, & quomodo si anima deserat, moritur corpus, sic anima moritur, si deserat Christus eam. sent. 236. lib. sent. n. 751

Anima

Tom. 3.

Anima ſicut eſt vita corporis, ſic Deus eſt vita animæ,& ſicut moritur corpus, ſi anima illud deſiderat, ſic anima moritur ſi eam deſerit Chriſtus. ſent. 237. n. 751

Hominis arb. in primo homine patuit, quod valeret ad mortem, in ſecundo homine cum Dei adiutorium valeret ad vitam: ſent. 255. lib. ſententiarum. n. 752

Lex Dei per gratiam in cordibus ſcribitur, quæ legis ſunt, naturaliter fiunt, non quia per naturam præuenta ſit gratia, ſed quia per gratiam reparata eſt natura. ſen. 257. lib. ſent. n. 752

Homo factus erat immortalis, Deus eſſe voluit, non perdidit, quod homo erat, ſed perdidit, quod immortalis erat, & inobedientiæ ſuperbia contracta eſt pœna naturæ. ſent. 260. n. 752

Aer ſicut ex præſenti lumine non eſt factus lucidus, ſed fit, quia ſi factus eſſet, non autem fieret etiam abſente lumine lucidus permaneret, ſic homo præſente Deo illuminatur abſente autem tenebratur, à quo nõ locorum interuallis, ſed voluntatis auerſione diſceditur. ſent. 285. liber ſententiarum. n. 753.

Tom. 3.

Merces debetur bonis operibus ſi fiant, ſed gratia, quæ non debetur præcedit, vt fiant. 297. liber ſentent. n. 754.

Deus quidem mundum fecit, & corpora prorſus omnia, ſed vt corpus corruptibile aggrauet animam, & caro concupiſcat aduerſus ſpiritum, non eſt præcedens natura hominis inſtituti, ſed conſequens pœna peccati. ſent. 304. n. 754

Fidem poſſe habere, ſicut poſſe charitatem, non eſt naturæ hominum, ſed gratiæ eſt fidelium. ſent. 315. lib. ſent. n. 754

Gratiã dedit ille, qui dedit legẽ, ſed legem per ſeruum miſit. cum gratia ipſe deſcendit, & quia lex oſtendit peccata non tollit, volens ſuis viribus legem exequi, nec valentes, cogantur ad gratiam. ſent. 320. n. 754

Non merita hominum, ſed ad

Dei misericordiam peruenit, cum ex illa massa primi hominis, cui mors merito debetur, quisque liberatur. sent. 307. liber sententiarum. n. 754

Natura humana, & si in illa integritate in qua condita est, maneret, nullo modo seipsā creare suo non adiuuante ser naret: vnde cum sine Dei gratia salutem non possit seruare quam accepit: quomodo sine Dei gratia potest recuperare, quod perdidit. sent. 307. n. 754

Ignorantia in eis qui intelligere noluerunt, sine dubitatione peccatum est: in eis autem qui non potuerunt, pęna peccati est, ergo in vtriusque nō est excusatio, sed iusta damnatio. sent. 308. n. 754

Deus multa bona facit in homine, quæ non facit homo: nulla vero bona facit homo quę Deus non facit, &c. faciat homo. sent. 311. lib. sent. n. 754

Volentes in lege iustificari, sicut à gratia exciderunt, sic eis, qui gratiam commendat, pręcepit fides Christi fidem autem Christi, putant esse naturam verissime dicitur super naturam iustissima sent. 314. n. 754

Nemo habet de suo, nisi peccatum, & mendacium, si quid autē homo habet veritatis, atque iustitiæ, ab illo fonte est. quem debemus sitire in hac heremo, vt ex eo, quasi quibusdā guttis irrorati non deficiamus in via sent. 322. n. 754

Deum colere in hac vita, actio pia est, & eius gratiam contra vitia interna pugnare, eisquæ vsque ad illicita instigātibus cogitationibus nō cedere: & vbi ceditur, indulgentiam, atque vt non cedatur adiutorium Dei affectu religiosæ pietatis exposcere. lib. sent. 294. n. 754

Homines suam voluntatem faciunt, non Dei, quando id agunt, quod Deo displicet. Quando autem ita faciunt, vt volunt, vt diuinæ seruiat voluntati, quam vis volentes agunt, illius tamen voluntas est, à quo præparatur, & iubetur quod volunt. sent. 336. n. 755

Tom. 3.

fidem Christi non appræhendit, qui ignorans Dei iustitiam, qua iustificatur impius, suam vult constituere, qua conuincitur superbus. sent. 352. n. 755

Donum Dei est, diligere Deum, ipse, vt diligeretur, donum dedit, qui non dilectus dilexit, displicentes amati sumus, vt fieret in nobis, vnde placeremus. sent. 368. n. 757.

Meritis præcedentibus nullus saluatur, nè gratia, non sit gratia, ex quo dicit, omnis qui est ex veritate, audit vocem, sed ideo audit, quia ex veritas est, quia illi hoc donum collatum est. sent. 374. liber sententiarum. n. 757.

Bona quantacunque magna, quamuis minima, nisi ex Deo esse non possunt, quid enim maius in creaturis, quam vita intelligens? aut quid minus esse potest, quã corpus? lib. senten. 378. n. 757.

Deus neminem ad peccandum cogit, præuidet tamen eos, qui propria voluntate peccabunt, cum ergo vindicet iustus, quæ fieri non cogit præscius? sicut enim nemo memoria sua cogit, facta esse, quæ prætereunt, sic Deus præscientia sua, non cogit facienda, quæ factura sunt. sent. 379. lib. sent. n. 757

Tom. 4.

Mendacium, qui loquuntur omnes perdet, sed non omnes mendacium, quãdo vniuersaliter omnia mendacia circuncisa sunt in eo, quod dictum est, & nihil falsum de ore ipsius procedat. lib. de mend. cap. 18. num. 17.

Iustificari Apostolus cum dicit, se iustificari hominem, per fidem, sine operibus legis, non hoc agit, vt percepta, ac professa fide, opera iustitiæ contemnantur, sed vt sciat se quisque per fidem posse iustificari, etiam si legis opera non præcesserint, sequuntur enim iustificatum opera, non præcedunt iustificandum. cap. 14. lib. de fide, & operibus. n. 48

Pecca-

Tom. 4.

Peccatum per mandatum operatum est in me omnem concupiscentiam, à quo liberat gratia Spiritus sancti, per Iesum Christum Dominum nostrum, quæ diffusa est in cordibus nostris, donat iustitiæ dilectionem, qua immoderatio concupiscentiæ superatur. c. 23. de fide, & operibus. n. 55

Iustitiam Dei ignorantes, & suam volentes constituere, iustitiæ Dei non sunt subiecti. c. 166. lib. 2. quæst. Exod. n. 123.

Tabulæ veteris testamenti scriptæ fuerunt digito Dei, secundæ tabulæ, digito hominis, lex posita in veteri testamento, vt conuinceret transgressores, quæ subintrauit, vt abundaret delictum, in secũdis tabulis homo per adiutorium Dei tabulam fecit, quia noui testamenti charitas leges fecit. cap. 166. lib. quæst. super Exod. n. 124

Homo peccatis suis meruit, vt non intelligeret, & tamen hoc ei misericorditer factũ est, vt peccata sua cognosceret, & conuersus veniam

Tom. 4.

mereretur. c. 14. lib. quæst. super Matth. n. 261

Anima nulla fit sapiens, atque beata ex alia quæcunque anima, sed ex illa sola summa, atque incommutabili Dei sapientia. c. 23. lib. 1. de consensu Euang. n. 272

Deus hominem ita optime fecit, vt si vellet manere, optimus nullo resistente impediretur. c. 4. lib. 83. quæst. n. 378.

Quicquid in mũdo geritur, partim diuinitus geritur, partim nostra volũtate geritur. c. 24. 83. quæst. n. 381

Meritum pœnæ, peccatum est, meritum præmij, rectè factum est. Hæc peccatum, nec rectè factum imputari, cuique iustè potest, qui nihil fecerit propria voluntate. c. 24. lib. 83. quæst. n. 381.

Legem, quamuis à peccando prohibeat, non tamen sic dicit datam liberaret à peccato, sed vt demonstraret peccatum; cui seruiens anima debet se ad gratiam liberatoris conuertere, vt à peccato liberetur. Per legem

enim

Tom. 4. Tom. 4.

enim cognitio peccati. cap. 66. lib. 83. quæstionum. n. 407.

Lex statuitur per fidem, & in quantum spiritus vitæ pertinet ad gratiam, & sic liberat hominem à lege peccati. cap. 66. lib. 83. quæst. n. 407.

Ante legem ignoramus peccatum, sub lege peccamus, sub gratia plenissimè credimus, creatori nostro tribuendo, non nostris meritis, sed misericordiæ Dei, & sic firma pace custodimus. cap. 66. lib. 83. quæstionum. n. 408.

Auxilium Dei imploret homo, qui sic positus est, & nouerit suum fuisse, quod surgit. Iam enim liberatus agnoscens gratiam liberatoris sui. cap. 66. lib. 83. quæstio. n. 409.

Præcepta legis per charitatem impleta sunt, quæ per timorem non poterunt impleri. cap. 66. lib. 83. quæst. n. 409.

Deus cui vult miseretur, & quē vult indurat, sed hæc voluntas Dei iniusta esse non potest, venit de occultissimis meritis. c. 66. lib. 83. quæst. n. 414.

Velle parum est, nisi Deus misereatur, sed Deus non miseretur, qui ad pacem vocat, nisi voluntas præcesserit, quia in terra pax hominibus bonæ voluntatis. c. 68. lib. 83. quæst. n. 414

Velle quisque non potest, nisi admonitus, & vocatus, siue intrinsecus, vbi nullus hominum videt, siue extrinsecus, per sermonem sonantem, aut per aliqua signa visibilia, efficitur, vt etiam ipsum velle Deus operetur in nobis. c. 68. lib. 83. quæst. n. 414.

Homines non debet sibi attribuere, qui venerunt, quia vocati venerunt, nec illi, qui noluerunt venire, debent alteri attribuere, sed tantum sibi, quoniam vt venirent vocati erat in libera voluntate. Vocatio ergo ante meritum voluntatem operatur, propterea, & si quisquam sibi tribuit, quod veniat vocatus, non sibi posset tribuere, quod vocatus est. c. 68. lib.

lib. 83. quæstionum. n.414

Nos Deo iubente, ea, quæ volomus agimus, quoniam possumus, volumus bona dumtaxat. Nam mala in potestate sunt, quæ in voluntate esse non debent. c. 21. lib. de lib.arb. n.438

Homo qui nondum constitutus est sub gratia, sed sub lege, trahitur ad male operādum, concupiscentia donante, atque fallente dulcedine peccati, prohibiti, hoc est ex poena peccati originalis. lib. quæst. ad Simpl. sol. 1. quæst. n.441.

Homo qui non dum est sub gratia, sed sub lege, ita carnalis est, vt nondum sit renatus à peccato, sed venundatus sub lege à peccato. sol. quęstio. 1. ad Simplic. n.441.

Libero arbitrio hoc restat, in ista mortali vita, non vt impleat homo iustitiam, cum voluerit, sed vt se suqplici pietate conuertat ad eum, cuius dono eam possit implere. sol. 1. quæst. ad Simpl. n. 442.

Fides vacua est, si non bene operatur, licet homo iustificetur, sine operibus legis pręcedentibus, sicut Apostolus dicit, potest tamen, per fidem sine operibus præcedentibus iustificari, & sic iustè operari. c. 76. lib. 83. quęst. n 423.

Iustificari arbitramur hominē per fidem sine operinus, non tamen intelligendum est, vt accepta fide si vixerit dicamus eum iustum, etiam si male vixerit. cap. 76. lib. octuaginta quæstion. n.423.

Bonum, quod est mihi factum, mors, male vtendo, & sic vitium est; non in mandato male vtitur lege, qui non se subdit Deo, pia humilitate, vt per gratiam, lex possit impleri. sol. quæst. 1. ad Simplician. n. 440

Lex auget concupiscentiam ex prohibitione, & reū obligat ex pręuaricatione iubendo, quæ implere homines in infirmitate non possunt, nisi se ad Dei gratiam pietate conuertant. quæst. 1. ad Simplician. n. 442

Gratia nos liberat conditoris subdi-

ſubditos ſibi per fidem, ſed iſte nunc voces ſunt, ſub lege hominis conſtituti, nondum ſub gratia. Non enim, quod vult facit bonum, quod non dum eſt ſub gratia, ſed quod non vult malum, hoc agit ſuperante concupiſcentia, non ſolum vinculo mortalitatis, ſed mole conſuetudinis roborata. quæſt. 1. ad Simplic. n. 442.

Gratia eo, quod eſt euangelica, non debetur operibus, alioquin, gratia iam non eſt gratia, & hoc non vt opera extinguat, ſed vt oſtendat, non eſſe opera præcedentia gratiam, quia bene operatus eſt, ſed bene operari non poſſe, niſi per fidem perceperit gratiam. ſol. quæſt. 2. ad Simplic. n. 444

Fidei inchoactiones, quædam fiunt cōceptiopibus ſimiles, non tamen ſolum concipi, ſed etiam naſci opus eſt, vt ad vitam perueniatur æternam, non tamen ſine gratia fiunt, quia opera, ſi qua bona ſunt, conſequuntur, nō præcedunt. ſol. quæſt. 2. ad Simplic. n. 444

Velle adiacet mihi, perficere autem bonum, non inuenio, ideſt velle eſt in poteſtate noſtra, ad meritum pertinet originalis peccati, & hoc eſt delicti pœna. ſol. quæſt. ad Simplic. n. 441

Gratia eſt primo, ſecundo ſunt opera noſtra bona, ei autē merces nō imputatur, qui operatur ſecundum gratiam, ſed ſecundum debitū ſol. quæſt. 2. ad Simplician. n. 445

Gratia iuſtificat impium, non ex operibus, ſed ex vocante ideſt ex eo qui donando ad fidem. ſol. quęſt. 2. ad Simpl. 4. n. 446.

Gratia Dei ſalui facti ſumus: & hoc non ex operibus, ſed Dei donum, & fides inter dona gratiæ numeratur. ſol. quæſt. 2. ad Simplic. n. 446

Credere nemo poteſt niſi velit, nemo poteſt, niſi vocatus, nemo autem ſibi poteſt pręſtare, vt vocetur, vocando Deus præſtat, & fidem quia ſine vocatione, non poteſt quiſquam credere, quamuis nullus credat inuitus. ſol. quęſt. 2. ad ſimplic. n. 448

Volũtas bona, donum Dei, si est mirum si negare quisquam audeat. At quia non præcedit volũtas bona vocationẽ, sed vocatio præcedit bonam voluntatem, propterea vocati Deo, rectè tribuitur, quod bene volumus, nobis non potest, quod vocamur. sol. quęst. 2. ad Simplicianũ. n. 448

Homo in quantum est creatura & bonum, non autẽ in quantum peccator, quia peccatũ hominis est inordinatio, atq; peruersitas. sol. quæst. 2. ad Simplician. n. 451

Gratia Dei reliquit semen, vnde alia missis toto orbe consurgeret & si gratia iam non ex operibus, alioquin gratia nõ est gratia. solut. quæst. 2. ad Simplic. n. 453

Animas defunctorum pietate suorum viuentium releuari, cum pro illis sacrificium mediatoris offertur, vel eleemosinæ in Ecclesia fiũt negãdũ non est, sed eis prosunt, qui cum viuerent, vt hæc sibi postea possent prodesse, meruerunt. sol. quæst. 2. Diluc. n. 472

Cognoui quod timeas Deũ id est cognoscere te feci, quod timeas Deum. sol. quæst. 9. ad Oros. n. 483

Natura hominum proprio arb. remissa, & dimissa est, vt possit facere, quod vult. solutio quæstio. 64. ad Oros. n. 447.

Deus est seuerus, vt terrore, quæ ab eo condita sunt, conseruentur: nè negligentia pareret vitę præcipitiũ, ac tanta est eius clementia, vt contumelias passus ab his, quos fecit sufferat, & prior vocet ad pacem, & sic aliquando diligi, aliquando timeri se vult. sol. quæst. 64. ad Oros. n. 497.

Lib. arb. sufficit homini ire in peccatum, quo se ipse vitiauit, vt autem redeat ad iustitiam, opus habet medico, quoniam sanus non est, opus habet viuificatore. 497

Deus solus occultorum est cognitor, minorem bene diceendum mereri, Isaac ostendit, vt in benedictione non hominis ostenderet esse beneficium, sed Dei, quia officij dignitas nõ hominis meritũ quam

quam Dei sequitur benedictio. quæst. 11. veter. testam. n. 504.

Iustitia nimia incurrit peccatũ, temperata iustitia facit perfectum: non enim sine malitia est, qui multum est iustus, quia peccantibus ad singula si respondeas, non deerit vbi peccas, & sic Dei temperata est iustitia. solut. quæst. 15. veter. testam. n. 506.

Deus autem fecit hominem, quamdiu non peccaret, immortalitate vigeret, vt ipse sibi auctor esset ad vitam, aut ad mortem, vt custodiens se à peccato, labore suo gauderet, & esse immortalem, & è contra. solutio quæst. 18. veter. testam. n. 507.

Cordis enim inspector prouidet postulantis mentem, an mereatur accipere, non tamen iustum est, vt inuitus saluetur. sol. quæst. 71. veter. testam. n. 536

Christus tunc venit, quando debuit venire, voluntatis suę rationem secutus, non meritorum nostrorum, quia propter merita venire non debuit. sol. quæst. 83. veter. test. n. 538.

Velle misereri in potestate dantis quando, vel quantum velit. sol. quæst. 87. veter. test. n. 538.

Donum, & vocatio Dei sine pœnitentia sunt, post autem si peccauerint, per pœnitentiam poterunt mereri veniam. sol. quæst. 101. veteri testam. n. 559

Diabolo neque tanta vis est, & potentia, vt per potestatem eiusdem conditionis superari minimè potuisset, cum constet Dei auxilio ipsum ab hominibus vinci. Nam quamuis impar sit, si ex terrenis sumamus exempla, tamen ex aliqua parte conueniunt rationi. sol. quæst. 113. veter. testam. n. 588.

Deus fecit mundum, & Solem, & Lunam, & Stellas creauit, constituens eis cursus, quibus gubernatur genus humanum, nunquid non habet potestatem imperare illis, vt aliquando aliud faciant, quã decretum habent, sic enim ea condidit, vt voluntati

eius subiaceant. sol. quæst. 115. veter. testam. n. 598

Opus bonum tunc verè est cum à charitate iaculatur agentis intentio, & tanquam ad locum suum rediens, rursus in charitate requiescit. c. 10. de catechizand. rudibus. n. 645.

Merita hominum pro quibus agimus, qualia sint apud dominum non nouimus, qui si ad tempus expediat, aut nulla, aut tenuissima, & incertissima coniectura, suspicamur potius, quam compræhendimus. c. 14. de catechiz. rud. n. 646

Cogniti à Deo quomodo dicit, nisi faciente Deo, vt cognoscamus Deum; sic & Spiritus sanctus dicitur gemere pro nobis, scilicet gementes nos facere infundendo nobis charitatem, in Deum, & proximum. c. 3. lib. de Trin. n. 676.

Christus gratia sua custodit sãctos, lapsos autem in statum pristinum reparat, ignorantes docet, peccantes arguit, pigros hortatur. c. 12. lib. de Trin. n. 687

Velle adiacet mihi, perficere autem non inuenio bonum. c. 3. lib. de continentia. n. 705.

Homo non iustificatur ex operibus legis, qui autem non viuit secundum hominem, sed secundum Deum profecto non viuit etiam secundum seipsum, qui homo est, & ipse. c. 4. de continen. n. 707.

Gratia facit, vt peccatum tibi non dominetur. Noli ergo de te confidere, nè multo amplius inde tibi dominetur. cap. 5. de continen. n. 708.

Homo sub gratia, & cum bene pugnat adiutus exultat, in Domino, cum tremore, in hoc magno prelio non desũt tamen strenuis belatoribus, & operum carnis, quamuis inuictis aliqua vulnera peccatorum. c. 5. de continen. n. 708.

Velle adiacet mihi, perficere autem bonum non inuenio. Rom. 7. Spiritu ambulante, & desideria carnis nè perficiatis, non dicit, non sibi adiacere bonum, sed non perfi-

perficere, neque hic dicit, concupiscentiam carnis nè habueritis, sed nè perfeceritis. c. 8. lib. de continen. n. 711.

Continent quidam decepti fide falsa, & vana sperantes vana sectantes, quibus sunt omnes hæretici, & quicunque sub nomine religionis aliquo errore falluntur, quia omne quod non est ex fide peccatum est.c.12. de conti. n.714.

Hominis opera sunt, quæ non dicuntur Dei opera, quoniã homo, qui hoc agit, & secundum seipsum viuit, non secundum Deum, in quantum hoc agit,alia sunt opera hominis, quæ dicenda sunt opera Dei, Deus est, qui operatur in nobis velle, & operari. c. 13. de continen. n.715.

Patientiam, qui tribuunt viribus voluntatis humanę,non quas habent ex diuino adiutorio, sed quas ex lib. arb. error autem iste superbus, non est patientia pauperum, quæ non perit in æternum. c.15. de contin. n. 720

Homines cum sibi non attendunt, & suæ, idest humanæ voluntati, tantum tribuunt in illud se incurrere, quod scriptum est. Maledictus homo, qui spem suam ponit in homine. Hier. 17. c. 15. de continen. n. 120. & 721

Voluntas hominis sicut sine vllo Dei adiutorio viribus lib. arb, tam multa grauia, & horrenda perfert, siue in animo, siue in corpore, vt mortalis vitæ huius, & peccatorum delectatione perfruatur, cur non eodem modo eadem ipsa voluntas hominis eisdem viribus lib.arb. non ad hoc sperans se diuinitus adiuuari, sed sibi naturali possibilitate sufficiens, non tamen intelligunt. c.16. de contin. n. 721

Patientiæ, quæ vera est, ideo voluntas humana non sufficit, nisi desuper adiuta, & inflammata, quia spiritus sanctus est ignis eius, quo nisi accensa, diligat impossibile, bonum facere non potest, quod patitur malum. cap.17. de continentia. n. 721.

Cha-

Tom. 4.

Charitatem quisque contendit habe sine adiutorio Dei, si quid aliud contendit, nisi habere Deum posse, sine Deo. Quis autem hoc dicat Christianus, quod nullus audet dicere. c.18. de continen. n.721.

Non gratia ex merito, sed meritum ex gratia est. c. 20. de patientia, &c. n.722

Electione, non præcedentia meritorum in bonis operibus, sed electionem gratię demōstrat Apostolus. Rom. 11. Si autem gratia non ex operibus alioquin gratia non est gratia. cap. 20. de continen. n. 722.

Gratiæ electio hæc est, ex qua oīa bona merita præueniuntur humana, si in illis bonis meritis datur, iam non gratis datur, sed debita redditur, ac per hoc non verè nomine gratia nuncupatur. c. 20. de contin. n. 722.

Gratia vt vera sit gratia, idest gratuita, nihil inuenit in homine, cui merito debeatur, & gratia non solum adiuuat iustum, verūetiam iustificat impium, & ideo etiam cum adiuuet iustum, & videtur eius meritis reddi, nec sic desinit esse gratia, quoniam id adiuuat, quod ipsa est largita. c.20. de continentia. n.722.

Tom. 4.

Homines si per suam iustitiam, non per gratiam eius eligerentur, non de mundo electi essent, quoniā de mundo iam non essent, si iam iusti essent. c. 20. de contin. 722

Iustificati sunt antiqui, & veteres ante incarnationem verbi in hac fide Christi, & hac vera iustitia, quod est nobis Christus, hoc credentes futurum, quod nos credimus factum, gratia salui facti per fidem, non ex ipsis, sed Dei dono. c.21. de continen. n. 722.

Ante gratiam iniusti omnes sūt cap. 22. de patientia. n. 723.

Voluntate propria, quid est homo vtens in hac vita, antequam eligat, & diligat Deū, nisi iniustus, & impius? aberrans à creatore creatura, nisi creator eius memor sit eius, & eligat eum gratis, & diligat gratis, quia non potest

eli-

eligere, nisi prius electus, dilectusque curetur. c. 22. de patientia. n. 723

Bona voluntas non est, nisi à Deo. c. 25. lib. de patientia. n. 723.

Voluntas bona sine adiutorio sancti spiritus, non potest esse, & eam exagitat, & inflammat diabolicus spiritus fallacibus visis, & suasionibus immundis, vel errore de mentem, vel appetitu cuiuslibet mundanæ delectationis ardentem. c. 24. de continen. n. 723

Voluntas bona creaturæ, non potest esse, nisi in quo Deus operatur velle. c. 25. de contin. n. 223

Patiẽtiam si donum Dei esse negauerimus; cogamur fateri sine adiutorio, & munere Dei in voluntate hominis esse posse aliquid boni, quod est falsum. c. 27. de contin. n. 724

Tene, & habe quod accepisti, & datori gratias age. Quãuis enim accipere, & habere tuum sit, id tamen habes, quod accepisti quoniam superbienti, & impiæ gloriante Apostolus ait quid habes, quod non accepisti &c. 1 Cor 4. c. 16. de bono Viduit. n. 723

Voluntatis arb. humanæ nequaquam destruimus, quando Dei gratiam, quá ipsum adiuuatur arb. non superbia negamus ingrata, sed gratia potius pietate prędicamus. Nostrum enim esse velle, sed voluntas ipsa, etiam monetur, vt surgat, & sanatur vt valeat & dilatatur, vt capiat, & impletur, vt habeat; nam si nos vellemus, nec nos vtique acciperemus ea, quæ dantur, nec haberemus c. 16. lib. de bono viduitatis. n. 732.

Homines qui putant cum aliquos ad iustitiam, pietatemque exortatur vires non habituram exortationem suã: nisi totum illud quod vt agat homo, agunt, cum homine in hominis constituãt potestate, non adiuta Dei munere, sed solo arbitrio liberæ voluntatis exerta: quási possit esse ad perficiendũ opus bonum voluntas libera: nisi Dei munere liberatá. cap. 18.

Tom. 4.

18. de bono vid. n. 733

Baptizatus inuitus, & in falsitate cõfessus, cũ pęnituerit saluus erit adiuuãte fide, & charitate totius sanctę matris Ecclesiæ, per totum orbem diffusæ, ob hoc sunt cathecumini ab Ecclesia cõstituti, vt dum baptismum expectãt vnde iure pœniteãt doceantur, hęc restituit hominem in libertatem arbitrij primi parentis. c. 8. de vera, & falsa pœnitentia. n. 742

Verecundi magna est pœna, quę erubescit pro Christo, fit dignus misericordia, & quanto pluribus cõfitebitur in spe venię turpitudinem criminis tanto facilius consequitur misericordiam remissionis de vera & fals. pœnit. n. 744

Homo secundum carnem viuit qui secundum seipsum viuit, quia ipse homo est, & viuit secundum seipsum, idest, pergit, quo vult, dormit quando vult, & quando vult loquitur, quæ vult, & cui vult, manducat, & bibit quandõ vult, & quantum vult. c. 17. de salut. docum.

Tom. 4.

n. 754.

peccati consuetudinem vincere difficillimum est, & tamen etiam ipsam cõsuetudinem, si se quisquę non dęserat, & Christianam militiam non reformidet, illo duce, atque adiutore superbit. lib. 1. de serm. Domini in mont. n. 793.

Velle adiacet mihi, perficere autem bonum, non inuenio, quia nondum in terra, sicut in cælo, idest nondum in carne, sicut in spiritu facta est voluntas. lib. 2. de serm. Domini in monte num. 814.

Deus non per seipsum inducit in tentationem, sed induci patitur eum, quem suo auxilio deseruerit ordine occultissimo, ac meritis, causis etiam sæpe manifestis dignum iudicat ille, quem deserat, & induci sinit. lib. secund. de sermon. Domini in monte.

Homo malus, quamdiu, quisq; est, non potest facere fructus bonos: si enim bonos fructus fecerit, iam malus non est, sicut verissimè, non est,

sicut

sicut verissimè, non potest dici nix calida, cum enim calida esse cæperit, non iam niuem, sed aquam vocamus. lib. 2. de sermon. Domino in monte. n. 830.

Homo malus qui fuit, potest fieri, vt malus non sit, non tamen fieri potest, vt malus benefaciat, qui etiam si aliquando vtilis sit, non hoc ipse facit, sed fit de illo, diuina prouidentia procurante. lib. 2. de serm. Dom. in mon. n. 830.

Gratiam Domini nostri Iesu Christi omnibus venisse, non tantum iudæis, docet Apostolus in epist. ad Rom. Quã propterea etiam gratiam vocari, quia non quasi debitum iustitiæ redditum, sed gratuito datum. lib. epist. ad Rom. n. 833

Gratia Dei iusta est, & gratia iustitia, cum in eo etiam pœnitentiæ meritum, gratia præcedat, quod neminem peccati sui pœniteret, nisi admonitione aliqua vocationis. epist. ad Rom. n. 836.

Hominis quatuor gradus intelligimus, scilicet ante legem, sub lege, sub gratia, & in pace. Ante legem sequimur conscientiam carnis: sub lege trahimur ab ea; sub gratia, nec sequimur eam, nec trahimur ab ea. In pace nulla est concupiscentia carnis. exp. lib. ad Roman. n. 845

Gratia accepta, quod iam bene operamur, non nobis, sed illi tribuendum, qui per gratiam nos iustificauit. Nam si debitam mercedem reddere vellet, & pœnam redderet peccatoribus. lib. exp. epist. ad Rom. n. 846

Gratia viuificat per fidem, non autem lex, quæ data est, ad ostendendum quantitatem peccatorum. n. 846

Homo in lib. arb. habet vt credat liberæ, & accipiat gratiam iam illo, qui eam donat libertatem, & adiuuante non peccet, atque ita desinat esse sub lege implens, cum charitate Dei, quod timore, non poterat. epist. exp. ad Rom. n. 847.

Caro non iustificabitur in lege, per legem enim cogni-

Tom. 4.

tio peccati, intelligitur, & cætera similia. lib. exp. ad Rom. n. 845.

Lib. arb. perfectè fuit in primo homine, in nobis autem ante gratiam, non est lib. arb. vt non peccemus, sed tamen, vt peccare nolimus, gratia vero efficit, vt non tantum velimus rectè facere, sed etiam possimus non viribus nostris, sed liberatoris auxilio. expositio epist. ad Ro. n. 846.

Abraham, si ex operibus iustificatus est, habet gloriam, sed non apud Deum, hoc est, quia Abraham sine lege, dũ non ex operibus legis, conquerit gloriam, quasi suis viribus legem impleat. epist. ad Rom. exp. n. 846

Gratia accepta, quod iam bene operamur, non nobis, sed illi tribuendum, qui per gratiam nos iustificauit. Nam si debitam mercedem reddere vellet, poenam redderet peccatoribus. epist. ad Rom. exp. n. 846

Desiderijs prauis, qui non consentimus in gratia sumus, & non regnat peccatum in corpore nostro, cui autem dominatur peccatum, quamuis peccato non resistat, adhuc sub lege est, non sub gratia. epist. ad Rom. exp. n. 847.

Tom. 4.

Lex non potest impleri, nisi per gratiam, quæ facit homines spirituales, & lex ab omni criminatione defenditur. epist. ad Rom. exp. n. 848.

Peccator tunc vincitur, dum viribus suis iustè viuere conatur, sine adiutorio liberantis gratiæ Dei. epist. ad Rom. exp. n. 848

Homo in lib. arb. habet, vt credat libere, & accipiat gratiam, iam illo, qui eam donat liberante, & adiuuante non peccat, atque ita desinat esse sub lege, sed cum lege, vel in lege implens eam charitate Dei, quod timore non poterat. epist. ad Rom. expositio. n. 848

Lex impleri non potest, nisi à spiritualibus, quales facit gratia. epist. ad Rom. exp. n. 848.

Constituti sub lege, non solum repugnantem habet concupi-

piscentiam; sed etiam captiui ducuntur, cum obtemperant. epist.ad Rom. expos. n.849.

Constituti sub lege, non autem sub gratia vincuntur peccatis, ad obediendum carnalibus desiderijs, & præuaricatione, augent reatum criminum suorum. epistolarum ad Rom. expositio. n. 850.

Prescientia Dei vnum eligit, & alterum reprobat, scilicet Esau reprobat, Iacob elegit, non tamen opera elegit, nisi intelligamus opera per dilectionem, idest elegit Deus, quem dilexit. epistolarum ad Romanorum expositio. n. 852.

Opera bona per dilectionē fiūt dilectio autem, est in nobis, per donum Spiritus sancti; & sic opera bona ipse largitur cum dat Spiritum sanctū epistolarum Christo ad Rō. n. 852

Quod credimus, nostrum est, quod autem bonum operamur, illius est, qui credentibus dat Spiritum sanctum, sed hoc retractatum est.lib.1. retract. c. 20. & ibi vtrumq; nostrum est propter arb. voluntatis, & vtrumque datum est, per spiritum fidei, & charitatis. epistolarum ad Romanorum expositio. n.853.

Deus non elegit operantes, sed credentes potius, vt ipse illum faciat bene operari, per spiritum sanctum, per quem charitas diffunditur in cordibus nostris. epistolarum expositio ad Romanorum. n. 853.

Lib.arb.non tollit, quando dicit, non est volentis, neque currentis, sed Dei miserentis, sed non sufficere dicit, nisi adiuuet Deus misericordes nos efficiendo ad bene operandum, per donum spiritus. epistolarum ad Rom. expositio. n. 853

Velle neque possumus, nisi vocemur, & cum post vocationē volumus, non sufficit voluntas nostra, nisi Deus, & vires currentibus præbeat, & perducat, quo vocat, & sic ibi est etiam voluntas nostra. epistolarum ad Rom. expos. 853

Tom. 4.

Gratia est vt vocatio peccatoris prorogetur, cum eius merita nulla, nisi ad damnationem præcesserint. Quod si vocatus vocantem secutus fuerit, quod est iam in lib. arb. merebitur, & spiritum sanctum, per quem bona possit operari, in quo permanens, quod nihilominus est in lib. arb. merebitur, etiam vitam æternam. epistolarum ad Roman. expositio. n 853.

Misericordia præcedenti merito fidei tribuitur, & obduratio præcedenti impietate. epist. ad Rom. expositio. n. 853.

Peccata non aufert, nisi gratia fidei, quæ per dilectionem operatur. Prol. expositionis epistolarum ad Galat. n. 854.

Gratia Dei est qua nobis donantur peccata, vt reconciliemur Deo. lib. 1. retract. cap. 24. vt autem sciamus etiam vtrumq. ad generalem Dei gratiam pertinere pax autē, qua reconciliamur Deo. c. 1. epist. expositio ad Galat. n. 859.

Tom. 4.

Veritas propter seipsam diligēda est, non propter hominem, aut propter Angelum, per quem annunciatur. Qui enim propter annunciatores diligit eam, potest etiam mendacia diligere, si qua forte ipsi sua protulerint. c. 1. exp. epistolarum ad Galat. n. 859.

Homo non iustificatur ex operibus legis, nisi per fidem Christi Iesu, vt impleat opera legis, adiuuantē infirmitatem suam, non merito suo, sed gratia Dei. cap. secundo, exp. epistolarum ad Galat. n. 863.

Gratia fidei sufficit ad iustificandum sine operibus. c. 3. exp. epistolarum ad Galat. n. 864.

Iustificatur nemo in lege, quia scriptum est, iustus ex fide viuit in circuncisione carnis: & talibus obseruationibus, qui viuit, ita in lege est, vt sub lege viuat. c. 3. exposit. epistolarum ad Galat. n. 866.

Iustificari aliud est, aliud non iustificari, & aliud non iustificari apud Deum qui omnino

nino non iustificatur, nec illa seruat, quæ temporale habent præmium, nec illa quæ æternum habent, qui autem in operibus legis iustificantur, non apud Deum iustificantur. cap. 3. expos. epistolarum ad Galatas. n.866.

Iustitia fidei non pro merito data est hominibus, sed pro misericordia, & gratia Dei; non erat popularis antequā dominus homo inter hominem nasceretur. cap. 3. exp. epistolarum ad Galatas. n.868.

Præcepta legis sine gratia nullo modo impleret homo transgressione humiliaretur, vt quæreret gratiam, nec se suis meritis saluum fieri, quod supetbum est, opinaretur, vt esset, non in sua potestate, & viribus iustus, sed in manu mediatoris iustificantis impium. cap. 3. exp. epistolarum ad Galatas. n.868.

Peccata, vt homini dimittātur, & in noua vita per eum, qui se sanguinem fudisset, & reconciliaretur Deo opus sibi esse gratiam, & misericordiam Domini. c. 3. exposit. epistolarum ad Galatas. n.868.

Lex data, si posset viuificare, omnino ex lege esset iustitia, sed conclusit scriptura, omnia sub peccato, vt promissio ex fide Iesu Christi daretur credentibus. c. 3. exp. epistolarum ad Galatas. n.869.

Lex non est data, vt auferret peccatum, sed vt sub peccato omnia concluderet, & sic ostendebat peccatum esse. c. 3. exp. epist. ad Galatas. n.869.

Gratiam quippe Dei commendat, & misericordiam, nè quis de meritis suis glorietur, quæ iudæorum erat superbia. c. 37. Annotationum in Iob. n.914

Christus formatur in credente per fidem, in interiore homine vocato in libertatem gratia sua. expositin in Iob. n. 874.

Animæ hæc est mors, vt Deus nesciat, c. 9. expositio in Iob. n.891.

Qui ex fide viuit, vt gratiæ Dei depu-

Tom. 4. & 5.

deputet non meritis suis, non tsolum, quod secundum vitæ istius modus iustificatus est, sed etiam quod restat, vt ab vniuerso delictorum malo liberetur. c. 32. annotationum in Iob exposit. n.911.

Deus operatur in eis velle, & operari pro sua bona voluntate. c. 33. exp. in annot. in Iob. n. 914

Tom. 5.

NEmo est, qui se immeritum pati aliquid asperum dicat, quia si non factis, saltem verbis peccatur, & si non verbis, saltem temeraria prosumptione intus in corde, vel sermonibus cogitationum, quæ Deum non latent, & ibi nemo flagellatus dicat. Indignè se accipere disciplinam, quasi vltra illud non sit, quo per illam proficiat. c. 38. exp. annot. in Iob. n.914

Peccantibus si non consensistis, diuinæ gratiæ nè amitteretur, diuinum accessit auxilium, humanæ gloriæ, nè

Tom. 5.

amitteretur humanum successit opprobrium. In vtroque consolamini pusillanimes, illinc probatæ: hinc castigatæ, illinc iustificatæ, hinc emendatæ. c. 28. lib. 1. de Ciuit. Dei. n. 20

Virtus, & felicitas vbi est, nil aliud quæritur, quæ veri Dei munera sunt. Nam omnia agenda complectitur virtus, omnia obtinenda felicitas, quæ non dat Iuppiter, & sic donum Dei sunt, non autem Deæ, vel Dij. cap. secundo. lib. 4. de Ciuitate Dei. n. 71.

Dæmones dominabātur à quorum dominatione non liberauit, nec liberat: nisi gratia Dei, per Iesum Christum Dominum nostrum. c. 26. lib. 4. de Ciuitate Dei. n. 75.

Dæmonum fallacia miris modis delectantur maligni spiritus, qui, & deceptores, & deceptos pariter possident, à quorum dominatione non liberat, nisi gratia Dei, per Iesum Christum Dominum nostrum. c. 31. lib. 4. de Ciuit. Dei. n. 78

Deum

Deum summum, & verum, nos confitemur. Nec timemus, nè ideo voluntate, non faciamus, quod voluntate facimus, quia ille id nos facturos præsciuit, cuius præscientia falli non potest, quod Cicero timuit. c. 9. lib. 5. de Ciuit. Dei. n. 85

Spiritus vitæ, qui viuificat omnia creatorque est omnis corporis, & omnis creati spiritus, ipse Deus est: vtiq; spiritus non creatus, in cuius voluntate summa potestas est, quæ creatorum spirituum volũtates bonas adiuuat, malas iudicat, omnes ordinat, & quibusdam tribuit potestatem, quibusdam non. c. 9. lib. 5. de Ciuit. Dei. n. 87.

Libero arbitrio volumus, cum volumus dicimus, necesse est esse, & verum proculdubio, & non ideo ipsum lib. arb. necessitati subijciamus; quæ adimit libertatem. cap. 10. lib. 5. de Ciuitate Dei. n. 88.

Volũtates nostras præsciuit ergo: lib. 15. & inuenies nũ. c. 6 vide in litterá Volũtates. 86

Præsciuit ergo aliquid, qui præscit, quid futurum esset in nostra voluntate, & illo præsciẽte est aliquid in nostra voluntate & sic nullo modo cogimur aut retenta prçscientiã Dei tollere voluntatis arb. ex lib. 5. de ciuit. Dei; n. 88

Hominum dignitates, quod alij vicerũt, alij victi sũt, aliud nõ est, nisi illud glorię humanæ inanissimum factum in quo perceperunt mercedem suã c. 5. n. 93

Anima, tam docta, & ingeniosa vbi te multum dolemus, per hæc misteria doctrinæ ad Deum summum, idest à quo facta est, non cum quo facta est, nec euius portio, sed cuius conditio est, nec qui est omnium anima, sed qui fecit omnem animam, quo solò illustrante fit anima beata, si eius gratiæ, non sit ingrata, nullo modo potuit peruenire. c. 5. lib. 7. de Ciuit. Dei. n. 117

Homines non nisi peccatis separantur à Deo: quorum in hac vita, non fit nostra virtute, sed diuina gratia, & misericordia purgatio, per indul-

Tom. 5.

indulgentiam illius, non per nostram potestatem, & nostra potestas illius est nobis bonitas concessa. cap. 22, lib. 10. de Ciuitate Dei. n. 180.

Vniuersalis via animę liberandæ; quam Porphirius male quærendo, non reperit, & quam sola gratia Christiana reseràuit. cap 32. lib. 10. de Ciuit. Dei. n. 188

Prouidentiam diuinam Porphirius sine ista vniuersali via liberandæ animæ genus humanum relinquere potuisse, non credit. Neque enim ait non esse, sed hoc tantum bonum, tantumque adiutoriũ, nondum receptum, nondum in suam notitiam esse perlatum. c. 32. lib. 10. de Ciu. Dei. n. 189.

Animæ liberandæ vniuersalis via non est alia, quam religio Christiana, cuius notitia ad quoscunque peruenit, & ad quoscunque ventura est. c. 32. lib. 10. de Ciu. Dei. n. 189.

De cognoscendo Deo, ad cuius notitiam nemo hominũ peruenit, nisi per mediato-

Tom. 5.

rem Dei, & hominum, hominem Iesum Christum Dominum nostrum. cap. 2. lib. 11. de Ciuitate Dei. n. 191.

Dei filius Deus homine assumpto, non Deo consumpto fundauit fidem, vt ad Deũ iter esset homini, per hominem Deum, hic est mediator Christus Iesus Dominus noster. c. 2. lib. 11. de Ciuit. Dei. n. 192.

Peccatis non ideo sunt impleta, quia peccatum est, cum bonorum longe maior numerus in cœlestibus suę naturę ordinem seruat, nec mala voluntas, quia natura ordinem seruare noluit, ideo iusti Dei leges omnia bene ordinatis effugit. c. 24. lib. 11. de Ciuit. Dei. n. 203

Voluntatem bonam nemo melius, quicquam facit, quam meliores essent, nisi operante adiutorio creatoris, habere non possent. c. 9. lib. 12. de Ciuit. Dei. n. 215

Voluntatem bonam, qua meliores essent, nemo quicquã facit, nisi operante adiutorio creatoris habere non possent.

Tom. 5.
lib. 12. de Ciuitate Dei.
n. 215.
Animæ mors fit, cum eam deserit Deus, sicut corporis, cum id deserit anima; sic vtriusque mors hominis est. c. 1. lib. 13. de Ciuit. Dei. n. 229.
Anima viuit ex Deo, cum viuit bene: non enim potest benè viuere, nisi Deo operante, in quod bonum est, corpus vero viuit ex anima, cum anima viuit in corpore. c. 2. lib. 13. de Ciuitate Dei. n. 229.
Natura humana vitiata est, atque mutata, ex damnatione iusta, primi hominis, vt repugnantem pateretur in mẽbris inobedientiam concupiscendi, & obstringeretur necessitate moriendi, nisi per mediatoris Christi gratiam soluatur. c. 3. lib. 13. de Ciu. Dei. n. 230
Voluntas hominis prior est ad malum, ad bonũ vero prior est voluntas Dei creatoris eius, siue, vt eam faceret, quę nulla erat, siue, vt reficiat, quę lapsa perierat, etiã si hãc intelligamus, Deum denunciasse mortem. cap. 51.

Tom. 5.
lib. 13. de Ciuitate Dei.
n. 235.
Deus omnipotens, non de sua natura, neque de subiacenti creatura, sed de nihilo potuit facere falsum, quem corpori hominis inserendo inspirasse, vel insufflasse conuenienter dictus est in corporeus incorporeum, sed immutabilis mutabilem, quia non creatus creatum. c. 24. lib. 13. de Ciuit. Dei. n. 244
Anima creata est immortalis, quę licet peccato mortua perhibeatur carens, quadam vita sua, hoc est Dei spiritum, quo etiam sapienter, & beatę viuere poterat, tamen propria quadam licet misera vita sua, non desinit viuere. c. 24. lib. 13. de Ciuitate Dei. n. 245
Homines, vel ad Dei gratiam pertinentes ciues sanctorum Angelorum, in beata vita manentium corporibus spiritualibus inuẽtur, vt nõ amplius peccare possint; neque mori. c. 24. lib. 13. de Ciuit. Dei. n. 245.
Homo cum viuit secundum seipsum, idest secundum hominem, non secundum Deum

profecto secundum mendacium viuit, non quia mendacium est, sed quia homo ita factus est rectus, vt non secundum seipsum, sed secundum eum, à quo factus est viueret, idest illius faceret voluntatem non suam. c.4. lib.14. de Ciuitate Dei. n. 248.

Deum amare, & non secundũ hominem, sed secundum Deum, amare proximum, sicut seipsum, proculdubio propter hunc amorem dicitur voluntatis, bonæ, quę vsitatius in scripturis sacris charitas appellatur, sed amor quoque secundum easdem sacras litteras dicitur. c. 7. lib. 14. de Ciuitate Dei. n. 243.

Voluntatis igitur arbitrium, tunc est verè liberum, cum vitijs peccatisque non seruit, tale datum est à Deo, quod amissum proprio vitio, nisi à quo dari potuit, reddi non potest. c.11. lib.14. de Ciu.Dei. n. 255.

Voluntas bona, opus Dei est, quum ea, quippe ab eo factus est homo, mala vero voluntas prima, quoniam omnia mala opera præcessit in homine, defectus potius fuit, quidam ab operè Dei, ad sua opera, quam opus vllum. c.11. lib.14. de Ciu.Dei. n. 265.

Obedientia commendata est in præcepto, quæ virtus in creatura rationali mater est quodammodo omnium, custosque virtutum, quandoquidem sic facta est, vt ei, subditam esse sit vtile, perniciosum autem suam, non eius à quo creata est facere voluntatem. c. 12. lib. 14. de Ciuit.Dei. n. 256

Nuptiarum donum esse Dei, ac benedictionem nullo modo dubitamus, crescere, & multiplicari, & implere terram quas Deus instituit ante peccatum hominis. c. 22. lib. 14. de Ciuit. Dei. n. 262

Voluntatis ea moueretur, si nō peccasset, illa membra, quo cætera, & sine ardoris illecebroso stimulo cum tranquillitate animi. & corporis nulla corruptione integritatis infunderetur gremio maritus vxoris. c.25. lib. 14. de Ciuit.

Ciuit. Dei. n. 265
Hominem fidere de adiutorio Dei, non quidem posset sine adiutorio Dei. c.27. lib.14. de Ciuit. Dei. n. 265
Homo sic erat institutus, vt si de adiutorio Dei fideret, bonus homo malum Angelum vinceret. c.27. lib.14. de Ciuit.Dei. n.265
Hominem viuere sine adiutorio Dei, etiam in paradiso, non erat in potestate sua, erat autem in potestate male viuere, sed beatitudine, non permansura, & pœna iustissima secutura. cap. 27. lib. 14. de Ciuitate Dei. n. 266.
Deo adiuuante mirabilibus, & latentibus modis, cum peccatum, quod habitat, in membris nostris, quod sic peccatum est, vt sit pœna peccati tranquillus, nunc habebit, postea sanitate perfecta. c.6.lib.15.de Ciuit. Dei. n. 270.
Voluntates nostræ in causarum ordine, sunt per certus exitus, eiusque præscientia continetur, quoniam, & humanæ voluntates humanorum operum causæ sunt, & per omnes causas præsciuit rerũ profecto in eis causis, etiã nostris, nostras volũtates ignorare nõ potuit, sed præsciuit, contra Ciceronis rationes. cap.9.de Ciu.Dei. n.86
Deus solus iustus est, & iustificãs, & suã volẽtes cõstituere, idest velut à se sibi paratã voluntatẽ, nõ ab illo impertitã, iustitiæ Dei nõ sunt subiecti. c.4.lib.17.de Ciu.Dei. n.323
Superbi putantes de suo, nõ de Dei gratia posse placere Deo, qui est Deus scientiarũ, & sic cogitationes eorũ vanę sunt. c.4.lib.17.de Ciu.Dei.n.323
Potentes, qui sibi videntur, vt sine Dei dono, atq; adiutorio humana sufficientia diuina possint implere mandata, & præcinguntur virtute, quorũ interna vox est, infirmati sũt c.4.lib.17.de Ciu.Dei.n.323
Dominus cũ possidere nos cœperit, profecto aduersarius, qui fuerat noster ipsius fit, vt vinceretur, à nobis, sed non viribus nostris, quia non in virtute nostra. cap.4. lib 17. de Ciuitate Dei. n. 324.

Tom. 5.

Iustus quidem ordo naturæ fit in homine, vt anima subdatur Deo, & animæ caro, ac per hoc Deo, & anima, & caro. c.4. lib. 19. de Ciuit. n.384

Homo studio cognitionis ne propter humanæ mentis infirmitatem in pestem alicuius erroris incurrat, opus habet magisterio diuino; cui certius obtemperet, adiutorioque, vt liber obtemperet. c. 14. lib. 19. de Ciu. Dei. 392

Virtutes, quas sibi homo habere videtur, per quas imperat corpori, & vitijs, ad quodlibet adipiscendū, vel tenēdū, nisi ad Deum retulerit: etiā ipsa vitia sunt potius quam virtutes. cap. 25. lib. 19. de Ciuit. Dei. n.400.

Animæ piorum mortuorum nō separantur ab Ecclesia, quæ etiam nūc est reguum Christi, alioquin, nec ad altare fieret eorum memoria in communione corporis Christi nec aliquid prodesset ad eius in periculis baptismum currere, nè sine illo finiatur hæc vita. cap. 9. lib. 20. de Ciuit. Dei. n.412

Humani generis massa vniuersa damnata, quæ in illo fuerat radicata punitus sua stirpe est, vt nullus ab hoc iusto debitoque supplicio, nisi misericordia, & indebita gratia liberetur. c.12. lib. 21. de Ciuit. Dei. n.445

Tom. 5.

Lex iubens, si adsit, & spiritus iuuans desit, per ipsum prohibitiones desiderio crescente, atque vincente peccati, & reatus preuaricationis accedit, vt non nunquam sint apertissima vitia; que alijs vitijs vincuntur. cap. 16. lib. 21. de Ciuit. Dei. n.447

Vitia tunc victa deputāda sūt, cum Dei amore vincuntur, quam nisi Deus ipse non donat nec aliter; nisi per per mediatorem Dei, & hominum, Iesum Chrivum Dominum nostrum. cap.16. lib.21. de Ciuit. Dei. n. 447

Abscondisti timentibus, perfecistis sperantibus nihil aliud est: nisi quia illis qui timore pœnarum suarum suam volunt iustitiam constituere, quæ in lege est, non iustitia Dei dulcis, quia nesciunt eā, nec gustauerunt eam in se nunquam sperent. c. 24. lib. 21. de

Tom. 5.

21. de Ciuitate Dei

453.

titiam, quam donat gratia, sine meritis nesciunt illi, qui suam iustitiam volunt constituere, & ideo iustitiæ Dei, qui Christus est, non sunt subiecti. c. 24. lib. 21. de Ciu. n. 453.

us est omnibus beatis tanquam vita, victusque communis, qui lib. arb. eodem intellectus naturæ tribuit tale, vt si vellet deserere Deũ beatitudinem, scilicet suam continua miseria esset secuta. c. 1. lib. 22. de Ciuit. Dei. n. 460.

us est, qui operatur in nobis velle & operari. cap. 1. lib. 22. de Ciuitate Dei. n. 461.

atia saluatoris sola liberat ab omnibus miserijs huius sæculi cuius nomen est ipse Iesus Christus, Dominus noster, qui interpretatur saluator, maximè, nè post hanc miserior, sempiterna suscipiat, non vitam, sed mortem. c. 22. lib. 22. de Ciuit. Dei. n. 480.

o in sanctis non desinit con

Tom. 5.

cupiscere aduersus spiritum, & aduersus carnem spiritus, vt non ea, quæ volumus faciamus, omnem malam concupiscentiam consumendo, sed eam nobis, quantum diuinitus adiuti possumus non consentiendo subdamus. c. 27. lib. 22. de Ciu. Dei. n. 481

Tom. 6.

HAeresis Pelagianorum, & Cælestianorum, qui nihil tribuebant adiutorio Dei gratiæ, sed ad hoc dari hominibus, vt quæ facerẽt, per lib. arb. faciliũs possint, implere per gratiam. hæresis 88. Pelagij, & Cælest. n. 21.

Gratiam, sine qua, nihil boni facere possumus, non esse dicunt Pelag. & Cælest. nisi in lib. arb. quod nullis suis præcedentibus meritis ab illo acceptit nostra natura, ad hoc tantum ipso adiuuante per suam legem, atque doctrinã; vt discamus, quæ facere, & sperare debemus. hæresis Pelag. 88. n. 21

Pela-

Tom. 6.

Pelagius in episcopali iudicio Palæstino damnari metuens damnare compulsus est, sed in posterioribus suis scriptis, hoc inuenitur. lib. de hæresib. Pelagianis. n. 21

Gratiam, sine qua nihil boni facere possumus non esse dicūt Pelagiani: nisi in lib. arb. quod nullis suis præcedētibus meritis, ab illo accepit nostra natura, ad hoc tantum ipso adiuuante, per suam legem, atque doctrinam, vt discamus, quæ facere, & quæ sperare debemus. lib. de hæresibus Pelag. n. 21

Genus humanum tanquam pauperem, & pupillum commendat scriptura diuina dicens Deo; tibi derelictus est pauper, & pupillo tu eris adiutor. c. 3. lib. contra Iudæos Paganos &c. n. 36

Iustitia Dei quædam operatur per malos, nescientes; quædam per scientes bonos. c. 1. contra Epistolam Manichæi. n. 78.

Animæ rationali, quæ est in homine, dedit Deus lib. arb. sic enim posset habere merita, si voluntate, non necessitate boni essemus. lib. contra Fortunatum. n. 112

Tom. 6.

Peccatorem si nobis detur indulgentia, manifestum est, quod voluntate peccamus, non necessitate; satis enim stultum est, ignoscere ei, qui nihil, nihil mali fecit, qui nihil sua voluntate fecit. lib. contra Fortunatum. n. 112.

Arbor bona, vt arbor mala, idest homo quamdiu bonus est, non potest malos fructus facere, quamdiu malus est, non potest bonos fructus facere, & duas arbores posuit Dominus, vt significarentur lib. arb. non naturas esse, istas arbores; sed voluntates nostras, & sic omnis à Deo bona facta est natura. liber contra Fortunatum. n. 116.

Iustificare seipsum hoc si esset, scilicet esse pauperem mitē, pacificum, &c. verbis suis quilibet homo volaret ad cęlum, cum hæc loqueretur, sicut Faustus, & Constantius Romæ faciebat, & reprehendit eorum simulationem. c. 7. lib. 5. contra Faustum.

ſtum. n. 157
nimam omnem participatio-
ne lucis Dei, non per ſeip-
ſam eſſe pulchram, & deco-
ram virtute pollentem dicit.
c. 13. lib. 12. contra Fauſtum
Manich. n. 181
ecepta hæc ſunt morum illa
ſacramenta ſunt promiſſorũ:
hæc implentur per adiuuan-
tem gratiam, illa per reddi-
tam veritatem, vtraque per
Chriſtum. c. 18. lib. 19. con-
tra Fauſtum. n. 244
orantia vero, & infirmitas,
vt vel neſciat homo, quid vel
e debeat, vel non omne;
quod voluerit poſſit, ex oc-
culto pœnarum ordine ve-
nit, & illis inſcrutabilibus
iudicijs Dei, apud quem
non eſt iniquitas. cap. 78.
lib. 22. contra Fauſtum.
n. 301.
data eſt hominibus ſuper-
bis, & viribus ſuis totum
tribuentibus, vt cum imple-
re non poſſent legem datam
prævaricatores inuenirentur,
& facti rei ſub lege peterent
miſericordiam à legis condi
tore. c. 11. lib. 2. cont. Fœlicem.
n. 358.

Anima ſi iterum pudeat erraſſe
paratum inueniet miſericor-
diarum auctorem, Non e-
nim punitur, quia peccauit,
ſed quia de peccato non do-
luit, & ſi cum peccato rece-
dat, tunc excludetur, &
virgini ſtultæ comparabitur.
c. 20. lib. 2. contra Fœlicem.
n. 364.
Peccando iniuſtè aliqui nocent,
& ſi voluntas iniuſta eis im-
putetur, poteſtas tamen,
qua nocere permittuntur,
non eſt niſi à Deo. c. 11. de
natura boni. n. 384
Homines, & nos omnes ſumus
inuiſibiles ſecundum animã,
& viſibiles ſecũdum corpus
& immortales ſecundum a-
nimam, & mortales ſecun-
dum corpus. cap. 26. de
fide contra Manich. n. 399
Homo vbi corde exaltatus con
tra Deum, ibi ab illo deſeri-
tur, & in ſe tenebratur, &
ſic neſcit, quid ſequatur,
quoniam non à ſeipſo lumen
eſt, ſed ab illo illuminatus.
c. 15. lib. contra aduerſarium
legis. n. 412
Lex quamuis iuſta, & ſancta,
& bona prævaricatoribus
intulit

intulit mortem, quos Dei gratia non adiuuit ad iustitiam legis implendam, quæ oportebat in veteri testamento imponeretur superbis, & de suæ voluntatis virtute fidentibus. c. 7. lib 2. contra aduer. leges. n. 436

Lex dicta est ministratio mortis in litteris figurata lapideis ab hæreticis non intuentibus, propter eos esse dictū, qui solo lib. arb. legem sufficere arbitrabantur, & spiritu gratiæ non adiuti rei præuaricationis sub eiusdem legis littera tenebantur. c. 7. lib. 2. contra aduer. legis. n. 436.

Fides per dilectionem operatur, quam non præstat littera iubens, sed spiritus iuuās, non lex, sed gratia, non vetus testamentum in seruitutem generans, sed nouum in quo non sunt Ancillæ filij, sed liberè, qua libertate Christus nos liberauit. c. 7. lib. 2. contra Aduer. legis. n. 437.

Cognoui nunc, id est cognoscere te feci, non quod ante nesciret. cap. 45. lib. contra serm. Arian. n. 465

Anima humana propterea dicitur immortalis, quoniam qualitercunque, secundum modum suum nunquam desinit viuere, tamen pro ipso suo modo, quamdam mortem suam habet; quia si iustè viuebat, & peccat moritur iustitiæ, si peccatrix erat, & iustificatur moritur peccato. c. 12. lib. 3. contra Maximinum. n. 505

Angeli peccauerunt, & demones facti sunt, quorum est diabolus princeps., & qui non peccauerunt peccare potuerunt, & cuicunque rationali creaturæ præstatur, vt peccare non possit, non est hoc naturæ propriæ, sed Dei gratiæ. c. 12. lib. 3. contra Maximinum Manich. n. 505.

Fœliciano Aug. dixit. Nec præsumam vnquam in sapientia verbi nè euacuetur crux Christi, sed simplicitati obedire potius studeo, quam tumori. c. 1. lib. de vnit. Trin. n. 536.

Homo ad eum statum à quo lapsus est, non nisi auctoris

sui

Tom. 6. & 7.

Qui gratia, reformatus, post limini, quodammodo iure. c. 33. de vnit. Trin. n. 543

Homo de excelso in præceps voluntate demersit, in suæ quidem habuit potestate, quod fecit, sed iam. suo arbitrio certum est non subiacere, quod surgat, surgit itaque beneficio alieno, qui cecidit proprio &c. c. 33. de vnit. Trini. contra Fœlicia. n. 543

Deus operatur in nobis velle, & operari. c. 38. de sancta Virginitate. n. 574

Mendaciter petuntur, si ea nō adiuuante eius gratia facere possemus, c. 41. lib. de sancta virginitate. n. 575

Peccata homo omnia cogitabit sic habenda tanquam dimittantur, à quibus Deus custodit, nè cōmittantur testes autem sunt voces piarum deprecationum in scripturis sāctis, quibus ostenditur, quę precipiuntur à Deo, non fieri nisi dante, atque adiuuante, qui precipit fieri? cap. 41. de sancta virg. n. 575

Virtus animi non te facit beatū sed qui tibi virtutem dedit, qui tibi, velle inspirauit, & posse donauit. c. 8. lib. de Epicur. & Stoycis n. 603

Beatus populus, cuius non volūptas carnis, cuius non virtus propria, sed cuius dominus Deus ipsius. cap. 8. lib. 1. de Epicureis, & Stuycis. n. 604

Tom. 7.

Homo, non potest accipere quicquam, nisi datum fuerit illi de ecclesia, & ipsa Ecclesia de Coelo accipit, hoc non potest dicere Parmenianus, sed quod pertinet ad baptismi sanctitatem, adest Deus, qui dat, & homo, qui accipiat, siue per seipsum, siue per Angelum, siue per hominem. cap. 15. lib. 2. contra Parmenianum. n. 30.

Plebes stultæ dicant nos sumus iusti, qui patimur persecutionem, non erunt in illa die, & cęcis vendatur, reprobus lapis, pro gēma præciosa idest carnalis duritia pro spirituali patientia. c. 6 lib. 3. cont. epistola Parmen. n. 48

Deus pater attrahit ad filium, quos dimisit in li. arb. sic fieri po-

Tom. 7.

poteſt, ſicut etiã poteſt vel ea, quæ legum coertionibus admonẽtur, non auferant lib. arb. c. 84. cont. Petil. n. 92

Deus pater quomodo attrahit, ſi dimittit, vt quis, quod voluerit eligat, & tamen vtrumque verum eſt, ſed intellectus hoc penetrare pauci valent. c. 84. lib. 2. cont. Petil. Aug. n. 92

Peccare noſtrum eſt, ſed non peccare, non eſt tantummodo noſtrum ſed ibi eſt adiutoriũ Dei, & tanquã ſanis lumẽ oculis, quo adiuti videãt ſe præbere volentibus. n. 110

Baptizati à perfidis, nec fidem, nec reatũ accipere poſſunt; at eos in numero fidelium à vobis cernimus deputari, nec cenſere quemquam veſtrũ, vt baptizetur &c. acceperunt itaque fidẽ, non tamẽ ab eis, qui baptizarunt, ſed à Chriſto. c. 31. li. 3. cõt. Pet. 123

Iuſtus implet legem Chriſti, per dilectionem Chriſti: iniuſtus vero alienus eſt à lege Chriſti, poteſt tamen aliquid, quod, & iuſtus implere, vt & ipſe baptizet, ſicut poteſt, & Dei mandata prædicare, ſicut iuſti, ſed non ſecundum ea viuere, ſicut iuſti. c. 4. lib. 3. cont. Creſcen. n. 168.

Tom. 7.

Deus fecit hominem, & dimiſit eum in manu arbitrij ſui. c. 11. lib. 2. contra Gaud. n. 232.

Charitatis ardor de ſublimitate deſcendit gratiæ diuinæ, timor autem humilitatis, ex amore accidit laudis humanæ, & ideo ille certat per patientiam, hic autem peccat per impatientiam. c. 23. lib. 2. contra Gaudentium. n. 241.

Fidem verè habet, verè ſpem habet, & verè charitatem habet, & Deum, qui pro veritate, & vnitate Chriſti, non dico res ſuas, ſed iſtam etiã vitam ſuam, alijs dumtaxat auferentibus, atque interficientibus amiſerit. c. 25. lib. contra Gaudentium. n. 243.

Opera ſine charitate omnia ſunt infructuoſa, quæ prodeſt ad remiſſionem peccatorom, & ad ſanctificationem vitæ. c. 7. lib. 2. de baptiſ. n. 264.

Culpantur qui prohibent à malo, si modum peccati, modus coërtionis excedat, & qui turpè, atque inordinate in eos coërcendos insiliunt, qui nulla sibi lege subiecti sunt. c. 17. de vnit. Ecclesia. n. 368.

Baptismus, quid valeat paruulis, ex circuncisione carnis, quam prior populus accepit, quam acciperet iustificatus est Abraham, sicut Cornelios donum Spiritus sancti priusquam baptizaretur datum est, dicit tamen Apostolus Rom. 4. Signum accepit circuncisionis signaculum fidei iustitiæ, qui iam corde crediderat ei, deputatum illi est ad iustitiam. c. 23. lib. 4. de baptism. n. 290.

Boni fieri potest, vt faciant, & mali patiantur, non ideo nos cupidi sumus, nec ideo isti laudandi, quia tale aliquid patiuntur. c. 31. lib. contra Donatis. n. 420

Iustificari in Christo, qui credunt in eum, propter occultam communicationem, & inspirationem gratiæ spiritualis, qua quisquis hæret Domino, vnus spiritus est cum eo. cap. 9. lib. 1. de mer. peccat. n. 444

Mortis regnum sola in quolibet homine gratia destruit saluatoris; quæ operata est etiam in antiquis sanctis; quicunque, antequam in carne Christus veniret, ad eius tamen adiuuantem gratiam, non ad legis litteram, quæ iubere tantum non adiuuare poterant, pertinebant; quod occultabatur in veteri testamento. cap. 11. lib. 1. de merit. peccat. n. 445.

Peccata sola separant inter homines, & Deum, quæ soluuntur Christi gratia, per quem mediatorem reconciliamur, cum iustificat impium. c. 20. lib. 1. de meritis peccatorum; n. 449

Gratia Dei cur ad illum veniat, ad illum vero non veniat occulta esse causa potest, iniusta esse non potest. cap. 21. de meritis peccatorum. 450

Paruum valde sensum vide n. 92 numero 450.

Iustitiam Dei humanis conie-

cturis volentes defendere, & ignorantes altitudinem gratiæ, fabulas improbabiles texuerunt. cap. 22. lib. 1. de merit. pecc. n. 451

Iustificati gratis, per gratiam ipsius, per redemptionem quæ in Christo Iesu, quem proposuit Deus propitiatorem, per fidem in sanguine ipsius. n. 455

Gratia salui facti estis per fidē, & hoc non ex vobis, sed Dei donum est, non ex operibus nè forte, quis extollatur. c. 27. lib. 1. de mer. pec. n. 456

Mortui cum essetis delictis, & præputio carnis vestræ, conuiuificauit, cum illo donans nobis omnia delicta, delens, quod aduersus nos erat Chirographū decreti, quod erat cōtrariū nobis tollens illud de medio, & affigens illud cruci. cap. 27. lib. 1. de mer. pecc. n. 457

Deus operatur in nobis velle, & operari pro sua bona voluntate, psal. 2. cap. 93. lib. 1. de mer. pec. n. 463

Infans si post baptismum vixeri, atque ad ætatem capacem præcepti peruenire potuerit ibi habet, cum quo pugnet; eam adiuuante Deo superet, si non in vacuum gratiam eius susceperit, si reprobatus esse noluerit. cap. 1. lib. 2. de merit. peccat. n. 465.

Voluntatis de lib. arb. quidam tantum præsumentes, vt ad non peccandum, nec adiuuandos nos diuinitus opinentur semel ipsi naturæ nostræ concesso lib. voluntatis arb. quod est, omnino veritati contrarium. cap. 2. lib. 2. de meritis peccat. n. 466.

Ad peccandum, namque non adiuuamur à Deo, iusta autem agere, vel iustitiæ præceptum omni ex parte implere non possumus, nisi adiuuemur à Deo. cap. 5. lib. 2. de meritis peccatorum. n. 467.

Præceptum implere, omni ex parte non possumus, nisi adiuuemur à Deo, qui adiuuat nostræ mentis obtutum, vt non secundum nostram, sed secundum eius iustitiam boni aliquid operemur. c. 5. lib. 2. de meritis peccatorum.

rum. n. 467.

Auerti à Deo nostrum est, & tunc secundum carnem sapimus, tunc cócupiscentiæ carnis adilli cita consentimus, conuersos Deus adiuuat, auersos deserit, sed vt conuertamur adiuuat. c. 1. lib. 2. de meritis peccatorum. n. 467.

Continens, nemo esse potest, nisi Deus det. Sap. 8. c. 5. lib. 2. de merit. peccat. n. 467.

Hominem posse viuere sine peccato, si negauerimus, & hominis lib. arb. qui hoc volendo appetit, & Dei virtuti, vel misericordiæ, qui hoc adiuuando efficit, derogabimus. c. 6. lib. 2. de mer. pecc. n. 468.

Homo potest esse sine peccato in hac vita, per Dei gratiam, & liberum arbitrium eius. c. 6. lib. 2. de meritis peccat. n. 468.

Homo potest absque peccato viuere, ope diuina. c. 6. lib. 2. de meritis peccatorum. n. 468.

Lib. arb. ad Dei gratiam pertinet, & ad Dei dona, nec tantum, vt sit, verum etiam vt bonum sit, idest ad facienda mandata Domini cóuertatur, & adiuuat. cap. 6. lib. 2. de meritis peccat. n. 468.

Non iustificabitur in conspectu tuo omnis viuens, & ideo misericordia Dei opus est, quæ superexaltat iudicio. c. 7. lib. 2. de merit. peccat. n. 468.

Non iustificabitur in conspectu tuo omnis viuens. Psal. 142. c. 12. lib. 2. de merit. peccat. n. 472.

Bonum non quod volo facio, sed quod odi malum ago, ecce, & iste secundum interiorem hominem alienus est ab omni opere malo. c. 12. lib. 2. de merit. peccatorum. n. 472.

Homo si voluntate humana gratia adiuuante diuina, sine peccato in hac vita possit esse, cur non sit, hoc est, quia homines nolunt. c. 17. lib. 2. de merit. peccatorum. n. 475.

Gratia Dei est, vt innotescat, quod latebat, & suaue fiat, quod non delectabat, quæ gra-

gratia hominum adiuuat voluntatem, qua vt non adiuuentur in ipsis, causa est, non in Deo. c.17.lib. 2.de merit. peccat. n.475.

Laborant homines inuenire in nostra voluntate, quid boni sit nostrum, quod nobis, non si ex Deo, & quomodo inueniri possit ignoro. c.18. lib. 2.de meritis peccatorum n.476.

Gratiam nam sic defendamus, vt lib.arb. auferre videamur, nec lib.arb. sic asseramus, vt superba impietate ingrati Dei gratiæ iudicemur, c.18. lib. 2. de merit. peccatorum. n.476.

Nemo conuertitur ad iustitiam nisi operante gratia, sanctæ iustitiæ pace, nemo perfruitur. c. 19. lib. 2.de mer.pec. n. 477.

Animam indigere saluatoris, & redemptoris auxilio, sicut, & caro dicimus, etiam paruulorum. cap. 26. lib.2. de merit. pecc. n 485.

Iustitiam Christi, nisi credentibus, prodesse non posse scriptura diuina nos admonet, & prodesse aliquid paruulis confitentur, vnde necesse est eos baptizatos in credentium numero, sine vlla tergiuersatione constituant, & si non baptizantur, inter eos qui non credunt erunt. c. 2. lib.3. de meritis peccator. n.487.

Bonum opus, quis nostrum suscipere, agere, implere, nunc scit, nunc nescit, nunc delectatur, nunc non delectatur, vt nouerit, non suæ facultatis, sed diuini muneris esse; vel quod scit, vel quod delectatur, & sanctur. c.17.lib.2.de merit. pecc. n. 475.

Lib. arb. huc, atque illuc liberum flectitur, atque in eis naturalibus bonis est, quibus, & male vti malus potest, nisi ex Deo nobis esse non posse, nescio quemadmodum defendamus, quod dictum est, paratur voluntas à Domino. cap. 8. lib.2. de meritis peccatorum. n. 476.

Fideles infœlicitatem in posteros traijciunt, quod non est iam illorum, per spiritum regeneratorum, sed quo in

Tom. 7. | Tom. 7.

carne generati. sunt mortalis seminis vitium. cap. 9. lib. 3. de meritis peccator. n. 492.

Ignorantes Dei iustitiam, & suam volentes constituere, iustitiæ Dei non sunt subiecti. c. 1. lib. de natura & gratia n. 494.

Gratia nominatur, quia datur gratis, non autem ex meritis cap. 3. de natura & gratia n. 495

Hęc igitur Christi gratia, sine qua nec infantes, nec ętate gratiā Dei salui fieri possunt, non meritis redditur, sed gratis datur. c. 4. dę natura & gratia. n. 495

Iustificari posse per naturam, & per legem lib. arb. contendere, est crucē Christi euacuare, & per legem volūtatis ergo Christus gratis mortuus est, aliud est esse, & aliud est posse. c. 9. dę natura, & gratia n. 496

Iustificari potest homo, sed per gatiam Dei, & sine gratia Dei homo sine peccato esse non potest c. 10. dę natura & gratia. n. 497

Peccatorum remissio licet non fiat nisi voluntas adsit, tamē vt fiat, voluntas sola nō sufficit, ideo pro hac re nec super flua, nec inpudens Domino imolatur oratio. cap. 18. de natura & gratia. n. 499

Lib. arb. sufficit homini ire in peccatum quo se ipse vitiauit, vt autem reddat ad iustitiā opus habet medico quoniam sanus non est, opus habet iustificatore. c. 23. lib. de natura & gratia. n. 501

Pelagius de gaatia nihil dicit, quasi sola sua voluntate se possit sanare, quia cum potuit, sola voluntate vitiare. c. 23. lib. de natura & gratia. n. 501

Lib. arb. non sufficit, vt homo resurgere possit, sed qui mortuus est potestate, & hoc est prætium nostrum, quo nos à morte redimęret c. 27. lib. de natura & gratia n. 501

Peccat nemo corpore moriēdo sed ad peccatum valet mors animę, quam deseruit vita sua, idest Deus eius quæ necesse est mortua opera faciat donec Christi gratiá reuiuiscat. c. 23. de natura & gratia.

tia. n. 501

Lib. arb. isto pretio potest non egere, vt a potestate tenebrarum, se liberare Pelagius dicit, quod absurdissimum est, c. 23. de natura & gratia, n. 501

Homo sine gratia, & sine adiutorio, & misericordia, non potest bene viuere c. 23. de nat. & gratia. n. 501

Quod vero Dominus dicit, sine peccato mori potuisse illi & nasci, potestas misericordiæ, non conditio naturæ fuit. c. 24. lib. de natura & gratia, n. 501

Gratia Dei adiuta anima, adiuta spiritu Dei, adiuta misericordia Dei, non superba voluntate, se extollens, sed humili confessione fortitudinem promerens superando maiorem gloriam comparauit, c. 24. de nat. & grat. n. 501.

Deus operatur in nobis, velle, & operari pro bona sua voluntate, Phil. 2. c. 37. de nat. & gratia. n. 504

Sancti omnes supra nominati, hoc peccatum, idest, hunc vitiosæ appetitum affectionis, qui magna ex parte frenarunt, vt non obediant desideriis eius, nec exhiberent ei membra sua arma iniquitatis etiam iusti appellari meruerunt, & hoc adiutorio gratiæ Dei. c. 38. de nat. & gratia n. 507

Naturalis possibilitas, si per lib. arb. & ad cognoscendum, quomodo viuere debeat, & ad bene viuendum sufficit sibi, ergo Christus gratis mortuus est, ergo euacuatum est scandalum crucis, c. 45. de natura, & gratia. n. 507.

Gratia Dei præuenit, vt sanemur subsequitur, vt glorificemur præuenit, vt piè viuamus subsequitur, vt cum illo semper viuamus, quia sine illo nihil possumus facere, c. 32. de natura, & gratia. n. 504.

Gratia auxiliante homo potest sine peccato esse. c. 42. de nat. & gratia. n. 508

Charitas Dei est verissima, plenissima, perfectissimaque iustitia, quoniam id, quod voluntate hominis adiuta per Dei gratiam fieri posse confi-

confitetur, & defendo. cap. 42. de natura, & gratia. n.508.

Voluntas hominis, & adiuta & sanata, neque de ipsa possibilitate contendo, possibilitas ipsa simul cum effectu in sanctis proueniat, dum charitas Dei quantum plenissimè natura nostra, sana, atq; purgata capere potest, diffunditur in cordibus nostris per Spiritum sanctum, qui datus est nobis. c. 42. lib. de natura, & gratia. n.508.

Homo lapsus, per se non potest erigi, nisi auxilio Dei adiutus, nec ita potest ad iustitiæ culmen ascendere, sicut potuit, ita descendere. c.43. de natura, & gratia. n.508.

Homines aliqui, etiam si fuissent, vel esse possent sine peccato consentiam, nullo modo tamen potuisse, vel posse esse confirmo? nisi iustificati gratia Dei, per Iesum Christum Dominum nostrum crucifixum. Ea quippe fides sanauit iustos antiquos, quæ sanat, & nos, c.44. de natura, & gratia. n.508.

Posse non peccare nostrum non est, & si voluerimus, non posse non peccare, non possumus, non posse non peccare. c.49. lib. de nat. & gratia. n.510.

Non enim quod volo, hoc facio, sed quod odi malum, hoc ago. c.50. de natura, & gratia. n.510.

Ecce homo, quod vult bonum, non agit, sed quod vult malum, hoc agit, quia velle adiacet illi, perficere autem bonum non illi adiacet. c. 50. de natura, & gratia. n.510.

Hominem sine adiutorio Dei, non posse esse sine peccato. c.53. de natura, & gratia. n.511.

Quære autem vbi natura istam perdiderit libertatem, quam sibi dari exoptat. cap. 55. de natura, & gratia. n 512.

Velle habet homo, per lib. arb. posse vero habet per naturale subsidium, Pelag. cap. 55. de natura, & gratia. n.513.

M vo-

Tom. 7.

Voluntate quidem non est homo iustus, si natura potest, sed medicina poterit, quod vitio non potest. cap. 43. lib. de natura, & gratia. n. 508.

Gratia Dei, per Iesum Christũ Dominum nostrum, eo adiuuante fieri dicimus, vt iusti, & beata sit, à quo creata est, vt sit. cap. 58. lib. de natura, & gratia. n. 513.

Adiutorium Dei, vt Diabolo resistamus poscendum, non solum non negamus, verum etiam prædicamus. c. 58. lib. de natura, & gratia. n. 514.

Gratia Dei, per Dominum nostrum Iesum Christum, quâ omnino ista nos orantes adiuuari, vt non peccemus; nusquam dicere voluit Pelagius. c. 5. de natura, & gratia. n. 514.

Homines spem suam ponant in Christo, & in eius promissionibus, veram, firmam, & certam esse confidant, nullo tamen modo, nisi adiuuante gratia Saluatoris nostri Christi Crucifixi, &

Tom. 7.

dono Spiritu sancti. c. 60. lib. de natura, & gratia. n. 514.

Iustificatur nemo, sine gratia Christi, tanquam sufficiente natura lib. arb. pro qua clamo. c. 62. de nat. & gratia. n. 515.

Voluntas hominis à Deo præparatur, vt Deus, honorificetur à sancto, Dei gratia est. Ambros. c. 12. de nat. & grat. n. 515.

Anima immaculata ab initio humanæ enim hoc impossibile naturæ, sed per Dei gratiam, & qualitatem sui, quia iam non peccat, fit, vt immaculata videatur. Ambros. c. 63. de natura, & gratia. n. 516.

Homo interior, dum renouatur de die in diem, non tamen sine gratia Dei, per Iesum Christum Dominum nostrum. cap 64. lib. de natura, & gratia. n. 516.

Vir castus, & sine peccato potestatem accepit à Deo esse filius Dei, vtique admonuit, nè cum quisquam factus fuerit; ita castus, & sine peccato, sed non sine mediato-

diatore Dei, & hominum homine Christo Iesu fieri posse. c.64. de nat. & gratia n.516.

Libertas plena tribuit nobis, opitulante gratia Dei, per Iesum Christum Dominum nostrum, & mala necessitas remouetur. cap. 66. lib. de natura, & gratia n.517.

Peccat, quis in eo, quod caueri non potest? peccatum autem caueri igitur potest, agnosco verba mea sunt, sed Dei gratia quippe agitur Dei, quæ nobis per mediatorem medicina opitulatur. de impossibilitate iustitiæ. c. 97. de natura, & gratia n.517.

Peccatum potest caueri, sed opitulante illo, qui non potest falli, dimitte nobis debita nostra. c.67. de natura, & gratia. n. 517

Gratiam Dei non euacuaui, sine qua natura humana iam contenebrata, atque vitiata illuminari, non potest, & sanari exortando ad rectè viuendum. c.67. de natura, & gratia. n. 518

Gratiam Pelagius, & Cælestius, negauerunt esse necessariam, qua Christus venit in hunc mundum peccatores saluos facere, non solum per singulas horas, vel momenta, sed etiam per singulos actus nostros, contra veritatem, & hanc conantur auferre. cap. 1. de gratia Christi n.519

Gratiam Dei Pelagius in actibus Episcopalibus damnauit, sine vlla recusatione, eos, qui dicunt dari, & adiutorium, non ad singulos actus, sed in lib. arb. esse, damnauit etiam eos, qui docent gratiam Dei secundum merita dari nostra, tamen in libris suis de lib. arb. nil aliud sentire monstratur, quam id in quod damnasse videbatur, cap. 3. lib. de gratia Christi, n.519.

Gratiam per singulas horas, per singula momenta, & per singulos actus necessariam, vt semper in memoria retinentes, & reminiscentes dimissa, nobis esse peccata, non peccemus vlterius, adiuti nō aliqua subministratione virtutis dicebant, & sic

Tom. 7.

debet habere eos suspectos. c. 3. lib. 1. de gratia Christi. n. 519.

Adiutorium etiam dicunt præbuisse Christus ad non peccandum, in eo, quia iuste ipse viuendo iustaque dicendo reliquit exemplum, quæ verba possunt coaptare, vt dicant, per singula momenta, & per singulos actus necessariam nobis esse talem gratiam, idest in omni conuersatione nostra intueamur, domine conuersationis exemplum gratia. cap. 2. lib. de gratia Christi. n. 519.

Gratia Dei, & adiutorium, quo adiuuamur ad non peccandum, aut in natura, & lib. arb. ponit Pelagius, aut in legem, & doctrina, vt scilicet cum adiuuat Deus hominem, vt declinet à malo, & faciat bonum reuelando, quid fieri debeat, adiuuare credatur, non etiam cooperando, & dilectationem inspirando, vt id quod faciendum cognouerit, & faciat, contra veritatem catholicam. c. 3. lib. 1. de gratia

Tom. 7.

Christi n. 519.

Mandata dicit Pelagius impleri diuina, tria constituit, scilicet possibilitatem, voluntatem, & actionem: possibilitatem, qua homo potest esse iustus, voluntatem, qua vult esse iustus, & actionem, qua iustus est, gratia Dei non ista duo, scilicet voluntatem, & actionem, sed ad verè illusionem contra Apostolus Deus operatur in nobis posse velle, & operari. c. 3. lib. 1. de gratia Christi. n. 519.

Posse, primo loco (inquit Pelagius) posse, secundo, velle. Tertio esse posse in natura, velle in arbitrio, esse in effectu locamus. c. 4. lib. 1. de gratia Christi n. 520.

Possumus, inquit Pelagius, omne bonum facere, dicere, cogitare, sed hoc illius est, qui hoc esse donauit, qui hoc posse adiuuat. Quod vero bene, vel agimus, vel loquimur, vel cogitamus, nostrum est, hæc secundum Pelagium. c. 4. lib. 1. de gratia Christi. &c. n. 520.

Posse, velle, vt operari Pelagius

gius tanta subtilitate curamus distinguere, vt quandocunque legimus, vel audimus diuinæ gratiæ adiutorium confiteri, vt à malo declinemus, bonumque faciamus, siue in lege, siue vbilibet constituat, sciamus, quid loquitur; nec erremus, aliter eum intelligendo, quam sentit. cap. 5. lib. 1. de gratia Christi. n. 530.

Posse ad Deum propriè pertinet, qui illud creaturæ suæ contulit; duo vero reliqua, scilicet velle, & esse, ad hominem referenda sunt, quia de arbitrij fonte descendunt; ergo in voluntate, & opere bono laus hominis est, immo hominis, & Dei, qui ipsius voluntatis, & operis possibilitatem gratiæ suæ adiuuat semper auxilio, ait Pelagius, quod vero homo potest velle bonum, atque perficere solius Dei est, duo sequentia, sine primo non possunt esse, primo, sed primum potest esse sine velle, & esse dicit. c. 5. lib. 1. de gratia Christi. n. 530.

Adiuuantur diuinitus, non tantum in eo, quod operari possint; hoc enim & in natura, & in doctrina iam acceperant, sed etiam in eo, quod operantur diuinitus adiuuantur; non ait: Deus est, qui operatur in nobis posse, tanquam ipsi velle, & operari, per seipsos habeant, sed ait: Deus est qui operatur in nobis velle, & perficere, seu operari, vt græci dicunt. c. 5. lib. 1. de gratia Christi. n. 530.

Voluntatem, nec nostram, nec actionem diuino adiuuari credit Pelagius auxilio, sed solam possibilitatem voluntatis, atque operis, quam solam his tribus nos habere affirmat ex Deo, tanquam hoc sit infirmū, quod Deus posuit in natura, cætera duo firma, & sibi sufficientia, vt nullo auxilio indigeant ipsius Dei, contra Apostolum ad Phil. 2. cum timore, & tremore vestram ipsorum operamini salutem. cap. 5. lib. 1. de gratia Christi. & c. n. 530.

Hominis laus in voluntate, & bono opere est, dicit Pelagius, &

gius, &

gius, & veli vt correxerit subiunxit. Qui ipsius voluntatis, & operis possibilitatem dedit. c. 6. lib. 1. de gratia Christi. n. 520

Voluntate nostra nequaquam in nobis perficere sanctitatem dicimus, quasi Deus gratiæ suæ, aliquid imposuerit, & non illis, quibus imperauit, etiam gratiæ suæ auxilium subministrat, vt quod per lib. arb. homines facere iubentur, facilius possent implere per gratiam: ait Pelagius contra Apostolicam veritatem. c. 7. lib. 1. de gratia Christi. n. 521

Pelagius ideo ad laudem hominis adiunxit, & Deum, quia nisi natura esset, in qua nos condidit, qua velle, & agere possemus, nec vellemus, nec ageremus, quam naturalem possibilitatem adiuuari Dei gratia confitetur. c. 6. lib. 1. de gratia Christi. n. 521

Adiuuat inquit Pelagius, nos Deus per doctrinam, & reuelationem suam, dum cordis nostri oculos aperit, dum nobis, nè præsentibus occupemur futuræ demonstrat, dum diaboli pandit insidias, dum nos multiformi, & ineffabili dono gratiæ cælestis illuminat, non recessit à commendatione doctrinæ. cap. 7. lib. 1. de gratia Christi. n. 521.

Pelagius confiteri videtur gratiam, qua Deus demonstrat, & reuelat, quid agere debemus, non qua donat, atq; adiuuat, vt agamus, cum de hoc potius valeat legis agnitio, si gratia desit opitulatio, vt fiat mandati præuaricatio. c. 8. de gratia Christi. n. 521

Lex vbi non est, ait Apostolus Rom. 4. ibi nec præuaricatio est, & concupiscentiam nesciębam, nisi lex diceret, non concupisces: ac per hoc lex aliud est à gratia, & lex obest, nisi adiuuet gratia. cap. 8. de gratia Christi. n. 521.

Lex aliud est à gratia, vt lex non solum nihil prosit, sed obsit, nisi gratia, & hæc legis vtilitas, quoniam, quos fecit præuaricationis reos cogit confugere ad gratiam

liberandos, & adiuuandos. c.8. lib. 1. de gratia Christi. n.522.

Legem nemo potest implere per legem: plenitudo enim legis est charitas. charitas autem non per legem diffusa est in cordibus nostris, sed per Spiritum sanctum, qui datus est nobis. cap. 9. lib. 1. de gratia Christi. n.522.

Charitas Dei, non per legem diffusa est in cordibus nostris, sed per Spiritum sanctum, qui datus est nobis, sed per legem gratia demonstratur, vt lex per gratiã compleatur. c. 9. de gratia Christi. n.522.

Gratia demõstratur per legem, vt lex per gratiam compleatur. c. 9. de gratia Christi. n.522.

Adiutorium, & gratiam Dei non ad singulos actus dari, sed in lib. arb. esse, vel in lege, atque doctrina damnauit Pelagius, & tamen latere se putat, contra propria sua dicta. c. 6. de grat. Christi. n.522.

Et alio quippe loco, cum diu asseruisset Pelagius, non adiutorio Dei, sed ex nobis ipsis in nobis effici voluntatem bonam, opposuit sibi Pelagius, ex Epistola Phil. 2. dogmati suo opposita. c.10. lib. 1. de gratia Christi. n.522.

Venite ad me omnes, qui laboratis, sed nemo venit ad me, nisi pater meus, qui misit me, traxerit eum. Et hanc Pelagius gratiam debet confiteri, & etiam esse Christianus. c. 10. de gratia Christi. n.522.

Gratia, qua virtus in infirmitate perficitur, prædestinatos, & secundum propositum vocatos ad summam perfectionem, glorificationemque perducit: qua gratia agitur non solum, vt ad facienda nouerimus, sed vt cognita faciamus. cap. 12. lib. 1. de gratiam Christi. n.513.

Iustitia, quæ ex lege est, non est ex Deo, iustitia vero, quæ est ex Deo, & ex gratia, seu per gratiam consumatur ex Deo. Iustitia enim ex lege dicitur fieri propter legis

legis mandatum, iustitia vero ex Deo dicitur, quæ datur per gratiæ beneficium. c. 3. lib. 1. de gratia Christi. n. 523

Quod loqui possumus Dei est, quod bene loqui possumus, & male ait Pelagius nostrum est; contra illud Matth. 10. Non enim vos estis qui loquimini, sed spiritus patris vestri, &c. c. 1. lib. 1. de gratia Christi. n. 524

Facit autem homo arborem bonam, quando Dei accipit gratiam. cap. 19. lib. 1. de gratia contra Pelagium. n. 525

Gratiam quando homo accipit facit arborem bonam: non enim se ex malo bonum, per seipsum facit, sed ex illo, & per illum, & in illo, qui semper est bonus, nec tantum, vt arbor, fit bona, sed etiam, vt faciat fructus bonos, eadem gratia necessarium est, vt adiuuetur, sine qua boni aliquid facere non potest. c. 19. lib. 1. de gratia Christi. n. 525

Charitas ait, quæ virtus est. ex Deo nobis nō ex nobis, 1. Io. 4. Charitas diffusa est in cordibus nostris, ex Deo est, & omnis qui diligit ex Deo natus. c. 21. lib. 1. de gratia contra Pelag. n. 525

Charitas ex Deo est, quia Deus est charitas, & qui natus est ex Deo, non peccat, quia charitas non agit perperam, nec cogitat malum, & sic possibilitas, voluntas, & operatio nostra bona ex Deo est. c. 21. lib. 1. de gratia Christi. n. 525

Gratiam Dei, secundum merita nostra dari damnauit in Ecclesię iudicio Palæstino, eos hoc asserentes, Iacob. 4. Et in Orientali Synodo, sine vlla recusatione datum est, & Aug. anathematizat illū qui sic tenet. c. 22. lib. 1. de gratia Christi. n. 525

Gratia non est ex meritis, alioquin non est gratia, sed ex Dei dono, inquit Apostolus Rom. 11. c. 24. lib. 1. de gratia Christi. n. 526

Deus operatur in cordibus hominum, non solum veras reuelationes, sed etiam bonas voluntates. c. 24. lib. 1. de gratia Christi. n. 529

Possibi-

Possibilitatem non solum bonæ voluntatis, atque operis, sed etiam voluntatem, & operationem bonam erga nos gratia Dei prædicanda est. c. 25. lib. 1. de gratia Christi. n. 526.

Possibilitatem ad vtrumque valere definit, & tamen nè ideo tribuenda sunt Deo etiam nostra peccata, sicut, & propter eamdem possibilitatem vult tribuere opera nostra, Pelagius desinat ista dicere. c. 25. lib. 1. de gratia Christi. n. 526

Posse nostrum non solum Deus nobis donauit, atque adiuuat, sed etiam velle, & operari operatur in nobis. Non quia nos non volumus, aut nos non agimus, sed quia sine ipsius adiutorio, nec volumus, nec agimus. c. 25. lib. 1. de gratia Christi. n. 526.

Spiritus patris vestri est, qui loquitur in vobis. Matth. 10. ostendit non possibilitatem, sed cooperationis effectum, contra Pelagium. cap. 25. lib. 1. de gratia Christi. n. 527.

Charitas, & scientia, vtrumque est donum Dei: sed vnum minus, scilicet scientia, & alterum maius, scilicet charitas; non hic iustitiam nostram super laudem iustificatoris nostri extollat, vt horum duorum, quod minus est, diuino adiutorio tribuat, quod autem maius est humano vsurpet arb. Pelag. c. 26. lib. 1. de gratia Christi. n. 527.

In eodem lib. Pelag. alio loco vt quod per lib. arb. homines facere iubentur facilius possint implere per gratiam, tolle facilius; & sanus erit sensus. c. 29. lib. 1. de gratia Christi. n. 528

Homines, quod per lib. arb. facere iubentur possint implere, per gratiam, & sic bonus est sensus. c. 29. lib. 1. de gratia Christi. n. 528

Gratiam, qua iustificamur, & charitas diffunditur in cordibus nostris, per Spiritum sanctum, qui datus est nobis: in Pelagij, & Cælestij libris nunquam inueni. c. 30. lib. 1. de gratia Christi. n. 528

Lib. arb. quo auxilio adiuuari quærimus, & qua gratia. c. 31. lib. 1. de gratia Christi, n. 528.

Gratiam illam quærimus nos in eorum, scilicet Pelagii, & Cælesti, de qua dicit Apostolus. Non enim dedit nobis Deus spiritum timoris, sed virtutis, & charitatis, & continentiæ, non autem de gratia, quæ est lex, & doctrina Christiana, qua naturalis possibilitas adiuuetur, c. 33. lib. de gratia Christi, n. 529.

Agere bene, quod possumus Dei est, illud autem agimus nostrum est. Apostolus orate ad Deum pro eis, ne quid mali faciant, & vt quod bonum est, faciant. c. 45. lib. 1. de gratia Christi, n. 527.

Lib. arb. Aug. confitetur, & gratiam contra calumnias Pelagii, & Cælestii, cap. 47. lib. 1. de gratia Christi n. 751.

Possibilitatē, voluntatē, & actionem Pelagius nullo Dei adiutorio existimat indigere, ipsum vero auxilium, quo possibilitatem naturalem perhibet adiuuari in lege constituit, atque doctrina. c. 41. lib. 1. de gratia Christi n. 531.

Audiat ergo venerabilem Antistitem dicentem, & docentem cooperari Dominum, & gratiam nostris voluntatibus. Ambros. c. 44. lib. 1. de gratia Christi, n. 531. & 532.

Auxilium Dei confitetur Ambrosius dicens; vides vtique, quia vbique Domini virtus studiis cooperatur humanis, vt nemo possit ædificare sine Domino, nemo custodire sine Domino, nemo quicquam incipere sine Domino. c. 44. lib. 1. de gratia Christi n. 532.

Adiutorio, & misericordia pœnitentiam fieri. Ambrosius, in libro decimo super Lucā c. 31. dicit, ita loquens: Bonæ lacrimæ, quæ culpam lauant, denique, quos Iesus respicit plorant delictum: negauit primò Petrus, & non fleuit; negauit secundo, & non fleuit, quia non respexit Dominus, negauit tertiò, & fleuit amarissime, quia

Tom. 7.

respexit Dominus Iesus intus. c.45. de gratia Christi. n.532.

Ipsam denique poenitentiam, quam procul dubio voluntas agit, Domini misericordia, & adiutorio fieri, vt agatur, ait Ambrosius c.45. lib. de gratia Christi. n.532.

Deus quod dignatur vocat, & quem vult religiosum facit. Ambrosius lib. 6. Miserebor, cui misertus sum. Pelagius non dicit effici, nisi arb. libertatem. c.46. lib. 1. de gratia Christi. n.532.

Gratia Dei negatur, quando defenditur lib. arbi. & quando asseritur Dei gratia lib. arb. videtur negari, sed attendite ista tria scilicet posse, velle & esse, si consentit, non solum posse: sed etiam velle, & agere adiuuari diuinitus, vt sine illo adiutorio, nihil bene velimus, & agamus, eamque esse gratiam Dei per Iesum Christum dominum nostrum in nos sua, non nostra iustitia, quę nobis iustos nos facit, vt ea sit vera nostra iustitia, quę nobis ab illo est, nihil de adiutorio gra-

Tom. 7.

tiæ Dei controuersia relinquitur, & sic saluatur lib. arb. de gratia c.47. n.533.

Possibilitatem illam naturalem quam Pelagius non vult respicere, esse vitiata peccato. Ambrosius dicit fuimus nos alienando filij Irę. cap. 50. lib. 1. de gratia Christi. n.533.

Gratia filij Dei subuenit solum per mediatorem Dei, & hominum & omnipotentem medicum de cuius adiutorio ad iustificationes nostras, quo Deum diligentibus omnia cooperantur in bonum c.50. lib. 1. de gratia Christi. n.533.

Pelagius cum fuissent ei obiecta dicta eius, & Coelestius de peccato scilicet; quod dixit Adę peccatum ipsi soli obfuisse, in quo Adam fuit ante pręuaricationem, quia videbat cum fuissent obiecta Pelagio sine vlla retractatione damnauit. c.1. lib. 2. de gratia Christi. n.536.

Fides Christi est, sine qua, & resurrectionis eius, quam Deus hominibus definiuit,

Tom. 7.

quæ vtique sine incarnatione eius, ac morte, non potest veraciter credi, nec antiquos, vt iusti essent, à peccatis potuisse mundari, & Dei gratia iustificari veritas Christiana non dubitat. c. 24. lib. 2. de gratia Christi. n. 541.

Gratia Dei non erit vllo modo, nisi gratuita fuerit omni modo. c. 24. lib. 2. de gratia Christi. c. 24. lib. 1. de grat. Christi. n. 541.

Infans illa recte punitione punitur, quia pertinet ad massam perditionis, & iustè intelligitur ex Adam natus, atque debiti obligatione damnatus: nisi inde fuerit, non secundum debitum, sed secundum gratiam liberatus per Dominum nostrum Iesum Christum. cap. 31. lib. 2. de gratia Christi. n. 544.

Mutatis proinde sacramentis postea quam venit, qui eis significabatur esse venturus, non tamen mutato mediatoris auxilio. n. 544.

Baptismo, seu regeneratione spiritus modo fit, vt omnia

Tom. 7.

peccata præterita remittantur, eius merito fiet etiam regeneratio carnis in æternam vitam, qua peccatorum omnium incrementa sanantur. c. 39. lib. 2. de gratia Christi. n. 546.

Paruulos à partu etiam recentissimos ipsa sacramenta, sanctæ Ecclesiæ indicant, per Christi gratiam de Diaboli seruitio liberari. cap. 40. lib. 2. de gratia Christi. n. 547.

Anima, & corpus, & quæcunque bona animæ, & corporis naturaliter insita, etiam in peccatoribus dona Dei sunt, quoniam Deus, non ipsi ista fecerunt. c. 3. lib. 1. de nuptijs, & concupisc. n. 550.

Peccatum originale, propter quod homo, qui per illā nascitur, trahit carnalis concupiscentiæ malum. cap. 1. lib. 1. de nuptijs, & concup. n. 549.

Peccatum ex concupiscentia carnis in nuptijs, seu coniugibus, licet in regeneratis, non deputatur, tamen naturæ non accidit, nisi de pec-

Tom. 7.

cato, & ex tali cōcupiscentia carnis, tanquam filia peccati nascitur proles originali obligata peccato, nisi in illo renascitur; quem sine ista concupiscentia Virgo concepit. c. 24. lib. 2. de nup. & concup. n. 558.

Lib. arb. si quis dixerit in hominibus non esse; aut Deum esse, non nascentium conditorem Cælestianus, & Pelagianus est. c. 3. lib. 2. de nuptijs, & concupiscen. n. 564.

Lib. arb. si quis ad colendum rectè Deum, sine ipsius adiutorio esse in hominibus, & quisquis ita dicit, Deum nascentium conditorem, vt paruulorum negeti, à potestate Diaboli redemptorem, ipse Cælestianus, & Pelagianus vocatur. cap. 3. lib. 2. de nuptijs, & concupisc. n. 564.

Naturæ humanæ auctor est Deus, vitij autem Diabolus est auctor, ex quo scilicet vitio trahitur originale peccatum. cap. 8. lib. 12. de nuptijs, & concupiscen. n. 568.

Tom. 7.

Hominis mala cogitatio, non potest in perpetuum mutari, quia per seipsum non potest, sed gratia diuina si subuenidt qua non subueniente, qui sunt homines, nisi muta animalia procreata naturaliter in captiuitatem. c. 8. lib. 2. de nuptijs, & concup. n. 568.

Nunquid in Adam natura ista sic condita est? absit, sed in illo vitiata est, & in omnes cucurrit, & currit, à quo non liberatur, nisi gratia Christi. cap. 9. lib. 2. de nuptijs, & concupiscen. n. 568.

Gratia ideo ex multis delictis in iustificationem, quia solum illud vnum, scilicet originale, soluit, sed etiam coetera, quæ in vno quoque homine motu propriæ voluntatis adduntur peccata. c. 27. lib. 2. de nuptijs, & concup. n. 578.

Natura laudatur in vno homine, & intentio vituperatur, quia duo sunt, quæ contrarijs applicentur, sed etiam in paruulo, non vnum est tantum, idest natura, sed

Tom. 7.

habet, & vitium, quod per vnum in omnes homines, natura ascribitur Deo, vitiũ Diabolo, cap. 29. lib. 2. de nuptijs, & concupiscen. n. 579

Libertas perijt per peccatum, sed illa, quæ in Paradiso fuit, habendi plenum cum immortalitate iustitiam, propter quod natura humana indiget gratia. c. 2. lib. contra duas epistolas Pelagij. n. 585.

Lib. arb. vsque adeo in peccatore non perijt, vt per illud peccent maximè omnes, qui cum delectatione peccant, & amore peccati. c. 2. lib. 1. contra duas epistolas Pelag. n. 585.

Liberi ergo à iustitia, non sunt, nisi arbitrio voluntatis, liberi autem à peccato non fiunt; nisi gratia Christi. c. 2. lib. 1. contra duas epist. Pelagij. n. 585

Homines non viuunt benè, nisi effecti filij Dei, quæ potestas, non datur, nisi gratia Dei, per Iesum Christum Dominum nostrum. c. 2. lib. 1. contra duas epistolas Pelagij.

Tom. 7.

n. 585

Gratiæ donum vobis donatum est pro Christo non tantum, vt credatis in eum, sed vt etiã patiamini pro eo, ait Apostolus Phil. 1. & sic vtrumque dixit esse donatum, c. 3. lib. 1. contra duas epistolas Pelag. n. 586.

Lib. arb. nec in bono erit, quod liberator non liberauerit, sed in malo lib. habet arb. cui delectationem malitiæ, vel occultus, vel manifestus deceptor inseruit, vel sibi ipse persuasit. cap. 3. lib. 1. contra duas epistolas Pelag. n. 586.

Gratiam Pelagiani destruere moliuntur dicentes, eam dari secundum merita nostra, contendunt, & vt hanc accipere mereantur, prius eum lib. arb. nulla adiuti gratia receperunt, quod hæresis Pelagiana est. c. 3. lib. 1. contra duas epistolas Pelag. n. 586.

Voluntas, quæ libera est in malis; quia delectatur in malis; ideo libera in bonis non est, quia liberata non est, nec potest homo aliquid boni velle, nisi

le, nisi adiutus fuerit ab eo, qui malum non potest velle, hoc est, gratia Dei, per Iesum Christum Dominum nostrũ: omne enim, quod ex fide non est peccatum est. c. 3. lib. 1. contra duas epist. Pelag. n. 586.

Voluntatem iustam, nemo potest habere, nisi nullis præcedentibus meritis acceperit veram, hoc est gratuitam desuper gratiam. c. 13. lib. 1. contra duas epistolas Pelag. n. 586.

Testamenti veteris, tempore, & ante legem, à peccatis fuisse liberatos, non virtute propria, quia maledictus homo omnis, qui spem suam ponit in homine. c. 7. lib. 1. contra duas epistolas Pelag. n. 587.

Voluntate propria, aut bonum facere hominem, aut malum: in bono vero operè à Dei gratia semper adiuuari, in malum vero Diaboli superstitionibus incitari. c. 18. lib. 1. contra duas epist. Pelag. n. 594.

Homines esse opus Dei dicimus, in quantum homines sunt, sed sub Diabolo esse, in quantum peccatores sunt, nisi eruantur per Christum, & gratiam eius. c. 18. lib. 1. contra duas epistolas Pelag. n. 594.

Gratia Dei adiuuatur homo, vt velit esse bonus, & nolit non esse malus. c. 18. lib. 1. contra duas epistolas Pelag. n. 594.

Gratia Dei occulta multi homines subito conuertuntur, sicut patet de Saulo, cuius conuersio desuper facta est, manifesto miraculo. c. 19. lib. 1. contra duas epist. Pelag. n. 594.

Antiquos iustos saluos factos fuisse, dicimus, per fidem mediatoris Iesu Christi, qui in remissionem peccatorum sanguinem suum fudit. c. 21. lib. 1. contra duas epist. Pelag. n. 595.

Pelagiani sunt inimici gratiæ Christi, & Dei, quæ venit per Iesum Christum Dominum nostrum, vt eam dicant, non gratiam, sed secundum merita dari nostra. Paruulos autem ita contendunt esse iam saluos, vt Salvato-

Tom. 7.

uatoris audeant negare salutem, & hæc execrabilia dogmata tenent. c. 21. lib. 1. contra duas epistolas Pelag. n. 596.

Pelagiani duos errores faciunt, quibus ipsi anathematizandi sunt: primum, quod catholicos Manicheorum nomine criminantur, secundum quod etiam ipsi hęresim noui erroris inducunt. c. 1. lib. 2. contra duas epistolas Pelag. n. 596

Pelagianorum errorem Innoc. Papa damnauit, similiter, & Zozimus Papa. cap. 3. lib. 2. contra duas epist. Pelag. n. 598.

Lib. arb. dicit Concil. Chartaginense olim ille professus, dum suis inconsultius vtitur bonis, cadens in præuaricationis profunda demersus, nihil, quemadmodum exinde surgere posset inuenit itaque in æternum libertate deceptus, huius ruinç latuisset, aduentus, qui per nouæ regenerationis purificationem omne præteritum vitium sui baptismatis lauacro purgauit. c. 4. lib. 2. contra duas epistolas Pelag. n. 599

Tom. 7.

Lib. arb. hominum natura peccato Adæ perijsse non dicimus, sed ad peccandum valere in hominibus subditis Diabolo, ad bene autem, pièque viuendum, non valere, nisi ipsa voluntas hominis Dei gratia fuerit liberata, & ad omne bonum actionis, sermonis, cogitationis adiuta. c. 5. lib. 2. contra duas epist. Pelag. n. 600

Gratiam Dei nullis meritis hominū dicimus antecedere, nec sub nomine gratiæ fatū asserimus: cap. 5. lib. 2. contra duas epistolas Pelag. n. 600

Gratiam Dei, non secundum merita nostra dari dicimus, sed secundum ipsius misericordiosissimam volūtatem, qui dixit. Miserebor, cui misertus ero: Roman. 9. n. 600

Baptizati alij, & alij non baptizati de corporibus exeunt, nec parentum meritis, vel polleant, vel careant, tam excellenti bono, vt fiant filij Dei, ex hominum filijs nullis paren-

parentum, nullis meritis suis, ergo gratia Dei, lib. 2. c. 6. contra duas epist. Pelag. n. 601.

Iustificandis impijs merito, sicut non sunt, quia gratia Dei est, ita propterea non esse fatum, quia Dei gratia est, nec esse acceptionem personarum, quia Dei gratia est. cap. 6. lib. 2. contra epistolas duas Pelag. n. 601.

Gratia Dei salui facti estis, per fidem, & hoc non ex vobis, sed Dei donum est; non ex operibus, nè fortè, quis extollatur, Ephes. 2. c. 7. lib. 2. contra duas epistolas Pelag. n. 601.

Acceptio personarum non est in Deo, quia secundum propositum Dei alius vocatur, alius non vocatur, vocatio datur gratuitum bonum cujus boni est vocatio ipsa principium, non vocato redditur malum, quia omnes rei sunt, ex eo, quod per vnum hominem peccatum intrauit in mundum. c. 7. lib. 2. contra duas epistolas Pelag. n. 602.

Gratia bonum datur immeritò, quia ex eadem massa est, cui datur, malum vero meritò, & debitum redditur, quia in massa perditionis malum malo, non male creditur, quia supplicium est, ei vero à quo redditur bonum est, quia rectè factum est. c. 7. lib. 2. contra duas epistolas. n. 602.

Baptizatus infans gratia Dei si moritur, saluatur, quae vasis factis in honorem gratis datur, quantum autem ad non baptizatum ira Dei, quę vasis in contumeliam, pro ipsius massae meritis redditur. c. 7. lib. 2. contra duas epist. Pelag. n. 602.

Baptizatus illo gratiam Dei vos confiteri cogimus, & meritum eius nullum praecessisse conuincimus. c. 7. lib. 2. contra duas epistolas Pelag. n. 602.

Gratia Dei vtique, vt per illam fiat bona opera, nisi praecesserint bona operá, tanquã operibus reddatur gratia, iam non est gratia. c. 7. lib. 2. contra duas epistolas Pelag. n. 603.

Gratia Dei, non solum omnia sydera, & omnes cælos, verum etiam omnes Angelos supergreditur. c. 6. lib. 2. contra duas epistolas Pelag. n. 601.

Boni Pelagiani volunt incipere in homine cupiditatem, vt huius cepti meritum, etiam perficiendi gratia consequatur, si tamen hoc saltem, Pelagius enim facilius dicit impleri, quod bonum est, si adiuuat gratia, quod est hæresis. cap. 8. lib. 2. contra duas epistolas Pelagij. n. 604.

Gratia si sine ea per nos incipit cupiditas boni, ipsum, ceptum erit meritum, cui tanquam ex debito gratiæ veniat adiutorium, ac sic non gratis donatur, meritum nostrum dabitur, quod est falsum. Io. 15. sine me, nihil potestis facere, & qui in vobis opus bonum cæpit, perficiet vsque in diem Christi Iesu Phil. 1. c. 8. lib. 2. contra duas epistolas Pelag. n. 604.

Cogitare minus est, quā capere, cogitamus, quippe omne, quod cupimus, nec tamen cupimus omne, quod cogitamus, sed cogitare idonei non sumus. 1. Cor. 3. ergo nec cupere. c. 8. lib. 2. contra duas epistolas Pelag. n. 604.

Homo præparat cor, sed non sine adiutorio gratiæ Dei qui tangit cor, homo præparat cor, in responsione autem linguæ, sed totum est à Domino Deo. cap. 8. lib. 2. contra duas epistolas Pelag. n. 604.

Hominis est præparare cor, & tamen, vt hoc faciat homo, adiuuat Deus, quia præparatur voluntas à Deo. c. 8. lib. 2. contra duas epist. Pel. n. 605.

Boni cupiditas, quid est, nisi charitas, quæ ex Deo est, nec initium eius ex nobis est, & perfectio eius ex Deo, sed ex Deo tota nobis ex Deo, scilicet initium, & perfectio eius. c. 9. lib. 2. contra duas epist. Pelag. n. 605

Propositum bonum præcedit misericordia Dei, vt perficiamus, ideo dictum est, misericordia eius præueniet me, scilicet

scilicet propositum meum, & misericordia eius subsequetur me. c. 9. lib. 2. contra duas epistolas Pelag. n. 605.

Gratia subsequens bonum propositum hominis, sed nec ipsum bonum propositum esset, nisi præcederet gratia, & studium hominis bonum non incipit esse sine gratia. c. 9. lib. 2. contra duas epist. Pelag. n. 606

Homo nec incipit omnino ex malo in bonum, per initium fidei commutari, nisi hoc in illo agat indebita gratia gratuita misericordia. c. 10. lib. 2. contra duos epist. Pelag. n. 606.

Gratia fieri, vt legi Dei obediatur, & lege fieri dicimus, vt Deus quid fieret velit. c. 1. lib. 3. contra duas epist. n. 606.

Lex ergo auditores iustitiæ facit, gratia factores. c. 1. lib. 3. contra duas epist. Pelag. n. 606.

Legem impleri per carnem, est impossibile, idest per carnalem præsumptionem, qua superbi ignorantes Dei iustitiam, scilicet, quæ ex Deo est homini, vt sit iustus, & suam volentes constituere, tanquam per eorum non adiuti diuinitus arb. lex posset impleri, iustitiæ Dei non sunt subiecti. c. 1. lib. 3. contra duas epistolas Pelag. n. 606.

Lex non infirmat ad euacuandam promissionem: si enim ex lege hæreditas, iam non ex promissione Abrahæ, aut per promissionem donauit Deus. c. 4. lib. 3. contra duas epistolas Pelag. n. 608

Hominis superbia conuincitur per peccatum præuaricationis, qui de sua iustitia gloriatur. cap. 4. lib. 3. contra duas epistolas Pelag. n. 609.

Homo ducens vitam sine homicidio, sine furto, sine falso testimonio, sine appetitu rei alienæ, parentibus honorem debitum reddens, castus vsque ad continentiam ab omni concubitu, eleemosinarum largissimus iniuriarum patientissimus, &c. si fidem catholicam non teneat de hac vita damnandus

Tom. 7.

abſcedit ; & è contra de fidele : cap. 5 : lib. 3. contra duas epiſtolas Pelag. n.612.

Fides noſtra, ſcilicet catholica iuſtos ab iniuſtos non operum, ſed ipſa fides lege diſcernit. c. 5. lib. 3. contra duas epiſtolas Pelagij. n.612

Fides ſine operibus neminem ſaluat : ipſa enim eſt non reproba fides, quæ dilectionem operatur tamen per ipſum etiam peccata ſoluuntur omne quod non eſt ex fide peccatum eſt. cap. 5. lib. 3. contra duas epiſtolas Pelagij. n.612

Fidem non habentibus quid videntur bona opera, etiam in peccato vertuntur, omne quod non eſt ex fide peccatum eſt. c. 5. lib. 3. contra duas epiſtolas Pelagij. n.612

Legem putant ſe arbitrij ſui viribus implere iubentem ; & iſta implicati ſuperbia ad gratiam non conuertuntur iuuantem. c. 7. lib. 3. contra duas epiſtolas Pelagij. n.615

Tom. 7.

Legem qui putant ex ſe implere, putando ſe facere, quod ſpirituali, quæ ex Deo eſt, non faciunt charitate, ita remanent aut aperte iniqui, aut fallaciter iuſti, in aperta iniquitate euidenter eliſi in fallaci iuſtitia inſipienter elati, nec iuſtitiam Dei implent. cap. 7. lib. 3. contra duas epiſtolas Pelagij. n.615.

Legis iuſtitiam non impleri, cum lex iubet, & homo quaſi ſuis viribus facit, ſed cum ſpiritus adiuuat, & hominis non libera, ſed Dei gratia liberata voluntas facit, legis enim iuſtitia eſt iubere, quod Deo placet vitare, quod diſplicet. c. 7. lib. 3. contra duas epiſt. Pelag. n. 615.

Gratia Dei per Ieſum Chriſtum Dominum noſtrum in ſpiritu ſancto adiuuat noſtram infirmitatem. c.7. lib.3. contra duas epiſtolas Pelag. n. 617.

Lex ſancta, & iuſta, & bona, nec ipſa eſt gratia, & nihil ex ea rectè fit, ſine gratia, quia non eſt data, quæ poſſit

viuifi-

Tom. 7.

viuificaret, sed præuaricatio-
nis causa posita est, vt conclu-
ctos poneret sub peccato, &
promissio ex fide Iesu Chri-
sti daretur credentibus. c. 7.
lib. 3. contra duas epist. Pel.
n. 617.

Velle obedire litteræ iubenti,
sine viuificante spiritu Dei,
veluti ex viribus lib. arb. iu-
stitia vera non est, secun-
dum, quam iustus ex fide
viuit, quoniam per spiritum
gratiæ homini ex Deo est,
vera iustitia est. cap. 7. lib. 3.
contra duas epistolas Pelag.
n. 617.

Cum igitur Pelagiani dicant
gratiam, secundum merita
dari nostra. &c. c. 8. lib. 3.
contra duas epistolas Pelag.
n. 617.

Lib. arb. captiuatum, non nisi
ad peccatum valet, ad iusti-
tiam vero, nisi diuinitus li-
beratum, adiutumque non
valet. cap. 8. lib. 3. con-
tra duas epistolas Pelag.
n. 617.

Homines, si propterea moriun-
tur, quia Adam mortuus
est, ille autem mortuus est,
quia peccauit, pœnam di-

Tom. 7.

[illegible] sine culpa, &
innocentes paruulos iniusto
iudicio puniri sine meritis
mortis trahendo mortem,
contra fidem catholicam,
& veritatem dicunt. c. 4. lib.
4. contra duas epist. Pelag.
n. 621.

Fides per dilectionem opera-
tur, non secundum litteram,
quæ occidit, sed secundum
spiritum, qui viuificat, ad
quem Dei gratia lex de præ-
uaricatione terrendo tan-
quam pedagogus perducit.
c. 4. lib. 4. contra duas epist.
Pelag. n. 623

Lex non est ex fide, sed qui fe-
cerit eam viuet in illis, sed
gratia Dei potius ex fide
queritur. cap. 5. lib. 4. con-
tra duas epistolas Pelag.
n. 623.

Gratiam secundum merita no-
stra dari Pelagiani dicebant,
sed ipse Pelagius, & non cor-
rigendo tamen originales ra-
dices timendo damnauit. c.
6. contra duas epist. Pelag.
n. 625.

Gratia Dei hoc est bonos fa-
ciens nos, hęc misericordia
eius preueniens nos. cap. 6.
lib. 4.

Tom. 7.

lib.4.contra duas epist.Pel. n.625

Gratia est nobis Dei gratuita misericordia, seu miseratio. c.6. lib.4. contra duas epist. Pelag. n.626

Gratiam Dei quemadmodum aduersus istos prædicat Cyprianus, vbi de oratione Dominica disputat, euidenter apparet. cap 9. lib.4. contra duas epistolas Pelag. n.629

Gratia, seu indulgentia Dei, & misericordia tutus est, nemo autem suis viribus fortis est. c 9. lib.4. contra duas epist. Pelag. n.629

Virtutem excellentissimam hoc est patientiam, non à nobis incipere esse, sed adiuuari spiritu Dei, & ab ipso capite, originem sumere. c. 9. lib. 4. contra duas epist. Pelag. n.630

Propositum, nec bonum, nec studium virtutis, nec mentes bonas, sine gratia Dei incipere, & esse, in hominibus confitemur. c. 9. lib. 4. contra duas epistolas Pelag. n.630

Libera natura hominis insi-

Tom. 7.

tum est, & gratiam Dei super lib. arb. omne antecedere meritum, vt vere gratuitum diuinum præbeat adiutorium. cap. 11. lib. 4. contra duas epistolas Pelag. n.634.635.

Peccatum, seu malum potest à voluntate separari, vel à substantia, non humanæ facile est voluntati, sed misericordiæ Dei. c. 1. lib. 1. contra Iulianum n. 642

Radicem mali ex lib. arb. naturæ, bonæ à Deo creatæ ortum esse, dicit catholica fides. c. 3. contra Iul. Pelag. n.653

Arbor bona fructus malos non facit, non est dictum de natura, vel de nuptiis, quas instituit Deus, sed de voluntate hominis bona, à qua non fiunt opera mala, & arbor mala dicitur de voluntate mala. c.7. lib.1. contra Iulian. n.654

Gratia homines sanantur ab isto concupiscentiali motu, qui nos ab eius originali reatu spiritali regeneratione sanauit. c. 2. lib. 2. contra Iul. n.653

Pec-

Tom. 7.

Peccatum originale, & illa prima confusio, quæ inobedientia carnis fuit dissentientis ab anima: quamquam discordiam sanat gratia Dei, per Iesum Christum Dominum nostrum, ex quo caro concupiscit aduersus spiritum. lib. 2. contra Iulianum. n.660.

Velle adiacet mihi, perficere autem bonum, non inuenio ad Rom. 7. lib. 2. contra Iulian. n.661.

Iustificatio porrò in hac vita nobis secundum tria confertur, prius lauacro regenerationis. Secundo congressione cum vitijs, à quorum reatu absoluti sumus. Tertio, dum nostra exauditur oratio. lib. 2. contra Iulian. n.665.

Gratia Dei sic nos in hoc corruptibili corpore adiuuat dimicantes, vt non desit ꝙ propter quod exaudiat, veniam postulantes. lib. 2. contra Iulianum. n. 665

Quis autem, tam beatus, qui in corde suo semper ascendet, sed hic sine auxilio, qui fieri potest nullo profecto

Tom. 7.

mundo. lib. 2. contra Iul. n.665.

Inculpatum quisquis se esse dixerit, aut superbus, aut stultus est, & nemo suis viribus fortis est. lib. 2. cont. Iul. n.666.

Mundos nos esse non posse, nisi per ablutionem cælestis misericordiæ emundationem consequamur, post demutationem, resurrectionis terreni corporis nostri effectâ gloriosiore natura. lib. 2. contra Iulian. Pelag. n. 666

Opera iustitiæ non sufficient ad perfectè beatitudinis meritum, nisi misericordia Dei etiam in hac iustitiæ voluntate humanarum demutationum, & motuum non reputet vitia. lib. 2. contra Iul. n.667

Iustificari neminem à peccato, nisi fuerint ei per baptismum dimissa peccata omnia. lib. 2. contra Iul. n. 669

Velle adiacet mihi perficere autem bonum non inuenio Rom. 7. lib. 2. contra Iul. n.669.

Gratiam gratis dari, nos dicimus propterea gratiam nuncupari

Tom. 7.

cupari, non sicut vos Pelagiani, qui dicitis secundum merita dari lib. 3. c. 21. contra Iul. n. 688

Gratia est illa ex qua sunt omnia sanctorum merita, gratia Dei sum, id quod sum. 1. Cor. 15. c. 21. lib. 3. contra Iul. n. 688

Velle adiacet mihi, perficere autem bonum, non inuenio, si non mihi adiacet, perficere bonum? Non ait facere sed perficere bonum, quia facere bonum est post concupiscentias non ire, perficere bonum est non concupiscere. c. 26. lib. 3. contra Iul. n. 693

Homo, quia imago Dei est, meretur hanc gratiã, quæ lapidibus, aut pecoribus nõ præstatur nõ tamẽ, vt eius bona voluntas possit præcedere præter gratiã, nè vel ipsum prior det, vt retribuatur illi, ac sic gratia non sit gratia, cum non detur gratuito, sed redditur debita. c. 3. lib. 4. contra Iul. n. 698

Volũtas præparatur à Domino quia Deus est, qui operatur in nobis velle, & operari. c. 3. lib. 4. contra Iulian. n. 699

Tom. 7.

Orat pro inimicis, non quia illis est voluntas bona, sed vt conuertatur in bonam, voluntas mala, quoniam præparatur voluntas à Domino. c. 3. lib. 4. contra Iul. n. 699

Alienos à fide dicitis abundare virtutibus, in quibus sine adiutorio gratiæ, solum est naturæ bonum, licet superstitionibus mancipatum, qui solis libertatis ingenitæ viribus, & misericordes crebro, & modesti, & casti, & sobrij; sed hæc contra scripturam sacram. Prouerb. 24. qui dicit impium iustum esse, molestus erit in populo, & odibilis in gentibus etiam virtutibus veris eos prædices abundare. Prouerb. 24. c. 13. lib. 4. contra Iulianum. n. 699.

Adiutorio Dei, seu diuino muneri virtutes, quas dicis in impijs esse potius, quam eorum tribueres tantummodo voluntati, licet ipsi hoc nesciant, donec si ex illo sunt prædestinatorum numero acci-

accipiant spiritum, qui ex Deo est, vt scientia, quæ à Deo donata sunt eis, sed absit, vt sit in aliquo vera virtus, nisi fuerit iustus, absit, vt sit iustus vere, nisi viuat ex fide, iustus ex fide viuit. c.24. lib.4. contra Iulianum. n.699.

Christus gratis mortuus est, si homines sine fide Christi ad veram fidem, ad virtutem veram, ad iustitiam veram, ad sapientiam veram, quacunque ratione perueniunt, quod non est dicendum. c. 3. lib. 4. contra Iulianum. n.700.

omines, si veram iustitiam non habent impij profecto sunt, nec alias virtutes comites eius, ac socias, quia cum non ad suum referunt auctorem, dona Dei, hoc ipso male his vtentes efficiuntur iniusti, si quas habent, veras habent, ac per hoc, nec continentia, siue pudicitia vera virtus est impiorum. c. 3. lib. 4. contra Iulianum. n.700

Bona fieri possunt aliqua, non bene facientibus, à quibus fiunt bonum est enim, vt subueniatur homini periclitanti, præsertim innocenti, sed ille, qui hoc facit, amando gloriam hominum magis, quam Dei, non bene bonum facit, quia non bonus facit, quod non bona voluntate facit. cap. 3. lib. 4. contra Iul. n.702.

Fructum bonum, nec esse eius, à quo fit bonum, nisi bona factum fuerit voluntate, sed Dei opus bonum, à quo etiam per malos fit bonum, ac per hoc nec eius fructus iste dicendus est. cap. 3. & 4. lib. 4. contra Iulianum. n.792.

Omne, quod non est ex fide, peccatum est. cap. 3. & 4. lib. 4. contra Iulianum. n.702.

Anima enim, & corpus quæcunque bona animæ, & corporis naturaliter insita, etiam in pecoribus dona sunt Dei, quoniam Deus fecit, non ipsi ista fecerunt, omne quod non est ex fide peccatum est. cap. 3. & 4. lib. 4. contra Iulianum. n.703. & 704.

Adiutorium Dei, tantum valere dicimus; si velit, vt hodie nullas concupiscentias male habere possimus, contra quas inuictissimè dimicemus. cap. 3. & 4. lib. 4. contra Iulianum. n. 704.

Nudum operire in quantum non est ex fide peccatum est: non quia per seipsum factum, quod est nudum operire peccatum est: sed quia de tali opere non in Domino gloriari solus impius negat esse peccatum. c. 3. & 4. lib. 4. contra Iulian. n. 705.

Gentilis, qui non viuit ex fide, si nudum operuerit, periclitantem liberauerit, ægri vulnera fouerit, diuitias honestæ amicitiæ impenderit, ad testimonium falsum, nec tormentis poterit impelli, quamuis bona sint; male tamen facit, negari non potest, cum peccare, qui male tamen quodlibet facit, sine fide impossibile est placere Deo, & non potest arbor mala fructus bonos facere. c. 3. & 4. lib. 4. contra Iulianum.

n. 705.

Vitium si est male misereri proculdubio vitium est, infideliter misereri; & si & ipsa per seipsum naturali compassione opus est bonum, etiam isto bono male vtitur, qui infideliter vtitur; & male facit, sed Deus bene vtitur illis operibus. cap. 3. & 4. lib. 4. contra Iulianum. n. 705.

Amor Dei, quo peruenitur ad Deum, non est nisi à Deo patre, per Iesum Christum, cum spiritu sancto, per quem amorem creatoris bene quisque vtitur creaturis. cap. 3. & 4. lib. 4. contra Iulianum. n. 706.

Infantes, qui nascuntur sub Diaboli potestate sunt, quia de corporum commixtione nascuntur, antequam renascantur; quia per illam nascuntur concupiscentiam carnalem. c. 3. & 4. lib. 4. contra Iul. n. 706.

Iustitiam Dei ignorans infirmus, & suam volens constituere, qua caret iustitię Dei, non est subiectus, reprobus est, & superbus. cap. 3. & 4. lib.

4.lib.4. contra Iulianum. n.706
Gratiam Dei secundum merita dari nostra Pelagius in Palestinorum episcoporum cognitione damnauit. c.8.lib.4. contra Iulianum Pelag. n.708.
Paruulorum nulla merita poterit asserere, per quae discernantur, qui eorum in Dei filios adoptantur, ab eis, qui sine huius gratiae consecutione moriuntur. cap. 8. lib. 4. contra Iulianum. n.708
Lib. arb. voluntatis, qui vtuntur, nisi eo volente, ac subueniente, à quo praeparatur voluntas, velle non possunt. c.3.& 4.lib. 4. contra Iulian. n.709.
Concupiscentia carnis aduersus quam bonus concupiscit spiritus, & peccatum est, quia inest illi inobedientia contra Dominum mentis, & poena peccati, quia reddita est meritis inobedientis, & causa peccati est defectione consentientis, vel contagione nascentis, cap.3. lib. 5. contra Iulianum. n.725. & 726.
Deus adest menti, quando ex vera fide viuitur illuminandae, & hoc fit quando fit propter ipsum, & amatur qualis amor nobis inest ex ipso. cap.3. lib.5.contra Iul. Pelag. n.726
Gratia non est ex operibus, alioquin non est gratia. c. 3. lib. 5. contra Iulianum. n.728.
Peccata non medicis corporalibus, sed gratia Christi curantur. c.5.lib.5.contra Iul. n.734
Gratia Dei, quisque ab isto mundo liberatur, per Iesum Christum Dominum nostrum, qui dedit carnem suam pro mundi vita, quod non fecisset, nisi mundum inuenisset in morte, à qua nemo alius liberare potest. c. 1.lib.6.contra Iul. n.747
Veritas liberat à vanitate, sed secundum gratiam, non secundum debitum, per misericordiam, non per meritum. c.4.& 5. lib.6.contra Iul. n.760
Velle adiacet mihi, perficere autem bonum non inuenio. c. 7. lib. 6. contra Iulianum. n.767

Tom. 7.

n. 767

Reatus quamuis eo manente malo, soluitur in remissione omnium peccatorum, per Dei gratiam, qua liberamur ab omni malo, cum Dominus non solum propitius fit omnibus iniquitatibus nostris, & sanat omnes languores nostros. c. 8. lib. 6. contra Iulianum Pelag. n. 770

Lex sancta, & mandatum sanctum, & iustum, & bonum quod ergo bonum est mihi factum est mors. Absit, sed peccatum, vt appareat peccatum, per bonum mihi operatum est mortem. c. 1 . lib. 6. contra Iulianum. n. 775

Iusti constituentur multi, non aliquibus exceptis, sed eosdem multos omnes oportet intelligi, non quia omnes homines iustificantur, non aliter possunt iustificari, quam in Christo. cap. 12. lib. 5. contra Iulianum. n. 777

Anima in peccato paruulorum non remansit, quia eam Christus liberauit gratia sua. c. 4. lib. 1. de origin. animae.

Tom. 7.

n. 781

Gratia Christus animas paruulorum, qui regenerantur in Christo nullis eorum meritis praecedentibus gratuitas liberat. c. 8. lib. de orig. animae. n. 782

Velle nos aliquid, vel nolle scimus, sed voluntas nostra, etiam cum bona est, quantū valeat, quantumvires habeat, quibus tentationibus caedat, quibus non caedat, si nos non fallimus filii dilectę nescimus. c. 7. lib. 4. de anima, & orig. n. 813

Animae meae praeteritam originem non omnino, nescio, sed non planè scio, nam scio mihi datam esse à Deo, nec tamen esse de Deo tanto me conuicio mihi putasti dignū & quando possum de natura spiritus, & animae nostrae omnia quae nescimus. c. 8. lib. 4. comm. anima, & orig. n. 813

Animas quandoque non forma corporis facit, crede mihi, sed erroris deformitas fingit à quo errore, non posse erui, nisi Deo adiuuante diligenter consideraueris visa somnian-

niantium, & inde cognoscetis esse quasdam, quæ non sint corpora, sed similitudines corporum. cap. 18. lib. 4. de anima, & orig. eius. n. 820.
Homines cur induret, alios misertus aliorum, aut quomodo omnes saluos fieri velit, quum ipse nonnullos ne saluentur induret, quantum ad humanam iustitiam videtur iniustum, sed iustitiæ Dei, non aduersatur de qua lege humana non est disputandum. c. 2. lib. de prædestinatione, & gratia. n. 824
Deus cuius vult miseretur, & quem vult indurat. c. 2. de prędestinatione, & gratia. n. 824.
Radicis vitiatę macula, ita propaginis traduce per generationum sarmenta diffusa est, vt nec infans quidem vnius diei à culpa sit primæ præuaricationis alienus, nisi per indebitam Saluatoris gratiã fuerit liberatus. c. 3. de prędestinatione san. n. 825
Quos prędestinauit illos, & vocauit, quos vocauit, illos iustificauit. Ipse enim dedit, vt simus, ipse vt boni simus, & esse possemus. cap. 4. lib. de prędestinatione, & gratia. n. 826
Prędestinatus est Iacob, vas in honorem, quia non ex operibus, sed ex vocante Deo dictum est. cap. 7. de prædestinatione, & gratia. n. 827
Præsciuit enim nos eius diuinitas sapientia condidit, iustitia damnauit, gratia liberauit n. 826
Miseretur cui vult, & quem vult indurat, idest, quasi diceretur cui vult donat, & à quo vult debitum poscit. c. 6. de prædest. inat. & gratia. n. 826.
Deus tibi dat fortitudinem facere virtutem, vt statuat testamentum suum, quod iurauit patribus vestris. Deut. 8. c. 8. de prædest. & gratia. n. 827.
Lib. vero, quod ab eo habemus arb. prono ad nequitiam lapsu fluit, & cum ad virtutis indolem Dei auxilio deserente, nihil possit ad genus omne peccati idonea fultum virtute subsistit. cap. 9. de prædestinatione, & gratia. n. 828

n. 828.

Homines nullis existentibus meritis à Deo vocantur, & vocatos, vt boni aliquid operentur, Dei adminiculis indigere, sumpto de veteribus literis Apostolus monstrat, & exemplo electionis eius. c. 10. de prædest. & gratia. n. 828. & 829.

Gratia Dei mecum, non ego. 1. Cor. 15. & gratia Dei sum, id quod sum, hæc prima misericordia. c. 11. de prædest. & gratia. n. 830

Velle, & perficere ab ipso habemus pro bona voluntate. c. 11. de prædestinat. & gratia. n. 829.

Libero, qui locus seruatur arbitrio, vt sine Dei adiutorio ad capiendum, quid voluerit rationali dignitate suffulta sibi ipsi non sufficiat humana natura. cap. 11. lib. de prædestinatione, & gratia. n. 829

Velle adiacet mihi, perficere autem non inuenio, quamuis, & ipsum velle non ex nobis, sed Dei donum est, quoniam ab ipso habemus velle, & perficere. cap. 12. lib. de prædestinatione, & gratia n. 830.

Voluntatis diuinæ apparens diuersum iudicium, sensus hominum de voluntate Dei superbè nimiundis putantes magnitudo quæstionis obturbat. c. 16. de prædestinatione, & gratia. n. 832.

Pelagianam hæresim narrat, scilicet, quod Deus constituerit nullum in regnum suum nisi per sacramentum regenerationis assumere, & ad hoc salutis donum omnes homines vniuersaliter, siue per naturalem, siue per scriptam legem, siue per euangelicam prædestinationem vocari. c. 16. de prædestinat. & gratia. n. 834.

Pelagianæ prauitatis reliquiis non mediocris virulentiæ fibra nutritur, si principium salutis male in homine collocatur, ordinique voluntati impiq voluntas humana præfertur. c. 16. de prædest. & gratia. n. 836

Homines in Adam periisse consentiunt omnes, nec inde quenquam posse proprio lib. arb. liberari. cap. 16. de prædest.

Tom. 7.

dest. & gratia. n. 837

Deus non elegit opera cuiusquam in præscientia, quæ ipse donaturus, sed fidem elegit in præscientia, vt quem crediturum esse præsciuit, ipsum elegerit. cap. 6. de prędest. & gratia. n. 878

Gratia Dei omnino nulla est si secundum merita nostra datur, tam multis manifestisq; non ceditur. cap. 1. de prædest. sanctorum. n. 840

Peccato primi hominis obnoxium nasci genus humanum, nisi per iustitiam secundi hominis aliquem liberari. c. 1. de prędestinatione sanctorũ. n. 841.

Gratia Dei secundum merita dari, quasi non pertineat ad Dei gratiā quod credere cœpimus Pelag. in epist. iudicio Palæstino damnare compulsus est. c. 2. de prædest. sanctorum. n. 841

Gratia Dei preueniri voluntates hominum fateantur, atque, vt ad nullum opus bonum, vel incipiamus, vel perficiendum, sibi quemquam sufficere posse consentiant. c. 1. de prędestinat. sanctorum

Tom. 7.

rum. n. 841

Gratia vbi non datur secūdum aliqua merita, sed efficit omnia bona merita. cap. 2. de prędestinatione sanctorum. n. 842

Deus non elegit opera cuiusquā in præscientia, quæ ipse daturus est, sed fidē elegit in prędscientia, vt quem sibi crediturum esse præsciuit, ipsum elegerit, cui spiritum sanctum daret, vt bona operando etiam æternam vitam consequatur. cap. 3. de prędestinatione sanctorum. n. 843

Quod credimus, nostrum est, quod operamur bonum illius est, qui credentibus dat spiritum sanctum profecto, non dicerem, nisi iam scirem etiam ipsam fidem inter Dei munera reperiri, quæ dantur in eodem spiritu. c. 3. de prædestinat. sanctorum. n. 843.

Gratia non est gratia, si eam vlla merita præcedant, ne iam quod datur, non secundum gratiam, sed secundum debitum reddatur. cap. 3. lib. de prædestinatione sanctorum.

rium. n.843.

Charitas cum fide à Deo patre, & Domino Iesu Christo, nostrum enim credere, & velle illius autem dare credentibus, & volentibus facultatem bene operandi, per spiritum sanctum, per quem charitas diffunditur in cordibus nostris. cap. 3. de prædestinatione sanctorum n.843.

Fides igitur, & inchoata, & perfecta donum Dei est, & hoc donũ quibusdam dari, quibusdam non dari, omnino non dubitet, qui non vult litteris sacris repugnare, c.9. lib. 1. de prædest. sanctorum. n.848.

Voluntatem nostram ipse Deus præparat, & vtrum nostrum, quia hoc non fit, nisi volentibus nobis. n.843.

Vtrumque ergo nostrum est, propter arbitrium voluntatis, & vtrumque datum est, per spiritum fidei, & charitatis. cap. 3. lib. 1. de prædestinatione sanctorum, n.843.

Elaboratum est pro libero arbitrio voluntatis humanæ, sed vicit gratia Dei, quid enim habes, quod non accepisti, si autem accepisti, quid gloriaris, quasi non acceperis, c.4. de prædest. sanctorum. n.844.

Gratia sit naturæ attributa, qua sumus animantia rationabilia, discernimurque à pecoribus, sit etiam gratia naturæ attributa, qua in ipsis hominibus, à deformibus pulchri, vel ingeniosi discernuntur, a tardis, cap. 5. lib. de prædestinatione sanctorum. n.845.

Voluntas aliis præparatur, aliis non præparatur à Domino discernendum est, quid veniat de misericordia Dei, & quid de iudicio, &c. misericordia, & iustitia, &c. c. 6. de prædestinatione sanctorũ. n.845.

Gratia salui facti estis per fidem, & hoc non ex vobis, sed Dei donum est, idest, & quod dixi per fidem non ex vobis, sed Dei donum est, & fides non ex operibus. c. 7. de prædestin. sanctorum. n. 846.

Homines, & si faciunt bona,

quæ

quæ pertinent ad colendum Deum ipse facit, vt illi faciant, quæ præcepit; non illi faciunt, vt ipse faciant, quod promisit. c. 10. lib. de prædestinatione sanctorum. n. 849.

Gratia est ipsa donatio, prædestinatio est gratiæ præparatio, & hæc est differentia inter prædestinationem, & gratiam. cap. 10. de prædestinatione sanctorum. n. 849.

Prædestinatio est gratiæ præparatio, quā præparauit Deus vt in illis ambulemus; quæ sine præscientia non potest esse, potest autem esse sine prædestinatione præscientia, prędestinatione quippe Deus ea præsciuit, quæ fuerat facturus. c. 10. de prædestinat. sanctorum. n. 849.

Qui videtur stare, videat, ne cadat, ne alius accipiat coronam suam. cap. 11. de prædestinatione sanctorum. n. 850.

Vnum exigitur, & vnum offertur, sed vtrumque donum Dei est: exigitur enim fides, & fides donum Dei est, contra Pelagium, licet quod exigitur in hominis potestate esse videatur, ab eo tamen exigatur. cap. 11. de prædestinatione sanctorum. n. 850.

Spiritu facta carnis, vt mortificemus exigitur, vt autem viuamus offertur, & quotquot spiritu Dei aguntur, domini Dei est, & filij Dei sunt, contra Pelagium; omnia enim operatur vnus atque idem spiritus diuidens, propria vnicuique prout vult. c. 11. de prædestinat. sanctorum. n. 850.

Sed omnis hæc ratio, quæ defendit gratiam Dei, per Iesum Christum Dominum nostrum, verè esse gratiam; & non secundum merita nostra dari. cap. 12. de prædestinatione sanctorum. n. 850.

Resurrectione nouissima omnes erunt in corpore, non ad vlla merita comparanda, sed ad recipienda pro bonis meritis præmia, vel pro malis luenda supplicia. c. 12. de prædestinatione sanctorum, n. 851.

Tom. 7.

Gratiam Dei non secundum merita nostra dari, & gratis dari, cui datur defendimus, contra Pelagij hæresim, quia neque volentis, neque currentis, sed Dei miserentis est. Rom. 9. cap. 14. de prædestinatione sanctorum. n. 852.

Electio secundum rem, non secundum debitum debet intelligi. c. 16. de prædestinat. sanctorum. n. 855

Sunt autem electi de mundo ea vocatione, qua Deus id, quod prædestinauit impleuit. c. 17. de prædestin. sanctorum. n. 855

Prædestinati electi sunt ante mundi constitutionem, ea prædestinatione, in qua Deus sua futura facta præsciuit, electi sunt autem de mundo ea vocatione, qua Deus id, quod prædestinauit impleuit. c. 17. de prædestinatione sanctorum. n. 856

Gratiæ diuitias Deus posuit in hoc diuinæ voluntatis suæ mysterio, secundum bonam voluntatem suam, non secundum nostram, quæ bona esse non posset, nisi ipse

Tom. 7.

secundum bonam voluntatem suam, vt bona fieret subueniret. cap. 18. de prædestinatione sanctorum n. 857.

Deus ipse, vt credere incipiamus operatur, qui vniuersa operatur vocatione quippe illam de qua dictum est, sine poenitentia sunt dona & vocatio Dei cap. 19. de præd. nu. 857

Illud etiam initium fidei hominum donum Dei esse nos admonet. cap. 20. de præd. sanct. n. 858

Deus agit quod vult in cordibus hominum vel adiuuando vel iudicando, vt etiã per eos impleatur, quod manus eius & consilium prędestinauit, vt fiat. cap. 20. de pręd. sanct. num. 859

Deus vult fieri, quod non nisi volentibus hominibus oportet fieri, inclinari hominũ corda, vt hoc velint eo scilicet inclinãte, qui in nobis mirabili modo, & ineffabili operatur, velle ad causam de qua diximus, non pertinere dixerunt cap. 20. de pręd. num. 859.

Fidem

Fidem donum Dei esse idoneis testimonij egissemus in prioribus opusculis, similiter & incrementum fidei contra Pelagianos sicut continentiā, patientiam, iustitiam, pietatē &c. cap. 21. de prædestinatione Sanctorum, num. 859

Perseuerantiam esse donum Dei, qua vsque in finem perseueratur in Christo asserimus cap. 1 lib. 2. de bono patientiæ. num. 860

Gratia, quæ occultę humanis cordibus diuina largitate tribuitur à nullo duro corde respuitur cap. 8. de prædest. Sanctorum num. 846

Qui perseuerauerit vsque in finem, hic saluus erit, & donū Dei est finis melior, non est quam pati pro Christo, cap. 2. lib. 2. de bono perseuer. n. 860.

Ecclesia catholica tria defendit contra Pelag. venena, quorum primum est gratia Dei non secundum merita dari secundum in quantacumq; iustitia sine quibuscumque peccatis in hoc corruptibili corpore, neminem viuere. Tertius obnoxium nasci hominem peccato primi hominis, & vinculo damnationis ob strictum, nisi reatum baptismo soluatur. cap. 2. lib. de bono perseu. n. 861

Merita vniuersa sanctorum & iustorum dona Dei sunt, & Dei gratia etiā conferuntur. cap. 2. lib. 2. de bono perseuer. n. 861

Gratia Dei conferuntur merita sanctis, & iustis, & dona Dei sunt, teste Cipriano cap. 2. lib. 2. de bono perseuer. num. 861.

Perseuerantiam donum Dei esse: in his meritis sanctorum, quę nulla, nisi dona Dei sunt. cap. 2. lib. 2. de bono perseuer. num. 861

Gratiæ oratio dominica si alia documenta non essent nobis ad causam gratiæ quam defendimus sola sufficeret, quia nihil nobis reliquit, in quo tanquam in nostro gloriemur, cap. 7. lib. 2. de bono perseuer. n. 864

Prædestinatio ipsa est sanctorū, quos elegit in Christo ante constitutionem mundi, vt essent sancti, & immaculati in conspectu eius in charitate prædesti-

prædestinantis eos, in adoptionem filiorum per Iesum Christum secundum placitũ voluntatis suę in laudem gratię suę. c. 7. lib. de bon. perseuer. n. 864

Sed cur inquit gratia Dei non secundum merita datur quã misericors est. cap. 8. lib. 2. de bono perseuer. num. 864.

Voluntate sua cadit, qui cadit, voluntate Dei stat qui stat, non ipse se ipsum, sed Deus bonum est, non altum sapere cap. 8. lib. 2. de bono perseuer. num. 865

Idonei non sumus cogitare aliquid, quasi ex nobis ipsis 2. Cor. 3. sed sufficientia nostra ex Deo est. cap. 8. lib. 2. de bono perseuer. num. 865.

Cogitationes nostræ, & cor nostrum non sunt in potestate nostra quod omnis, qui humiliter, & veraciter pius est esse verissimũ, sentit Ambrosius de fuga seculi 1. cap. 8. lib. 2. de bono perseuer. num. 865.

Auxilio Dei hoc seculum non corpore, sed corde esse fugiendum, Ambrosius cap. 3. docet aliter non posset. cap. 8. lib. 2. de bono perseuer. num. 865.

Gratiam gratis daturus, nullis meritis paruulis, quos elegit ante mundi constitutionem, etiã non volentibus, neque currentibus, & eis subuenit. cap. 11. lib. 2. de bono perseuer. n. 867

Lib. arb. spontè homo cadere potuit, non autem surgere potuit, ad quam miseriam iustæ damnationis pertinet ignorantia, & difficultas, quam patitur omnis homo ab exordio suæ natiuitatis, nec liberatur ab isto malo, nisi gratia Dei. cap. 11. lib. 2. de bono perseuerantiæ. num. 868.

Gratia Dei defenditur sine meritis, idest vera gratia, etiã si paruuli baptizati dari. cap. 12. de bono perseuer. num. 869.

Gratia Dei non secundum merita nostra detur cap. 12. lib. 2. de bono perseuer. num. 870.

Deus operatur in nobis velle, & operari, & nos operamur, 1. cor.

Tom. 7.

1. cor. 3. cap. 3. lib. 2. de bono perseueran. n. 871.

Auxilio diuino cor nostrum sublevatur, vt ascendat, & quæ sursum sapiant. Coloss. cap. 13. lib. 2. de bono perseueran. n. 871.

Pręděstinatio, aut sic est pręedicanda, quemadmodum eam sancta scriptura euidenter loquitur, vt in pręděstinatis sine poenitentia sint dona, & vocatio Dei: aut gratiam Dei secundum nostra dari merita confitendum, quod capiunt Pelagiani. cap. 16. de bono perseueran. n. 874

Gratia pręuenit fidem alioquin si fides eam præuenit, proculdubio pręuenit, & voluntas: quoniam fides sine voluntate, non potest esse. cap. 16. lib. 2. de bono perseuerantię. n. 874

Gratia si pręuenit fidem quoniã pręuenit voluntatem profecto pręuenit omnem obedientiam & etiã chariratem. nu. 874.

Fides datur priusquam postuletur ab illo cui datur. cap. 17. lib. 2. de bono perseuerantię n. 876.

Tom. 7.

Gratia hõ ex operibus alioquin non est gratia. cap. 17. lib. de bono perseuerantię. num. 876.

Gratiam merita nostra vlla si præcedunt, profecto, aut facti alicuius, aut dicti, aut cogitationis, est meritum, vbi & intelligitur voluntas bene, sed breuissimè complexus est omnium gratia meritorum qui dicit in nullo gloriandum, quando nostrã nihil sit. cap. 19. lib. 2. de bono perseuerantię. num. 877.

Cor nostrum non est in potestate nostra, & nostrę cogitationes, nec ipse facta, & dicta præterijt. Ciprianus. cap. 19. lib. 2. de bono perseuerantię. n. 877

Da quod iubes, & iube quod vis, cap. 20. lib. 2. de bono perseuerantię. n. 879

Perseuerare vsque in finem donum Dei esse dixi, similiter & initium fidei esse dixi. c. 21. lib. 2. de bono perseuerantię. n. 879

Cor cognoscendi me, dabo, & aures audientes: certe qui nõ accipit reiecit: dum tamen

qui capit sumat, & bibat & viuat. cap. 20. lib. 2. de bono perseuerantię. num. 878.

Fidei initij, & perseuerantiæ, perfectionis media sunt illa quibus rectè viuimus quę ipsi etiã donari vobis à Deo fide impetrante consentiunt Hęc autem omnia vsque in finem dona Dei sunt. cap. 21 lib. 2. de bono perseuerantię n. 880.

Adiutorium gratiæ miserantis, non dum vos erexit, ideo non dum surrexistis. cap. 22. lib. 2. de bono perseuerantię num. 880

Deus est enim, qui operatur in nobis velle, & operari pro bona voluntate. cap. 22. lib. 2. de bono perseuerantię n. 881.

Deus enim qui omnia, quæ prędestinauit impleuit, ideo & pro inimicis fidei orare nos voluit: vt hinc intelligeremus, quod etiam ipse infidelibus donet, vt credãt & volentes ex nolentibus fiant. cap. 22. lib. 2. de bono perseuerantię. n. 881.

Donum Dei est vt veraci corde, & spiritualiter clamemus ad Deum. cap. 23. lib. 2. de bono perseuerantię. n. 882.

Gratia Dei omnes liberari, eãque non secundum merita accipientium tamquam debitã reddi: sed tanquam veram gratiam nullis meritis præcedentibus, gratia dari. cap. 24 lib. 2. de bono perseuerantiæ. n. 883

Mortis itaque prædestinatio, sub condictione fixa fuit in Deo propter casus humani generis pręscientiam, non tamen cum faciens in homine per potentiam, vt duceret eum ad mortis sententiã cap. 3. lib. de gratia & lib. arb. n. 884

Gratiã Dei quidam sic defendunt vt negent lib. arb. hominis, aut quando gratiã defenditur negari existimat lib. arb. cap. 1. de gratia & lib. arb. n. 885

Lib. arb. in defensione auctoritates, & testimonia, quę sunt non sic intelligantur, vt ad vitam piam & bonam conuersationem, cui merces æterna debetur, adiutorio, & gratię Dei, locus non relinquatur

quatur, & audeat miser homo, quando bene viuit, & bene operatur, vel potius bene operatur, vel potius bene viuere, & bene operari sibi videtur in seipso, nam in Domino gloriari; & spes rectè viuendi in seipso ponere, vt sequatur maledictum. Hier. 17. cap. 4. lib. de gratia & lib. arb. n. 887

Spem ad bene operandum nos non habeamus in homine firmantes, in carnē bracchij nostri, nec à Domino discēdat cor nostrū; sed ei dicat adiutor meus esto, nè derelinquas me. psal. 26. cap. 4. de gratia & lib. arb. nu. 887

Lib. voluntatis arb. hominis ad bene viuendum, & rectè agendum esse in homine; sic etiam Dei gratia sine qua nihil boni agere possumus cap. 2. de gratia & lib. arb. n. 887.

Voluntatis suę potestatem habens, non autem necessitatē vt seruet virginine suam. 1. cor. 7. sed non omnes capiūt verbum hoc, sed quibus datum est, quibus enim non est datum, aut nolunt, aut non implent, quod volunt, quibus autem datum est: sic volunt, vt impleant, quod volunt. cap. 4. de grat. & lib. arb. num. 888

Gratia adiuuat, quæ nisi adiuuerit, nihil lex erit, nisi virtus peccati: augetur enim concupiscentia, & vires accipit lege prohibente, nisi adiuuet spiritus gratię, cap. 4. lib. de gratia, & lib. arb. num. 888

Lib. arb. neque sufficit, nisi à Domino victoria cōcedatur, oranti, nè intret in tentatiōnem, in quo ostenditur gratia Dei, cap. 4. lib. de gratia, & lib. arb. nu. 888

Gratias autem Deo, qui dat nobis victoriam, per Dominum nostrum Iesum Christum, & victoria, quæ peccatum vincitur, nihil est aliud, quàm donum Dei adiuuantis lib. arb. cap. 4. lib. de gratia, & lib. arb. num. 888

Gratias Dei secundùm merita nostra dari alienum est à catholica doctrina, & inimicū gratiæ Christi, cap. 5. lib. de gratia, & lib. arb. num. 889

Homo nisi haberet propriam voluntatem qua diuinis præceptis

ceptis obediret, non præciperentur, & tamen donum Dei est, sine quo seruari castitatis præcepta non possunt, cap. 4. de gratia, & lib. arb. nu. 888.

Gratia Dei non secundum merita dari probatur testimonijs diuinis, cap. 6. lib. de gratia, & lib. arb. num. 889

Si ergo Dei dona, sunt bona merita tua: nō Deus coronat merita tua tanquam merita tua, sed tanquam dona sua. cap. 7 de gratia, & lib. arb. nu. 890.

Merita tua, Deus non coronat tanquam merita tua, sed tanquam dona sua, quia Dei sūt dona merita tua. num. 890

Misericordiam consecutus sum vt fidelis essem non dixit misericordiā consecutus sum, quia fideles essem, sed vt fidelis essem, 1. Tim. 1. c. 7. de gratia, & lib. arb. num. 891

Gratia salui facti estis per fidē, & hoc non ex vobis, sed Dei donum est, Ephes. 2. cap. 7. de gratia, & lib. arb. num. 891

Fides non ex operibus, sed opera ex fide sunt, ac per hoc ab illo sunt opera iustitiæ, nobis à quo est ipsa fides, de qua dictū est iustus ex fide viuit. c. 7. de gratia, & lib. arb. n. 891

Gratia Dei salui facti estis per fidem, & hoc non ex operibus uestris nec ex vobis, sed Dei donum est Io. 15. c. 8. de gratia & lib. arb. n. 891

Deus est, qui operatur in nobis velle, & operari pro bona voluntate, Ephes. 2. de gratia, & lib. arb. c. 8. num. 892

Quotquot ergo adiuti solo adiutorio legis sine adiutorio gratiæ, confidentes in virtute sua suo spiritu aguntur: non sunt filij Dei, cap. 12. de gratia, & lib. arb. num. 893

Peccatum ideo dominabatur eis: quia sub lege erant, non sub gratia, à quo peccato homo non fit liber lege, sed gratia, c. 12. de gratia & lib. arb. n. 894

Gratia quippe adiuuat, vt legis quisque sit factor, sine qua gratia, sub lege positus, tantummodo erit legis auditor & qui in lege iustificamini à gratia excidistis. cap. 12. de gratia, & lib. arb. n. 894

Lex si non est gratia, quia vt ipsa lex fiat, non potest lex adiuuare, sed gratia, quæ non erit

Tom. 7.
erit natura contra Pelagianũ cap. 13. de gratia, & lib. arb. n. 894
Gratia salui facti estis, per fidem, & hoc, non ex vobis, sed Dei donum est. cap. 14. de gratia, & lib. arb. num. 894.
Gratia, quæ per Iesum Christum dominum nostrum datur, neque scientia diuinæ legis, neque natura, neque sola remissio peccatorũ est, sed ipsa facit, vt lex impleatur, vt natura liberetur cap. 4. de gratia, & lib. arb. n. 894.
Gratia (vt aiunt Pelagiani) nõ datur secundum merita bonorum operũ, quia per ipsam bene operamur, tamen secundum merita bonę voluntatis datur sententia, illud 1. Timoth. 1. Misericordiam consecutus sum, vt fidelis essem cap. 14. de gratia, & lib arb. n. 894.
Lib. arb. pulsatur hominis, vbi dicitur hodie si vocem eius audieritis, nolite obdurare corda vestra, auferam ab eis cor lapideum, & dabo eis cor carneum. cap. 14. de

Tom. 7.
gratia, & lib. arbitrio. num. 894.
Deus dat, quod iubet, & adiuuat, vt faciat, cui iubet & semper est in nobis voluntas libera, sed non semper est bona, aut enim à iustitia libera est, quando seruit peccato, aut a peccato est libera & tunc est bona, quia seruit iustitiæ. cap. 15. de gratia & lib. arb. n. 896
Gratia Dei semper est bona, & per hanc fit, vt homo sit bonæ voluntatis, qui prius fuit voluntatis malæ, & per eam fit vt ipsa bona voluntas, quę iam esse cæpit, augeatur, & tam magna fiat vt possit implere diuina mandata. cap. 15. de gratia, & lib. arb. n. 896.
Lex sine gratia, est occidens littera in gratia vero spiritus viuificans, & charitas Dei in hominibus, & proximis non ex nobis, sed ex Deo. c. 18. de gratia, & lib. arb. n. 898.
Satis me disputasse arbitror aduersus eos, qui gratiam Dei vehementer oppugnant, qua voluntas humana non tollitur,

tur, sed ex mala mutatur in bonam, & cum bona fuerit, adiuuatur. c. 20. de gratia, & lib arb. n. 900

Voluntas humana, seu lib. arb. non tollitur per gratiam, sed ex mala mutatur bonam, cum fuerit adiuuatur euidentissimis testimonijs patet. cap. 20 de gratia, & lib.arb. n. 900.

Gratia Dei, seu ille, qui in Cœlo est, & in Terra omnia quæcumque voluerit fecit, etiam in cordibus hominum operatur, & adiuuat in bello dando eis fiduciam, alios immisso timore vertit in fugam cap. 20. de gratia, & lib.arb. n. 901.

Deus operatur in cordibus hominum ad inclinandas eorũ volũtates quocũq. voluerit, siuè ad bona sua misericordia siuè ad mala pro meritis eorum iudicio vtique suo aliquando aperto, aliquãdo occulto, semper autẽ iusto. ca. 21. de grat. & lib. arb. n. 902

Gratia non secundum merita hominum datur alioquin gratia non est gratia, quia ideo gratia vocatur, quia gratis datur. cap. 21. de gratia, & libero arbitrio num. 902

Sed suspicentur homines, quælibet merita bona, quæ putantur præcedere, vt iustificentur per Dei gratiam, cap. 22. de gratia, & libero arbitrio num. 902.

Gratia Dei aliquando filijs infidelium præstatur occulta Dei prouidentia in manus impiorum quomodocũque perueniunt, aliquando fidelium filij, non eam consequũtur, aliquando impedimento existente nè possit periclitantibus subueniri. cap. 22. de gratia, & lib. arb. num. 902.

Adiuuat nos Deus, vt declinemus à malo, & faciamus bonum, quod nullus potest sinè spiritu gratię, quæ si desit, ad hoc lex adest, vt reos faciat, & occidat. cap. 1. de correctione, & oratione. n. 904.

Lib. arb. & ad malum, & ad bonum faciendum confitendum est nos habere, sed in malo faciendo liber quisq. iustitię seruusq. peccati in bono

autem

autem liber esse nullus potest nisi fuerit liberatus ab eo, qui dixit si filius liberauerit, verè liberi estis. cap. 1. de correctione & gratia n. 904.

Intelligenda est gratia Dei, per Iesum Christum dominum nostrum, qua sola homines liberantur a malo, & sine qua nullum prorsus faciunt bonum de correctione & gratia. cap. 2. num. 904

Cum ergo & ipsa voluntas à Domino præparetur, cur me corripis. cap. 5. de cor. & gra. n. 905

Perseueraturi, qui nō sunt, ac sic à fide Christiana, & cōuersatione lapsuri sūt, vt tales eos vitæ huius finis inueniat, proculdubio nec illo tempore quo bene, pieq. viuunt in isto numero cōputandi sunt cap. 7. de correctione & gra. n. 909.

Perseuerare donum Dei esse, in bono vsque in finem, cur hoc Dei donum, ille accipiat ille non accipiat puto, quod mecum pariter nescis & ambo hic inscrutabilia iudicia Dei penetrare non possumus. c. 8. de correctione, & gratia n. 909

Voluntas quia præparatur à Domino, ideo pro illo Petro non posset esse inanis oratio. cap. 8. de correctione & gratia n. 909

Gratia potius voluntas consequitur libertatem non autem voluntas humana libertate consequitur gratiam. cap. 8. de correctione & gratia nu. 909.

Deus operatur in nobis velle & operari pro bona sua volūtate. Phil. 2. cap. 10. de correctione & gratia num. 912.

Adam, quia per lib. arb. Deum deseruit iustum iudicium Dei expertus est, vt cum sua stirpe quæ in illo adhuc posita tota cum illo peccauerat, damnaretur. Quotquot ex hac stirpe gratia Dei liberantur à damnatione, vtique liberantur. cap. 10. de correctione & gratia num. 913.

Gratiam quam habuit Christus non habuit primus homo, quam nunquam vellet esse malus, sed sane habuit, in

in qua, si permanere vellet, nunquam malus esset, & sine qua etiam cum libero arbitrio, bonus esse non posset; sed eam tamen per lib. arb. deserere posset. cap. 11. de correctione & gratia num. 915.

Lib. arb. ad malum sufficit ad bonum autem & parum est, nisi adiuuetur ab omnipotenti bono, quod adiutorium, si homo ille per lib. nō deseruisset arb. semper esset bonus, sed deseruit, & desertus est. c. 11. de correctione & gratia. n. 915

Adiutorium dederat Deus Adę, per quod posset, permanere si vellet, sine quo non posset perseueranter bonum tenere, quod vellet, sed quia noluit permanere, eius culpa est, cuius meritum fuisset, si permaneret. cap. 11. de correct. & gratia. num. 915

Adiutorium quibus deest, iam pęna peccati est, quibus autē datur, secundum gratiam datur, non secundum debitum, & tanto amplius datur per Iesum Christum Dominum nostrum quibus id dare placuit Deo. cap. 11. de correctione & gratia. num. 915.

Gratia prima est qua fit, vt habeat homo iustitiam, si velit secunda gratia plus potest, qua etiam fit vt velit, & tātum velit tantoque ardore diligat, vt carnis voluptate contraria concupiscentem voluntate spiritus vincat. c. 11. de correctione & gratia n. 915.

Gratia illa, nec quidem parua erat, qua demonstrata est, etiam potentia lib. arb. quoniam sic adiuuabatur, vt sine hoc adiutorio in bono nō maneret, sed adiutorium si vellet desereret. cap. 11. de correctione, & gratia n. 915

Voluntatem bonam tunc Deus dederat homini, in illa quippe cum fecerat, qui fecerat rectum, dederat adiutorium, sine quo, in ea non posset permanere, si vellet, vt autem vellet in eius lib. reliquit arb. c. 11. de correct. & gratia. n. 915

Adiutorium Adam tale erat quod desereret cum vellet,

& qui

Tom. 7.

& qui in quo permaneret si vellet, non quo fieret vt vellet; sed est potentior in secundo Adam c. 11. de correct. & gratia. n.915

Adiutorium quibus deest. pœna peccati est, quibus autem datur secũdũ gratiam datur non secundum debitum; & tanto amplius datur per Iesum Christum dominum nostrum, quibus id dare placuerit Deo. c. 11. de correc. & gratia. n.915

Adiutorium hoc si defuisset, vel homini, quam primum facti, quam non talis natura facta erat, vt sine diuino adiutorio possunt manere; si vellet, non vtique sua culpa cecidisset: adiutorium n. defuisset, sine quo manere non posset. c. 11. de correct. & gratia. n.915

Adiutorium Adam tale erat, quod desereret, cum vellet & in quo permaneret, si vellet, non quo fieret, vt vellet hoc prima gratia est, quæ data est primo homini Adã, sed est potentior, in secundo Adam. c. 11. de correct. & gratia. n.915

Tom. 7.

Adiutoriũ aliud est, sine quo aliquid nõ fit, & aliud est, quo aliquid fit. adiutorium sine quo aliquid non fit, est quando sine alimentis non possumus viuere, nec tamẽ cũ adfuerint alimenta eis, fit, vt viuat, qui mori voluerit. Adiutorium alimentorum est ergo sine quo non fit, non quo fit, vt viuamus. At vero beatitudo, quam non habet homo, cum data fuerit, continuo fit beatus. c. 12. de correct. & gratia. n.916

Adiutorium est n. non solum sine quo non fit verum etiã quo fit propter quod datur. Quapropter hoc adiutorium, & quo fit est, & sine quo non fit. cap. 12. de correctione, & gratia n. 916

Adiutorium, & si datum fuerit sicut beatitudo, homini continuo fit beatus, & si data nunquam erit. Alimenta vero non consequenter, faciunt, vt homo viuat, sed tamen sine illis, non potest viuere. c. 12. de correct. n.916

Adiutorium datum est perseuerantiæ primo homini, qui in eo bono, quo factus fuerat

rat rectus acceperat, posse non peccare, posse non mori, posse ipsum bonum non deserere, non quo fieret, vt perseuerantiæ, sed sine quo per lib. arbitriũ perseuerare non posset. cap. 12. de correctione, & gratia. n. 916

Adiutorium perseuerantiæ non tantum datur sanctis in regnum Dei per gratiam Dei prędestinantis, sed tale vt eis perseuerantia ipsa donetur non solum, vt sine isto dono perseuerantes sint, ego elegi vos Io. 15. de correctione, & gratia. n. 916

Adiutorium dona, & vocatio Dei sine pęnitentia sunt, sed vocatio eorum, qui secũdum propositum vocati sũt pro quibus interpellat Christus nè deficiat fides eorum. cap. 12. de correctione, & gratia. n. 916

Liberati enim à peccato serui facti sunt iustitię, in qua stabunt vsque in finem donante sibi illo perseuerantiam, qui eos pręsciuit, & prædestinauit secundum propositũ vocauit, & iustificauit, & glorificauit. cap. 12. de correctione, & gratia. n. 916

Deus nec de ipsa perseuerantia boni, voluit sanctos suos in viribus suis, sed in ipso gloriari, qui eis, non solum dat ad adiutorium, quale primo homini dedit, sine quo non possint perseuerare si velint, sed in eis et operantur, & velle vt quoniam non perseuerabunt nisi, & possint, & velint perseuerandi eis possibilitas, & voluntas diuinæ gratiæ largitate donetur. cap. 12. de correctione, & gratia. n. 917

Voluntas hominis inualida facta est, & imbecilla in bono, adhuc paruo perseueraret per virtutem Dei cum, & voluntas primi hominis fortis, & sana in bono ampliore non perseueraret habens virtutem libero arbritrio quãuis non defutoro adiutorio Dei, sine quo non posset perseuerare, si vellet, non tamen, quo in illo Deus operaretur, vellet. cap. 12. de correct. & gratia. n. 917

Tene quod habes nè alius accipiat coronam tuam. Apoc. 3. cap. 13. de correctione, & gratia

Tom. 7.

gratia. n. 918

Gratiam pro gratia, i. pro his meritis, quæ contulit gratia non autem pro nostris meritis. cap. 13 de correctione, & gratia. n. 918

Lib. arb. demissi sunt non accepto perseuerantiæ dono, iudicio Dei occulto iusto. c. 13. de correctione, & gratia. n. 919

Velle, vel nolle, sic in volentis, aut nolentis est potestate, vt diuinam voluntatem, non impediat; nec superet potestatem. cap. 14. de correctione & gratia. n. 919

Peccauerunt omnes in Adam, in quo omnium hominum preformata est natura, eademque sententia, quã ille accepit obstricti sunt, neque ab hoc vinculo, etiamsi proprijs peccatis careant resoluuntur, nisi sacramento mortis, & resurrectionis Christi per Spiritum sanctum renascantur, sol. artic. secundi Aug. falso imput. n. 922

Pelagij, & Celestij quinque blasphemiæ: quarum prima, Adam siue peccasset, siue nõ

Tom. 7.

peccasset moriturum fuisse idest non peccatum eius neminem, nisi solum nocuit ipsum, Secunda hominem posse per liberũ arbitriũ tanquã per se sibi sufficienter implere, quod vult: Tertia, vel meritis operum à Deo gratiam dari. Quarta libidinem naturale bonum esse, nec in ea esse quod pudeat. Quinta paruulos baptizatorum filios, non trahere originale peccatum, neque perituros à vita ęterna sine baptismo, contra fidem catholicam solo quarti art. August. falso imputati in libros Hipponticon, cont. Pelag. n. 926

Paruum valde sensum habemus ad discutiendum iustitiam iudiciorum Dei ad discutiẽdam gratiam gratuitam nullis meritis præcedentibus, cum prẹstãtur indignis, quã cum æque indignis, alijs denegetur. cap. 2. lib. 1. de meritis peccatorum vbi supra eodem. n. 450

Peccauerunt enim omnes cum ex vno peccatore, omnes nascimur filij ire, & peccatores, & egent gloria, ideſt gratia

Tom. 7.

gratia Dei patris per Iesum Christum, qui est gloria patris lib. 1. ad articulum. cōt. Pelag. n.932

Gloria Dei egere, quid est? nisi quia nemo idoneus per se nascitur carnaliter, vel operibus meritorum, vitam recipit perditam, nisi per Dominum nostrum Iesum Christum spiritualiter renascantur. lib. 2. ad artic. 2. cont. Pelag. n.932

Lib. arb. seu per lib. arb. neminem posse per se sibi sufficere implere, quod velit recte dicimus. lib. 3. ad artic. 3. cont. Pelag. n.932

Velle, & nolle prædocuit cui ad vtrunq. posse lib. donaret arb. quod male vtens incautus, dum spontè serpenti prębet suadenti consensum Domini præterijt præceptum omisso possibilitatis bono solum arb. velle potius est vulneratum. lib. ad artic. 3. cont. Perag. n.932

Lib. claudicamus arbitrio cūcti hoc vulnere, nec implere nobis naturaliter sufficit posse bonum, quia iam est viciata libertas, quæ non potest

Tom. 7.

exoriri. lib. ad artic. 3. cont. Pelag. n.932

Gratia prima ipsa, qua primus homo stare potuisset, quando dimisit eum Dominus in manu consilij sui seu lib. arb. quam amisit peccando lib. ad artic. cont. Pelagium. n.933

Adiutorio, homo si non eget, Christus nihil adiutorij, nihil salutis nobis præstitit, aut contulit mors eius nihil prorsus nobis salus naturalis nobis, talia prædicantibus fides catholica dicit anathema lib ad artic. 3. cont. Pelag. n. 933

Gratuita gratia sua auersos cōuertit ad se, & vt Deo placeant operibus bonis operatur in eis velle, & posse quorū cursum in hac vita propter futuram veram vitam misericordia eius præueniē do, & subsequendo perficit lib. ad artic. 3. cont. Pelag. n. 933

Lib. arb. homines per peccatum possibilitatis bonum perdidit, non nomen, & rationem. lib. ad artic. 3. cont. Pelag. n. 933

Lib.

Lib. arb. per velle malum rectè perdidit posse bonum, quod per posse bonum potuit vincere velle malum. Quem iustæ Deus iam delicto captiuũ voluntati deprauatæ dimisit, vt hæc idem esset pęna in non faciendo, quod velit, qui semper si Deo fuisset obediens, sufficere potuisset ad omne bonum, quod voluntate voluisset. lib. ad attic. 3. cont. Pelag. n. 933

Lib. arb. ab arbitrando rationali consideratione, vel discernendo, quod eligat, quod nè recuset, puto quod nomen accepit, vel ideo lib. arb. dictum, quod in sua positum sit possibilitatem lib. ad art. cap. 3. contra Pelag. n. 933

Lib. arb. esse fatemur oĩbus hominibus, habẽs quidẽ iudiciũ rationis, nõ per quod idoneũ quæ ad Deum pertinẽt, sine Deo, aut inchoare, aut certè per agere, sed tantũ in operibus vitæ pręsentis, tam bonis, quam malis, bonis dico, quæ de bono naturæ oriuntur idest velle laborare in agro, vel manducare & bibere, vel fabricare domum vxorem velle ducere pecora nutrire, artem discere diuersarum rerum bonarũ velle quicquid bonum ad præsentem pertinet vitam, quæ omnia non sine gubernaculo diuino subsistunt immo ex ipso, & per ipsum sunt & esse cæperunt. lib. ad 3. artic. contra Pelagium num. 934.

Lib. arb. in operibus malis dico vt est velle idolum colere, velle homicidium, velle adulterium facere, res alienas velle diripere, Deum viuentẽ in sęcula blasphemare velle turpiter viuere, vel maleficia discere velle inebriari, & luxuriosę viuere, velle quicquid non licet, vel non expedit operari: potest, & ex se est lib. arb. & maculat animam, non autem benè viuere potest sine gratia. lib. ad 3. contra Pelagium. n. 934

Lib. arb. dic hæreticę sic ex Adã susceptum, vt medicina Christi & adiutorio non indigens per se sibi sufficiat implere, quod velit audis Dei filium apparuisse, vt sanaret

Tom. 7.

naret omnes oppressos à Diabolo, sanguinem suum fudẽdo mundasse conscientiam nostram ab operibus mortuis ad seruendum Deo viuenti lib. ad art. 3. contra Pelagiũ n. 934.

Lib.arb.vitiato totus homo vitiatus est, per quod absq. adiutorio gratiæ, quod Deo placeat, nec valet incipere, nec perficere suffic... præuenitur autẽ, medicienim, ideſt Christi gratia vt sanetur, atque præparetur voluntas, quae semper indiget adiutorio Christi. lib. ad artic. 3. cont. Peleg. n. 935

Gratia estis saluati per fidem & hoc non ex vobis: Dei enim donum est, non ex operibus, vt nè quis glorietur 2. Tim. 1. lib. 3. artic. 3. cont. Pelag. n. 935

Voluntates hominum lapsas prçuaricatione veteris hominis per Christum nouum hominem reparari, & præpari ad Dei voluntatem, sicut scriptum est, præparatur voluntas à Domino, & Deus est qui operatur in nobis velle, & perficere. lib. ad artic.

Tom. 7.

3. cont. Pelag. n. 935

Lib. arb. voluntate sua homo adhuc in vitio lib. arb. claudicante non præuenit Deum vt cognoscat, & querat eam gratiam, tanquam pro meritis accepturus, sed præcedit misericordissima gratia sua Deus hominis ignorantis, & non dum se quçrentis volũtatem lib. arb. vt cum se scire, & quçrere faciat. 1. Io. 5. & Dauid psal. 58. misericordia eius præueniet me. lib. ad artic. 3. cont. Pelag. n. 935

Meritum malum est in hominibus tam in paruulis, quam in maioribus præcedens iudicia Dei, vt iusto eius iudicio puniantur. lib. ad art. 3. cont. Pelag. n. 936

Peccatum Adæ sine gratia Dei ideſt per se solum sanare nõ potest, nec spontè ad paradisum reuersi, sancto cum numero sãctorum sociandus nec cum gratia meritis vllis accipere, sed totum sua misericordia, Deum per agere lib ad artic. 3. cont. Pelag. n. 937.

Lex in sacerdote per quem sacerdotium, & sacrificia institu-

stituta sunt in leuita, vaticinium prophetarum intelligitur, quorum temporibus genus humanum saluari non potuit. lib. ad art. 3. contra Pelag n. 937

Lex iubet, vt cognoscat homo se peccatorem esse, cognitio peccati non abolutio, & nihil ad perfectum adduxit. lib. ad artic. 3. cont. Pelag. n. 937.

Lib. arb. possibilitatis bono vitio primi hominis nisi perdito à iustorũ errasse cõsortio ostenditur per ouem perditam, ex centum ouibus, nec per se ad paradisum de quo exiuit, posse reuerti, nisi in debita gratia sua. lib. ad artic. 3. contra Pelagium. n. 938

Deum non credente, idest ignorante, vt cognoscat, & credat, in quo opera bona nulla sunt dictum est non volentis, neque currentis, sed Dei miserentis est, quia in vanitate sensus, atque tenebris obscuratum habens intellectum lib. arb. lumen verum quod illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum videre nõ potest, nisi Deus propter suam misericordiam illuxerit in corde suo. lib. ad 3. art. cont. Pelag. n. 939

Lib. arb. libertas erit ad capessenda Domini præcepta, cum acceperit spiritum Domini, quia vbi spiritus Domini ibi libertas. lib. ad artic. 3. contra Pelagium. num. 939

Misericordia motus est, quia in eo qui iacidit in latrones, quo curari dignus esset meritum Samaritanus, idest Christus acellum inuenit. lib. ad artic. 3. cont. Pelag. n. 938

Homo non potest à se facere quicquam, nisi datum fuerit illi desuper Io. 19. lib. 3. ad artic. 3. contra Pelagium. n. 939

Spiritus adiuuat infirmitatem nostram. Nam quod oremus sicut oportet nescimus, sed ipse spiritus postulat pro nobis, idest spiritus postulare nos facit. lib. ad artic. 3. cont. Pelag. n. 939

Lib. arb. quod sine Deo bonum opus idest quod ad eius sã-

ctum propositum. pertinet nec incipere, vel perficere possit, quisquis sic esse dixerit, catholicus est,& qui negauerit catholicus non est. lib. ad artic 3. cont. Pelag. n. 939

Homo sola volūtate sua, si præsumat mundari voluntate non potest, imo nec ex corde penitere cōpellitur, quia Petrum nisi Dominus respexisset, nunquam penitentia motus amare fleuisset. lib. ad artic. 3. contra Pelag. n. 939

Gratia Dei apprehenditur ad donandū lib. arb. vt & male conuersationis deposita feritate humilietur,& vt ad obediendum in opus Domino necessarium corrigatur, & ita per eius semper curam incipiat in Dei proficere voluntate. lib. ad. artic. 3. cont. Pelag. n. 940

Lib. arb. dum homo gratia Dei immemor, in prosperis efficitur, & tam de sui possibilitate gloriatur, extollitur eius flagello corripitur. lib. ad artic. 3. cont. Pelag. n. 941

Gratia nec sine lib. arb. facit hominem habere bonam, beatamque vitam, nec lib. arb. sine gratia. lib. ad artic. 3. cont. Pelag. n. 941

Voluntates præparantur à Domino à quo omne datum optimum, & omne donum perfectum est, vt omne os obstruatur, & subditus fiat omnis mundus Deo, quia ex operibus non iustificabitur omnis caro coram illo: lib. ad artic. 3. cont. Pelag. n. 942

Gratiæ donum non ex operibus nostris, sed ex vocante dictum est. lib. ad artic. 3. cont. Pelag. n. 942

Lib. arb. opera, quę gratiæ, præponuntur, & ex his tanquam ex meritis in Christo iustificari extolluntur damnamus auctoritate diuina. Apostolus Gal. 1. lib. ad artic. 3. cont. Pelag. n. 943

Lib. arb. opera, quę vt fiāt, pręparantur per gratiæ præuentum, nullo liberi arbitrij merito, & ipso faciente gubernante, & perficiente, vt abūdaret in libero arbitrio non damnamus, quia ex his homo iustificatur. lib. ad art. 3. cont.

Tom. 7.

contra Pelag. n. 943
Lib. arb. homo habet malum meritum, cum vitio suo, iam baptizatus declinat à bono, & facit malum, idest, cum derelinquit Deum, & diligit sæculum, & Deus reddit ei secundum opera sua, & vnicuique, &c. lib.ad art. 3. contra Pelag. n. 943
Cor purum habere in hac vita, positus, nemo gloriabitur, nec quisquam dicit se esse sine peccato. lib. ad art. 3. contra Pelag. n.944
Merito per auxilium gratiæ labor indictus est in præsenti vita, vt fiant non præmissorum reditio meritorum. lib.ad art.3. contra Pelag. n.844.
Gratia, seu donum Dei est, quicquid homo in præsenti vita fuerit consequutus, non meritum. lib.ad art.3. cont. Pelag. n. 944
Meritum redditur iustissimi opera sua, quorum per totam sæculi vitam meritum omne fuit gratia, vt gaudentes iam merito dicant animæ suæ. Benedic anima mea Dominum, & noli obliuisci

Tom. 7.

omnes retributiones eius Psal. 102. lib.ad art.3. contra Pelag. n. 944
Sancti omnes Dei, qui ante aduentum fuere, ante incarnationis Domini nostri Iesu Christi fide, non alia, nisi qua nunc est saluificati. lib. ad artic.3. contra Pelag. n. 944
Fidem se nemo glorietur pænitus ex proprio sensu genuisse in se: per quam possit credere Deo, sed agnoscat, tam ante legem, quam sub lege, & post legem, fidem, quæ est, in Christo Iesu, per illuminationem gratiæ, quæ à Deo patre est, vnicuique reuelatam ad salutem. lib. ad artic.3. contra Pelag. n. 945.
Fidelem vnumquemque esse secundum donum gratiæ, non secundum meritum propriæ voluntatis, propriæ voluntatis meritum bonum tunc est, quando gratiæ donum præcedit vniuscuiusque voluntatem, & operatur, vt meritum faciat homo, per propriam voluntatem. lib. ad art.3.cont.Pelag. n.945

Volun-

Tom. 7.

Voluntas mea ad bonum peragendum de se præsumens, & nō de Deo, nihil proficit; ad malum vero etiam, quod non vult aliquoties inclinatur, vt velit. lib.ad art.4.contra Pelag. n. 949

Velle adiacet mihi perficere autem bonum non inuenio. lib.ad art.4.contra Pelag. n. 949.

Velle adiacet mihi, perficere autem non inuenio lib. ad art.4. n.950

Deus iustus, & misericors præsciusque futurorum, ex hac damnabili massa, non personarum acceptione, sed iudicio æquitatis suæ irreprehensibile, quos præscit misericordia gratuita præparat, idest prædestinat ad æternā vitam, cæteros autem pœna debita punit. lib. ad 5. art. contra. Pelag. n. 960

Deus est, qui iustificat impiū, non præuentus humana voluntate, sed ipse præueniens hominis voluntatem misericordia sua, Deus meus misericordia eius præueniet me Psal. 58. lib. ad 5.art. contra Pelag. n.960

Tom. 7.

Iustificati gratis per gratiam ipsius, qui redemptionem, quæ est, in Christo Iesu. lib. ad art. 5. contra Pelag. n.960.

Prædestinatio diuinæ voluntatis est donum, non humanę fragilitatis est meritum. lib. ad art. 5. contra Pelag. n. 963.

Homo à se non potest facere quicquam: nisi datum illi fuerit desuper, non hoc agit Deus summe bonus malitia, sed iustitia, nec personarum acceptione, sed causarum secretarum discretione. lib.ad art.5.contra Pelag. n.963.

Peccatum vitari posse, si natura vitiata sanetur gratia Dei per Iesum Christum Dominum nostrum lib.6. ad art. 5. contra Pelag. n.965

Peccatum, non est naturale, sed est naturæ vitiatæ vnde facti sumus natura filij irę parūq; est ad non peccandum voluntatis arb. nisi adiuta sanetur gratia Dei, per Iesum Christum Dominum nostrū, lib.ad art.5.contra Pelag. n. 965.

Deus

Tom. 7.

Deus hominem bonum non ſeipſum, vt ſit bonus reficit, dum volentem inuocantem liberat à malo. lib. ad art. 5. contra Pelag. n.967

Homo adiuuante gratia, poteſt eſſe ſine peccato, ſed etiam per facile poſſe voluntate mutari. lib.ad art. 5. contra Pelag. n. 967

Charitas, vt habeatur etiam tanta quanta in corpore mortis huius haberi poteſt parum noſtræ voluntatis arbitrium, niſi adiuuet gratia Dei, per Ieſum Chriſtum Dominum noſtrum. lib. ad artic. 5. contra Pelag. n. 971.

Voluntas noſtra non implet, quod agit, niſi diuinitus adiuuatur, non quia non agit, & ſic dicitur Dei miſerentis, qui adiuuat voluntatem noſtram. lib. ad art. 5. contra Pelag. n.977

Fides eſt initium corrigendi cor veniens, & pertranſibit ab initio fidei, & quiſquis ita elegerit bonum, ſicut vni cuique Deus partitus eſt menſuram fidei Roman. 12. lib. ad artic. 5. contra Pelag.

Tom. 7. & 8.

n.978.

Adiuuatur homo, ſi inuocat, ſi credit, ſi ſecundum propoſitum vocatus eſt, non tamen adiuuatur, niſi qui etiam ipſe aliquid agit, quoniam quos ante præſciuit, & prædeſtinauit conformes fieri immaginis filij ſui, vt ſit ipſe primogenitus, in multis fratribus. lib.ad art. 5. contra Pelagium, & falſitates eius, atque blaſphemias eius. n. 978.

Tom. 8.

Exurge Domine, ideſt fac me exurgere. Pſal. 5. verba mea. n. 17

Voluntas bona Dei præcedit bonam voluntatem noſtrã, vt peccatores vocet ad pœnitentiam, & ipſa ſunt arma, quibus expugnatur inimicus. Pſal. 5. verba mea auribus percipe. n. 20

Meritum nullum habet peccator, qui adhuc iuſtificari deſiderat credens in eum, qui iuſtificat impium miſericors auxilium ibi eſt. Pſal. 6: Domine nè in furore tuo. n. 29

Iuſtifi-

Tom. 8.

Iustifica per Christum,qui pro nobis mortuus est, iuxtam auxilium meum à Domino. Psal. 6. Domine nè in furore tuo arguas me. n. 30

Retribuit mihi Dominus, secundum iustitiam bonæ voluntatis, qui prior præbuit misericordiam antequam haberem bonam voluntatem, & secundum puritatem factorum meorum retribuet mihi, qui tribuit,vt bene facerem, adducendo me in latitudinem fidei. Psal. 12. Vsquequo Domine. n. 58.

Dei correctio deuiare non sines dirigit iustos fauore gratiæ suæ, nè impediant carnales affectiones. Psal. 17. Diligam te Domine. n. 59

Omnes peccauerunt, & egent gloria Dei iustificati gratis, per sanguinem ipsius, quia gratis ideo gratia. Psal. 18. Cœli enarrant gloriam. n. 62.

Gratia non est, gratia nisi gratuita, quia nihil boni ante feceramus,vnde talia dona mereremur, sed supplicium non fertur gratis. Psalm. 18.

Tom. 8.

Cœli enarrant gloriam. n. 62.

Gloria Dei datur nobis, non nostra. Nihil boni fecimus; & tamen tantum bonum accepimus, præuenit enim nos,vtique preuenit misericordia nos. Psal. 18. Cæli enarrant. n. 62

Gloria Dei omnes egent, quia peccauerunt omnes,quidam donum Dei habent, & nolunt, in Deo gloriari, sed in se,& non pertinent ad decorem domus Dei. Psal. 24. Ad te Domine leuaui. n. 84.

Libertatem arbitrij dedisti, sed sine te nihil est mihi conatus meus,adiutor meus esto, nè derelinquas me. Psal. 26. Dominus illuminatio mea. n. 93.

Homo intelligit sapit, discernit bonum à malo, & in hoc factus est, ad immaginem, & similitudinem Dei, & ratiocinatur. Psal. 29. Ad te Domine leuaui. n. 99

Pauor in morte, est ex humana infirmitate, spes ex diuinę promissione, quod paues tuum est, quod speras

donum

donum Dei est. Psalm. 30. In te Domine speraui. n. 107.
Iustitia Dei est, quæ & nostra fit, cum donatur nobis; iustitia Dei dicitur nè homo se putet à seipso habére iustitiam. Psal. 30. In te Domine speraui. n. 108
Iudæi zelum Dei habent, sed non secundum scientiam, ignorantes enim Dei iustitiam, & suam volentes constituere, iustitiæ Dei non sunt subiecti, & ideo gratiam Dei non cognouerunt: Psal. 30. In te Domine. n. 109
Gratia Dei, gratis datur, per Iesum Christum Dominum nostrum; quia merita non præcesserunt, sed beneficia Dei præuenerunt te illi ergo gloria, qui nos liberat: Psal. 30. In te Domine speraui n. 109.
Merita nostra, quando Deus nulla inuenit merita, forte voluntatis suæ, nos saluos fecit; quia non digni sumus, seu fuimus: Psal. 30. In te Domine speraui n. 117
Gratia salui facti estis, qui per fidem, & hoc non ex vobis, si Dei donum est, non ex operibus, quasi vos bene feceritis, vt ad hoc accedere, digni essetis, non ex operibus: nè fortè, quis extollatur, sed quodammodo forte occulta est; quæ voluntas Dei est. Psal. 30. In te Domine speraui. &c. n. 118
Gratia Dei iustificationi nostræ, nullis præcedentibus meritis nostris, sed præueniente gratia, & misericordia Domini Dei nostri nos: Psal. 31. Beati quorum n. 123
Nè præsumas ad regnum de iustitia tua, nè præsumas ad peccandum de misericordia Dei. Prouerb. 4. Psal. 31. Beati quorum n. 124
Homo si se iustificauerit, & de iustitia sua præsumpserit, cadit. si considerans, & cogitans infirmitatem suam, & præsumpserit de misericordia Dei, neglexerit vitam suam mundare à peccatis suis, & se omni gurgite flagitiorum demerserit, & cadet præsumptio de iustitia, quasi dextera est, cogitatio impunitatis peccatorum, quasi sinistra est: Psal. 31.

Tom. 8. Tom. 8.

Beati quorum. &c. n. 124

Fidei nulla opera debemus anteponere, idest ante fidem, quisquam dicatur bene operatus: ea enim, scilicet fides ante est, quamuis videantur hominibus laudabilia inania sunt. Psal. 31. Beati quorum. &c. n. 125

Abraham habet gloriam ad Dominum Deum. At si ex operibus iustificatus est Abraham, habet gloriam, sed non ad Deum, ad Deum autem habet gloriam, sed non ex operibus iustificatus est à Deo, iustificatus est ex gratia credidit Abraham. Psal. 31. Beati quorum. n. 125

Opera bona nemo computet ante fidem, vbi fides non esset, bonum opus non erat; bonum opus intentio facit, intentionem fides dirigit. Psal. 31. Beati quorum. &c. n. 125.

Gratia merces, gratia vocatur nostra, si gratia est gratis datur, & gratis constat. Nihil boni fecisti, & datur tibi remissio peccatorum attenduntur opera tua, & inueniuntur omnia mala; si quod debetur, Deus operibus, redderet vtique damnaret stipendium peccati mors. Psal. 31. Beati quorum. &c. n. 127

Deus non dat nobis debitam poenam, sed indebitam gratiam debebat vindictam, dat indulgentiam. Psal. 31. Beati quorum. &c. n. 127

Homini, qui operatur, idest, qui de operibus praesumit, & eorum merito, sibi dicit datam esse gratiam fidei, merces non imputatur, secundum gratiam, sed secundum debitum. Psal. 31. Beati quorum. &c. n. 127

peccatorem te noueris prima, inte ligentia consequens intelligentia est, vt cum ex fide, per dilectionem bonae caeperis operari, nè hoc viribus tuis, sed gratiae Dei deputaueris. Psal. 31. Beati quorum. &c. n. 129

Aurum si volueris forte, non habebis, Deum cum volueris habebis; quia antequam velis, venit ad te, & cum auersa voluntate esses, vocauit te, & cum conuersus esset terruit te, & cum territus confitearis consolidatus est.

est psal. 32. Exultate iusti. n. 148.

Deus adiuuat in pugna, protegit ab estu, non deserit tollerat dura. psal. 23. Exultate iusti. &c. n. 150

Dei arma, quibus non solum nos muniat, sed etiam percutiat inimicos, si bene profecerimus, & nos erimus; sicut etiam nos, vt armemur ab illo habemus, ipse armatur de nobis. psal 34. Iudica Domine. &c. n. 166. & 167

Homo tu ex te, & ex viribus tuis nihil potes, adiuuat te Deus qui tibi sermonem misit, & vincitur iniquitas, si tu illam odisti, & Deus dimisit, & erit liber, & è contra psal. 35. dixit iniustus. &c. n. 178.

Peccatum, & iniquitatem oderis, vt iungas te Deo, qui tecum illud oderit, & si carne, propterea seruis legi peccati, quia sunt in te delectationes quedam carnales, tūc nullæ erunt. psal. 35. dicit Iniustus. n. 180

Homo quilibet habet istam misericordiam primo vt discernatur, à pecoribus, vt rationale sit animal, quo possit Deū intelligere, deinde frui ista luce, ista vere pluuia, fructibus diuersitate temporum, solatijs terrenis salute corporis, affectu amicorum, saluti domus suę, & dicuntur Dei munera. Psal. 35. Dixit iniustus. &c. n. 181.

Gratia ipsa beneficij Dei prima est redigere nos, ad confessionem infirmitatis, vt quicquid boni possumus, quicquid potentes sumus in illo simus, qui gloriatur in Domino glorietur. Psal. 38. Dixi custodiam. &c. n. 231.

Animas seipsum, per seipsum videt ipse, vt norit se, sed non videt se, & corporalium oculorum quærit auxilium, immo ab omnibus corporis sensibus abstrahit se à se, vt videat se in se. Psal. 41. Quemadmodum desiderat. &c. n. 256.

Iustitia Dei, fides est Christianorum, & credulitas, iustus ex fide viuit. Psal. 34. Expectas. &c. n. 201

Sperare noli de te, sed de Deo tuo, nam si speras de te, anima tua conturbatur ad te,

quia nondum inuenit, vnde sit secura, de te, sed spera in Deo. Psal. 41. Quemadmodum desiderat. &c. n. 158

Qui se putat stare videat ne cadat. 1. Cor. 10. Psal. 41. n. 258.

Laus Dei, non potest esse, nisi in sanctis eius, nam qui male viuunt, Deum non laudant, sed quia & si prædicant lingua blasphemant vita, & sic laus, non est Dei in infidelibus, non in hæreticis, nec in malis Christianis. Psalm. 47. Magnus Dominus. &c. n. 30. n.

Iustus si fueris, nam nemo iustus, nisi humilis, & pius, & de iustitia tua inflatus incesseris, & alios in tua comparatione contempseris, & superexaltaris, tanquam glorians de meritis tuis, non me laudas, nec, qui quasi de suo viuit, sicut Pharisęus. Psal. 49. Deus Deorum. n. 330.

Male si viuis, & bona dicis, nondum laudas, rursum si cum cœperis bene viuere, & meritis tuis tribuas, quod bene viuis, nondum laudas, idest laudem, esse non deputet. Psal. 49. Deus Deorum &c. in pugna. n. 33

Merces imputatur, secundum gratiam, gratia enim gratis datur, ideo gratia vocatur, & sic nulla merita præcesserunt tua, aliter imputaretur secundum debitum, quod non est dicendum, quia te vis laudare, non Deum, & ideo nō agnoscis Christum, qui venit cum gratia Dei, merita autem tua mala fuisse, & si non tibi deberentur, nisi supplicium non præmium. Psal. 49. n. 331

Radix nostra, charitas est, fructus nostri, opera nostra, opera vt valeat opus, vt de charitate procedant. Psalm. 51. Quid gloriaris. n. 245

Dono Dei, quod creatura facit; Deus facere dicitur, vt cum misereris pauperis, quia dono Dei facis, Deus miseretur: Tu illuminabis lucernam meam Domine. Psalm. 54. Dixit insipiens. &c. 350

Spiritus enim omnia scrutatur, etiam altitudinem Dei, non quia ille scrutatur, qui nouit omnia, sed quia tibi donatus

natus est spiritus, qui te fecit scrutari, & quod dono ipsius tu facis, ille facere dicitur. psalm. 52. Dixit insipiens &c. n. 351

Sancti omnes adiuuantur à Deo, sed intus vbi nemo videt. psal. 53. Deus in nomine tuo. &c. n. 357

Meritis bonis nullis præcedentibus saluos nos facit, pro nihilo immo talia præcesserant merita, de quibus damnaretur, nihil boni attulit, & saluus factus est. psal. 55. Miserere mei Domine. &c. n. 376.

Peccatum peccato, quamdiu conectis ligas te, soluere à peccatis, sed non potes; veniet gratia Dei, vt delectet te iustitia; sicut delectabat iniquitas. psal. 57. Si vere vtiquæ &c. n. 391

Misericordia dicitur, quia non merita nostra attendit Deus, sed bonitatem suam, vt peccata nobis omnia dimitteret, & vitam æternam promitteret. psal. 60. Exurgat Deus. n. 423

Iustificatio ad salutem, pertinet glorificatio, ad honorem. psal. 61. Nonne Deo. &c. n. 430

Iustum quod est à te, tibi est vt tu tibi potes dare iustitiã, nemo sibi dat, quod non habet; ergo cum sis iniustus, esse non potes iustus, nisi conuertendo te ad quandã iustitiam, manentem, à qua si recedis, iniustus es, ad quẽ si accedis, iustus es, à qua si recedas, seu te recedentem, non deficit, te accedente non crescit. psal. 62. Nonne Deo. n. 434

Merita illorum, mala erant, sed tu propter misericordiã tuam: quia ita est præparatio tua, parasti cibum illorum, nihil enim promeruerunt, quibus peccata donasti. psal. 64. Te decet hymnus. &c. n. 459.

Christus descendit in spiritu reparare genus humanum, & dare gratiam suam omnibus intelligentibus, quia gratiã illius, non ex meritis eorum. psal. 65. Iubilate Deo. num. 462.

Deus est qui operatur in nobis velle, & perficere, pro bona sua voluntate. psal. 65. Iubil. Deo

Deo. &c. n. 463

Accessit tibi ex lege, non iustificatio, quam lex iubet, sed præuaricatio, quã tu fecisti. psal. 65. Iubilate. n. 467

Peccatores omnes fuerunt, nemo ex bono venit ad Christum, omnes peccauerunt, sed credendo iustificantur, perfecta iustitia non erit, nisi in illa vita, mores boni ad profectum ab ipso inspirantur, ab ipso donantur, noli tua merita computare. psal. 65. Iubilate. n. 470

Homines salui facti sunt per fidem, & hoc non ex seipsis, sed donum Dei est, non ex operibus, ne forte quis extollatur. psal. 67. Exurgat Deus. n. 481

Dona alia sunt, quæ Deus dat inimicis, & alia, quæ seruat amicis suis. psal. 66. Deus misereatur. &c. n. 472

Gratia, non ex operibus, alioquin gratia non est gratia. psal. 67. Exurgat Deus. nu. 482

Lex subintrauit, vt abundaret delictum, sed quoniam plenitudo legis, charitas est, ideo per charitatem lex impletur, non per timorem. psal. 67. Exurgat Deus. nu. 488

Anima mea tanquam vidua, & desolata, & destituta, & ego tanquam pupillus, auxilium quæro semper infirmitatem meam confiteor. psal. 69. Deus in adiutorium meum. n. 516

Iustitiam Dei ignorantes, & suam constituere volentes, iustitiæ Dei non sunt subiecti. psal. 70. In te Domine speraui. n. 517. & 519

Ignorantes iustitiam Dei, & suam volentes constituere, iustitiæ Dei nõ sunt subiecti. psal. 70. In te Domine. n. 519

Lex non est data, ad dandam salutem, si enim posset viuificare, omnino ex lege esset iustitia, sed conclusit scriptura, omnia sub peccato, vt promissio ex fide Iesu Christi daretur credentibus. psal. 70. In te Domine speraui. n. 525.

Lex enim sine gratia sola littera est, manet ad conuincendam iniquitatem, non ad dandã salutem. Psal. 70. In te Domine speraui. n. 525

Gra-

Tom. 8.

Gratiam necessariam esse, vt impleantur præcepta. Psal. 70. In te Domine speraui, n. 525.

Gratiā Dei, qua gratis salui facti sumus, nullis nostris meritis præcedentibus: nisi, quibus suppliciū debebatur in Psal, 70. commendari insinuamus. Psal. 70. In te Domine speraui. n. 526

Lex non poterat viuificare, sicut nec baculus Helisæi, per seruum potuit suscitare filium Viduæ. Psal. 70. In te Domine speraui. n. 526

Mortui sunt omnes infideles, omnes iniqui, corpore tamen viuunt, sed corde extincti sunt. Psal. 70. In te Domine speraui. n. 528

Anima exuscitatur à Deo, quāquam, & corpus exuscitetur à Deo, sed Deus, quando exuscitat, corpus mundo, reddit quando exuscitat, animam sibi reddit, si recedat aer mundi istius, moritur corpus, si recedat Deus: moritur anima, si accedat, viuificatur suscitaturque. Psal. 70. In te Domine speraui, n. 528

Tom. 8.

Vitæ duæ sunt, vna corporis, altera animæ; vita corporis est anima, vita vero animæ est Deus. Psal. 70. In te Domine speraui. n. 528

Anima non viuit Deo absente, sicut viuit corpus Domino absente, vt patet de Lazaro suscitato. Psal. 70. In te Domine speraui. n. 528

Adiutorium gratiæ commendauit, & quod est in remissionem peccatorum; cum ait parcet pauperi, & inopi Psal. 71. Deus iudicium tuū n. 539.

Gratia Dei salui facti sumus, & hoc non ex nobis, sed Dei donum est, non ex operibus nostris. Psalm. 73. Vt quid Deus repulisti. 558.

Deduxisti me in volūtate tua, non in iustitia mea, cum gloria suscepisti me, idest dono tuo, non opere meo. Psalm. 73. Vt quid Deus repulisti. n. 559.

Humiles Deus consolatur, in spe hoc agens, vt nè quisquā superbi de se præsumat, nè quisquam humilis de Domino desperet. Psal. 74. Vt quid Deus. n. 562

Gratia

Gratia, cuius ipsi sunt sacramenta, qua membra corporis Christi, cum suo capite regenerata sunt non est communis omnibus, sicut patet de hæreticis habentibus baptismum commune nobiscum Psal. 77. Attendite populi. n. 586

Gratia salui facti estis, per fidem; & hoc non ex vobis, sed Dei donum est, non ex operibus, nè forte, quis extollatur. Psal. 77. Attendite populè meus. n. 591

Gratia, seu occulta vocatione, & inspiratione etiam ipse quæsitus est, & resuscitatus, non nisi ab illo, qui viuificat omnia, surgam, & ibo ad patrem meum. Psal. 77. n. 596.

Homo potest per seipsum in via iniquitatis ambulare: nō potest autem per seipsum redire, nisi gratia reuocetur. Psal. 77. Attendite populè. n. 596.

Homines à potestate dæmonū, non liberat, nisi gratia Dei. n. 599.

Deus tradidit illos in concupiscentias cordis eorum, vt faciant, quæ non conueniunt, non illic mali Angeli, tanquam in materia sui operis versantur, & gaudent, quibus iustissimè subdita est, vitiositas humana, præter eos, quos liberat gratia, misit, in eos iram. Psalm. 77. Attendite populè meus. n. 599.

Homo cum viderit, quod quicquid boni habet, non à se habere, sed à Deo suo, videt, quia totum quod in illo laudatur de misericordia Dei est, non de meritis ipsius, & videndo ista non superbit, nec extollitur. Psalm. 84. Benedixisti n. 640.

Confessio peccatorum ab homine, & iustitia de cælo prospexit, idest à Domino Deo data est, iustificatio confitenti, vt ipse agnoscat impius, pium se fieri, non posse, nisi ille fecerit, cui confitetur credēdo in eum, qui iustificat impium. Psalm. 84. Benedixisti Domine. n. 644.

Auersi sumus à te, & nisi tu conuertas, non conuertemur,

mur, conuerte nos, Psal. 79. n.611.

Peccata tu potes habere fructum bonum non potes habere, nisi ille dederit, cui confiteris. Psal. 84. Benedixisti Domine. n.644

Gratia Dei occulta est, qua hominum mentes quodammodo reuiuiscunt, vt possint à quibuslibet eius ministris, præcepta sanctitatis audire. Psal. 87. Deus salutis meæ, &c. n.666

Gratia tua, in quibus occulta non operatur, qua trahuntur, vt credant, non impij commouentur ad fidem, nec medici eos exuscitabũt, vt confiteantur tibi, quia nemo venit ad Christum, nisi traxerit eum, &c. Psal. 87. Deus salutis, &c. n.667.

Fides non omnium est, & nouit Dominus, qui sunt eius, nec credere potuissem, nisi me Dei misericordia, præuenisset. Psal. 87. Domine Deus. &c. n.668

Christus dat nobis ad eum fiduciam, non meritum nostrum, sed illius misericordia. Psal. 88. Misericordias Domini. &c. n.669

Meritum nostrum, non dat ad Christum fiduciam, sed eius misericordia. Psalm. 88. Misericordias Domini. &c. n. 669.

Meritis nostris, infirmi sumus, misericordia Dei robusti sumus. Psal. 88. Misericordias Domini, &c. n.669

Promissio, non secundum merita nostra, sed secundum misericordiam suam, firma est, de qua nemo debet dubitare. Psal. 88. n.670

Chirographum Christus suo sãguine deleuit. Psalm. 88. n.673.

Adiutorio Dei vincimus, non autem ex nostra præsumptione protegit, ergo nos Deus cæli, si dicamus Domino dicet Domino susceptor meus es tu. Psalm. 90. Qui habitat in adiutorio, &c. n.694.

Capitis reclinatio, humilitas Christi est, nisi reclinaret caput, non iustificaremur, Psalm. 90. Qui habitat. n.697

Boni, nihil potes operari, nisi illu-

Tom. 8.

illuminatus à lumine Dei, & seruefactus, à spiritu Dei, quando videris te bene operantem, confitere Deo. Psal. 91. Bonum est confiteri Domino. n.703

Mendacium, qui loquitur, de suo loquitur omne peccatũ mendacium est. Io. 8. idest, qui peccat de suo peccat, & qui loquitur veritatem, de Deo loquitur, Deus veritas est. Psal. 115. Psal. 91. Bonum est. &c. n. 703

Cor tuum iũge æternitati Dei, & cum illo æternus eris non autem temporalis. Psal. 91. Bonum est. &c. n. 704

Deus clamantes ad se etiam paganos, non eos audit ad æterna, nisi in monte sancto eius adorauerit, sed ad temporalia eos audit. Psal. 98. Domine regnauit irascantur. &c. n.764

Homines nos in nobis victi sumus in illo tamen vincimus, ergo coronat te, quia dona sua coronat, non merita tua, non ego laboraui, inquit Apostolus, sed gratia Dei mecum. 1. Cor. 15. Psal. 102. Benedic anima mea Dominum, & omnia quæ. n. 797.

Tom. 8.

Deus non cessauit vocare, aut vocatum neglexit instruere, aut instructum cessauit perficere, aut perfectum neglexit coronare. Psal. 102. Benedic anima mea, & omnia, &c. n. 795

Deus adiuuat, cum homo luctatur, & finito certamine Deus illum coronat. Psalm. 102. n. 797

Homo non præsumas de viribus tuis, firmitas petræ tibi excutit vetustatem: petra autem erat Christus. Psal. 102. Benedic anima mea Dominum, & omnia, &c. n.798

Gratia in æternum manet, & peccata in æternum occidunt, quia quantum distat Oriens, ab Occidente, tantum longe fecit à nobis peccata nostra, vt illa occidant, & gratia oriatur. Psal. 102. Benedic anima mea. &c. n.804

Dona Dei sunt, & non tantum bonis, & malis communia, sed etiam bestijs, & pecoribus. Ipsum esse viuere, videre

dere sentire, audire, & cæteris fungi sensuum, muneribus dona Dei sunt. Psal. 103 Benedic anima mea, &c. n.814

Latitudo, longitudo, & profundum, fortassis crucem Domini significat: erat enim latitudo in qua porrectè sunt manus, longitudo à terra surgens in qua erat corpus infixum altitudo ab illo dextro ligno sursum, quod eminet profundum vbi fixa erat crux, & ibi omnis spes vitæ nostræ, vide crux. Psalm. 103. Benedic anima mea. n. 813

Gratiam à spiritu eius accepimus; vt iustitiæ viuamus, quia ipse est, qui iustificat impium. Psal. 103. Benedic anima mea. n. 828

Salutem vestram, ipsorum cum timore, & tremore operamini, Deus enim est, qui operatur in nobis velle, & perficere. Psal. 103. Benedic anima mea Dominum Domine. &c. n. 839

Adiutus est, spiritu homo, vt quemadmodum, noluit esse fur, sic non sit, & cætera, omnia, quæ voluit homines vincere, & sępæ inflexi superantur, vt exclamont ad Deum, vt de necessitatibus eorum eruat eos. Psal. 106. Confitemini Domino, &c. n.860.

Christus reddit bonum pro malis, qui iustificat impium, & pendens in cruce dixit: Pater ignosce illis: quia nesciunt, quid faciunt, & Stephanus etiam, nè statuas illis hoc peccatum. Psal. 108. Deus laudem meam. &c. n.867

Adiutorio filius in forma Dei, non indigēt: equaliter enim cum patre omnipotens est, ex quo, & ipse adiutor est hominis, & suscitauit illum. Psal. 108. Deus laudem meā. &c. n. 873.

Opera Domini, non sic sunt constituta, vt creatura in arbitrio libero constituta creatoris, superet, voluntatem etiam si contra eius faciat voluntatem. Psal. 110. Confitebor tibi Domine. &c. n. 887.

Homo iustitiam non operatur, nisi iustificatus, credens in

eum, qui iustificat impium, à fide incipit, vt bona opera non præcedentia; quod meruit ad consequentia; quod accepit ostendant. Psal. 110. Confitebor tibi Domine, &c. n.887.

Gratia enim, salui facti estis, per fidem, & hoc non ex vobis, sed Dei donum est, non ex operibus, nè fortè, quis extollatur. Ephes. 2. & 5. Psal. 112. Laudate pueri Dominũ. n.892.

Gratia erumpentis aquæ de petra, petra autem erat Christus, non qua si ex operibus præcedentibus data est, sed miserante illo, qui iustificat impium. Psal. 113. In exitu Israel. n.896

Meritis nostris, neque nos, peruenimus ad misericordiã Dei, sed Dominus memor fuit nostri, & benedixit nobis. Psal. 113. In exitu Israel, &c. n.900

Homo peccato suo mẽdax est, dono vero Dei verax. Psal. 115 Credidi propter quod, &c. n.905

Homo, quantum ad ipsum hominem pertinet, mendax est, sed gratia Dei verax, effectus est, nè pressuris inimicorum cedens, nõ loqueretur, quod crediderat. Psalm. 115. Credidi propter quod, &c. n. 904.

Adiuuari nos solum, quidam putant ad faciendam iustitiam, diuinitus, quod Dei præcepta nobis in notitiam proferuntur, vt ea cognita, iam sine gratia Dei solis nostræ voluntatis viribus impleantur, quod falsum est. Psal. 118. Beati immaculati. &c.n.916

Peccatum meum per bonum mihi operatur mortem, nisi adiuuetur gratia Dei. Psal. 118. Beati immaculati. n.916

Hominis mandatis eius rectis, atque arduis, humana contemperatur infirmitas, nisi præueniens eius adiuuet gratia, seu charitas, quos non adiuuat hos merito perhibetur repellere. Psalm. 118. Beati immaculati, &c. n.917.

Homo, quis dignus est, ex quo per vnum hominem peccatum intrauit in mundum, & per

& per peccatum mors, & ita in omnes homines pertranſijt, in quo omnes peccauerunt, ſed indebita Dei miſericordia ſanatur noſtra debita miſeria. Pſal. 118. Beati immaculati, &c. n.917.

Iuſtificationes ſunt, non dicta, ſed facta, iuſtitiæ opera, ſcilicet iuſtorum, quæ imperat Deus, ideo autem Dei dicuntur, quamuis à nobis fiat, non niſi ipſo donante. Pſalm.118.Beati immaculati. &c. n.918

Iuſtus ex fide viuit. Mortuus enim erat prius, per ſuam iniuſtitiam, antequam viueret, per Dei gratiam. Pſal. 118. Beati immaculati, &c. n.920.

Iuſtitia, qua retribuuntur bona pro bonis, non eſt ſine miſericordia præcedente. Pſal. 118. Beati immaculati. &c. n.920

Homini ante fidem, non debentur, niſi mala pro malis, retribuit Deus per indebitam gratiam, bona pro malis. Pſal. 118. Beati immaculati. n.920.

Iuſtificationes factæ ſunt iuſta, ideſt opera iuſtitiæ. Pſal.118. Beati immaculati. &c. n.923.

Iuſtificationes prius deſiderantur, quam ſint vtiles, & honeſtæ, deinde, vt earum deſiderium concupiſcatur, poſtremo, vt proficiente lumine delectet earum operatio, quarum ſola ratio delectabat. Pſal. 118. Beati immaculati. &c. n.924

Lex fidei eſt, qua oramus, & credidimus, per gratiam nobis donari, vt faciamus, quod per nos ipſos implere non poſſumus, nè ignorantes Dei iuſtitiam, & noſtram volentes conſtituere, iuſtitiæ Dei, non ſunt ſubiecti. Pſal. 118. Beati immaculati. n.927.

Mandata, quæ concupiuit, per miſericordiam eius faciat, qui ea mandauit. Pſal. 118. Beati immaculati. &c. n.933

Adiutorium gratiæ Dei petebat homo, cum dicebat, in tua iuſtitia viuifica me, veniat ſuper me miſericordia tua Domine. Pſal. 118. 934

Iuſti-

Tom. 8.

Iuſtitia Dei iuſtificantur homines gratis, per gratiam eius, qui per ſeipſos iuſti eſſe non poſſunt. Pſal. 118. Beati immaculati. &c. n.937

Portio cuiuſque erit Dominus, cum legem eius quiſque cuſtodierit, ſed dona eius, ſcilicet Dei, & adiutorio ſpiritus Dei viuificantis. Pſal.118. n.639.

Bonum quando delectat, magnum Dei donum eſt, quando autem bonũ opus, quod lex imperat, fit timore pœnæ, non amore iuſtitiæ, & dicitur timor ſeruilis. Pſal. 118. n.940

Gratia ſubminiſtratur, vt caſtè timeamus Deum, & cuſtodiamus mandata eius. Pſal.118. n.940

Gratia, & pietas impetratur per dilectionem, & fidem, quæ fortes facit in tribulatione temporali, nè pereant in humilitate mortali. Pſal.118. n 942.

Legis finis, Chriſtus eſt, ad iuſtitiam omni credenti, vt iuſtificentur gratis, per gratiam ipſius, non tamen ex viribus ſuis. Pſalm. 118.

Tom. 8.

n.950.

Iuſtitiam Dei ignorantes, & ſuam conſtituere volentes, iuſtitiæ Dei, non ſunt ſubiecti. Pſal.118. n.950

Creatura nulla, quamuis rationalis, & intellectualis à ſeipſa illuminatur, ſed participatione ſempiternæ veritatis accenditur, etiam ſi aliquando dies vocatur, non dies Dominus, ſed quam fecit Dominus. Pſalm. 118. n.953.

Iuſtificati eſtis gratis, per gratiam ipſius, per redemptionem, quæ eſt in Chriſto Ieſu. Pſal. 118. n.956

Iuſtitiam Dei ignorantes, & ſuam quærentes, iuſtitiæ Dei non ſunt ſubiecti. Pſal. 118. n.960

Lex ſi data eſſet, quæ poſſet viuificare, omnino ex lege eſſet iuſtitia. Pſal. 118. n. 961

Spiritu ſuo, non qui agant, ſed quotquot ſpiritu Dei aguntur. ſi filij Dei ſunt, non quia ipſi nihil agant, nihil boni agant, à bono aguntur agant. Pſal. 118. n.962

Iuſtitiam ſuam, qui conſtituere voluerunt, ignorantes iu-

stitiam Dei, nec immerito obliti sunt verborum Dei. Psal. 118. n. 964

Salutem vestram cum timore, & tremore operamini, ad Philipens. 2. Deus est, qui operatur in nobis velle, & proficere. Psalm. 118. n. 969.

Iustificati portauerunt Deum, & de ipsis Deus corruscabat, miracula tonabat terrores, pluebat consolationes. Psal. 118. Beati immaculati. &c. n. 989.

Ignorantes iustitiam Dei, & suam volentes constituere, iustitiæ Dei non sunt subiecti, qui autem subiecti sunt, sic sunt alti, vt humiles sint. Psal. 142. Qui confidunt in Domino. &c. n. 1007

Nemo sibi arroget, aliquid, nemo habet aliquid boni, nisi ab illo acceperit, qui solus bonus est. Psal. 146. Nisi Dominus ædificauerit domum. n. 1018.

Iusti quod erimus, ex iniquis, sani, ex infirmis, viui, ex mortuis, et immortales, ex mortalibus beati, ex miseris, misericordia eius est. Psal. 134. Confitemini Domino. n. 1037.

Deus autem noster in cælo, & in terra, omnia quæcunque voluit, fecit, in cælo, & in terra, ipse dat tibi gratiam, vt in te ipso facias, quod vis: nisi enim ipso adiuuante, nec in te facis, quod vis. Psal. 134. Laudate nomen Domini. n. 1067.

Fides nostra, vt conseruetur, magna Dei gratia est, & magna poena est, occidere primogenita, quando homines in afflictione Ecclesiæ constituti perdunt fidem. Psalm. 134. Laudate nomen Domini, laudate serui Dominum. &c. n. 1069

Cor tuum humilia, contere cor tuum, crucia cor tuum, & tunc te ipsum emendabis in misericordia. Psalm. 140. Domine clamaui ad te. n. 1117.

Homo, quod spiritum suum sequitur, superbus est, subdat spiritum suum, vt capiat spiritum Dei. Psal. 140. Voce mea ad Dominum clamaui. &c. n. 1124

Iustæ, non viueres, ex impio, nisi

Tom. 8.

nisi ab illo iustus factus, qui iustificat impium. Psal. 142. Domine exaudi orationem meam. &c. n. 1131

Deus est, qui operatur in nobis velle, & operari pro sua bona voluntate. Psal. 142. Domine exaudi orationem. &c. n. 1134.

Ignorantes iustitiam Dei, & suam volentes constituere, iustitiæ Dei non sunt subiecti. Psal. 142. Domine clamaui. n. 1121

Iustitiam suam, qui volunt constituere, quicquid bene fecerint, sibi imputant, quicquid male fecerint Deo omnino peruersi. Psal. 142. Domine exaudi orationem. &c. n. 1131.

Fecimus, quod dixisti (inquiũt iniqui) quare non reddis, quod promisisti? respondet tibi Deus: Vt accipias quod promisi, ego dedi vt faceres, quare acciperes: ego dedi denique superbis loquitur. Quid vultis mecum in iudicio contendere? omnes dereliquistis me. Psalm. 142. Domine exaudi. &c. n. 1132.

Tom. 8.

Lex sine gratia impleri non potest, plenitudo legis est charitas. Psal. 143. Benedictus. &c. n. 1137

Gratia salui facti estis, per fidẽ; vbi audis gratiam gratis intellige: si ergo gratis nihil tu attulisti, nihil meruisti, quia si meritis aliquid reditum est, merces non est gratia. Rom. 10. Psalm. 144. Exaltabo te. n. 1149

Gratis intellige, si ergo, gratis nihil attulisti, nihil meruisti, quia si meritis aliquid redditum est, merces non est gratia. Psal. 144. Exaltabo te. &c. n. 1149

Merita tua nusquam iactes, quia, & ipsa tua merita illius dona sunt, & sic totum de misericordia eius est. Psal. 144. Exaltabo te. &c. n. 1149.

Peccatori data est venia, datus est spiritus, & spes iustificationis data est charitas, & dilectio, in qua omnia bona facias, & super facias, & hæc dabit vitam æternam, & societatem Angelorum. Psal. 144. Exaltabo te. &c. n. 1149.

Auxi-

Tom. 8.

Auxilium homini promittitur, ſcilicet , quod eum liberet te cum tanquam aliquo magno auxilio exultat,promittitur ille liberator, qui liberatore non indiget, & quaſi ad fabulam deſperat . Vè illis cogitationibus. Pſal. 145. Lauda anima mea Dominum. &c. n.1157

Adiutorium Dei ſperet anima destituta in ſeculo , quicquid habueris,aurũ habeas , præſumpſiſti inde , non iam es proſelitus, non orphanus, non in Viduam numeraris . pſalm. 145. Lauda anima mea Dominum . &c. n. 1162.

Infoelix ego homo , quis me liberabit de corpore mortis huius , gratia Dei,per Ieſum Chriſtum Dominum noſtrum . Pſal. 146. Laudate Dominum . &c. n.1165

Prædeſtinatione pœnitentiæ vocamur , agite poenitentiam, &c. Pſal. 149. Cantate Domino canticum nouum,cantate , &c. n.1204

Iuſtificatio, vocatio, & glorificatio , omnia iſta tria in nobis fiunt . Pſalm. 149. Cantate Domino canticum nouum , cantate . &c. n. 1204.

Tom. 9.

Tom. 9.

LEgem Deus , per ſeruum miſit , cum gratia ipſa deſcendit , & qui legem implet , non eſt ſub lege , qui autem ſub lege eſt, non ſubleuatur . Tractatus tertius ſuper Ioannem . n. 15

Lex iubet , dator legis miſeretur , in eo , quod lex iubet, conantes homines implere viribus ſuis , quod à lege præceptum eſt,ipſa ſua temeritate , & præſumptione præcipiti ceciderunt , & nõ ſunt cum lege , ſed ſub lege facti ſunt rei . Tractatu ſeu cap. 3. ſuper Ioannem. n. 15.

Homines omnes ſub lege conſtitutos,reos facit lex . Tractatus , ſeu cap. 3. n. 15

Gratia vocatur , quia non precedentibus meritis , homo eam emit , quam accepit . Tract.cap.3. ſuper Ioann, n. 16.

Gratiam primam accepit pec-

cator, vt eius peccata dimitterentur. Quid ergo meruit? interroget iustitiam, inueniet pœnam, interroget misericordiam, inueniet gratiam. Tract. 3 super Ioan. n. 17.

Gratia pro gratia recepturi sumus, idest pro hac gratia, in qua ex fide viuimus recepturi sumus aliam gratiam. Tract. 3. super Ioann. n. 17.

Gratia data, quia gratis donata, reddita sibi debebatur, merces reddita sibi est, gratia donata est, & si non merito malus fuisti. Tractatu tertio, super Ioanne. n. 17.

Homines omnes, qui ex Adam, cum peccato peccatores omnes, qui per Christum iustificati, iusti non in se, sed in illo, in se enim Adam sunt. Tract. 3. super Ioann. n. 18

Peccati vinculum, non in æternum tenebit, quia mortem tuam æternam occidit, mors temporalis Domini Dei tui. Ipsa est gratia, & veritas. Tract. tertio, super Ioann. num. 18.

Mendacium, qui loquitur, de suo loquitur, nemo habet de suo, nisi mendacium, & peccatum, qui loquitur veritatem, non de suo loquitur. Tractatu quinto super Ioann. n. 26

Nemo habet de suo, nisi mendacium, & peccatum, & qui loquitur veritatem, non de suo loquitur. Tractatu quinto, super Ioann. n. 26

Mendacium, si quis loquitur, de suo loquitur. Tractatu quinto, super Ioann. n. 27.

Ioannes de terra est, & de terra loquitur, si autem, aliqua loquitur diuina illuminatus est à Deo, quia si non esset illuminatus, terra terram loqueretur. Tract. 14. & cap. super Ioanne. n. 86.

Charitas Dei donum Christi, quam non habemus ex nobis, quasi facientes nobis Dei donum est, & magnum donum est, quoniam charitas Dei diffusa est in cordibus nostris, per Spiritum san-

ſanctum, qui datus eſt charitas implet legem. Tract. 17. cap. 5. ſuper Ioann. n.102.

Charitas bipartita commendatur, & quadragenarius numerus habet perfectionẽ legis, & lex non impletur, niſi gemino præcepto charitatis. Tract. 17. cap. 5. ſuper Ioann. n.102

Anima viuificat, & viuificatur, mortua viuificat, ſed ipſa non viuificatur; ſed veniente verbo; & infuſo audientibus, & obedientibus reſurget anima à morte ſua, ad vitam ſuam. Tractatu 19. cap. 5. ſuper Ioann. n.115.

Homines, quando faciunt, quod volunt faciunt, voluntatem ſuam, non Dei. Tractatu 19. c. 5. ſuper Ioann. n.118.

Animæ reſurgunt, per ſubſtantiam Dei ab iniquitate corporis, per diſpenſationem humanam, à corruptione, per id quod homo eſt, quia vtrumque mortuum erat, ſcilicet anima, & corpus. Tract. 23. c.5. ſuper Ioann. n.137.

Legis finis, Chriſtus eſt, ad iuſtitiam omni credenti: ideo voluit diſcernere ab opere fidem, ſed ipſam fidem dixit, eſſe opus Dei, ipſa eſt, qua per dilectionem operatur. Tract. 25. c.6. ſuper Io. n.148.

Iuſtitiam Dei ignorantes, & ſuam volentes conſtituere, Iuſtitiæ non ſunt ſubiecti. Tract. 25. c.6. ſuper Ioann. n.151.

Gratiæ magnæ vide in 1.tom. in lib.medit. n.152

Bonum perficere, non mihi adiacet, non poſſum implere, quod dictum eſt, non concupiſces. Tractat. 41. cap. 17. ſuper Ioanne n.211.

Mors duplex, ſcilicet animæ, & corporis, mors animæ dicitur mors æterna, mors gehennę: mors corporis fit, per ſeparationem animę à corpore, mors animæ fit, per ſeparationem gratiæ ab anima. Tract. 43. c.8. ſuper Ioann. n.281

Mors animæ fit, per ſeparationem gratiæ ab anima,

Tom. 9. Tom. 9.

mors corporis fit, per separationem animæ à corpore. Tract.43.c.8. super Ioann. n.218

Confessio publicani, iustificationem meruit, & etiam confessio cæci nati, supposita tamen gratia intellige. Tract 44.c. 9. super Ioann n.224.

Mori carni, est amittere vitam carnis, mori animæ est amittere vitam animæ: vita carnis tuæ, est anima, vita animæ, est Deus. Tractatu 47. cap.10. super Ioanne. n.236.

Anima amissa quomodo moritur caro, quæ anima vita est carnis, sic moritur anima amisso Deo, qui vita est animæ. Tract.47. c.10. super Ioanne. n. 236

Peccare, qui consueuit, sepultus est, & bene de illo dicitur fetet: incipit enim habere pessimam famam. Tract. 49. cap.11. super Ioanne, n.243

Peccatum tolle, quod est tuũ, iustitia de meo est. Tractat. 49. cap.11. super Ioanne. n.294

Peccato, quam difficile surgit, quem moles malæ consuetudinis præmit, sed tamen surgit occulta gratia intus viuificans, surgit post vocem magnam. Tract.49. c.11.super Ioann. n.248

Peccator quando contemnit, mortuus est, & iacet, & sepultus iacet, quando confitetur, Deus facit, magna voce clamando, idest magna gratia vocando, & ministris iubet, vt eum soluant. Tractat.49.cap.11.super Ioann. n.249.

Voluntatis suæ, viribus, qui viribus tantum existiment esse tribuendum tam superbè sapiunt, vt negent sibi esse necessarium diuinum adiutorium, ad bene viuendum, non possunt credere in Christum. Tract. 53.c.12. super Ioanne. n.263

Nostrum est donante ipso ministerium charitatis, & humilitatis adhibere, illius est exaudire, & nos ab omni contagione mundare peccatorum. Tractatu 58. cap. 13. super Ioanne. n. 273. & 274.

Volun-

Voluntatem suam iactabat infirmus Petrus; sed inspiciebat valetudinem medicus, iste præmebat, ille præno-scebat; qui nesciebat, audiebat, qui præsciebat, docebat. Tract. 66. c. 13. super Ioann. n. 283

Corda mundantur per fidem, quia ipsa Dei domus fideles sunt. Tract. 69. super Ioan. n. 287.

Iustitiam Dei ignorantes, & suam constituere volentes; iustitiæ Dei non sunt subiecti. Tract. 81. c. 13. super Io. n. 304.

Abraham, si ex operibus est iustificatus, habet gloriam sed non ad Deum. Hæc est ad Deum gloria, qua glorificatur, non homo, sed Deus, si non ex operibus, sed ex fide iustificatur, vt ex Deo illi sit, quod etiam bene operatur. Tract. 82. c. 15. super Io. n. 305.

Diligere non possumus Deum: nisi prius diligamur ab eos Deo, diligamus Deum, qui prior dilexit nos. Tractatu 82. cap. 15. super Ioann. n. 305.

Gratia humilibus patet superbos latet, & gratia est, qua nos diligit filius, & nos filij sumus gratia, non natura, & filius, natura, non gratia vnigenitus. Tractatu 82. cap. 13. super Ioann. n. 305

Deus si nos elegisset, quia bonos futuros esse nos præscierat simul etiam præscisset, quod eum nos fuissemus prius electuri. Non enim aliter esse possemus boni nisi forte dicendus est bonus, qui non elegit bonum. Tract. 86. c. 15. super Ioan. n. 310.

Electi enim non sunt, quia boni fuerunt, qui boni non essent, nisi electi essent, alioquin, gratia non esset gratia si præcessissent merita contendimus hæc quippe electio, gratia est. Tractatu 86. cap. 15. super Ioann. n. 310

Gratia non esset, si præcessissent merita, sed est gratia, ideo merita non præcesserunt, quia non inuenit, sed effecit merita, ideo non elegit bonos, sed quos elegit, fecit

Tom. 9.

fecit bonos. Tractatu 86. cap. 15. super Ioanne. n.311.

Homines fructum sine illo scilicet Christo afferre non possumus, sicut palmites facere, sine vitę, nihil possunt charitas enim est fructus noster. Tract. 87. cap. 15. super Io. n 311

Reliquię per electionem gratię saluę factæ sunt, si autem gratiam non ex operibus, alioquin gratia non est gratia. Tract. 87. cap. 15. super Ioann. n.312

Iustitiam Dei ignorantes, & suam volentes constituere, iustitiæ Dei non sunt subiecti. Tract. 93. cap. 16. super Ioann. n.320

Iustus noli multum effici, non est notata iustitia sapientis, sed superbia præsumentis, qui ergo fit multum iustus, ipso nimio fit iniustus, multum enim, se facit iustū qui dicit se non habere peccatum, aut, qui se putat, non gratia Dei, sed sua voluntate sufficiente effici iustum, nec recte viuendo iustus est: sed potius inflatus

Tom. 9.

putando se esse, quod non est. 95. cap. 16. super Ioann. n.324.

Deum diligere, donum Dei est, quoniam ipse, vt diligeretur dedit, qui nos dilectus dilexit. Tract. 102. c. 16. super Ioann. n. 341

Homines sanctificari, non sine gratiæ adiutorio possunt, nec proficere. Tractatu 107. cap. 17. super Ioann. n.352

Scimus, quoniam diligentibus Deum, omnia cooperatur in bonum, his, qui secundum propositum Dei vocati sunt sancti, propositum, scilicet vocantis, non vocatorum. Tract. 115. c. 19. super Ioan. n.368

Latitudo in cruce, quæ sit longitudo, & altitudo, & profundum: lata est, quippe in transuerso ligno, quo extendunt pendentes manus, & significat opera bona in latitudine charitatis, longa à transuerso ligno, vsque ad terram, vbi dorsum pedesq. figuntur, & significant perseuerantiam, in longitudine temporis, vsque in finem.

Alta est in cacumine, quod transuersum lignum sursum versus excidit, & significat supremum finem, quo cuncta opera referuntur; profunda est, in ea parte, qua in terram figitur, & ibi occulta est, sicut bona nostra de profunditate gratiæ Dei diiu dicari non potest. Tractatu 118. cap. 19. super Ioann. n. 374.

Aetas corporis, non est in voluntate, nec vllus secundum carnem crescit, quando vult, sicut nullus, quando vult nascitur, sed nemo ex aqua, & spiritu sancto nascitur, nisi volens. Tractatu tertio, super epistola Ioannis. n. 404.

Iustitia nostra per fidem est, est illuminatio per fidem, & est illuminatio per spem. Tractatu quarto, super epistolam Ioann. & verax. n. 412.

Deus castificat te, non de te, sed de illo, qui venit, vt habitet in te, tamen quia agis aliquid ibi voluntate, ideo, & tibi aliquid tributum est, & dicas: Adiutor meus esto, ne derelinquas me. Psal. 26. Tractatu quarto, super epistolam Ioann. & verax. n. 412.

Adam, & Christus duo sunt homines: vnus ipsorum homo: Alter homo, & Deus, per hominem homines peccatores sumus, per hominem Deum iustificamur. Tractatu quarto, super epistolam Ioannis. num. 413.

Peccata non dimittit, nisi charitas, tolle charitatem de corde, odium tenet ignoscere non nouit. Tract. quinto, super epistolam Ioannis. n. 425

Deus nolentem non castificat. Tractatu quinto, super epistolam Ioannis, & verax. n. 417.

Gratia baptismi nullis præcedentibus meritis venit, sicut nix de cælo vltro descendit. Apocalip. homelia prima. n. 446.

Charitas Dei inestimabilis supereminet omnem scientiã, quam ostendit nobis indignis, pro sola bonitate, & pietate sua. c. 15. lib. meditatio-

tionum. n.481

Creatura tua, cui est aliud viuere, & aliud beatè viuere est, omne quod viuit, & beatè viuit, non debet: nisi gratiæ Dei attribuere. cap. 18. liber meditationum. n.484

Gratiæ magna commendatio. Nemo venit ad me, nisi tractus, quem trahat, & quem non trahat, quare illum trahat, & illum non trahat, noli velle iudicare, si non vis errare, semel accipe, & intellige, non trahis, ora, vt traharis. Tract. 25. super Ioann. n.152

Donum Dei erat, vt fieres, sed nunquid ei aliquid ei, aliquid dederas, priusquam fieres, quod tibi hoc reddere, vt fieres? Nihil prorsus dederas. c. 6. de diligendo Deo, n.508

Anima magno debito obligata es, multum accepisti, & nihil te habuisti, & pro omnibus his habes, quid retribuas, nisi tantum, vt diligas. c.6. de diligendo Deo. n.508.

Anima mea non habuisti, & datum est tibi, nunquam derelinqueris, vt scias, quantum ille diligat à quo amaris. c. 7. de diligendo Deo. n. 509

Gratia bene operandi, nunquā negata est, ab ipso largiente, si magna opera facis, misericorditer sublimaris. cap. 8. de diligendo Deo. num. 509.

Deus semper præsentem mihi se exhibet, semper paratum se offert, quocunque me verto, me non deserit, vbicunque fuero, non recedit: quicquid egero pariter assistit, & tandem cunctis actionibus meis perpetuus inspector, & cooperator assistit. cap. 10. de diligendo Deo. num. 510.

Domine credebam me aliquid fore ex me, existimabam, me sufficere per me: nec percipiebam, quoniam tu regebas me, donec aliquantulum te elongasti à me, & cæcidi statim in me, & vidi, & agnoui, quoniam tu regebas me, & quod cæcidi, fuit ex me, & quod surrexi fuit ex te. c. 15. soliloquiorum.

rum, n.526

Vidi, & cognoui, quoniam tu regebas me, & quod cęcidi fuit ex me, & quod surrexi fuit ex te. c. 15. soliloq. n.526

Domine, si quid boni habui, à te recepi, quicquid boni habeo, tuum est, vel à te habeo, si quando steti, per te steti, si quando cęcidi, per me cęcidi, & semper in luto iacuissem, nisi tu me erexisses, cap. 15. soliloquiorum n.526

Homo, qui de bono tuo, gloriam sibi quærit, hic fur est, & latro, & similis est Diabolo, qui voluit furari gloriam tuam. cap. 17. soliloqu. n.526.

Velle mihi adiacet, perficere autem non inuenio, velle, quod bonum est, non possum, nisi tu velis, nec quod volo, possum: nisi tua potentia me confortet, & quod possum, aliquando nolo: nisi tua voluntas fiat in cęlo, & in terra, & quod volo, & possum ignoro: nisi tua sapientia me illustret. cap. 24. lib. soliloquiorum. n. 531. & 532

Domine, sperabam aliquando in virtute mea, quæ tamen non erat virtus, & cum sic volui currere, vbi sum magis retro, & nō ante, & quod credebam, magis consequi, magis elongatum est à me. cap. 25. liber soliloquiorum. n.532

Domine antequam nascerer, ego filius Ancillæ tuæ, spes mea, ab vberibus matris meę: tu me præuenisti præparans mihi semitas, quibus incederem, & venirem ad gloriam domus tuæ, priusquam me formares in vtero nouisti me, antequam exirem de vulua, quicquid tibi placuit prærordinasti de me. cap. 26. soliloq. n.532

Deus, quos prædestinauit, ipsos, & vocauit, & sanctificauit, & mundauit, vt dignum habitaculum sint suæ maiestatis, cum quibus, & in quibus sunt ei deliciæ sanctæ, & mundæ, in quibus delectatur. c. 29. soliloq. n.534

Adiuua me, Domine, Deus meus, & dà lætitiam in cor-

Tom. 9.

de meo, veni ad me, vt videam te. c. 45. lib. manualis. n. 544.

Domine dà mihi, vt desiderem te, vt amem te, quantum volo, & quantum debeo; immensus es, & sine mensura debes amari, præsertim à nobis, quos sic amasti, sic saluasti, pro quibus tanta, ac talia fecisti. cap. 10. lib. manualis. n. 546

Desperare vtique potuissem, propter peccata mea, & nimia vitia mea culpas, & infinitas negligentias meas, quas ægi, & quotidie indesinenter ago corde, ore, & opere, & omnibus modis, quibus humana fragilitas peccare potest, nisi verbum tuum caro fieret, & habitaret in nobis, ac chirographum destrueret. c. 13. de manual. n. 546

Deum videre, res posita est in potestate facientis, quoniam regnum Dei vim patitur, regnum cælorum aliud, non quærit præcium, ò homo, nisi te ipsum des, tantum valet, quantum es; te dà, & habebis illud suppposita tamen gratia. cap. 9. lib. 1. retract. cap. 16. de manual. n. 547

Tom. 9.

Mors Christi, est meritum nostrum, & refugium nostrum salus, vita, & resurrectio nostra, meritum nostrum miseratio Domini. cap. 22. de manual. n. 549

Anima tantæ est libertatis, vt in aliquod vitium cogi non possit, propterea vnicuique propria voluntas est causa suæ damnationis, vel saluationis supposita gratia. cap. 25. de manuali n. 550

Electi tantum gaudebunt, quãtum amabunt, quantum cognoscent Dominum. c. 36. de manuali. n. 554

Electionis, & reprobationis causæ in libro vitæ, manifestæ erunt omnibus, quando erimus in patria, vbi nullus superior superbus erit, nullus inferior inuidus erit, sed omnes, sicut seipsum diligent. c. 4. de triplici habitaculo. n. 556

Legentis, & meditantis, non est sentire dulcedinem contemplationis: nisi data fuerit desu-

deſuper: legere enim, & meditari, tam bonis, quam malis commune eſt, ſicut philoſophi fecerant. c. 3. de ſcola parad. n. 559

Anima ad deſideratam cognitionis cogitationis, & experientiæ, dulcedinem, per ſe non poteſt attingere, & quanto magis ad cor altum accedit, tanto magis exaltetur, Deus humiliat ſe, & fugit ad orationem. cap. 4. de ſcola paradiſi. n. 560.

Auditus pertinet ad lectionem, & meditatio orationis auxilio adiuuatur, & gratia Dei, & Spiritus ſanctus in nobis facit opera. c. 10. de ſcola paradiſi. n. 562

Pudicitia animæ eſt plus propter Dei oculos, quam hominum bona facere, appetitiones turpium cogitationum compeſcere, omnes meliores ſe eſſe exiſtimare, nemini inuidere, de ſemetipſo nihil confidere, Dei ſemper auxilio res omnes committere, ante Dei oculos ſemetipſum conſtituere, hæretica prauitate ſenſum non maculare, catholicis per omnia conſentire, Deo ſoli adhærere, caſtitatem internæ mentis Chriſti offerre. de 12. abuſ. grad. 5. n. 166

Iudicem, ſeu Dominum, abſq. virtute fieri non decet, quā virtutem ſine Dei auxilio, nemo habet. de 12. abuſ. grad. 6. n. 567

Iudex, & omnis, qui præeſt, hoc primitus tota animi intentio, ac procuret, vt per omnia de Dei adiutorio, omnino non dubitet. de 12. abuſ. grad. 6. n. 567

Homo, ego perieram ad mortalem deſcendit, immortalis ſuſcepit paſſionem, ſuſcepit mortem, & vicit, & ſic me reſtaurauit, ſic gratia eius, & miſericordia eius ſemper præueniet. c. 1. lib. de contritione. n. 571

Auxilio deſtitutus illuxiſti mihi Domine Deus meus, proieciſti pondus trahens, & onus grauans, & hoſtes impellentes reieciſti, quia peccatum in quo natus, & conceptus fui, & damnationem amouiſti, & maligno ſpiritui, nè vim animæ meæ facere-

Tom. 7.

ret, prohibuisti. c. 1. de contrictione. n. 571

Conscientia mea meretur damnationem, poenitentia mea non sufficit ad satisfactionem, sed certum est, quod misericordia tua superat omnem offensionem. c. 5. de contrict. n. 573

Hominis inimici, sunt superbia, inuidia, inanis gloria, &c. quæ infœlicem hominem continuo infestant, & nisi misericordia Dei, eum teneat, sæpius vsque ad mortem vulnerat. c. 5. de contri. n. 573.

Animę cum sint per omnia mutabiles, ita quoque poenę, per omnia mortales, Deus, quippe est vita animæ, sicut anima est vita corporis. c. 31. de cognitione verit. vitę. n. 588

Deus est vita animæ, sicut anima est vita corporis. cap. 31. de cognitione veræ vitæ. n. 588

Anima mortua est, cum Deo caret, sicut corpus mortuum est, quando animam non habet. c. 31. de cognit. veræ vitæ. n. 588

Tom. 9.

Anima sic mortua est, cum beata vita, quę Deus est, non fruitur, sicut oculis cæcus mortuus dicitur luce priuatus. c. 31. de cognit. verę vit. n. 588

Abraham, nè dicam Abel, Enoch, Noe, &c. per fidei merita, & iustitiæ, quid consecutus est scriptura testatur. c. 7. de vita Christiana. n. 611.

Homo ad malum sufficit sibi, ad bonum non sufficit sibi, nisi adiuuetur à Deo. cap. octauo, de cantico nouo. n. 642

Superbiam, qui habet sine causa, habet alias virtutes immo eas non habet, sed videtur habere aliquid, quod Deo amicum sit, sed illis vtitur potius, contra Deum. c. 12. de obedien. & humilit. n. 649.

Virtus est salus animæ, infirmitas corporis, quando quidē per virtutem animę parit salutem, Donum Dei est. Non enim est aliunde salus animę nisi ex Deo, flagellum Dei nè contemnas. c. 4. de visitatione infirmorum. n. 655

Homo

Homo si vis diabolum vincere, noli de te præsumere, sed illi, scilicet Christo assigna victoriæ gloriam, qui tibi donat, vt victoriæ proferas palmam, vis vincere, caput prius contere inimici, excludendo de corde tuo suggestiones diaboli. c. 2. de contrictione. &c. n. 673

Homo, nullus præsumat de sua fortitudine, nemo præsumat de sua sapientia, immo semper timidi, semper reatus nostri conscij, semper de nostra salute simus soliciti nunquam nostre corruptionis, & mortalitatis obliti. cap. secundo de speculo. n. 690

Amatores mundi ab ipsis bonis reuocantur operibus languidi, & ægroti iacent, qnippe in ipso languore, tanquam sine vllis curibus, nihil boni possunt operari. c. 6. de pastoribus. n. 728

Credere, & intelligere Deum, donum gratiæ est, credamus ergo. c. 2. lib. 3. de simbolo. n. 770

Bonum, omne illud, quod resuscitabimur, quod à peccatis liberabimur, sempiternum erit, quia in æterna vita manebit. c. 11. lib. 3. de pastor. n. 776

Adam primus homo, tandiu stetit, quamdiu Deo adhæsit, dimisit, & dimissus est, voluit probare vires suas, & inuenit miserias, & nostras, & suas. c. 2. lib. 4. de simbolo. n. 778

Superba mente nunquam de meritis vestris præsumatis, sed de cætero magis, cum humilitate cauete: si vos peccatis obnoxios cernitis, nullatenus desperetis, tantum facite pactum in corde vestro cum Deo, vt amplius non peccetis, sed fiducialiter veniam speretis, de rectitudine catholicæ conuersat. n. 795

Peccatum si non habes illius beneficium est, cui dixisti Domine miserere mei, sana animam meam, quia peccaui tibi. Psalm. 40. de creatione primi hominis. n. 809

Homi-

Tom. 10.

HOminem rectum fecit Deus arbitrio autem nostro facti sumus mali, potuimus esse ex bonis mali, & ex malis boni, sed qui semper est bonus, ipse facit ex malo bonum, sermo quinto, secundum Matthęum. n.9.

Anima, sicut est vita corporis, sic vita animæ, est Deus, & sicut expirat corpus cum animam mittit, ita expirat anima, cum Deum amittit. serm. 6. secundum Matth. n.12.

Deus amissus, mors animæ est, anima amissa mors corporis, mors corporis necessaria, mors animæ voluntaria est. serm. 6. secundum Matt. n.12

Imitatorum sanctorum licet sis, totum gratię semper reputa, quia, vt esset aliquid, reliquum gratia in te Dei, non tuum meritum fecit. serm. 7. secundum Matth. n. 18.

Gratiæ Dei sum id, quod sum, ego non sum idoneus, sed gratia Dei sum, quod sum. sermo 13. secundum Matth. n. 40.

Tom. 10.

Lędit animam suam, qui odit alium, tollit pecuniam alteri, qui tollit fidem? lędit famam, nunquid conscientiam? quicquid nocet forinsecus, nocet sibi intus, sibi ipse est inimicus, qui odit alterum, sed quia non sentit, quid sibi mali faciat in alterum sæuit, eo periculosius viuit. sermo 16. secundum Matth. n. 46

Nostra communis est dispar meritum gratia Dei delet, quod traxisti. serm. 37. secundum Lucam. n. 94

Ignorantes Dei iustitiam, & suā volentes constituere, iustitiæ Dei non sunt subiecti. Euēgel. oderūt peccare mali formidine poenę. serm. 48. secundum Io. n. 116

Iustitiam suam velle constituere, est, ac si diceret, ego sanctifico, ego iustifico, quod ego dedero sanctum est. serm. 45. secundum Ioann. n. 117

Gloriam incorruptibilis Dei in similitudinē immaginis corrup-

ruptibilis hominis, & volucrum, & quadripedum, & serpentium, figurā enim istorum animalium, sibi Deos pagani fecerunt, inuenisti Deum, & colis idolum, inuenisti veritatem, & ipsam veritatem in iniustitia detines, & quod per Dei opera inuenisti, per hominis opera perdis. serm. 55. secundum Ioann. n. 144

Meritorum diuersitate, quamuis fulgebunt, alius maius, alius minus, quod tamen ad vitam æternam pertinet, æqualis erit omnibus, non autem alteri erit longior, alteri breuior, alio modo ibi erit castitas coniugalis, alio modo integritas virginalis, alio modo fructus boni operis. serm. 59. secun. Io. 150

Gratia Dei, donum Dei est, donum autem maximum, ipse Spiritus sanctus est, ideo gratia dicitur. serm. 61. secundum Io. n. 155

Gratia ideo gratis datur, quia non quasi merces redditur, post discussionem meritorū, sed donum Dei datur post delectorum veniam, serm. 61. secundum Ioannem. n. 155.

Lib. arb. magnas vires homo accepit, sed peccando amisit, in mortem lapsus est, infirmus factus est, à latronibus semiuiuus in via relictus est. serm. 2. de verb. Apostoli. n. 173

Gratia salui facti sumus, non ex nobis, sed Dei donum est; sunt enim homines ingrati gratiæ, Dei multum tribuentes inopi sauciatę naturæ. ser. 2. de verbis Apost. n. 172

Salutem vestram ipsorum operamini, Deus est enim, qui operatur in vobis. Ser. 2. de verbis Apostoli. n. 171 & 172

Gratia non ex operibus, alioquin, gratia non est gratia. Nam ei, qui operatur, merces non imputabitur, secundum gratiam, sed secundum debitum. Ser. 2. de verbis Apostoli. n. 173

Velle adiacet mihi, perficere autem non inuenio. Ser. 3. de verbis Apostoli. n. 176

Concupiscentia est carnis, & membra carnis, mens tamē quia

Tom. 10.

quia dominatum habet, si tamen desuper adiuuetur, ac cum ei multum contra Dei gratiam damus, non regem, sed tyrannum faciamus. Ser 6. de verbis Apost. n. 187

Gratia Dei voluntas adiuta post concupiscentias tuas non eas, debet impleri, ex voluntate nostra. Ser. 6. de verbis Apost. n. 190

Lib. arb. sic habete, vt imploretis auxilium Dei, si quis autem non habet Spiritum Christi, non est eius. Non ergo se iactet, non sibi arroget, virtutem propriam egena natura vitiata. Ser. 6. lib. de verbis Apost. n. 191

Voluntatem hominis sciens sine Dei adiutorio, non solum nè dicerent voluntatis arbitrium, verumetiam nè dicerent voluntatis arbitrium sufficit nobis videre quid addit. Ser. 7. de verbis Apost. n. 192

Homo perierat per liberam voluntatem, venit Deus, homo per gratiam liberatricem. Ser. 8. de verbis Apostoli. n. 195

Lib. arb. quid valeat ad malum

Tom. 10.

recole hominem peccatorē, quid valeat ad auxiliū Deus, & homo, attende in eo gratiam liberantem. sermo 8. de verbis Apost. n. 195

Deus est, qui operatur in nobis, velle, & operari pro bona voluntate, quia vt haberemus bonam voluntatem illius vocatio præcessit. ser. 11. de verbis Apostoli. n. 203

Lib. arb. nihil valet, sine Deo, solum ad malum valet, sine Deo communis enim est omnibus natura non gratia. sermo 11. de verbis. Apost. n. 204

Gratia illa communis, gratia naturæ, qua homines facti sumus nec digni fuimus, qui non fuimus excepta illa gratia, qua facti sumus populus eius, & oues pascuæ eius per Iesum Christum Dominum nostrum, sermo 11. de verbis Apostoli. n. 205

Gratia, qua condita est humana natura, Christianis, Paganisque communis est, hæc est maior gratia non quod per verbum homines creati sumus, sed quod per verbum car-

Tom. 10.

carnem factum, fideles facti sumus. sermo 11. de verbis Apost. n. 205

Pelagianorum videte acumen, sed vitreum, quasi lucet vanitate sed frangitur veritate. sermo 11. de verbis Apost. n. 205

Lib. arb. hominis (inquit Pelag.) defēdo, & dico quia lib. arb. sufficiens est, vt iustus sim, non sine gratia Dei dico. Est .n. lib. arb. sed nō sine gratia Dei, si enim homines creauit Deus, & homini Deus lib. arb. donauit, quicquid potest homo, de libero arb. cuius gratiæ debetur: nisi eius, qui eum condidit cum lib. arb. generalem illam gratiam prędicat Pelagius, qua creatus est homo, gratiam, qua Christiani sumus excludit. ser 11. de verbis Apost. n. 205

Gratiam, si aliquid meritorum ante veniat, gratia iam non gratis datur, sed ex debito redditur, si autem gratis, non datur, gratia non erit gratia, sed quoniam ex ipso, & per ipsum, & in ipso sunt

Tom. 10.

omnia, ideo gratis datur. sermo 11. de verbis Apost. n. 207

Gratia salui facti estis, per fidē, & hoc non ex vobis, sed Dei donum est. sermo 11. de verbis Apost. n. 207

Peccatum iniquitas est, venundatus, clamat redemptor exaudiat, ipse homo se vendidit per liberum arbitrium. sermo 12. de verbis Apost n. 208

Lex spiritualis est, ego carnalis sum, venundatus sub peccato, satis ostendi, non posse impleri legem, nisi à spiritualibus, quales facit gratia Dei, hoc ex persona hominis sub lege positi, nondum sub gratia. sermo 12. de verbis Apost. n. 208

Lex si data esset, quæ posset viuificare, &c. sermo 13. de verbis Apost. n. 211

Lex nè videatur sibi sufficere posse, homini habenti liberū arbitrium, etiam si nullum vltra auxilium diuinum possideretur, aut certè frustra data fuisse crederetur, dicta est, & causa, quare sit lex

Tom. 10.

data sermo 13. de verbis Apost. n. 211

Adiutorium diuinum per legem agnoscitur morbum, & dictum adiutorium quæritur ad sanitatem . sermo 13. de verbis Apostolis . num. 212

Magister verus, qui neminem fallit verax doctor idemque Saluator, non ait sine me facere, potestis aliquid facere, sed facilius per me, non ait fructum vestrum sine me potestis aliquid facere, sed vberiorem per me, sed dixit sine me nihil potestis facere. sermo 13. de verbis Apost. n. 215

Pelagij, & Celestij verba sunt. Ad hoc dedit Deus gratiam suam hominibus, vt quod facere iubentur per liberum arbitrium facilius possint implere per gratiam, velo facilius remo, difficilius tamen remouitur. Iumento facilius pedibus difficilius itur, sed tamen pedibus peruenitur, sed falsum dicunt de gratia. sermo 13. de verbis Apost. n. 215

Tom. 10.

Adiutor meus esto, nè derelinquas me, adiutorem vtique inuocas Deum. sermo 13. de verbis Apostoli. num. 215

Iustitia nos sumus, non nostra, sed Dei, ab illo accepta, non à nobis assumpta impartita non vsurpata, donata, non rapta. sermo 15. de verbis Apost. n. 225

Iustificatio tua circumcisio tua non est à te: gratia salui facti estis per fidem, & hoc non ex vobis, sed donum Dei est. sermo. 15. de verbis Apost. n. 225

Gratia præcessit meritum tuũ non gratia ex merito, sed meritum ex gratia. sermo 15. de verbis Apost. n. 225

Iustitia sine voluntate tua non erit in te, nisi per voluntatem tuam, potest tamen esse iustitia Dei sine voluntate tua, sed non in te. sermo 15. de verbis Apostoli. num. 228. & 229

Prædestinati, quando sumus ipsi gloria, quia non eramus; quia auersi eramus, quando sumus vocati, quia peccatores

Tom. 10.

res eramus, quando ſumus iuſtificati. ſerm. 16. de verb. Apoſtoli. n. 232

Lex non poterat ſufficere, ita infirma erat natura, data eſt lex, ſed non quæ, poſſit viuificare, lex præuaricationis gratia data præuaricationis, gratia poſita eſt, quia nouit Deus ſuperbiam tuam. ſerm. 24. de verbis Apoſtoli. n. 256

Vita corporis anima eſt, vita animæ Deus eſt, moritur corpus cum recedit anima, moritur anima ſi recedit Deus. ſerm. 28. de verb. Apo. n. 266

Corpus hominis, creatura Dei eſt, & anima hominis creatura Dei eſt, de anima Deus viuificat carnem, animam autem Deus de ſeipſo, non de ſeipſa viuificat. ſerm. 28. de verb. Apoſt. n. 266

Corpus moritur, cum percutitur gladio, & moritur anima, cum percutitur periurio, os, quod mentitur, occidit animam. Sap. 1. ſerm. 28. de verb. Apoſt. n. 266

Baptizatus ſub gratia, viuit in

Tom. 10.

fide, viuit membrum Chriſti factus eſt templum Dei, factus eſt, & tamen ſi quis dixerit, ſe non habere peccatum, ſeipſum ſeducit prorſus mentitur, ſi dicat iuſtus ſum. ſerm. 29. de verbis Apoſt. n. 268

Mors animę præceſſit deſerente Deo, & mors corporis ſecuta eſt, deſerente anima. ſerm. 33. de verbis Apoſt. n. 278

Peccata hominibus, ſi non dimiſeritis, nec pater veſter dimittet vobis peccata veſtra, ſi vero dimiſeritis hominibus peccata eorum, dimittet vobis pater veſter cęleſtis peccata veſtra, in poteſtate noſtra poſitum ſit qualiter in die iudicij iudicemur, ſed in bono ſuppoſita gratia. lib. 1. retract. cap. 9. ſerm. 6. homel. prædica verbum. n. 290.

In poteſtate noſtra poſitum eſt, qualiter in die iudicij iudicemur. ſerm. 6. homel. prædica verbum. n. 290

Voluntatem paratam habent martyres in martyrio, ſed

Tom. 10.

præparatur à Domino.ferm. 14.homil.capillus de capite. n.304

Fidem veram, & pietatem, nè quis extollat se, lib. arb. in bonis operibus, quisquis sic accipiat, vt nouerit dantem, aut quisquis datori non sit ingratus medico, non superbiat. ferm.14. homel. capillus de capite. n.305

Anima, quam fœlix est, quæ vitam suam, ita Deo auxiliante, studuerit gubernare, vt Christum hospitem, & habitatorem mereatur excipere, & è contra, quam infœlix. ferm 5.de tempore. n.387

Fides in te donum Dei est. ser. 17. homel. vt fratribus. n.309

Deus tibi carnem dedit, Deus tibi sensum, Deus tibi animam, Deus tibi mentem, Deus tibi intelligentiam dedit, non tu das tibi iustitiā. Qui confidunt in virtute sua. Psal.48.omnia supranominata, sine iustitia nihil sunt. ser.44. homel.in matis. n.370

Tom. 10.

Deus illos emendat, vt corrigat, his vero probat, vt augeat illos, scilicet peccatores, à culpa reuocat, hos sanctiores sibi reseruat, illis peccata corriguntur, hic merita virtutis augentur, & ideò sancti viri, cum peccatoribus affliguntur. ferm. 46. homel. Confitemini Domino. n.372

Adam primi hominis trāsgressio totum deceperat mundum, vt nullum esset salutis remedium, nisi Christus venisset è cælo, & draco gaudebat. ferm, 14.de tempore n.417

Deus est, qui operatur in nobis velle, & operari, pro sua bona voluntate. ferm.33.de tempore. n. 443

Baptismum pœnitentiæ, Ioannes predicabat in deserto, non quo crimina commissa deleret, sed quo emendaret errantes, remissio peccatorum Christi gratiæ seruabatur. ferm.37.de tempore. n.447

Beatitudo vera, & sempiterna, est à terrenis ad cælestia erigi

Tom.10.
rigi ſecundum ſcripturas ſacras, ad quam, niſi per fidem cooperante charitate Dei, & proximi, nemo peruenire poteſt, & hoc certiſſimum eſt. ſerm. 38. de tempore. n. 448
Fides, quæ eſt bonorum omnium fundamentum, & initium ſalutis neceſſaria eſt ad veram beatitudinem peruenire volentibus, ſine fide impoſſibile eſt placere Deo. Hæb. 11. ſerm. 38. de tempore. n.448
Humanę mentis acies inualida eſt ad aſpiciendam diuinæ maieſtatis excellentiſſimam lucem, niſi iuſtitiæ fidei, & dilectionis, diuina donante gratia illuſtretur ſplendore. ſerm. 38. de tempore. n.453
Non quod volo bonum, hoc facio. ſerm. 43. de tempore. n.462
Lazarum foras prodire, eſt quod occultum erat, foras prodire. Qui enim confitetur, foras prodit, & foras prodire non poſſet, niſi ſuſcitatus eſſet, per gratiam. ſerm. 48. de tempore. n.476

Tom.10.
Adę oportebat ſobolem, tandiu ſub auila conditione durare, quouſque eandem originalibus vinculis liberatam in antiquum libertatis ſtatum, prioris Domini gratia præcio ſui ſanguinis, reformaret, quam pietatis inſtinctu potuit etiam tunc ſaluare, ſed voluit. ſerm. 47. de tempore. n. 474
Suſcitare nullus ſe potuit, niſi ille, qui mortua carne, non mortuus eſt, ſcilicet Chriſtus. ſerm.48. de tempore. n.475
Chriſtus, ſi tollas gratiam, & tantam gratiam, qua vnum oportebat eſſe Chriſtum, & ipſum eſſe, quem nouimus, tolle iſtam gratiam, non erit, niſi homo, ſicut, & nos. ſer.48. de tempore. n.477
Infœlix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius, gratia Dei, per Ieſum Chriſtum Dominum noſtrũ. ſerm. 47. de tempore. n.482
Chriſtus accepit, quod dediſti,

ille accepit, qui tibi dedit, vnde dares, ille accepit, qui in fine seipsum dabit. sermon. 50. de tempore. n.486

Charitate humana, licet diligere coniuges, filios, amicos, & ciues: omnia enim ista nomina habent, necessitudinis, vinculum, & gluten, quodammodo charitatis, & ista charitas videtur esse posse, etiam paganorum, & impiorum. & Iudęorum, & Hæreticorum, & ideo dicitur humana charitas. serm. 89. de tempore. n.489. & 490

Charitate licita humana diliguntur coniuges, filij, aliaque necessitudines, sæculares, charitate illicita diligun tur meretrices, &c. serm. 52. de tempore. n.490

Anima talis est, quæ assiduæ non pascitur verbo Dei, qualis est caro, quæ post multos dies percipit cibum, & quomodo caro per famem, & inopiam tenuis, & sicca velut quoddam simulacrum efficitur, ita & anima, si verbi Dei cibo non pascitur arida, & inutilis ad nullum opus bonum congrua inuenitur. serm. 56. de tempore. n.496

Peccatum ad mortem puto esse, cum post agnitionem Dei per gratiam Domini nostri Iesu Christi, quisquis oppugnat fraternitatem, & aduersus gratiam, qua reconciliatus est Deo, inuidentiæ facibus agitatur. serm. 59. de tempore. n. 501

Excusatio nulla ante tribunal Christi esse poterit cum Dei adiutorio totis viribus labo ramus, vt in animis nostris plus pręualeat bonitas, quã malitia, plus patientia, quam iracundia, plus benignitas, quam inuidia, plus humilitas, quam superbia. serm. 61. de tempore. n.506

Iudicemur, qualiter in die iudicij, in potestate nostra positum est. serm. 61. de temp. n.507

Aedificium nostrum, quamuis sine ope sui non subsistat artificis, nec fabrica nostra possit esse incolumis, nisi ei pro-

protectio fuerit conditoris, tamen quia lapides rationales sumus, & viua materies, sic nos auctoris nostri exter ruit, manus, vt cum opifice suo etiam is, qui reparatur operetur. serm. 63. de tempore. n. 509

Gratiæ Dei igitur obedientia, se humana non subtrahat, nec ab illo bono, sine quo non potest bona esse, deficiat, aut si quid sibi, impossibile, aut arduum in mandatorum effectibus experitur, non in se remaneat, sed ad adiuuantem recurrat, qui ideo præceptum dat, vt excitet desiderium, & præstat auxilium. ser. 63. de tempore. n. 509

Meritis nullis præcedentibus beneficia Dei collata sunt nobis, si peccata nostra nobis, aut non nominantur, aut si fortè surrepserint, cito per poenitentiam corriguntur. serm. 67. de tempore. n. 514

Iustificatur fide homo, sine opere, & quicquid illi legali possit obseruatione conferri, totum credulitas sola donauit, & credidit Abraham, & deputatum est ei, ad iustitiã. Genes. 15. serm. 68. de temp. n. 516

Gratia baptismi euacuantur homines omnibus malis, postea vero cum Dei adiutorio laborare debent, vt impleantur omnibus bonis. serm. 84. de tempore. n. 547

Homiues nos omnes cogitemus bona iugiter auxiliante Domino, vt os nostrum non crudelis aduersarius, sed Deus pius aperiat, & claudatur Diabolo. serm. 86. de tempore. n. 550

Deus est enim, qui operatur in nobis velle, & perficere, serm. 94. de tempore. n. 563

Nemo bene operatur, nisi fides præcesserit. serm. 95. de tempore. n. 566

Deus parcit modo, ineffabili pietate sua, & non solum nos admonet, sed etiam rogat, vt nos à p. ccatis mortiferis reuocemus, nè nos postea non audiat, dum iudicat. sermo. 102. de tempore.

Tom. 10.

re. n. 586

Deus quia omnipotens, est omnia peccata dimittere potest, & homo à peccatis liberari non potest, & mundari, nisi Deus liberet, & mundet. sermo 109. de tēpore. n. 614

Libero arbitrio suo solo Petrus dixit, se pro Domino moriturum, absq. adiutorio Dei, sed quid est homo sine gratia Dei, nisi, quod fuit Petrus, cum negaret Christum, & omnis caro fęnum. sermo 124. de tempore. n. 624

Hominem nihil sine Dei gratia pręualere dicimus. sermo 124. de tempore. n. 624

Petrus per solum sui amoris studium non addito Dei adiutorio, voluit esse promissum, ideo stare non potuit per hominem, quod sub diuinitate pendebat, fuit quidem in voluntate, sed non fuit in virtute. sermo 127. de tempore. n. 62

Homo vbi volueris eris, sed quocumque ieris, Deum tuum habebis, sed à Deo non recedes. sermo 147. de

Tom. 10.

tempore. n. 664

Praecepta decalogi nemo implet, viribus suis, nisi adiuuetur gratia Dei. sermo 148. de tempore. n. 665

Homini tempus lętitiæ, & quietis felicitatis, non venit de meritis nostris, sed de gratia Saluatoris. Aliud meremus aliud speramus. Meremur mala, speramus bona, hoc facit misericordia eius, qui creauit nos. sermo 151. de tempore. n. 668

Gratia præcessit, vt illa sanaretur, vt illa minueretur, ser. 155. de tempore. n. 674

Homo iudicij, & iuris sui, ac lib. arb. prædictus voluntate; qui voluntarius ruerat iniustum erat, vt erigeretur inuitus, equius, & salubrius fuit, vt qui per superbiam à Diabolo persuasus fuerat, ad mortem, à Deo per humilitatem solidaretur ad vitam. sermo 156. de tempore, n. 675

Pax, concordia fratrum est, ecclesia 29. amor proximorum, & vir, & mulier consentientes sibi, & dicitur volun-

luntas Dei. ſermo 169. de tempore. n. 691

Fides omnium bonorum, eſt fundamentum humanæ ſalutis, initium, ſine qua nemo ad numerum filiorum Dei poterit peruenire, & ſine ipſa, in hoc ſęculo, nec iuſtificationis conſequitur gratiā, nec in futuro poſſidebit vitam ęternam. ſermo 181. de tempore. n. 703

Gratia Redemptoris neceſſario fuit, vt homo ſurgere poſſet à peccatis, quæ ſanaret humilitate, quod corruptum fuerat elatione ſuperbiæ. ſermo. 182. de tempore. num. 714

Gratiam, qui oderunt, à dono Spiritus ſancti prorſus alieni ſunt, qui ſocietatem non retinent vnitatis, licet lectiones audiant, quibus Spiritus ſanctus promiſſus eſt, & miſſus, ad iudicium audiunt, nõ ad præmium. ſermo 187. de tempore. nu. 723

Liberum arbitrium conſitemur, vt dicamus, nos ſemper Dei indigere auxilio, & tamen illos errare, qui cum Manicheo dicunt, hominem peccatum vitare non poſſe, quàm illos, qui cum Iouinia no aſſerunt, hominem non poſſe peccare, vterque enim tollit arbitrij libertatem, nos dicimus hominem ſemper, & peccare, & non peccare poſſe, vt nos lib. confiteamur arb. ſerm. 191. de tempore. n. 728

Meritis nullis precedentibus de tenebris producti ſumus ad lucem, & de morte ad vitam reuocati, de multis erroribus in viā reducti curramus, dum lucem habemus. ſermo 110. de tempore. nu. 753

Opera bona, qui agit ſine humilitate, inuentum puluerem portat. ſermo 113. de tempore. n. 760

Vitia, & peccata, cum Dei adiutorio, quia ſe repellit, & quod bonum eſt cogitare ſimul, & implere contendit, iuſtè ſignum crucis labijs ſuis apponit, quia talia opera conatur agere, quæ ſignum Christi mereantur acci-

accipere. ser.115.de tempore. n.762

Meritum iustorum, dum tyranni contenũt imperium, licet sanctis pueris in fornace Deum venerari, quem adhuc homines non licuit honorari, licet sanctis cum igne iocari, quibus cum hominibus non licuit commorari, licet flammarum mereri obsequia, qui non meruerant caldęorum obsequia supplicia. serm. 140. de tempore n.799.

Meritis nullis præcedentibus, per gratiam Dei meruimus fieri templum Dei, quantũ possimus, cum ipsius adiutorio laboremus, nè Dominus noster in templo suo scilicet in nobis inueniat, quod oculos suæ maiestatis offendat. serm 252. de tempore. n.821.

Conueniens non erat, vt inuitus traheretur, ad pœnitentiam qui spontaneus corruerat in pœnam nè itidem ingratus existeret suæ reformationi, sicut primæ conditioni. ser. 19. de Sanctis, & 3. de An-

nunc. n.858

Homines nos si volumus non solum martyres, sed etiam ipsum Dominum, cum ipsius adiutorio possumus imitari. serm. 27. de sanctis & 3. de pluribus martiribus. n.904

Iustitia sine misericordia non est accepta apud Deum, & misericordia sine iustitia destruitur, & incrudelitatem conuertitur. serm. 6. ad fratres in eremo. num. 919.

Misericordiam cum iustitia, iustis, & iniustis semper agit omnipotens Deus quia beatis dat gloriam, quam non merentur, quibuscunq. bonis commissis habere, & malis dat pœnam, qua maiorem merentur habere, de malis commissis. serm.6. ad fratres in eremo. n.919

Murmuratores non simus, nec stultę loquamur lingua dolosa, sed cum Dei adiutorio, sine cuius voluntate, & nutu folium non mouetur arboris, murmuratio procul sit à nobis. serm. 26. ad fra-

fratres in eremo. n.944

Paſtor bonus quęrens ſalutem animarum compatitur peccāti, & auxilium diuinæ medicinæ pręcibus poſtulat infirmanti, clamatque quotidie indefeſſa voce paſtor bonus, qui animam ſuam ponere non deſtitit pro ouibus ſuis dicēs ſana eas. ſerm. 26. ad fratres in eremo n. 934.

Reſuſcitationes duę ſunt, quarum vna eſt animę quando reſuſcitatur a vitijs, in quibus mortua iacebat. Altera corporis quando corpus cōfiguratum erit corpori claritatis Chriſti quando in die iudicij reformabitur. ſerm. 37. ad fratres in eremo. n. 948.

Virtutes ſcilicet, fides, oratio, eleęmoſina, virginitas, & cęterę virtutes corporis fidelibus, infidelibus communes poſſunt eſſe. ſerm. 28. ad fratres in eremo. n.951

Velle, & non velle, poſſe, & non poſſe in manu hominis erat, qui prima contempſit, & ſecundam elegit, contempſit vitam, & elegit ſibi mortem, contempſit dulce & elegit amarum. ſerm. 48. ad fratres in eremo. num. 688.

Animam qui in ſe ſentit dominari, teneat cum Dei adiutorio diſciplinę, continentiam, & per freta pelagi huius mundi, ita nauigium corporeum veritate gubernante contendat, ne inter fluctus iuſtitiæ naufragium incurrat ſerm. 50. ad fratres in eremo n.994

Opera bona, qui ſine humilitate agit in vento puluerē portat. ſerm. 70. ad fratres in eremo. n.1012. & 1013

Mors vera, quam timent homines, eſt ſeparatio animę a Deo & plerumque cū timent homines mortem iſtam, quę ſeparat animam à corpore, incidunt in illam vbi anima ſeparatur à Deo. ſerm. 72. ad fratres in eremo. n.1014

FINIS, LAVS DEO.

INDEX SENTENTIARVM S. P. AVGVSTINI DE AVXILIIS

Ordine Alphabetico diſpoſitum.

A ante B

Braham habet gloriam ad Deum : At ſi ex operibus iuſtificatus eſt, Abraham habet gloriam, ſed non ad Deum: Ad Deum autem habet gloriam, ſed non ex operibus iuſtificatus eſt: à Deo iuſtificatus eſt ex gratia, credidit Abraham, &c. tomo 8. numero 125.

Abraham nè dicā Abel, Enoch, Noe, &c. per fidei merita, & iuſtitiæ, quid conſecutus eſt, ſcriptura teſtatur. t.9.n.611

Abraham ſi ex operibus eſt iuſtificatus, habet gloriam, ſed non ad Deum. Hæc eſt ad Deum gloria, qua glorificatur non homo, ſed Deus, ſi non ex operibus, ſed ex fide iuſtificatur, vt ex Deo illi ſit, quid etiam bene operatur. t.9.n.305

Abraham ſi ex operibus iuſtificatus eſt, habet gloriam, ſed non apud Deum, hoc eſt; quia Abraham ſine lege, dum ex operibus legis conquerit gloriam, quaſi ſuis viribus legem impleat, &c. tomo 4. n.846

A ante C

Acceſſit tibi ex lege non iuſtificatio, quam lex iubet, ſed præuaricatio, quam tu feciſti. t.8.n.467

Acceptio perſonarum non eſt, quia ſecundum propoſitum Dei alius non vocatur, vocato datur gratuitum donū, cuius boni eſt vocatio ipſa principium, non vocato, redditur malum, quia omnes

A D

rei sunt, ex eo, quod per vnum hominem peccatum intrauit in mundum. t. 7. num.602.

A D

Adam, & Christus duo sunt homines, vnus ipsorum homo. Alter homo, & Deus; per hominem peccatores sumus: per Deum iustificamur. t. 9.n.413

Adam mutatus est ab eo, quod formauit Deus, sed in peius propter iniquitatem suam. Ab eo, quod operata est iniquitas; mutantur fideles, sed in melius per gratiam Dei. Illa ergo mutatio est dexteræ excelsi. t. 3. n. 751.

Adam primi hominis progressio totum deceperat mundum, vt nullum esset salutis remedium: nisi Christus venisset è cælo, & draco gaudebat. t.10.n.417

Adam primus homo tamdiu stetit, quamdiu Deo adhesit, dimisit, & dimissus est, voluit probare vires suas, & inuenit miserias, & nostras, & suas. t.9.n.778

Adam, quia per lib. arb. Deum deseruit, iustum iudicium Dei expertus est; vt cum sua stirpe, quæ in illo adhuc, posita, tota cum illo peccauerat damnaretur. Quotquot ex hac stirpe gratia Dei liberantur, à damnatione vtique liberantur. t.7.n.917

Adæ oportebat sobolem tamdiu sub auida conditione durare, quo vsque eamdem originalibus vinculis liberatam, in antiquum libertatis statũ prioris Domini gratia precio sui sanguinis reformaret; quam pietatis instinctu, potuit etiam tunc saluare, sed noluit. t.10.474

Addiscendi acumen, & celeritas intelligendi, donum Dei est, sed quandoque non ad vsum, sed ad perniciem magis valet hominibus malis, &c. t. 1.n.71

Adiumento propositi, per Dei gratiam acquirimus sanctitatem; non autem viribus naturæ. t.3.n.147

Adiutorio Dei vincimus, non autem ex nostra præsumptione: protegit ergo nos Deus cæli, si dicamus Domino, dicet, susceptor meus es.

es. t.8.n.694
iutorio Dei, ſeu diuino mu-
neri virtutes,quas dicis in
mpijs eſſe potius, quam
eorum tribueres tantummo.
do voluntati, licet ipſi hoc
neſciant, donec, ſi ex illo
ſunt prędeſtinatorum nume
ro accipiant Spiritus: qui ex
Deo eſt, vt ſciant, quæ à
Deo donata ſunt eis, ſed ab-
ſit, vt ſit iuſtus vere, niſi vi-
uat ex fide, iuſtus ex fide
viuit. t.7.n.699
utorio homo ſi non æget,
Chriſtus nihil adiutorij, ni-
il ſalutis nobis prouiſit,aut
ontulit mors eius, nihil
rorſus nobis ſalutis natura-
s nobis. Talia prędicanti-
us fides catholico dicit a-
athema. t.7.n.933
utorio, & miſericordia poe-
itentiam fieri. Ambroſius
n lib. 10. ſuper Lucam, cap.
1. dicit alta loquens. Bonę
crimæ,quæ culpam lauant.
Denique quos Ieſus reſpicit
lorant delictum. Negauit
rimo Petrus, & non fleuit.
egauit ſecundo, & non fle-
t. quia non reſpexit Do-
inus. negauit tertio, &
fleuit amariſſime, quia re-
ſpexit Dominus Ieſus.
t.7.n.532.

Adiutorio quotidiano nos ege-
re,negare non poſſumus,hoc
enim,ſiue bene viuimus prę-
camur, vt melius, ſanctiuſq.
viuamus:ſiue praua ſentien-
tes, à bonis auertimur, vt
ad rectam redeamus viam,
eius auxilio plus egemus.
t. 2. n. 271.

Adiutorium Adam tale erat,
quod deſeret, cum vellet, &
in quo permanſerit, ſi vel-
let, non quo fieret, vt vel-
let, hæc eſt prima gratia,
quæ data eſt primò Adam,
ſed eſt potentior in ſecundo
Adam. t.7.n.915

Adiutorium datum eſt perſe-
uerantię primo homini, qui
in eo bono, quo factus eſt
& fuerat, rectus acceperat
poſſe non peccare, poſſe
non mori, poſſe ipſum bo-
num non deſerere, non quo
fieret, vt perſeueraret, ſed
ſine quo per lib. arb. perſe-
uerare non poſſit. t.7. n.916

Adiutorium dederat Deus Adę
per quod poſſet permanere,
ſi vellet; ſine quo non poſ-

ſet perſeueranter bonum tenere, quod vellet, ſed quia noluit permanere, eius culpa eſt, cuius meritum fuiſſet, ſi permaneret. t. 7. n.915.

Adiutorium Dei, negantes non alijs, ſed ſibi penitus abſtulerunt, qui auellendi ſunt longius, & ab Eccleſia procul remouendi viſceribus. t.2.n.272.

Adiutorium Dei ſperet anima deſtituta in ſeculo quicquid habueris aurum habeas pręſumpſiſti inde non iam es proſelitus, non orphanus, non indiuiduam numeraris. t.8.n.1162.

Adiutorium Dei tantum valere dicimus, ſi velit vt hodie nullus concupiſcentias male habere poſſimus, contra quas inuictiſſimè dimiſimus, &c. t.7. n.704

Adiutorium Dei, vt Diabolo reſiſtamus poſcendum, non ſolum, non negamus, verumetiam prædicamus. t.7. n.514.

Adiutorium diuinum, per legem agnoſcitur morbus, & dictum adiutorium ad ſanitatem. t.10.n.212

Adiutorium, dona, & vocatio Dei, ſine pœnitentia ſunt, ſed vocatio eorum, qui ſecundum propoſitum vocati ſunt, pro quibus interpellat Chriſtus nè deficiat fides eorum. t.7.n.916

Adiutorium eſt enim non ſolum ſine quo non fit, verum etiam quo fit, propter quod datur. Quapropter hoc adiutorium, & quo fit, eſt, & ſine quo non fit, &c. t. 7. n.916.

Adiutorium etiam dicunt præbuiſſe Chriſtus ad non peccandum in eo, quia iuſtę ipſe viuendo, iuſtęq. dicendo, reliquit exemplum, quæ verba poſſunt coaptare, vt dicant per ſingula momenta, & per ſingulos actus neceſſariam nobis eſſe talem gratiã, ideſt in omni conuerſatione noſtra intueamur dominicæ conuerſationis exemplum, &c. t.7.n.519

Adiutorium, & gratiam Dei non ad ſingulos actus dari, ſed in lib.arb. eſſe, vel in lege, atque doctrina damnauit Pelagius, & tamen latere

tere ſe putat, contra propria ſua dicta. t.7.n.522
Adiutorium, & ſi datum fuerit ſicut beatitudo homini, continuo fit beatus, & ſi data numquam fuerit, numquam erit. Alimenta vero non conſequenter faciunt; vt homo viuat, ſed tamen ſine illis non poteſt viuere. t. 7. n.910.
Adiutorio filius in forma Dei non indiget; æqualiter enim cum Patre omnipotens eſt, ex quo, & ipſe adiutor eſt hominis, & ſuſcitauit. t. 8. n.873.
Adiutorium gratiæ commendauit, & quod eſt in remiſſionem peccatorum, cum ait. Parcet pauperi, & inopi. t.8.n.539.
Adiutorium gratiæ Dei petebat homo, cum dicebat, in ſua iuſtitia, viuifica me, veniat ſuper me miſericordia tua Domine. t.8.n.934
Adiutorium gratiæ miſerantis nondum vos erexit, ideo nondum ſurrexiſtis. t. 7. n. 880.
Adiutorium hoc, ſi defuiſſet, vel Angelo, vel homini, quã primum facti, quam non talis natura facta erat, vt ſine diuino adiutorio poſſit manere ſi vellet, non fuiſſet ſine quo manere non poſſet, &c. t.7.n.915
Adiutorium aliud ſine quo aliquid non fit; & aliud eſt adiutorium, quo aliquid fit. Adiutoriũ ſine quo aliquid non fit; eſt vt quando ſine alimentis non poſſumus viuere, nec tamen cum affuerint alimenta eis fit, vt viuat, qui mori voluerit adiutorium alimentorum eſt, ergo, ſine quo non fit, non quo fit, vt viuamus. At vero beatitudo quam non habet homo, cum data fuerit continuo fit beatus. t. 7. n. 916.
Ad cęleſtis Ieruſalem non aſcẽdunt conſortium, niſi qui toto corde profitentur, non proprij operis, ſed diuini eſſe muneris, quod aſcendunt. t.3. n.31.945
Adiutor meus eſto nè derelinquas me, adiutorem vtique inuocans Deum. t.10.n.215
Adiutorium noſtrum in nomine Domini, adiutor meus eſto

A D

esto nè derelinques me, neque despicias me Deus salutaris meus, &c. t.2.o.274

Adiutorium perseuerántię non tantum datur sanctis in regnum Dei, per gratiam Dei prædestinatis, sed talé, vt eis perseuerantia ipsa donetur, non solum, vt sine isto dono perseuerantes esse non possint verum etiam, vt per eos donum non nisi perseuerantes sint. Ego eligi vos. t.7.n.916.

Adiutorium quibus deest, iam pœna peccati est, quibus autem datur secundum gratiã datur, non secundum merita, & debitum, & tanto amplius datur per Iesum Christum Dominum nostrũ quibus id dare placuit Deo. t.7.n.915.

Adiuua me Domine Deus meus, & da lętitiam in corde meo veni ad me vt videam te, &c. t.6.n.549

Adiuuantur diuinitus non tantum in eo, quod operari possint, hoc enim in natura, & in doctrina iam acceperant, sed etiam in eo, quod operantur diuinitus adiuuantur, non ait Deus est qui operatur in nobis posse tanquam ipsi velle, & operari per seipsos habeant. Sed ait Deus est, qui operatur in nobis velle, & perficere, seu operari vt greci dicunt, t.7. n.520.

Adiuuari nos solo quidam putant ad faciendam iustitiam diuinitus quod Dei præcepta nobis in notitiam proferuntur, vt ea cognita iam sine gratia Dei solis nostræ voluntatis viribus impleantur quod falsum est omnino. t.8.n.916

Adiuuat nos (inquit Pelagius) Deus per doctrinam, & reuelationem suam, dum cordis nostri oculos aperit, dum nobis uè præsentibus occupemur futura demonstrat, dum Diaboli pandit insidias, dum nos multiformi, & ineffabili dono gratiæ cęlestis illuminat, non recessit à commendatione doctrinæ. t.7.n.521.

Adiuuat nos De us, vt declinemus à malo, & faciamus bonum, quod nullus potest sine spiritu gratiæ quæ, & desit

A D

desit ab hoc lex adest, vt reos faciat, & occidat. t.7. n. 904.

Adiuuatur homo, si inuocat, si credit; si secundum propositum vocatus est, non tamen adiuuatur, nisi qui, & ipse secundum propositum aliquid agit, quoniam quos ante præsciuit, & prædestinauit, conformes fieri imagini filij sui, vt sit ipse primogenitus in multis fratribus. t.7.n.978

Adiutus est spiritu homo vt quemadmodum noluit esse adulter sic non sit, quomodo noluit esse fur, sic non sit, & cetera omnia, quæ voluit homines vincere, & sæpe inflexi superantur, vt exclament ad Deum, vt de necessitatibus eorũ eruat eos. t.8. n. 860.

Admiratio de rebus insperatis nasci solet, & tamen legunt isti, & laudant Dominum Iesum Christum in Euangelio admiratum esse fidem credentium, & tamen illis fecit fidem ipse Dominus Iesus Christus, &c. t.1. n. 365.

A D E G & L

Ad peccandum non adiuuamur à Deo, iusta autem agere, vel iustitiæ præceptum omni ex parte implere non possumus, nisi adiuuemur à Deo. t.7. n. 467

A E

Aer sicut ex præsenti lumine non factus est lucidus, sed fit, quia si factus esset, non autem fieret etiam absente lumine lucidum permaneret, sic homo præsente Deo illuminatur, absente autem tenebratur à quo non locorum interuenis, sed voluntatis auersione disceditur. t.3. n. 285. & 753.

A G

Agere bene, quod possumus, Dei est, quod autem agimus nostrum est. Apostolus, orate ad Deum pro eis nè quid mali faciant, & vt quod bonum est faciant. t.7.n.527.

A L

Alienos à fide dicitis abundare virtutibus, in quibus sine adiutorio gratiæ solum est naturæ bonum, licet superstitionibus mancipatum, quæ solis libertatis ingenitæ viribus

A M & N

viribus, & misericordes crebro, & modesti, & casti, & sobrij, sed hæc contra scripturam sacram, Prouerb. 24. qui dicit: Impium iustū esse maledictus erit in populo, & odibilis in gentibus, etiam virtutibus veris, eos prædices abundare, Prouerb. 24. t.7. n. 699.

A M

Amor Dei, quo peruenitur ad Deum non est, nisi à Deo Patre, per Iesum Christum cum Spiritu sancto, per quē amorem Creatoris bene quisque vtitur creaturis. t.7.n.706.

Amatores mundi ab ipsis bonis reuocantur operibus langui di, & ægroti iacent, quippe in ipso languore tamquam sine vllis viribus nihil boni possunt operari. t.9.n.728

A N

Angeli peccauerunt, & demones facti sunt, quorum est Diabolus Princeps, & qui non peccauerunt, peccare potuerunt, & cuicumque rationali creaturæ præstatur, vt peccare non possit, non est hic naturæ propriæ, sed Dei gratiæ. t.6.n.505

Angeli qui in illa, qua creati sunt beatitudine, perseuerant non natura possident bonum, vt mutarentur cum cæteris, sed arbitrio seruantes bonam voluntatem, & fidem suo Domino. t. 3. n. 145.

Anima ad desideratam cognitionis, & experientiæ dulcedinem per se non potest attingere, & quanto magis ad cor altum accepit, tanto magis exaltetur Deus, humiliat se, & fregit ad orationem. t.9.n.560

Anima amissa, quomodo moritur caro, quæ anima vita est carnis, sic moritur anima amisso Deo, qui vita est animæ. t.9.n.236

Anima creata, est immortalis, quæ licet peccato mortua periatur, carne quadam vita sua hoc est Dei spiritu, quo etiam sapienter, & beatè viuere poterat, tamen propria quadam licet misera vita sua non desint viuere. t.5.n.245.

Anima cum in seipsa delectatur, & non in incommutabili,

bili superbia est, quia se pro summo habet, & cum in Deo delectatur, ab eo mercedem recipit. t.2. n. 367

Anima Deo deserente moritur, sicut & corpus, anima deserente moritur. Vnde illa fit insipiens, hoc ex anime. t.3. n.211.

Anima enim, & corpus quęcumque bona, animæ, & corporis naturaliter insita, etiam in pecoribus dona Dei sunt quoniam Deus, non ipsi ista fecerunt, omne quod non est ex fide, peccatum est. t.7.n.703.& 704

Anima exuscitatur à Deo quã quã, & corpus exuscitetur à Deo, sed Deus quando exuscitat corpus, mundo reddit, quando exuscitat animam sibi reddit, si recedat aer mundi istius moritur corpus, si recedat Deus moritur anima, si accedat viuificatur suscitaturque. t.8. n.528.

Anima est vita corporis, & Deus est vita animæ, immortalis est anima, quia carne caret, nec habet, quo cadat vt resurrectione egeat, post ruinam, nisi peccato ceciderit. t.3.n.628

Anima, & corpus, & quęcumq; bona animæ, & corporis naturaliter insita, etiam in peccatoribus dona Dei sunt, quoniam Deus, non ipsi ista fecerunt. t.7. n.550

Anima facultates, & quasi instrumenta cognoscendi, & diligendi habet ex natura, cognitionem, tamen veritatis, & ordinem dilectionis nequaquam, nisi ex gratia facta, siquidem à Deo mens rationalis sicut eius imaginem suscepit, ita cognitionem, & amorem. t.3.n.606

Anima humana propterea dicitur immortalis, quoniam qualitercumque modum suum numquam desinit viuere, tamen pro ipso suo modo quandam mortem suam habet, quia si iustè viuebat, & peccat, moritur iustitiæ, si peccatrix erat, & iustificatur moritur peccato.6.505.

Anima immaculata ab initio, humana enim hoc impossibile, naturæ est, sed per Dei gratiam, & qualitatem sui, quia iam non peccat fit vt imma-

culata, videatur. Ambrof. t.7. n. 516.
Anima in corporibus inferioribus post peccatum ordinata, regit corpus suum, non omnimodo pro arbitrio, sed sicut leges vniuersitatis, sinunt excusatio. t.6.n.20
Anima in peccato paruulorum non remansit, quia eam Christus liberauit gratia sua. t.7. n. 781.
Anima humana, nec sic credenda erat esse cepisse in aliquo actu meritorum suorum: nisi ex quo propriam cepit agere vitam. t.3.n.423
Anima magno debito obligata es, multum accepisti, & nihil à te habuisti, & pro omnibus his non habes quid retribuas nisi tantum, vt diligas. t.9. n.508
Anima mea non habuisti, & datum est tibi, perdidisti, & instauratum est tibi, nunquam derelinqueris, vt suas, quantum ille diligat à quo amaris. t.9.n.509
Anima mea tamquam vidua, & desolata, & destituta, & ego tamquam pupillus auxilium quæro, semper infirmitatem meam confiteor. t.8.n.518
Animam indigere Saluatoris, & redemptoris auxilio sicut, & caro paruulorum. t.7.n.485
Animam omnem participatione lucis Dei, non per seipsam esse pulchram, & decoram virtute pollentem dicit. t.6.n.181.
Anima mortua est, cum caret Deo, sicut corpus mortuum est, cum animam non habet. t.9.n.588
Animam qui in se sentit dominari, teneat, cum Dei adiutorio disciplinę, continentiam, & per freta pelagi huius mundi, ita nauigium corporeum, veritate gubernante contendat, ne inter fluctus iustitiæ naufragium incurrat. t.10.n.994
Anima non viuit, Deo absente, sicut viuit corpus Domino absente, vt patet de Lazaro suscitato. t.8.n.528
Anima nulla Dei culpa, nulla Dei necessitate, vel sua, sed propria voluntate in peccatum esse collapsam, nec liberari posse de corpore mortis huius, vel suæ voluntatis virtute, tamquam sibi ad hoc

hoc sufficiente, vel ipsius corporis morte, sed gratia Dei, per Iesum Christum Dominum nostrum, neç omnino esse animam vllam in genere humano, cui non sit necessarius ad liberationem mediator Dei, & hominum, homo Christus Iesus. t. 2. n. 62

Anima nulla fit sapiens, atque beata ex alia quacumque anima, sed ex illa sola summa, atque in commutabili Dei sapientia. t. 4. n. 272

Anima nulla sanatur sine tribus istis scilicet Fide, Spe, & Charitate, vt possit Deum videre, sed habens potest vtique sanari. t. 1. n. 362

Anima nulla vnquam potuit, poteritue cogitare, aliquid, quod sit Deo melius, qui summum, & optimum bonum est. t. 1. n. 90

Anima paruuli de reatu peccati liberanda est, nec alio modo, nisi gratia Dei, per Iesum Christum Dominum nostrum. &c. t. 2. n. 69

Anima, quam felix est, quæ vitam suam ita Deo auxiliante stauduerit gubernare, vt Christum hospitem, & habitatorem mereatur excipere, & è contra, quam infelix. &c. t. 10. n. 387

Anima quælibet sine gratia mediatoris, & sacramento eius in qualibet corporis ætate, de corpore exierit, & in pœnam futuram, & in vltimo iudicio recepturam corpus ad pęnam, si aut post regenerationem in Christo post mortem corporis habitura ad gloriam receptura. t. 2. n. 62

Animæ rationali, quæ est in homine dedit Deus lib. arb. sic enim posset habere merita, si voluntate, non necessitate boni essemus. t. 6. n. 112.

Animas reuiuiscere facit Deus per pluuiam super terram, idest per verbum suum, sed nubibus eas irrigat, idest de scripturis prophetarum, & Apostolorum, rectæ appellantur nubes, quia verba ista, quæ sonant scisso, & percusso transeunt, & ideo non curant ante peccatum. t. 1. n. 376.

Animas defunctorum pietate suo-

A N

suorum viuentium releuari, cum pro illis sacrificium me diatoris offertur, vel elemosine in Ecclesia fiunt, negandum non est, sed eis possunt, qui cum viuerent, vt hæc sibi postea possent prodesse meruerunt. t.4. n.472

Anima sic mortua est, cum beata vita, quæ Deus est, non fruitur sicut oculis cæcus, mortuis dicitur luce priuatus. t.9.n.588

Animas Deus non cogit fieri peccatrices, vel puniat innocentes, neque negare fas est eas, quæ sine Christi sacrameto de corporibus exierint, etiam paruulorum non nisi in damnationem trahi. t.2.n.94.

Animas duas esse in vno homine, sicut multi dicunt non credimus, sed dicimus vnam eademque animam esse in homine, quæ corpus informat, & arb. libertatem habet, & in sua substantia eligat, quod vult. t.3. n.140. & 631.

Anima, sicut est vita corporis sic Deus, est vita animæ, & sicut moritur corpus, si anima illud deserit, sic anima moritur, si eam Christus deserit. t,3.n.751

Anima, sicut est vita corporis, sic Deus est vita animæ & sicut expirat corpus, cum animam amittit, ita expirat anima cum Deum amittit. t.10. n.12

Anima si iterum pudeat errasse paratum inueniet misericordiarum auctor. Non enim punitur quia peccauit, sed quia de peccato non doluit, & si cum peccato recedat tunc excludetur, & virgini stulte comparabitur. t. 6. n.364.

Animas quandoque non forma corporis facit, crede mihi, sed erroris deformitas fingit, à quo errore non posse erui, nisi Deo adiuuante diligenter consideraueris visa somniantium, & inde cognoueris esse quasdam, quæ non sint corpora, sed similitudines corporum. t.7. n. 820.

Animas quidam Deum corporum hominum, nouas dare sigillatim ad hoc, vt in carne peccati de originali peccato

cato veniente rectæ viuēdo carnaliter concupiscentias sub Dei gratia subigendo me ritum comparent, quo cum ipso corpore in melius transferantur tempore resurrectionis, & in Christo in æternum viuat. t.3.n.459
Anima talis est, quæ assiduæ non pascitur, verbo Dei qualis est caro, quæ post multos dies percipit cibum, & quomodo caro per famem, & inopiam tenuis, & sicca velut quoddam simulacrum efficitur: ita, & anima si verbi Dei cibo non pascitur, arida, & inutilis ad nullum opus bonum congrua inuenitur. t.10.n.496
Anima tam docta, & ingeniosa, vbi te multum dolemus per hæc misteria doctrinæ ad Deum summum, idest à quo facta est, nec cuius portio, sed cuius conditio est nec qui est omnium anima, sed qui fecit omnem animā, quo solo illustrante fit anima beata, si eius gratiæ, non est ingrata, nullo modo potuit peruenire. t.5.n.117
Anima tantæ est libertatis, vt in aliquod vitium cogi non possit propterea vnicuique propria voluntas est causa suæ damnationis, vel saluationis. t.9.n.550
Anima vincens dum est in hoc mundo eas, quas aduersum se nutriuit cupiditates fruendo mortalibus, & ad eas vincendas gratia Dei se adiuuari credat mente illi seruiēs, & bona voluntate absque dubio reparabitur, fruetur q; Deo. t.1.n.495
Anima viuificat, & viuificatur; mortua viuificat, sed ipsa non viuificatur, veniente verbo, & infuso audientibus, & obedientibus, resurget anima à morte sua ad vitam suam. t.9.n.115
Anima viuit ex Deo, cum viuit bene: non enim potest bene viuere, nisi operante in se, quod bonum est, corpus vero viuit ex anima, cum viuit anima in corpore, &c. t.5.n.229
Anima viuit naturali vita, etiā si speciali vita viuat, sed talis vita mors peccatorum pessima. t.3.n.624
Anima, vt acquiescat salutari inspi-

inspirationi, suæ potestatis est, vt adipiscatur, quod adipisci desiderat, diuini muneris est, vt non labatur adepto salutis munere solitudinis suæ est, & cælestis adiutorij, vt labatur potestatis est eius, & ignauiæ. t.3.n.631.

Animæ iustæ, quas hic redemptor Deus, gratis ex fide iustificauit, & iustificatis bene viuendi, vsque in finem perseuerantiam tribuit in ipsis corporibus, in quibus hic iustificationis gratiam diuinitus acceperunt regni cælestis, æterna beatitudine potientur. t.3.n.157.& 158

Animæ beatæ tunc omnino regent pro lib.arb. nunc vero, non omnimodo, sed sicut leges sinunt. t.2.n.21

Animæ cum sint per omnia mutabiles sũt quoq. poenæ per omnia mortales, Deus quippe est vita animæ, sicut anima est vita corporis. t.9. n.588

Animæ etiam paruuli necessaria est liberari ex obligatione peccati eamque nullam esse nisi per Iesum Christum, & hunc crucifixum. t.2. n.63.

Animæ, & corporis mortem in vna sententia perstrinxit Dominus dicens: sine mortuos sepellire mortuos suos, scilicet anima sepellire mortuos corpore. t.3.n.212

Animæ hæc est mors, vt Deum nesciat. t.4.n.891

Animæ liberandæ vniuersalis via est alia, quam religio Christiana, cuius notitia ad quoscumque peruenit, & ad quoscumque ventura est. t.5.n.189

Animæ meæ præteritam originem non omnino nescio, sed non plane scio, nam scio mihi datam esse à Deo, nec tamen esse de Deo tanto me conuicio mihi putasti dignum, & quando possum de natura spiritus, & animæ nostræ commemorare omnia, quæ nescimus, &c. t.7.n.813.

Animæ mors fit cum eam deserit Deus, sicut corporis, cum id deserit anima, & vtriusque mors hominis est. t.5.n.229.

Animam peccare nulla mens facere

facere potest, & seruum libidinis, nisi propria voluntas, & lib. arb. & hoc est pœna peccati. t.1.n.441
Animæ piorum mortuorum non separantur ab ecclesia, quæ etiam nunc est regnum Christi. Alioquin, nec ad altare fieret eorum memoria in communione corporis Christi, nec aliquid prodesset ad eius in periculis baptismum currere ne sine illo finiatur hæc vita. t.5. n.412.
Animæ liberandæ vniuersalis via, quam Porphirius male quærendo, non reperit, quam sola gratia Christiana reserauit. t.5.n.188
Animæ quicquid faciunt, si natura non voluntate faciunt, idest lib. arb. & ad faciendum motu animi carent, si denique his abstinendi ab opere suo potestas nulla conceditur peccato earum teneri non possumus. t.1. n.17.
Animæ resurgunt per substantiā Dei ab iniquitate, corpora per desperationem humanam à corruptione per id, quod homo est, quia vtrumque mortuum erat scilicet anima, & corpus, &c. t.9.n.137.
Animæ vita Deus est, mors animæ peccatum est, anima namque, quæ peccauerit, ipsa morietur, quæ autem iustitiam fecerit viuet. t.3. n.630.
Animus seipsum per seipsum videt, ipse vt norit se, sed non videt se, & corporalium oculorum quærit auxilium: immo ab omnibus corporis sensibus abstrahit se à se, vt videat se in se. t.8.n.256
Ante legem ignoramus peccatum sub lege, peccamus, sub gratia plenissimè credimus creatori nostro tribuendo non nostris meritis, sed misericordiæ Dei, & sic firma pace custodimus. t.4. n. 408.
Antiquos iustos sciamus, quicumque esse potuerunt, non nisi per Christum, & eādem fidem esse liberatos, per quē liberamur, & nos scilicet per incarnationem Christi, quæ illis prænunciabatur, sicut à nobis facta annunciatur.

t.2.n.260.

Antiquos iustos saluos factos fuisse dicimus per fidem mediatoris Iesu Christi, qui in remissionem peccatorum sanguinem suum fudit. t.7.n. 595.

Ante gratiã iniusti oẽs. t.3.723.

A R

Arbor bona, & arbor mala, idest homo quamdiu bonus est, non potest malos fructus facere, quamdiu malus est homo, non potest bonos fructus facere: & duas arbores posuit Dominus, vt significaretur lib. arb. non naturas esse istas arbores, sed voluntates nostras, & sic omnis à Deo bona facta est. t.6.n.116.

Arbor bona fructus malos non facit; non est dictum de natura, vel de nuptijs, quas instituit Deus, sed de voluntate hominis bona, à qua non fiunt opera mala, & arbor mala dicitur de voluntate mala. t.7.n.654

A S

Ascendisti timentibus perfecisti sperantibus, nihil aliud est, nisi quia illis, qui timere poenarum suarum, suam volunt iustitiam constituere, quæ in lege est, non est iustitia Dei dulcis, quia nesciunt eam, nec gustauerunt eam, in se namque sperant, non in Deo. t.5.n.453

Audiat Pelagius venerabilem antistitem dicentem, vt docentem cooperari Dominum etiam voluntatibus nostris, Ambrosius dicit. t.7. 531 & 532.

Auditus pertinentem ad lectionem, & meditatio orationis auxilio adiuuatur, & gratia Dei; & Spiritus sanctus in nobis facit opera. t.9.n.562.

Auersi absolescere meruerunt renouari, autem, nisi gratia Christiana, idest mediatoris intercessione, non possunt. t.3.n.589.

Auersi sumus à te, nisi tu conuertas, non conuertemur, conuerte nos, psal. 79. illustra faciem tuam, &c. t. 8. n. 611.

Auerti à Deo, nostrum est, & tunc secundum carnem sapimus, tunc concupiscentiæ carnis ad illicita consentimus, conuersos Deus adiuuat,

uat, auersos deserit, sed vt conuertamur adiuuat. t.7. n.467.

Augustinus dixit de bono Domino magis quam de meritis suis confidere. &c. t. 1. n.607.

Augustinus Valentino in cuius contubernio quidam erat, qui videbatur non recte sentire de lib. arb. docens, nec lib. arb. sic asserendum, vt nihil tribuamus gratiæ, nec gratiam ita prædicandum, vt negamus lib. arb. hominis. t.2.n.103.

Aurum si volueris forte non habebis; Deum cum volueris habebis quia antequam velis venit ad te, & cum auersa voluntate esses, vocauit te, & cum conuersus esses terruit te, & cum territus confitearis consolidatus est te. t.8.n.148

Auxilio Dei hoc sæculum non corpore, sed corde esse fugiendum. Ambrosius c. 1. docet aliter non posset. t.7. n.865.

Auxilio Dei non aufertur lib. arb. sed liberatur, vt de tenebroso fiat lucidum, & de prauo, rectum, & de languido sanum, & de imprudente sit prouidum. t. 3. n.142.

Auxilio destitutus illuxisti mihi Domine Deus meus proiecisti pondus trahens, & onus grauans, & hostes impellentes reiecisti, quia peccatum in quo natus, & conceptus fui, & damnationem amouisti, & maligno spiritui nè vim animæ meæ faceret prohibuisti. t.9.n.571

Auxilio diuino cor nostrum subleuatur, vt ascendant, & quæ sursum sunt sapiat. Colossen.3. t.7.n.871

Auxilium Dei imploret homo, qui sic positus est, & nouerit suum fuisse, quod cecidit, non suum esse, quod surget. Iam enim liberatus agnoscens gratiam liberatoris sui. t.4.n.409

Auxilium Dei fides impetrat, quæ est in Christo Iesu Domino nostro. Pelagius autem, & cælestius dicunt, quod talem hominis creauit naturam, quæ per propriam voluntatem legem Dei posset implere, siue naturaliter

in corde conscriptam; siue in litteris datam. t.2.n.269
Auxilium Dei confitetur Ambrosius dicens. Vides vtique quia vbique Domini virtus studijs cooperatur humanis vt nemo custodire sine Domino: nemo quicquam incipere, sine Domino. t.7. n.532.
Auxilium homini promittitur scilicet, quod cum liberet liberus tecum tamquam aliquo magno auxilio exultat, promittitur ille liberator; qui liberatore non indiget, & quasi ad fabulam desperat, ve illis cogitationibus. t.8.n.1157.

B A

Baptismatis hominem gratia renouatum idoneum esse ad superandas diaboli insidias, & non ad vincendum carnis concupiscentias, nisi per quotidianum adiutorium Dei perseuerantiam accipiat. t.3.n.141
Baptismi sacramentum valebit ad pueri tutelam aduersus contrarias potestates, vt si ante rationis vsus ex hac vita emigrauit per ipsum sacramentum commendatæ Ecclesiæ charitate ab illa condemnatione, quæ per vnum hominem intrauit in mundum Christiani adiutorio liberantur, quod non fit in infideli. t.2.n.58
Baptismo, seu regeneratione spiritus modo fit, vt omnia peccata præterita remittantur, eius merito fiet etiam regeneratio carnis in æternã vitam, qua peccatorum omnium incrementa sanantur. t.7.n.546.
Baptismum pœnitentiæ Ioãnes prædicabat in deserto, non quo crimina commissa deleret, sed quo emendaret errantes; remissio peccatorum Christi gratiæ seruabatur. t.10.n.447.
Baptismus quid valeat paruulis ex circumcisione carnis quã prior populus accepit, quam priusquam acciperet iustificatus est Abraham, sicut Cornelius dono Spiritus sancti priusquam baptizaretur datus est, dicit, tamen Apostolicus: Rom.4. signum accepit

cepit circumcisionis signaculum fidei iustitiæ, qui iam corde crediderat ei, deputatum illi erat ad iustitiam t.7. n.290.

Baptizati alij, & alij non baptizati de corporibus exeunt nec parentum meritis, vel polleãt, vel careant tam excellenti bono, vt fiant filij Dei ex hominum filijs nullis parentum, nullis meritis suis, ergo gratia Dei. t.7. n.601.

Baptizati à perfidis, nec fidem, nec reatum accipere possũt. At eos in numero fidelium à vobis cernimus deputari, nec censere quemquam vestrum vt baptizentur acceperunt itaque fidem non tamen ab eis, qui baptizauerunt, sed à Christo. t. 7. n. 123

Baptizatus infans gratia Dei si moritur, saluatur, quæ vasis fictilibus, in honorem gratis datur, quantum autem ad non baptizatum, ira Dei, quę vasis in contumeliam pro ipsius massæ meritis redditur. t.7.n.602.

Baptizatus in illo gratiam Dei vos confiteri cogimus, & meritum eius nullum præcessisse conuincimus. t.7. n.602.

Baptizatus inuitus, & in falsitate confessus, cum pęnituerit saluus erit adiuuante fide, & charitate totius matris Ecclesiæ per totum orbem diffusæ. Ob hoc sunt cathecumeni ab Ecclesia constituti, vt dum baptismum expectant, vnde iure pęniteant doceantur hæc restituit hominem in libertatem arbitrij primi parentis. t. 4. n.742.

Baptizatus sub gratia viuit in fide, membrum Christi factus est, templum Dei factus est, & tamen si quis dixerit se non habere peccatum seipsum seducit, prorsus mentitur, si dicat iustus sum, &c. t.10.n.268

B E

Beatitudo vera, & sempiterna est a terris, ad cęlestia erigi secundum scripturas sacras, ad quam nisi per fidem cooperante charitate Dei, & proximi nemo peruenire potest, & hoc certissimum est. t.10.

BAE

t.10.n.448.

Beatus populus cuius non voluptas carnis, cuius non virtus propria, sed cuius Dominus Deus ipsius. t. 6. n.604.

Bene operari non possumus, nisi dono eius, scilicet Dei adiuti Deus enim in nobis operatur velle, & operari pro bona voluntate, t.2.n.367

Bene viuere donum Dei est, non tantum quia homini Deus dedit lib.arb. sine quo nec male, nec benè viuetur, nec tantum quia peccatum dedit, quo doceat quemadmodum sit viuendum, sed quia per Christum sanctum diffundit charitatem in cordibus eorum. t.3.n.573

BO

Bona magna non solum, sed etiam, & minima bona esse non possunt, nisi ab illo, à quo sunt omnia bona, hoc est à Deo. t.1.n.463

Bona quantũcumque magna, quamuis minima: nisi ex Deo esse non possunt, quid enim maius in creaturis, quam vita intelligens? aut quid minus esse potest quã corpus. t.3.n.378.& 757

Bona quæcumque & maximæ, quibus quisque beatus non possunt inueniri: nisi à Deo in hominem veniant, & homini accedant. t.3.n.292

Bona voluntas non est, nisi à Deo. t.3.n.115.& 4.723

Boni cupiditas, quid est: nisi charitas, quæ ex Deo est, nec initium eius ex nobis est perfectio eius ex Deo, sed ex Deo tota nobis ex Deo, scilicet initium, & perfectio eius. t.7.n.605

Boni fieri potest, vt faciant, & mali potiantur, non ideo nos culpandi sumus, nec ideo isti laudandi, quia tale aliquid patiuntur. t.7.n.420

Bona fieri possunt aliqua non bene facientibus, à quibus fiunt, bonum est enim, vt subueniatur homini periclitanti præsertim innocenti, sed ille, qui hoc facit amando gloriam hominum, magis, quam Dei facit, non bene bonum facit, quia non bonus facit, quod non bona voluntate facit. t. 7. n.702.

Boni nihil potes operari: nisi illu-

illuminatus à lumine Dei, & feruefactus à spiritu Dei quando videris te bene operantem confitere Deo. t.8. n.703.

Boni non solum secundum suæ voluntatis bonæ merita præmium consequuntur, sed etiam ipsam bonam voluntatem per Dei gratiam consecuti sunt, &c. t.1. n.105

Boni Pelagiani volunt incipere in homine cupiditatem, vt huius cœpit meritum etiam perficiendi gratia consequatur, si tamen hoc saltem. Pelagius enim, facilius dicit impleri, quod bonum est, si adiuuet gratia quod est hæresis. t.7.n.604

Bonum cum operaris hilaris operare, quia si quid boni tristis feceris, fit de te magis quam facis. t.3.n.747

Bonum non quod volo: facio, sed quod odi malum hoc ago. Ecce, & iste secundum interiorem hominem alienus est ab omni opere malo: bonũ omne illud, per quod resuscitabimur, quo à peccatis liberabimur, sempiternum erit, quia in æterna vita manebit. t.1.n.464. & t.9. n.776.

Bonum opus nostrum suscipere, agere, implere nunc scit, nunc nescit, nunc delectatur, nunc non delectatur, vt nouerit nõ suę facultatis sed diuini muneris esse, vel quod scit, vel quod delectatur, & sanetur. t.7.n.475

Bonum perficere non mihi adiacet non possum implere, quod dictum est; non concupisces. t.9.n.212

Bonum quando delectat magnum Dei donum est, quando autẽ bonum opus, quod lex imperat, fit timore pœnę, non amore iustitiæ, & dicitur timor seruilis. t.8.940

Bonum quod est mihi factum mors male vtendo, & sic vitium est, non in mandato, male vtitur lege, qui non se subdit Deo, pia humilitate, & per gratiam lex possit implere. t.4.n.440

Bonum quod vitiari non potest Deus est, cætera autem omnia bona ex ipso sunt, quæ per seipsa vitiari possunt. t.1.n.498.

Capitis

C A

Capitis reclinatio, humilitas Christi est, nisi reclinaret caput, non iustificaremur. t.8.n.697
Caro in sanctis, non desinit, concupiscere aduersus spiritum, & aduersus carnem, vt non ea, quæ volumus faciamus, omnem malam conscientiã consumando, sed eam nobis, quantum diuinitus adiuti, possumus non ei consentiendo subdamus. t.7.n.481
Caro non iustificabitur in lege, per legem enim cognitio peccati intelligitur, & cætera similia. t.4.n.845
Caro non iustificabitur ex operibus legis; idest omnis homo, &c. t.3.n.116

C H

Charitas autem, quæ virtus est ex Deo nobis, non ex nobis, primæ Io. 4. charitas ex Deo est; & omnis qui diligit, ex Deo natus est. t.7.n.525
Charitas bipartita commendatur, & quadragenarius numerus habet perfectionem legis, & lex non impletur: nisi gæmino præcepto charitatis t.9.n.102
Charitas cum fide, à Deo Patre, & domino Iesu Christo, nostrum enim credere, & velle: illius autem dare credentibus, & volentibus facultatem bene operandi per Spiritum sanctum, per quem charitas diffunditur in cordibus nostris. t.7.n.843
Charitas Dei donum est, quam non habemus ex nobis, quasi facientes illam nobis, Dei donum est, & magnum donum est, quoniam charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum, qui datus est nobis, charitas implet legem. t.9.n.192
Charitas Dei est verissima, plenissima, perfectissimaque iustitia, quoniam id, quod voluntate hominis adiuta, per Dei gratiam fieri posse confiteor, & defendo. t.7.n.508
Charitas Dei inæstimabilis supereminet omnem scientiã, quam ostendit nobis indignis pro sola bonitate, & pietate sua. t.9.n. 481
Charitas Dei, non per legem diffusa est in cordibus nostris, sed per Spiritum sanctum,

COH

ctum, qui datus est nobis; sed per legem gratia demonstratur, vt lex per gratiam non compleatur. t.7.n.522

Gratiam Dei, sine qua, nemo bene viuit diffunditur in cordibus nostris, non à nobis; sed per Spiritum sanctum. t.2.n.300.

Charitas, & scientia vtrumque est donum Dei, sed vnum minus, scilicet scientia, & alterum maius, scilicet charitas, non hic iustitiam nostram super laudem iustificatoris nostri extollat, vt horum duorum, quod minus est diuino tribuat adiutorio, quod autem maius est humano vsurpet arbitrio Pelag. t.7.n.527

Charitas ex Deo est, quia Deus est charitas, & qui natus est ex Deo, non peccat, quia charitas non agit perperam, nec cogitat malum; & sic possibilitas, voluntas, & operatio nostra bona ex Deo est, & non ex nobis. t.7.n.525

Charitas, vt habeatur etiam tanta quanta in corpore mortis huius haberi potest, parum nostrę voluntatis arbitrium, nisi adiuuet gratia Dei per Iesum Christum Dominum nostrum. t.7. n.971.

Charitatem quisquis contendit habere sine adiutorio Dei, quod aliud nō cōtendit, nisi habere Deū posse sine Deo: Quis autem hoc dicat Christianus? quod nullus audet dicere insanus. t.4.n.721

Charitate humana licet diligere coniuges filios, amicos, ciues, omnia enim ista nomina habent necessitudinis vinculum, & gluten quodammodo charitatis, & ista charitas videtur esse posse etiā Paganorum, & impiorum Iudęorum, & Hæreticorum, & ideo dicitur humana. t.10. n.489. & 490.

Charitate licita humana diliguntur coniuges, & filij, aliaque necessitudines seculares, charitate illicita diliguntur meretrices, aliena Ancilla, aliena filia, &c. t.10 n.492.

Charitatis ardor de sublimitate descendit gratiæ diuinæ; timor autem humilitatis ex amore accidit laudis humanæ, &

næ, & ideo ille certat per patientiam, hic autem peccat per impatientiam. t.7.n.241
Chirographũ Christus deleuit. t.8. n.673.
CI
Ciues terrenæ ciuitatis parit natura peccato vitiata, qui sunt vasa ire, ciues ergo cælestis patrię parit, à peccato liberans gratia, qui sunt vasa misericordiæ. t.3.149. & 156.
CO
Cogitare minus est, quam cupere, cogitemus quippe omne, quod cupimus, nec tamen cupimus omne, quod cogitamus, sed cogitare idonei non sumus. 1. Cor. 3. &c. t.7.n.604.
Cogitationes nostræ, & cor nostrum non sunt in potestate nostra, quod omnis, qui humiliter, & veraciter pius est esse verissimum sentit. Ambros. de fuga sæculi. t. 7. n. 865.
Cogitationes nostræ malę non semper diaboli instinctu excitantur, sed aliquotiens ex nostri, arbitrij motu emergunt: bonę autem cogitationes semper à Deo sunt. t.3.n.147.
Cogniti à Deo, quomodo dicit, nisi faciente Deo, vt cognoscamus Deũ, sic & Spiritus sanctus dicitur gemere, pro nobis, scilicet gementes nos facere, infundendo nobis charitatem in Deum, & in proximum. t.4.n.676.
Cognitio cum per legem fuerit facta peccati, si non dum dicimus, adiuuat spiritus secundum legem volens viuere, vincitur, & sciens peccat, peccatoque subditus seruit. t.3. n.137.
Cognitio, & actio dona sunt Dei, & beatum hominem faciunt: & sicut in cognitione cauendus est error, sic in actione cauenda est nequitia. t.3.n.545
Cognoui quia timeas Deum, idest cognoscere te feci, non quod ipse ante nesciret. t.4. n.483. & t.6. n.465.
Concupiscens carne aduersus spiritum non ea, quę vult facit, concupiscit, quidem nolens, & in eo non facit, quod vult, sed si vincitur concupiscentiæ consentit volens, & in

& in eo non facit ; quod vult: liber scilicet iustitiæ seruus qui peccati. t.1.n.13

Concupiscentia carnis aduersus quam bonus concupiscit spiritus, & peccatum est, quia inest illi inobedientia contra Dominũ mentis, & pœna peccati, quia reddita est meritis inobediẽtis; & causa peccati est defectione consentientis, vel contagione nascentis. t.7.n.725 & 726.

Concupiscentia est carnis, & membra carnis, mens tamẽ, quia dominatum habet si tamen desuper adiuuetur, nè cum ei multum contra Dei gratiam damus non regem, sed tyrannum faciamus. t.10.n.187.

Confessio peccatorum ab homine, & iustitia de cælo prospexit, idest à Domino Deo data est iustificatio confitenti, vt ipse agnoscat impius, pium se fieri non posse, nisi ille fecerit, cui confitetur, credendo in eum, qui iustificat impium. t.8.n.644

Confessio publicani meruit iustificationem, & cæci nati supposita gratia intellige. t.9.n.224.

Conscientia mea meretur damnationem, & pœnitentia mea non sufficit ad satisfactionem, sed certus est, quod misericordia tua superat omnem offensionem. t.9.n.573

Constituti sub lege, non autem sub gratia vincuntur peccatis ad obediendum carnalibus desiderijs, & præuaricationẽ augent reatum criminum suorum. t.4.n.850

Constituti sub lege, non solum repugnantem habent concupiscentiam, sed etiam captiui ducuntur cum obtemperant. t.4.n.849

Continent quidam decepti fide falsa, & vana, sperantes vana, sectantes quibus sunt omnes hæretici quicumque sub nomine religionis aliquo errore falluntur, quia omne quod non est ex fide peccatum est. t.4.n.714

Contines nemo potest esse, nisi Deus det & hoc ipsum erat sapientiæ, scire cuius erat hoc donum. t.1.n.176. & 2.397. & 431. & 7.467.

Conueniens non erat, vt inui-

tus traheretur ad pœnitentiam, qui spontaneus corruerat in pœnam, nè itidem ingratus existeret, suæ reformationi, sicut primæ conditioni. t.10.n.858

Cor cognoscendi me dabo, & aures audientes? certè, qui non accepit reijciet: dum tamen qui capit sumat, & bibat, & viuat. t.7.n.878

Corde mundatur per fidem quia ipsa Dei domus fideles sunt. t.9.n.287

Cordis enim inspector prouidet postulantis mentem an mereatur accipere, non tamen iustum est, vt inuitus saluetur. t.4.n.536

Cor tuum iüge æternitati Dei, & tu cum illo æternus eris, non autem temporalis. t.8. n.704.

Cor nostrum non est in potestate nostra, & nostræ cogitationes, nec ipse facta, & dicta præterijt. Ciprianus. t.7.n.877.

Cor tuum humilia, contere, cor tuum crucia, cor tuum, & tu te ipsum emendabis in minima. t.8.n.1117

Corpora diligendo peccamus, quia spiritualia diligere, & iustitiam iubemur, & natura possumus, & tunc in genere nostro optimi, & beatissimi sumus, & vtique id agit gratia, vt sanata natura, quod vitiata non potest, possit per eum, qui venit quærere, & saluum facere, quod perierat. t.1.n.17

Cor purum habere in hac vita positus nemo gloriabitur, nec quis: quam dicit se esse sine peccato. t.7.n.944

Corpus hominis creatura Dei est, & anima hominis creatura Dei est, de anima Deus viuificat carnem, animam autem viuificat de se ipso, non de se ipsa. t.10.n.266

Corpus moritur cum percutitur gladio, & moritur anima cum percutitur periurio, os quod mentitur occidit animam Sap.1. t.10.n. 266

Corpus tamquam exterior homo quanto est hæc vita diuturnior: tanto magis, magisque corrumpitur, cuius resurrectio defertur in finē, cum iustificatio nostra perficietur ineffabiliter. t.3. n.211

n.211.

C R

Credere nemo potest: nisi voluerit, nemo potest velle, nisi veatur, nemo autē sibi potest præstare, vt vocetur, vocando Deus præstat, & fidem, quia sine vocatione non potest quisquam credere, quamuis nullus credat inuitus. t.4.n.448

Creatura nulla, quamuis rationalis, & intellectualis à seipsa illuminatur, sed participatione sempiternæ veritatis accenditur, etiam si aliquando dies vocatur, non dies Dominus, sed quam fecit Dominus. t.8.n.953

Creatura tua, cui est aliud viuere, & aliud beatæ viuere, omne, quod viuit, & beatæ viuit, non debet, nisi gratiæ tuæ attribuere. t.9.n.489

Credere, & intelligere Deum magnum donum gratiæ est, credamus ergo, &c. t.9. n.770.

C V

Cuius enim miseretur facit eū bene operari, & quem obdurat, relinquit eum, vt mala operetur, sed & illa misericordia præcedenti merito fidei tribuitur, & ista obduratio præcedenti impietati. t.1.n.27

Cui vult miseretur, non iustitia, sed misericordia, gratia, & quem vult indurat, non iniquitate, sed veritate vindictæ, &c. t.2.n.299

Cum enim hoc in potestate sit quod cum volumus, facimus nihil tam in potestate, quam ipsa voluntas est, sed præparatur ipsa voluntas à Domino Deo. t.1.n.23

Culpatur, qui prohibent à malo, si modum peccati, modus coertionis excedat, & qui nulla sibi lege subiecti sunt, &c. t.7.n.368

Cultores Dei siue ante incarnationem, siue post incarnationem Christi, nec vixerint, nec viuant, nisi ex fide incarnationis Christi, in quo est gratiæ plenitudo. t. 2. n.457.

D A

DA quod iubes, & iube quod vis. t.1.n.116. & 127. & t.7.879.

De cognoscendo Deo ad cuius notitiam nemo hominum peruenit, nisi per mediatorem Dei, & hominum hominem Iesum Christum. t.5.n.191.

Deduxisti me in voluntate tua, non in iustitia mea, & cum gloria suscepisti me, idest dono tuo, non opere meo. t.8.n.559

Dei arma, quibus non solum nos muniet, sed etiam percutiat inimicos: si bene profecerimus, & nos erimus, sicut etiam nos, vt armemur ab illo, habemus ipse armatur de nobis. t. 8. n. 166. 167.

Dei bonitas tanta est erga omnes homines, vt nostra velit merita, quæ sunt ipsius, & pro his quæ largitus est, æterna præmia sit donaturus. t.3.n.142.

Dei correctio deuiare non sinēs dirigit iustos fauore gratiæ suæ, nè impediant carnales affectiones. t.8.n.59

Dei filius homine assumpto, non Deo consumpto fundauit fidem, vt ad Deum iter esset homini, per hominem Deum, hic est mediator Dei & hominum homo Christus Deus Iesus, &c. t.5.n.192

Dei miserentis est: non autem volentis, neque currentis. t.3.n.132.

Deo adiuuante mirabilibus, & latentibus modis cum peccatum, quod habitat in membris nostris, quod sic peccatum est, vt sit etiam pœna peccati tranquillus, nunc habebit, postea sanitate perfecta. t.5.270

Deo nec inimici: nisi quemadmodum iustitiæ sunt inimica peccata, quibus remissis tales inimicitiæ finiuntur, & reconciliantur iusto, quos ipse iustificat, quos etiam dilexit, &c. t.3.n.298

Deum colere in hac vita actio pia est, & eius gratia contra vitia interna pugnare, eisque vsque ad illicita indigentibus cogitationibus non cedere, & vbi cæditur indulgentiam, atque vt non cedatur adiutorium Dei affectum religiosæ pietatis exposcere. t.3.n.294

Deum diligere, donum Dei est, quoniam ipse, vt diligeretur dedit

dedit, qui nos dilectus dilexit. t.9.n.341

Deum non credere, idest ignorante, vt cognoscat, & credat in quo opera bona nulla sunt Dictum est, non est volentis, neque currentis, sed Dei miserentis, quia in vanitate secus atque tenebris obscuratum habens intellectū lib.arb. lumen verum, quod illuminat omnem hominem venientem in hunc mūdum, videre non potest, nisi Deus propter suam misericordiam illuxerit in corde suo. t.7. n.939.

Deum nullatenus æqualiter omnes Angeli, vel animę sanctorum, vel nunc vident, vel post resurrectionem videbunt, sed secundum donatoris dispensationem, & meritorum qualitatem vnusquisque tamen sufficientem in eius visione suis meritis habebit beatitudinem, nec plus quærit, quàm habebit beatitudinem, nec se minus habere, quam volet dolebit. t.3.n.738.

Deum summum, & verum nos confitemur; ita voluntatem summamque potestatem, ac præscientiam eius confitemur. Nec timemus, nè ideo voluntate non faciemus, quod volūtate facimus, quia ille id nos facturos præsciuit, cuius præscientiam falli non potest; quod cicero timuit. t.5.n.85

Deum videre res posita est in potestate facientis, quoniam regnum Dei vim patitur, regnum Cælorum aliud non quærit pretium ò homo, nisi te ipsum, tantum valet, quantum es, te dà, & habebis illud. t.9.n.547

Deus cuius vult miseretur, & quem vult indurat, sed voluntas Dei iniusta esse non potest. Venit de occultissimis meritis. Rom.9. t.4. n.414.& 7.824.

Deus adest menti, quando ex vera fide viuitur illuminandæ, & concupiscentiæ superandæ, & molestiæ perferendæ; & hoc fit, quando fit propter ipsum, & amatur qualis amor nobis inest. t.7. n.726.

Deus adiuuat eum homo luctatur, & finito certamine

illum

illum coronat. t.8.n.797
Deus adiuuat in pugna, protegit ab estu, non deserit tolerat dura, &c. t.8.n.150
Deus adiuuat non tantum pios homines, sed etiam non pios vt pij efficiantur, ac ipsum Deum inueniant. t.1.n.12
Deus agit, quod vult in cordibus hominum, vel adiuuando, vel iudicando, vt etiam per eos impleatur, quod manus eius, & consiliu m prædestinauit, vt fiat.. t.7.n. 859.
Deum amare, & secundum hominem, sed secundum Deū amare proximum, sicut etiā seipsum proculdubio propter hunc amorem dicitur voluntatis bonæ, quæ vsitatius in scripturis sacris charitas appellatur, sed amor quoque secundum easdem sacras litteras dicitur. t.5.num. 249.
Deus amissus mors animæ: anima amissa, mors corporis est, mors corporis necessaria est, mors animæ voluntaria. t.10.n.12
Deus aperit aures cordis nostri, ac dicit animæ nostræ, salus tua, ego sum. t.1.n.47
Deus autem fecit hominem, quamdiu non peccaret, immortalitate vigeret, vt ipse sibi auctor esset ad vitam, aut ad mortem, vt custodiens se à peccato, labore suo gauderet, & esset immortalis, & è contra. t.4.n.507
Deus autem noster in cælo, & in terra omnia quæcumque voluit fecit, in cælo, & in terra, ipse det tibi gratiam, vt in teipso facias, quod vis, nisi enim ipso adiuuante, nec in te facis quod vis. t.8.n. 1067.
Deus autē nulli debet aliquid, quia omnia gratuito præstat, & si quisquam dicet ab illo aliquid deberi meritis suis certè vt esset non ei debebatur. t.1.n.479
Deus benedicit iustum, sed prius iustificat. t.1.n.116
Deus castificat te, non de te, sed de illo, qui venit, vt habitet in te, tamen quia agis aliquid ibi voluntate, ideo, & tibi aliquid tributum est. Et dicas Adiutor meus esto, ne derelinquas me. Psal. 26. t.9.n.412.

Deus clamantes ad se etiam paganos non eos audit ad æterna, nisi in monte sancto eius adorauerit, sed ad temporalia eos audit. t.8.n.764
Deus, cui vult miseretur, & quæ vult indurat miseretur magna bonitate, & indurat nulla iniquitate, vt nec liberatus de suis meritis glorietur, nec damnatus, nisi de suis meritis conqueratur. Sola enim gratia redemptos discernit à perditis. t.13 1.& t.3.n.132.
Deus dat, quod iubet, & adiuuat, vt faciat, cui iubet, & semper est in nobis, voluntas libera, sed non semper est bona; aut enim à iustitia libera est, quando seruit peccato, aut à peccato est libera, & tunc est bona, quia seruit iustitiæ, t.7. n.896
Deus enim est, qui omnia quæ prædestinauit, impleuit; ideo & pro inimicis fidei orare nos voluit; vt hinc intelligeremus, quod etiam ipse infidelibus donat, vt credant, & volentes, ex nolentibus faciant. t.7.881
D eus est, qui dat fidem, his qui ad eum perueniunt, Spē, & Charitatem, & alias virtutes. t.1.n.360.
Deus est, qui docet, nec quisquam præter ipsum alios doctor veri vbicunque, & vndecunque claruerit. t.1.n.74
Deus est, qui operatur in nobis, velle, & operari, pro sua bona voluntate, quia vt haberemus bonam voluntatē illius vocatio præcessit, t.10 n.203.& t.8.n.463.& 1131, & t.1.n.23. & t.4. n.914.& t.5.n.461. & t.6.n.574. & t. 7.n.881.& 892.& 564.& t. 10.n.443.& 563.
Deus est lumen cordis hominis, & panis oris intus animæ illius, & virtus illuminās mentem eius, & sinum cogitationum mentis eius, qui non eum amat, & fornicatur abs te est. t.1.n.51
Deus est omnibus beatis tamquam vitam victusque communisque lib. arb. eidem intellectui naturæ tribuit tale, vt si vellet deserere Deum beatitudinem, scilicet suam continua miseria esset secuta, &c. t.5.n.460
Deus est, qui iustificat impium non

non præuentus humana voluntate, sed ipse præueniens hominis voluntatem misericordia sua Deus meus misericordia eius præueniet me. Psal. 58. &c. t.7.n.960
Deus est seuerus, vt terrore; quæ ab eo condita sunt conseruentur, ne negligentia pareret vitæ præcipitium, ac tanta est eius clementia, vt contumelias passus ab his quos fecit sufferat, & prior vocet ad pacem, & sic aliquando diligi, aliquando timeri se vult, &c. t.4 n.497
Deus est vita animæ, sicut anima est vita corporis, &c. t.9.n.588.
Deus est vita beata hominis, sicut anima est vita carnis. t.5.n.400.
Deus fecit hominem, & dimisit eum in manibus arbitrij sui. t.7.n.232.
Deus fecit Mundum, & Solem, & Lunam, & Stellas creauit, constituens eis cursus, quibus gubernatur genus humanum: numquid non habet potestatem imperare illis, vt aliquando aliud faciant; quam decretum habent: sic enim ea condidit, vt voluntati eius subiaceant. t.4.n.598.
Deus fecit naturas omnes, non solum in virtute, atque iustitia permansuras, sed etiam peccaturas, non vt peccarent: sed vt essent ornaturæ vniuersum, siue peccare, siue non peccare voluissent. t.1. n.475.
Deus illos emendat, vt corrigat, hos vero probat, vt augeat, illos scilicet peccatores à culpa reuocat, hoc sanctiores sibi reseruat, illic peccata corriguntur, hic mœrita virtutis augentur, & ideo sancti viri cum peccatoribus affliguntur. t 10. n.372
Deus in nos agit, vt quod vult velimus, & agamus vt, & nos cooperatores simus gratiæ Dei. t.3.n.142
Deus ipse, vt credere incipiamus operatur qui vniuersa operatur, vocationem quippe illam, de qua dictum est, sine pœnitentia sunt dona, & vocatio Dei. t.7.n.857
Deus ita ex cordibus hominũ atque in ipso lib. arb. operatur, vt sancta cogitatio, pium consi-

conſilium, omniſque motus bonæ voluntatis,ex Deo ſit, ſine quo nihil poſſumus. t.3. n. 141.

Deus iuſtus eſt, & miſericors præſciuſque futurorum, ex hac damnabili maſſa, non perſonarum acceptione, ſed iudicio æquitatis ſuæ irrepræhenſibili, quos præſcit miſericordia gratuita præparat, ideſt prædeſtinat ad æternam vitam cæteros autem pœna debita punit. t.7. n.960.

Deus habet in ſeipſo abſconditas cauſas quorumdam factorum, quas rebus conditis non inſeruit eaſque implet non illo operæ prouidentiæ, quo naturas ſubſtituit, vt ſint, ſed illo quo,eas, adminiſtrat, vt voluerit, quas, vt voluit condidit, ibi eſt, & gratia per quam ſalui fiunt peccatores. t.3.n.451

Deus hoc ipſum, quod iuſtificat hominem,nimis occulto iudicio facit, quoniam gratuita gratia, ſi autem gratia, non ex operibus, aliter non eſſet gratia. t.2. n.393

Deus hominem beatum facit non neceſſitate,ſed voluntate Deo faciente, & iuuante. t.1. n.467.

Deus hominem fecit bonum; non ſe ipſe, homo vt ſit bonus re fecit, dum volentem, credentẽ inuocantem liberat à malo. t.7. n.967

Deus hominem ita optimè fecit, vt ſi vellet manere optimus nullo reſiſtente impediretur. t.4. n.378

Deus hoc promittit, quod ipſe facit, non ipſe promittit, & alius facit, quod iam non eſt promittere, ſed prædicere. t.3. n.45. & 746

Deus malas voluntates, quas voluerit, quando voluerit, vbi voluerit, in bonum poteſt conuertere, & cum facit, per miſericordiam facit, & cum non facit per iudicium non facit. t.3.n.131

Deus multa bona facit in homine, quæ non facit homo: nulla veræ bona facit homo, quæ Deus non facit, vt faciat homo. t.3. n.754

Deus nec de ipſa perſeuerantia boni voluit ſanctos ſuos in viribus ſuis, ſed in ipſo gloriari, qui eis non ſolum dat

adiutorium, quale primo homini dedit, sine quo non possint perseuerare, si velint, sed etiã in eis operatur, velle, vt quoniam non perseuerabunt: nisi & possint, & velint, perseuerandi eis possibilitas, & voluntas diuinæ gratiæ largitate donetur. t.7. n.917.

Deus neminem ad peccandum cogit, præuidet tamen eos, qui propria voluntate peccabunt, cum ergo non vindicet iustus, quæ fieri non cogit præscius? sicut enim nemo memoria sua cogit facta esse, quæ prætereunt, sic Deus præscientia sua non cogit facienda, quæ futura sunt. t.3.n.379.& 757

Deus nolentem non castificat. t.9.n.411.

Deus non cessauit vocare, aut vocatum neglexit instruere, aut instructum cessauit perficere, aut perfectum neglexit coronare. t.8. n.795

Deus non dat nobis debitam pœnam, sed indebitam gratiam, debebat vindictam, dat indulgentiam. t.8. n. 127.

Deus non elegit opera cuiusquam in præscientia, quæ ipse daturus est, sed fidem eligit in præscientiã, vt quem sibi crediturum esse præsciuit: ipsum elegerit, cui Spiritum sanctum daret bona operando etiam æternam vitam consequeretur. t.1. n.23.& t.7.n.843.& 878,

Deus non elegit operantes, sed elegit credentes potius, vt ipse illum faciat bene operari per Spiritum sanctum, per quem charitas diffunditur in cordibus nostris. t.4.n. 853.

Deus non per seipsum inducit intẽtationem, sed inducit patitur eum, quem suo auxilio deseruisset ordine occultissimo, ac meritis, causis etiam sepæ manifestis dignum iudicat ille, quem deserat, & induci sinet, &c. t.4.n.816

Deus omnipotens non de sua natura, neque de subiacenti creatura, sed de nihilo potuit facere flatum, quem corpori hominis inserendo inspirasse, vel insuflasse conuenienter dictus est, incorporeus in corporeum, sed immuta-

mutabilis mutabilem, quia non creatus creatum. t.5. n.244.

Deus omnes homines vult saluos fieri, nullo alio modo intelligatur prestari; nisi per mediatorem Iesum Christũ Dominum nostrum cum verbum caro factum est. t.2. n.194.

Deus operatur hominem, vt pius sapiensque sit, eumque custodire, quod homo sua potestate in se tutus esse non potest. t.3.n.436

Deus operatur in cordibus hominum, ad inclinandas eorum voluntates, quocunq; voluerit, siue ad bona pro sua misericordia, siue ad mala pro meritis eorum iudicio vtique suo aliquando aperto aliquando occulto, semper autem iusto. t.7. n.901.& 902.

Deus operatur in cordibus hominum non solum veras reuelationes, sed etiam bonas voluntates. t.7.n.526

Deus operatur in nobis velle & operari pro bona voluntate in his qui per electionem gratiæ salui fiunt. Phil. 2. t.2.n.309.& 310. & 265.& t.3.n. 572.& t.7. n. 463. & 871.& 912.

Deus parcit ineffabili modo,& pietate sua,& non solum nos admonet; sed etiam rogat, vt nos à peccatis mortiferis reuocemur, nè nos postea non audiat dum iudicat. t.10 n.586.

Deus pater attrahit ad filium quos dimisit in lib.arb. sic fieri potest, sic etiam potest, vel ea, quæ legum coertionibus admonentur, non auferant lib. arb. t.7.n.92

Deus pater quomodo attrahit si dimittit, vt quis, quod voluerit eligat, & tamen vtrũque verum est, sed intellectu si hoc penetrare pauci valunt. t.7.n.92

Deus primum hominem male vsurum lib.arb. hoc est peccaturum esse, præsciebat, ad hoc potius præparauit voluntatem suam, vt bene ipse faceret, etiam de male faciente, ac sic hominis volũtate mala non euacuaretur: sed nihilominus impleretur omnipotentis Dei bona. t.3. n. 134.

Deus promittit, quod ipse facit, non enim promittit ipse & alius facit, quod iam non est promittere, sed prædicere: ideo non ex operibus, sed ex vocante, nè ipsorum sit, & non Dei. Nè merces non imputetur secundum gratiam, sed secundum debitum; atque ita gratia iam non sit gratia cuius vehemens defensor est Apostolus. t.3.n.585

Deus quia omnipotens est omnia peccata dimittere potest, & homo à peccatis liberari non potest, & mundari, nisi Deus liberet, & mundet. t.10.n.614

Deus qui creauit, & creat hominem, vt homo sit, ipse operatur hominem, atque custodit, vt etiam bonus sit, & beatus. t.3.n.436

Deus quidem mundum fecit, & corpora prorsus anima, sed vt corpus corruptibile aggrauet animas, & caro concupiscat aduersus spiritum non est præcedens natura hominis instituti, sed consequens pœna peccati. t.3.n.304.& 754.

Deus qui est iustissimè moderator vniuersitatis consulentibus consultisque nescientibus, occulto instinctu agit, vt dum quisq. consulit hoc audit, quod oportet eum audire occultis meritis animarum ex abisso iusti iudicij sui, & non diuisiones, &c. t.1.n.92.

Deus quod dignatur vocat, & quam vult religiosum facit Ambros.lib.6. miserebor, cui misertus sum, Pelagius non dicit effici, nisi arb.libertate. t.7.n.532.

Deus quos prædestinauit, ipsos & vocauit, & sanctificauit, & mundauit, vt dignum habitaculum sint, suæ maiestatis: cum quibus, & in quibus sunt ei deliciæ sanctæ, & mundæ in quibus delectatur. t.9.n.534

Deus semper præsentem mihi se exhibet semper paratum offert quocunque me verto, me non deserit vbicunque fuero non recedit, quicquid pariter assistit, & tandem cunctis actionibus meis perpetuus inspector, & cooperator assistit. t.9.n.510

Deus

Deus si nos elegisset, quia bonos futuros esse nos præsciuerat simul etiam præsciisset, quod eum nos fuissemus prius electuri. Non enim aliter esse possemus boni: nisi fortè dicendus est bonus, qui non elegit bonum. t.9. n.310.

Deus solus iustus est, vt iustificans, & suam volentes constituere, idest velut à se sibi paratam voluntatem, non ab illo impertinentiam iustitiæ Dei non sunt subiecti. t.5.n.323.

Deus solus occultorum cognitor est, minorem benedicendum mereri Isaac ostendit, vt in benedictione non hominis ostenderet esse beneficium, sed Dei, quia officij dignitas non hominis meritum, quam Dei sequitur benedictio. t.4.n.504

Deus si respexit, vt adimplenda, quæ mandat ipse adiuuare credatur, vt agi homo cęperit Dei spiritu concupiscitur aduersus carnem fortiore robore charitatis. t.3. n.137.

Deus tales hos amat, quales futuri sumus ipsius dono, non quales nostro merito. t.3. n.56.& 746.

Deus tibi carnem dedit, Deus tibi sensus, Deus tibi animam, Deus tibi mentes, Deus tibi intelligentiam dedit, non tu das tibi iustitiā. Qui confidunt in virtute sua. Psal. 48. omnia sine iustitia nihil sunt. t.10.n.370

Deus tibi dat fortitudinem facere virtutem, vt statuat testamentum suum, quod iurauit patribus vestris. Deut. 8. t.7.n.827

Deus tradidit illos in concupiscentias cordis eorum faciāt quæ non conueniunt, non illic mali Angeli tanquam in materia sui operis versantur, & gaudent quibus iustissima subdita est vitiositas humana, præter eos quos liberat gratia misit in eos iram. Psal. 77. t.8.n.599

Deus voluntatibus præ est, vt sine suo iussu, vel permissu, nihil faciant. t.3. n.441.

Deus vult fieri quod non nisi volentibus hominibus oportet fieri inclinari hominum corda, vt hoc velint eo, scili

D E

cet inclinante, qui in nobis mirabili modo, & ineffabili operatur, & velle ad causam de qua dixerimus, non pertinere dixerunt. t. 7. n. 859.

Dęmones dominabantur, à quorum dominatione non liberauit, nec liberat: nisi gratia Dei per Iesum Christum Dominum nostrum. t. 5. n. 75.

Dęmonum fallacia miris modis delectantur maligni spiritus, qui, & deceptores, & deceptos pariter possident à quorum dominatione non liberat, nisi gratia Dei, per Iesum Christum Dominum nostrum. t.5. n.78

Deuictus homo seruus vincenti addictus est à quo deuictus est, &c. t.3. n.137

Desiderijs prauis, quia non consentimus in gratia sumus, & non regnat peccatum in corpore nostro, cui autem dominatur peccatum, quamuis peccato non resistat, adhuc sub lege est, non sub gratia. t.4.n.847

Desperare vtique potuissem propter peccata mea, & nimia vitia mea culpas, & infinitas negligentias meas, quas ęgi, & quotidiæ indesinenter ego corde, ore, & operæ & omnibus modis, quibus humana fragilitas peccare potest, nisi verbum tuum caro fieret, & habitaret in nobis, ac chirographus destrueret, &c. t.9.n.546

D I

Diabolus, neque tanta vis est, & potentia, vt per potestatem eiusdem conditionis superari minimè potuisset, cũ constet Dei auxilio ipsum ab hominibus vinci. Nam quamuis impar sit si ex terrenis sumamus exempla, tamen ex aliqua parte conuenient rationi. t.4.n.588

Diligere non possumus Deum, nisi prius diligeremur ab eo, diligamus Deum, qui prior dilexit nos. 1. Io. 4. t.9.n. 305.

Diliges Dominum Deũ tuum non viribus humanis, quasi nostram constituentes iustitiam, sed gratia Dei, per Iesum Christum Dominum nostrum. t.2.n.529

D o-

Domine antequam nascerer ego filius Ancillæ tuæ spes mea ab vberibus matris meę tu me præuenisti præparans mihi semitas, quibus incederem, & venirem ad gloriam domus tuæ priusquam me formares in vtero nouisti me, antequam exirem de vulua quicquid tibi placuit præordinasti me. t. 9. n.532.

Domine credebam me aliquid fore ex me existimabam me sufficere per me, nec percipiebam, quoniam tu regebas me, donec aliquantulum te elongasti à me, & cecidi statim in me, & vidi, & cognoui, quoniam tu regebas me, & quod cecidi fuit ex me, & quod surrexi fui ex te. t.9. n.526.

Domine dà mihi, vt desiderem te, vt amem te, quantum vo lo, & quantum debeo immensus es, & sine mensura debes amari præsertim à nobis, quos sic amasti, sic saluasti pro nobis tanta, ac talia fecisti. t.9. n.546

Domine si quid boni habui à te recepi, quicquid boni habeo suum est, vel à te habeo, si quando steti, per te steti, si quando cecidi, per me cecidi, & semper in luto iacuissem, nisi tu me erexisses. t.9.n.526

Domine sperabam aliquando in virtute mea, quæ tamen non erat virtus, & cum sic volui currere, vbi magis stare credebam, ibi magis cecidi factusque sum magis retro, & non ante, & quod credebam magis consequi, magis elongatum est à me. t.9.n.532.

Dominus cum possidere nos cœperit profecto aduersarius, qui fuerat noster, ipsius fit, vt vinceretur à nobis, sed non viribus nostris, quia non in virtute nostra. t.5.n.324.

Dona alia sunt, quæ Deus dat inimicis, & alia, quæ seruat amicis suis. t.9.n.472

Dona Dei hæc, scilicet (quando est Iesus resurrectione clarificatus) sunt merita nostra, quibus ad summum bonum immortalitatis, & beatitudinis peruenimus. t.3. n.294.

Dona

Dona Dei sunt, & non tantum bonis, & malis communia, sed etiam bestijs, & pecoribus. Ipsum esse viuere, videre, sentire, audire, & cæteris fungi se suum muneribus, dona Dei sunt. t. 8. n.810.

Dono Dei, quod creatura facit, Deus facere dicitur, vt cum misereris pauperis, quia dono Dei facis, Deus miseretur tu illuminabis lucernam meam Domine. t.8.n.350

Donum Dei erat, vt facere, sed nunquid ei aliquid dederas priusquam fieres, quod tibi hoc redderet, vt fieres? nihil prorsus dederas. t. 9. n. 508.

Donum Dei est diligere Deum ipse vt diligeretur donum dedit, qui non dilectus dilexit, displicentes amati sumus, vt fieret in nobis vnde placeremus. t.3.n.368 & 757.

Donum Dei est, vt veraci corde, & spiritualiter clamemus ad Deum. t.7.n,882

Donum Dei, & vocatio, fine pœnitentia sunt: post autem si peccauerint, per pœnitentia, poterunt mereri veniam. t.4.n.559.

Donum Dei si in potestate homo haberet, & à seipso non vtique posceret orando, & gratuita non daretur gratia, nec esset gratia, quia debita daretur, &c. t.2.n.301

E

Ecce homo, quod bonum non agit, sed quod vult malum hoc agit, quia velle adiacet illi, perficere autem bonum non illi adiacet. t.7. n.510.

Ecclesia catholica vtitur gentibus, ad materiam operationis suæ: hæreticis ad probationem doctrinæ suæ, schismaticis ad documentum stabilitatis suæ, Iudęis ad cõprobationem pulchritudinis suæ. t.1.n.492

Ecclesia carnales suos tanquam paleas tolerat, quibus in area frumenta tutiora sunt donec talibus tegminibus exuãtur, & in hac area pro voluntate quisque, vel palea, vel frumentum est tamdiu sustinetur peccatum, seu error cuiusli-

E C & D

cuiuslibet, donec aut accusatorem inueniat, aut prauam opinionem pertinaci animositate defendat. t.1.n. 492.

Ecclesia catholica alios inuitat, alios excludit: alios relinquit: alios antecedit: omnibus tamen gratiæ Dei participandæ dat potestatem, siue illi informandi sint adhuc, siue reformandi, siue recolligendi, siue admittendi. t.1.n.492

Ecclesia catholica tria defendit contra Pelagij venena. Quorum primum est, gratia Dei non secundum merita dari, secundum in quantamcunque iustitia sine quibuscunque peccatis, in hoc corruptibili corpore neminem viuere. Tertium obnoxium nasci hominem peccato primi hominis, & vinculo damnationis obstrictus, nisi renatus baptismo saluetur, &c. t.7.n.861.

E D

Edificium nostrum, quamuis sine operæ sui, non subsistat artificis, nec fabrica nostra possit esse incolumis; nisi ei protectio fuerit conditoris tamen quia lapides rationanales sumus, & viua materies, sic nos auctoris nostri exterruit manus: vt cum opifice suo etiam is, qui reparatur operetur. t.10.n.509

E L

Elaboratum est, pro lib.arb.voluntatis humanæ, sed vicit gratia Dei: quid enim habes, quod non accepisti: si autem accepisti, quid gloriaris, quasi non acceperis. t.7.n.444.

Electi enim non sunt, quia boni fuerunt, qui boni non essent, nisi electi essent: alioquin gratia, non esset gratia, si præcessisse merita contendimus hæc quippe electio gratia Dei est. t.9.n.310

Electi tantum gaudebunt, quantum amabunt, quantum cognoscunt Dominum. t.9.n.554.

Electionem non præcedentia meritorum in bonis operibus, sed electionem gratiæ demonstrans Apostolus Rom. 11. Dicens si autem gratia, non ex operibus, alioquin gratia non est gratia.

E L T & X

t.4.n.722.

Electionis,& reprobationis causæ in libro vitæ manifestæ erunt omnibus, quando erimus in patria, vbi nullus superior superbus erit, nullus inferior inuidus erit, sed omnes sicut seipsum diliget. t.9 n. 556.

Electio secundum gratiam non secundum debitum debet intelligi. t.7.n.855

E T

Et alio quippe loco, cum diu asseruisset non adiutorio Dei sed ex nobis ipsis in nobis effici voluntatem bonam opposuit sibi Pelagius ex Epistola Philip. 2. dogmati suo opposita. t.7.n. 522

Etas corporis non est in voluntate, nec vllus secundum carnem crescit, quando vult, sicut nullus quando vult nascitur nemo ex aqua, & Spiritu sancto nascitur, nisi volens. t-9.n.404

E X

Excusatio nulla ante tribunal Christi esse poterit, cum Dei adiutorio totis viribus laboremus, vt in animis nostris plus præualeat bonitas, quam malitia, plus patientia, quam iracundia, plus benignitas, quam inuidia, plus humilitas, quam superbia. t.10.n.506

Ex Dei gratia omnia. t.1.n.155 & 157.

Exurge Domine, idest fac me exurgere. t.8.n.17

F E

Fecimus quod dixisti (inquiunt inqui) quare, non redis quod promisisti? Respondet tibi Deus, vt accipias, quod promisi ego dedi, vt faceres, quare acciperes, ego dedi denique superbis loquitur. Quid vultis mecum in iudicio contendere: omnes dereliquistis me. t.8.n.1132.

Feliciano Aug. dixit. Nec præsumam vnquam in sapientia verbi, ne euacuetur crux Christi; sed simplicitati obedire potius studio, quam tumori. t.6.n.536

F I

Fidelem vnumquemque esse secundum donum gratiæ, non secundum meritum pro

piæ

piæ voluntatis: propriæ voluntatis meritum bonum tunc est, quando gratiæ donum præcedit vniuscuiusque voluntatem, & operatur, vt meritum, faciat homo per propriam voluntatem. t. 7. n. 945.

Fideles in felicitatem in posteros traijciunt, quod non est iam illorum per spiritum regeneratorum, sed quo in carne genera si sunt mortalis seminis vitium. t.7. n. 492.

Fidelis vocatur populus, sicut credere respondetur, non rē ipsa annuente mente, sed ipsius rei sacramentum percipiendo, cum autem homo sapere cœpit, non illud sacramentum repetit, sed intelligit eiusque veritati consona etiam voluntate coaptabitur. t.1.n.58

Fidei initij, & perseuerantiæ perfectionis media sunt illa quibus rectè viuimus, quæ ipsi etiam donari nobis à Deo fide impetrante consentiunt. Hæc autem omnia, vsque in finem dona sunt sua. t.7.n.880

Fidei initium hominum donū Dei est, & esse nos admonet, &c. t.7.n.858

Fidem donum Dei esse idoneis testimonijs egissemus in prioribus opusculis, similiter incrementa fidei contra Pelagianos, sicut continentiā iustitias pietatem. t. 7. n. 859.

Fidei inchoationes, quædam fiunt conceptionibus similes, non tamen solum concipi, sed etiam nasci opus est, vt ad vitam perueniatur æternam, non tamen sine gratia fiunt, quia opera si qua bona sunt consequantur gratiam non præcedunt. t.4. n. 444.

Fidem non habens, quæ videntur bona opera, etiam in peccata vertuntur, omne, quod non est ex fide peccatum est. t.7. n.612

Fidem posse habere, sicut posse habere charitatem non est naturæ hominum, sed gratiæ est fidelium. t. 3. n. 215. & 754.

Fidem qui habent, fideles vocātur, & qui non habent infideles, sicut qui fidelium Dei

non receperunt. t. 3. num. 289.

Fidem veram, & pietatem nè quis extollat se de lib.arb.in bonis operibus, quisquis sic accipiat, vt nouerit dantem, aut quisquis datori non sit ingratus medico non superbiat, &c. t.10. num. 305.

Fidem verè habet, verè spem habet, verè charitatem habet, & Deum, qui pro veritate, & vnitate Christi, non dico res suas, sed istas etiam vitam suam alijs dumtaxat auferentibus, atque interficientibus a miseris, &c. t.7. n. 243.

Fidem se nemo glorietur penitus ex proprio sensu genuisse in se, per quam possit credere Deo, sed agnoscat tamen ante legem, quam sub lege, & post legem fidē, quæ à Deo est in Christo Iesu per illuminationem gratiæ: quę à Deo patre est vnicuique reuelatam, ad salutem. t.7. n. 945.

Fidem Christi non apprehendit, qui ignorat Dei iustitiam, qua conuincitur superbus. t.3. n.352.& 755

Fides datur, priusquam postuletur ab illo cui datur. t.7. n.876.

Fides diuinitus datur Apostolus, & hoc non ex vobis, sed Dei donum est, non operibus, ne forte, quis extollatur. t.3. n.113

Fides est initium corrigendi cor veniēs, & pertransibis ab initio fidei, & quisquis ita elegerit bonum, sicut vnicuique Deus partitus est mensuram fidei. Rom. 12. t.7.n.978.

Fides igitur, & inchoata, & perfecta donum Dei est, & hoc donum quibusdam dari, quibusdam non dari, omnino non dubitet, qui non vult litteris sacris repugnare. t.7.n.848

Fides in te donum Dei est. t.10. n. 309.

Fides non ex operibus, sed opera ex fide sunt, ac per hoc ab illo sunt opera iustitiæ, nobis, à quo est ipsa fides, de qua dictum est iustus ex fide viuit. t.7.n.891

Fides non omnium est, & nouit Dominus qui sunt eius,

nec credere potuissem, nisi me Dei misericordia præuenisset, &c. t.8. n.668
Fides nostra, vt conseruetur magna Dei gratia est, & magna pœna est occidere primogenita, quando homines in afflictione Ecclesiæ constituti perdunt fidem. t.8. n.1069.
Fidei nulla opera debemus anteponere, idest, vt ante fidem quisquam dicat bene operatus sũ. Ea enim, scilicet fides ante est, quamuis videantur hominibus laudabilia inania. t.8.n.125
Fides omnium bonorum est fundamentum humanæ salutis initium, sine qua nemo ad numerum filiorum Dei poterit peruenire, & sine ipsa in hoc sæculo, nec iustificationis consequitur gratiam, nec in futuro possidebit vitam æternam. t. 10. n. 703.
Fides per dilectionem operatur non secundum litteram, quę occidit, sed secundum spiritum, qui viuificat, ad quam Dei gratia lex de præuaricatione terrendo tanquam pedagogus perducit. t. 7. n. 623.
Fides per dilectionem operatur, quam non præstat littera iubens, sed spiritus iuuãs, non lex, sed gratia, non vetus testamentum in seruitutem generans, sed nouum, in quo non sunt Ancillæ filij, sed liberę, qua libertate Christus nos liberauit. t.6. n. 437.
Fides, quæ est bonorum omnium fundamentum, & initium sapientiæ, & salutis; necessaria est ad veram beatitudinem peruenire volentibus, sine fide impossibile est placere Deo. Heb. 11. t.10. n.448.
Fides recta est Dei via, & illius donum, qui gressus nostros propterea dirigit primitus, vt velimus. t.2. n. 319
Fides vacua est, si non bene operatur, licet homo iustificetur, sine operibus legis præcedentibus, sicut Apostolus dicit: potest tamen per fidem, sine operibus præcedentibus iustificari, quis, & sic iustæ operari. t.4.n.423
Fides sine operibus neminem saluat

F I

saluat. t.7. n.612
Fides Christi est, sine qua, & resurrectionis eius, quam Deus hominibus definiuit, quæ vtique sine incarnatione eius, ac morte non potest veraciter credi, nec antiquos vt iusti essent à peccatis potuisse mundari, & Dei gratia iustificari, veritas Christiana non dubitat. t. 7. n.541.
Filio viduæ, quid profuit fides sua, quam vtique mortuus non habebat, cui tamen profuit matris fides, vt resurgeret, quanto ergo potius fides aliena potest consulere paruulo, cui sua perfidia non potest imputari. t.1. n.486.
FiliusDei immutabiliter bonus in se manens, quod erat, & à nobis, & pro nobis accipiens quod non erat, præter animæ suæ detrimentum nostrum dignatus inire consortium, prius sine vllo malo suo, mala nostrà perferret: ac sic iam credentibus, quantum nos diligit Deus, & quod desperabamus iam sperantibus dona in nos sua, sine vllis bonis meritis nostris immo malis præcedentibus, & malis meritis nostris indebita largitate conferret. t. 3. n.294

F R

Fructum bonum, nec esse eius à quo sit bonum, nisi bona factum fuerit voluntate, sed Dei opus bonum, à quo etiam per malos fit bonum, ac per hoc nec eius fructus iste dicendus est. t.7.n.702

G E

Gentilis, qui non viuit, ex fide si nudum operauerit, periclitatem liberauerit: ægri vulnera fouerit, diuitias honestę amicitiæ impenderit, ad testimonium falsum nec tormentis poterit impelli quamuis bona sint, male tamen facit, negari non potest eum peccare, qui male quod libet facit: sine fide impossibile est placere Deo, & non potest arbor mala, bonos fructus facere. t.7. n. 703
Genus humanum sit inclinatũ, vt nullus postea, aut diligere Deum, aut credere in Deum,

G E L G L R

Deũ, aut operari propter Deũ, quod bonum est, possit, nisi cum gratia misericordiæ diuinæ præuenerit prædicare, & credere debemus, & hoc propter peccatum primi hominis, auctoritatibus probat. t.3.n.144.

Genus humanum tam iusto iudicio Dei in radice apostatica damnatum, vt etiam si nullus inde liberantur, sic oportuisse liberari. t.3.n.132

Genus humanum, tamquam pauperem, & pupillum commendat scriptura diuina dicens Deo, tibi derelictus est pauper, & pupillo tu eris adiutor. t.6. n.36

Gloria Dei datur nobis non nostra, nihil boni fecimus, & tamen tantum bonum accepimus: Præuenit enim nos vtique præuenit misericordia nos. t.8. n.62

Gloria Dei egere, quid est? nisi quia nemo idoneus per se, quod nascitur carnaliter, vel operibus meritorum vitam recipit perditam, nisi, per donum nostrum Iesum Christum spiritualiter renascatur. t.7.n.932.

Gloria Dei omnes egent, quia omnes peccauerunt, quidã donum Dei habent, & nolunt in Deo gloriari, sed in se, & non pertinent ad decorem domus Dei. t.8. n. 84.

Gloriam incorruptibilis Dei in similitudinem imaginis corruptibilis hominis, & volucrum, & quadrupedum, & serpentium, figuram enim istorum animaliũ sibi Deos Pagani fecerunt, inuenisti Deum, & colis idolum, inuenisti veritatem in iniustitia detines, & quod per Dei opera inuenisti, per hominis opera perdis. t.10.n.144

G R

Gratia accepta, quod iam bene operamur, non nobis, sed illi tribuendum, qui per gratiam nos iustificauit. Nam si debitam mercedem reddere vellet, & pœnam redderet peccatoribus. t.4.n. 846.

Gratia adiuuat, quæ nisi adiuuerit, nihil lex erit, nisi virtus peccati; augetur enim concupiscentia, & maiores vires accipit lege prohibẽte, nisi

nisi adiuuet spiritus gratiæ. t.7. n. 888.
Gratia auxiliante homo potest sine peccato esse. t. 7. n. 508.
Gratia baptismi accepta secundum fidem catholicam credimus oẽs baptizati in Christo auxiliante, & cooperante, quæ ad salutem animæ pertinet, possunt, & debent, si fideliter laborare velint implere. t.3. n. 144
Gratia baptismi euacuantur homines omnibus malis: postea vero cum Dei adiutorio laborare debent, vt impleatur omnibus bonis. t. 10. n. 547
Gratia baptismi nullis præcedẽtibus meritis datur, & venit, sicut nix de cælo vltro descendit. t. 9. n. 446.
Gratia bene operandi nunquã negata est ab ipso largiente, si magna opera facis misericorditer sublimaris. t. 9. n. 509.
Gratia communis est, dispar meritum gratia Dei delet, quod traxisti. t. 10. n. 94
Gratia conditoris vocantis ad pœnitentiam, & peccata donantis, nisi adiuuetur homo grauatus animus peccato redire non potest. t. 3. n. 283.
Gratia cuius ipsa sunt sacramenta, qua membra corporis Christi, cum suo capite regenerata sunt, non communis est omnibus, sicut patet de hæreticis, habentibus baptismum commune nobiscũ, & de falsis fratribus. t. 8. n. 586.
Gratia cum defenditur non negatur lib. arb. sed Pelagius ita defendit lib. arb. vt neget gratiam, asserens secundum merita dari. t. 1. n. 43
Gratia cum liberat, nihil inuenit iustum in eo, quem liberat non voluntatem, non operationem, non salutem ipsam excusationem. t. 2. n. 304.
Gratia Dei data, quia gratis datur. t. 9. n. 17.
Gratia Dei adiuta anima, adiuta spiritu Dei, adiuta misericordia Dei, non superba voluntate se extollens, sed humili confessione fortitudinẽ promerens superando maiorem gloriam comparauit. t. 7.

594.& t-7.n.301.
Gratia datur vt ad Deum quis conuertatur, &c. t.9.n.17. & gratia Dei t.1. n.18
Gratia Dei appræhenditur ad domandum lib.arb.vt & male conuersationis deposita feritate, humilietur, & vt ad obediendum in opus Domino necessarium corrigatur, & ita per eius semper curam incipiat in Dei proficere voluntate. t.7.n.940
Gratia Dei conferuntur merita sanctis, & iustis,& dona Dei sunt secundum Ciprianum. t.7.n.861,
Gratia Dei creati sumus, vt non nihil essemus, nec ita essemus, de quo beneficio Deo gratias agimus; & ista gratia dicitur gratuita bonitate Dei donata. Alia est tamen qua prædestinati vocamur, iustificamur, glorificemur, vt dicere possimus, si Deus pro nobis, quis contra nos, hoc Pelagius negabat. t.2.n.278
Gratia Dei cur ad illum veniat, ad illam vero non veniat occulta esse, causa potest iniusta esse non potest. t.7.n.450
Gratia Dei cur non secundum merita datur; quoniam misericors Deus est. t.7.n.864
Gratia Dei defenditur sine meritis, idest vera gratia, & si paruuli baptizati daretur. &c. t.7.n.869
Gratia Dei donum Dei est, donum autem maximum ipse Spiritus sanctus est, ideo gratia dicitur, t. 10.n.155
Gratia Dei est, qua nobis donantur peccata, vt reconciliemur Deo lib. 1. retrac.24. vt tamen sciamus etiam vtrumque ad generalem Dei gratiam pertinere pax autẽ, qua reconciliamur Deo. t.4.859.
Gratia Dei est vt innotescat, quod latebat, & suaue fiat, quod non delectabat, quæ gratia hominum adiuat voluntates, qua, vt non adiuuantur in ipsis causa est, non in Deo. t.7.n.475
Gratia Dei, & adiutorium ad singulos actus datur contra Pelag. & non secundum merita nostra t.2.n.316
Gratia Dei, & misericordia eius conuertit hominem. Psal. misericordia eius præue-

niet me iustificetur impius. t.2.n.104.
Gratia Dei gratis datur per Iesum Christum Dominum nostrum, quia merita non præcesserunt, sed beneficia Dei præuenerunt te, illi ergo gloria, qui nos liberat. t.8.n.109.
Gratia Dei hæc est bonos faciens nos, hæc misericordia eius præueniens nos. t.7.625.
Gratiæ Dei igitur obedientia se humana non subtrahat, nec ab illo bono, sine quo non potest bona esse deficiat, autem si quid sibi, impossibile, aut arduum in mandatorum effectibus experitur non in se remaneat, sed ad adiuuantem recurrat, qui ideo præceptum dat, vt excitet desiderium, & præstet auxilium. t.10.n.509.
Gratia intelligenda est, scilicet Dei per Iesum Christum Dominum nostrum, qua sola homines liberantur à malo, & sine qua nullum prorsus faciunt bonum. t.7.n.904.
Gratia Dei intus reformamur, & renouamur; omnium enim hominum viuentium secundum terrenum hominē, de sua vanitate præsumentium, quodammodo aufertur spiritus proprius, cum exuunt veterem hominem, & infirmantur, vt perficiantur expulsa superbia. t.3.n.456.
Gratia Dei iusta est, & gratia iusta, cum in eo, quoque etiam pœnitentiæ meritum gratia præcedat, quod neminem peccati sui pœniteret: nisi admonitione aliqua vocationis Dei. t.4.n.836
Gratia Dei iustificationi nostrę nullis pręcedentibus meritis nostris, sed præueniente nos misericordia Domini Dei nostri, &c. t.8.n.123
Gratia Dei mecum non ego, 1.Cor.15. Et gratia Dei sum, quot sum hæc est prima misericordia t.7.n.830
Gratia Dei negatur, quando defenditur lib. arb. & quando asseritur Dei gratia lib. arb. videtur negari, sed attendite ista tria, scilicet posse, velle, & esse, si consentit, non solum posse, sed e-

tiam velle, & agere adiuuari diuinitus, vt ſine vllo adiutorio nihil bene velimus, & agamus: eamque eſſe gratiā Dei per Ieſum Chriſtum Dominum noſtrum in nos, ſua non noſtra iuſtitia, iuſtos facit, vt ea ſit vera noſtra iuſtitia, quæ nobis ab illo eſt, nihil de adiutorio gratiæ Dei controuerſiæ relinquitur, & ſic ſaluatur liberū arbitriū, & gratia. t.7. n.533.

Gratia Dei non datur aliquo merito humano, quæ ſola hominem liberat per Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum. t. 2.n.105

Gratia Dei non erit vllo modo, niſi gratuita fuerit omni modo. t.2.n.171. t.7.n.541

Gratia Dei non eſt natura lib. arb. neque doctrina, quamuis vtilis ſit eis. t.2.n.322

Gratia Dei non ſecundum merita noſtra datur. 889. t.7. n.870.

Gratia Dei occulta eſt, qua homines, qua hominum mentes quodammodo reuiuiſcunt, vt poſſint à quibuslibet eius miniſtris præcepta ſanitatis audire, &c. t. 8. n.666.

Gratia Dei non ſydera, &c. t.7. n. 601.

Gratia Dei omnes liberari eaque non ſecundum merita accipientium tanquam debitam reddi, ſed tanquam veram gratiam nullis meritis præcedentibus gratia dari. t.7. n.883.

Gratia Dei omnino nulla eſſet ſi ſecundum merita noſtra datur, tam multis manifeſtiſque non ceditur. t.7.n. 840,

Gratia Dei occulta multi homines ſubito conuertuntur, ſicut patet dé Saulo cuius cōuerſio deſuper facta eſt, manifeſto miraculo apparuit, &c. t.7.n.594

Gratia Dei Paganis, atque Chriſtianis, impijs, & pijs, fidelibus, & infidelibus communis eſt. t.2. n.309

Gratia Dei per Ieſum Chriſtum Dominum noſtrum, eo adiuuante fieri dicimus, vt iuſta, & beata ſit à quo creata eſt vt ſit. t.2. n.311. & t.7.n. 513. & 617.

Gratia Dei per Dominum noſtrum

strum Iesum Christum, quia omnino iste nos orantes adiuuari, vt non peccemus nusquam dicere voluit Pelag. t.7.n.514

Gratia Dei præuenit, vt sanemur; subsequetur, vt glorificemur præuenit, vt præ viuamus; subsequitur, vt cum illo semper viuamus, quia sine illo nihil possumus facere. 504.t.7.n.506.

Gratia Dei præueniri voluntates hominum fateantur, atque vt ad nullum opus bonum, vel incipiendum, vel per faciendum sibi quamquam sufficere posse consentiat. t.7.n.841

Gratia Dei quisque ab isto mũdo liberatur per Iesum Christum Dominum nostrum, qui dedit carnem suam pro mundi vita, quod non fecisset, nisi mundum inuenisset in morte à qua nemo alius liberare potest. t.7.n.747

Gratia Dei reliquit semen vnde alia messis toto orbe con surgeret, & si gratia iam nõn ex operibus, alioquin gratia non est gratia. t.4.n.453.

Gratia Dei salui facti estis per fidem, & hoc non ex vobis, sed Dei donum est. Io. 15. t.7.n.891.

Gratia Dei salui facti sumus, & hoc non ex nobis, sed Dei donum est, non ex operibus nostris. t.4.n.446. & t.8. n.558.

Gratia Dei semper est bona, & per hanc fit, vt homo sit bonæ voluntatis, qui prius fuit voluntatis malæ, & per eam fit, vt ipsa bona voluntas, quæ iam esse cœpit augeatur vt tam magna fiat, vt possit implere diuina mandata. t.7 n. 896.

Gratia Dei, seu ille, qui in cælo est, & in terra omnia quæcunque voluit fecit, etiam in cordibus hominum, operatur, & adiuuat in bello, dando eis fiduciam, alios immisso timore vertit in fugam. t.7.n. 901

Gratia Dei sic nos in hoc corruptibili corpore adiuuat dimicantes: vt non desit, propter quod exaudiat, veniam postulatus. t.7.n.665

Gratia Dei si non est, quo modo saluat mundum? & si non

non est lib. arb. quomodo iudicat mundum; non est igitur neganda gratia Dei, neque lib.arb. vt à Dei gratia separetur tanquam sine illa cogitare, vel facere secundum Deum ylla ratione possumus. t.2. n.104

Gratia Dei sola liberat à concupiscentiæ dominatu per Iesum Christum Dominum nostrum, dono Spiritu sancti, per quem diffusa charitas in cordibus nostris vincit concupiscentias carnis, nè consentiamus eis ad male faciendum, sed potius bona faciamus contra Pelagianos. t.1.n.23

Gratia Dei sum id, quod sum, ego non sum idoneus, sed gratia Dei sum, quod sum. t.10. n. 40.

Gratia Dei suos electos, sic prædestinauit, vt eorum, qui iã in eis vtuntur lib. arb. ipse etiam voluntates prępararet. t.1. n.7

Gratia Dei voluntas adiuta post concupiscentias tuas non eas debent impleri ex voluntate nostra. t.10. n.190.

Gratia demonstratur per legem, vt lex per gratiam compleatur, &c. t.7.n.522

Gratia enim salui facti estis per fidem, & hoc non ex vobis, sed Dei donum est, non ex operibus, nè forte, quis extollatur, Ephes.2.& 5. t.8. n.892.

Gratia eo ipso, quod est Euangelica non debetur operibus. Alioquin gratia iam non est gratia, & hoc non vt opera extinguat, sed vt ostendat non esse opera præcedenti à gratiam, sed consequentia, idest non se quis arbitretur, ideo percepisse gratiã, quia bene operatus est, sed bene operari non posse, nisi per fidem perceperit gratiam. t.4 n.444.

Gratia erumpentis aquæ de petra, petra autem erat Christus non quasi ex operibus præcedentibus data est, sed miserente illo, qui iustificat impium. t.8. n. 896

Gratia est illa, ex qua sunt omnia sanctorum merita, gratia Dei sum id, quod sum. 1.Cor. 15. t.7.n.688

Gratia est ipsa donatio, prędestinatio

ſtinatio eſt gratiæ præparatio, & hæc eſt differentia inter prædeſtinationem,& gratiam, &c. t.7.n.849
Gratia eſtis ſaluati per fidem, & hoc non ex vobis : Dei enim donum eſt,non ex operibus,vt nè quis glorificetur 2.Tim.1. t.7.n.935
Gratia eſt per quam natura liberatur, & regitur .t.1.n.38
Gratia eſt nobis Dei gratuita miſeratio. t.7.n.626
Gratia eſt primo, ſecundo opera noſtra bona : ei autem merces non imputatur, qui operatur ſecundum gratiam, ſed ſecundum debitum. t.4.n.445
Gratia eſt vt vocatio peccatoris prorogetur, cum eius merita nulla, niſi ad damnationem præceſſerint. Quod ſi vocatus vocantem ſecutus fuerit, quod eſt iam in lib.arb. merebitur, & Spiritum ſanctum, per quem bona poſſit operari in quo permanens, quod nihilominus eſt in lib.arb. merebitur etiã vitam æternam. t.4.n.853
Gratia,& miſericordia Dei ſemper me præuenerunt; de ſpiritu, & anima. t.3.n.613
Gratia ex multis delictis iuſtificat hominem, qui per illud vnum, quod communiter cum omnibus originaliter traxit ſua quoque propria commiſit. t.3.n.119
Gratia facit, vt peccatum tibi non dominetur. Noli ergo de te confidere, nè multo amplius inde tibi dominetur. t.4.n.708
Gratia fidei ſufficit ad iuſtificandũ ſine operibus. 4.864
Gratia filij Dei ſubuenit ſola per mediatorem Dei, & hominum, & omnipotentem medicum, de cuius adiutorio ad iuſtificationem noſtram, quo Deum diligentibus omnia cooperantur in bonum. t.7.n.533.
Gratia gratis datur, non meritis operantis, ſed miſeratione donantis. t.2.n.386
Gratia homines ſanantur ab iſto concupiſcentiali motu, qui nos ab eius originali reatu ſpirituali regeneratione ſanauit. t.7.n.617
Gratia humilibus patet; ſuperbos latet, & gratia eſt qua nos diligit filius, & nos filij

ſumus

ſumus gratia non natura, & filius natura, non gratia vnigenitus. t.9.n.306

Gratia iam non eſt gratia non diuinis operibus gratis datur, ſed humanis meritis redditur, quæ ſola ſic diſcernit à poena, vt cum poena ſit ex Adam omnibus debita, gratia vero per Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum nulli debita, ſed gratuita, vt verè ſit gratia. t.2.n.311

Gratia id agit, quod ſanata natura, quod vitiata non poteſt, poſſet per eum, qui venit quærere, & ſaluum facere, quod pur erat. t.1.n.17.

Gratia ideo gratis datur, quia non quaſi merces redditur, poſt diſcuſſionem meritorũ, ſed donum datur poſt delictorum veniam. t.10.n.155.

Gratia hæc aliquando filijs infidelium præſtatur occulta Dei prouidentia, in manus piorum quomodocunque perueniunt aliquo impedimento exiſtente, nè poſſint periclitantibus ſubuenire. t.7.n.902.

Gratia ideo ex multis delictis in iuſtificationem, quia non ſolum illud vnum, ſcilicet originale ſoluit, ſed etiam cætera, quæ in vno quoque homine motu propriè voluntatis adduntur peccata. t.7. n.578.

Gratia in æternum manet, & peccata in æternum occidunt, quia quantum diſtat oriens ab occidente, tantum longe facit à nobis peccata noſtra, vt illa occidunt, & gratia oriatur, &c. t.8. n.804.

Gratia ipſa beneficij Dei prima eſt redigere nos ad confeſſionem infirmitatis, vt quicquid boni poſſumus, quicquid potentes ſumus in illo ſimus, qui gloriatur in Domino glorietur, &c. t.8. n.231.

Gratia iuſtificat impiam non ex operibus, ſed ex vocante, ideſt ex eo, qui vocando ad fidem. t.4. n.446

Gratia illa communi, gratiæ naturæ qua homines facti ſumus, nec digni fuimus, qui non fuimus, excepta illa gratia quam facti ſumus, ſumus po-

G R

populus eius,& oues paſcuæ eius per Ieſum Chriſtum Dominum noſtrum. t. 10. n.204.& 205.

Gratia illa nec quidem parua erat, qua demonſtrata eſt, etiam potentia lib. arb. quoniam ſic adiuuabatur, vt ſine hoc adiutorio in bono nõ maneret, ſed hoc adiutoriũ ſi vellet deſereret. t. 7. n. 915.

Gratia impetratur, per dilectionem, & fidem, quæ fortes facit in tribulatione temporali, nè pereant in humilitate mortali. t. 8. num. 949.

Gratiã à ſpiritu eius accipimus vt iuſtitiæ viuamus, quia ipſe eſt, qui iuſtificat impium. t.8.n.838.

Gratiã bene operandi fides meretur. t.2. n. 310

Gratiam dedit nobis Deus non quia digni eramus, ſed quia voluit, hoc cognoſcentes, non fidentes in nobis erimus, & hoc eſt infirmari. t.3. n.210.

Gratiã dedit ille, qui dedit legem, ſed legem per ſeruum miſit cum gratia ipſe deſcendit,& quia lex oſtendit peccata non tollit volentes ſuis viribus legem exequi, nec volentes cogantur ad gratiam. t.3. n.320. & 754

G R

Gratiam Dei, & adiutorium, quo adiuuamur ad non peccandum, aut in natura, & lib. arb. ponit Pelagius, aut in lege, & doctrina, vt ſcilicet cum adiuuat Deus hominem, vt declinet à malo, & faciat bonum reuelando, quid fieri debeat adiuuare credatur non etiam cooperando, & dilectionem inſpirando, vt id quod faciendum cognouerit, & faciat contra veritatem fidei catholicæ. t.7. n.519

Gratiam Dei iam, quemadmodum aduerſus iſtos, ſcilicet Pelagianos prædicat Ciprianus, vbi de oratione dominica diſputat euidenter appa ret. t.7. n.629

Gratiã Dei, nec paruulis, nec qui maioribus ſecundum merita dari ſcimus, nec omnibus hominibus dari ſecundũ merita, & quibus non datur iuſto Dei iudicio,non datur, & ante tribunal Chriſti aſta.

stabimus. t.2. n.322

Gratiam nè sic defendamus: vt lib. arb. auferamus; aut auferre videamur, nec lib.arb. sic asseramus, vt superba impietate ingrati Dei gratiæ iudicemur. t.2. n.476

Gratiam Dei non consequentur, qui sine illo tantum se assequi posse confidunt per lib.arb. t.2.n.271

Gratiam Dei non euacuaui, sine qua natura humana iam contenebrata, atque vitiata illuminari non potest, & sana exortando ad recte viuendum, &c. t.7. n.518

Gratiam Dei non secundum merita nostra dari, & gratis dari, cui datur, defendimus, contra Pelagianam hæresim, quia neq. volentis, neq. currentis, sed Dei miserentis. Rom. 9. t.7. n.852

Gratiam Dei non secundum merita nostra dari, sed secundum ipsius misericordissimam voluntatem, qui dixit; Miserebor, cui misertus ero; Rom. 9. t.7. n.600

Gratiam Dei nullis meritis hominum dicimus antecedi, nec sub nomine gratiæ fatum asserimus. t.7. n.600

Gratiam Dei per Iesum Christum Dominum nostrum, si quis dixerit propter hoc tantum nos adiuuare ad nō peccandum, quia ipsum nobis reuelatur, & aperitur intelligentia mandatorum, vt sciamus quid appetere, & quid vitare debemus, non autem præstari nobis per illam, vt etiam facere diligamus, anathema sit. t.3. n.141.

Gratiam Dei posse conferri, si quis dixerit inuocatione humana non autem ipsam gratiam facere, vt inuocetur à nobis contradicit Esaiæ Prophetæ, vel Apostolo. t.3. n.143.

Gratiam Dei qua defendimus per Iesum Christum vere esse gratiam, & non secundum merita dari. t.7. n.853

Gratiam Dei, qua gratis salui facti sumus, nullis nostris meritis præcedentibus: nisi quibus supplicium debebatur in Psal. 70. commendari insinuauimus. t.8 n.926

Gratiam Dei qua iustificamur per Iesum Christum Dominum

 num

num nostrum quicunque dixerit, ad solam remissionem valere peccatorum, non etiam ad adiutorium gratiæ, vt non committatur anathema sit. t.3.n.141
Gratiam Dei quidam sic defendunt, vt negent lib. arb. hominis, aut quando gratia defenditur negari existimant lib. arb. t.7.n.885
Gratiam quippe Dei commendat, & misericordiam, ne quis de meritis suis glorietur, quæ Iudæorum erat superbia. t.4.n.914
Gratiam Dei secundum merita nostra dari alienum est à catholica doctrina, & inimicum gratiæ Christi. t. 7. n.889.
Gratiam Dei secundum merita nostra dari damnauit in Ecclesia iudicio Palestino eos asserentes, Iacob.4. & in Orientali synodo, sine vlla recusatione datum, & Aug. anathematizet illum, qui sic tenet. t.7.n.525
Gratiam Dei secundum merita nostra dari Pelagius in Palestinorum Episcoporum cognitione damnauit, &c. t.7.n.708.
Gratiam Dei secundum merita nostra dari, quasi non pertineat ad Dei gratiam, quod credere cæpimus Pelagius in Episcopali iudicio Palestino damnare compulsus est. t.7.n.441.
Gratiam Domini nostri Iesu Christi omnibus venisse non tantum docet Apostolus in Epistola ad Rom. quam propterea etiam gratiam vocari, quia non quasi debitũ iustitiæ redditum, sed gratuitum. t.4.n.835
Gratiam qua iustificamur, &c. t.7.n.528.
Gratiam gratis dari nos dicimus, propterea gratiam nuncupari non sicut vos Pelagiani, qui dicitis secundum merita dari. t.7.n.688
Gratiam gratis daturus nullis meritis paruulis, quos elegit ante mundi constitutionem, & non volentibus, neque currentibus, & eis subuenit. t.7.n.867
Gratiam illam quærimus nos in eorum Pelagij, & Cælestij, de qua dicit Apostolus. Non enim dedit nobis Deus Spiritum

ritum, sed virtutis, & charitatis, & continentiæ, non autem de gratia, quæ est lex, & doctrina Christiana, qua naturalis possibilitas adiuuatur. t.7.n.529

Gratia merces vocatur nostra, si gratia est, gratis datur, & gratis constat. Nihil boni fecisti, & datur tibi remissio peccatorum attenduntur opera tua, & inueniuntur omnia mala, si quod debetur Deus operibus redderet vtique damnaret dispendium peccati mors. t.8. n.127

Gratia merita nostra vlla si præcedunt, profecto, aut facti alicuius, aut dicti, aut cogitationis est meritum, vbi, & intelligitur voluntas bona, sed breuissime complexus est omnium genera meritorum, qui dicit in nullo gloriandum, quando nostram nihil sit. t.7.n.877

Gratiam necessariam esse, &c. t.8. n. 525.

Gratia misericordiæ cum alteri præbetur, non habet, quod de humano merito glorietur; cum non ex operibus datur. t.2. n.311

Gratiam negare, qui tam iniquus potest esse, tam barbarus, tam totius religionis, tam Christianis mentibus inimicum, qua huic te negare debere, quicquid in quotidiana gratia consequeris, cui teipsum consideris debere, quod natus es. t. 2. n.275.

Gratiam Pelagius, & Cælestius negauerũt esse necessariam, qua Christus venit in hunc mundum peccatores saluos facere, non solum per singulas horas, vel momenta, sed etiam per singulos actus nostros, contra veritatem, & hanc conantur auferre. t.7. n.519.

Gratiam Pelagius, scilicet Dei in actibus Episcopalibus damnauit, sine vlla recusatione eos, qui dicunt dari, & adiutorium, non ad singulos actus, sed in libero arbitrio esse, damnauit etiam eos, qui docent gratiam Dei secundum merita nostra dari, tamen in libris suis de lib. arb. nihil aliud sentire monstratur, quam id quod damnasse videbatur. t.7.519

Gratiam per singulas horas, per singula momenta, & per singulos actus necessariam esse vt semper in memoria retinentes, & reminiscentes dimissa nobis esse peccata non peccemus vlterius adiuti nō aliqua subministratione virtutis dicebant, & sic debet habere eos suspectos, &c. t.7.n.519

Gratiam primam accepit peccator, vt eius peccata dimitterentur. Quid ergo meruit? interroget iustitiam inueniet pœnam, interroget misericordiam inueniet gratiam. t 9.n.17

Gratiam pro gratia, scilicet pro his meritis, quæ contulit gratia, non autem pro meritis nostris. t.7. n.918

Gratiam Pelagiani destruere moliuntur dicentes eam dari secundum merita nostra, & hunc accipere mereantur, prius cum lib. arb. nulla adiuti gratia receperunt, quod hæresis Pelagiana est. t.7.n.586

Gratiam quam doctrina Christiana demonstrat, & predicat esse propriam Christianorum, quæ non est natura, sed qua saluantur natura, non auribus sonante doctrina; vel aliquo adiumento: nisi occulta misericordia. t.2.n.278.

Gratia qua iustificamur infunditur, &c. t.7. n.528

Gratiam, quam habuit Christus non habuit primus homo, quam nunquam vellet esse malus, sed sanè habuit, in qua si permanere vellet, nunquam malus esset, & sine qua etiam cum lib. arb. bonus esse enim posse, sed eam tamen per lib. arb. deserere posset. t.7. n.915

Gratiam quando homo accipit facit arborem bonam: nam enim se ex malo bonum per seipsum facit, sed ex illo, & per illum, & in illo, qui semper est bonus, nec tantum, vt arbor sit bona, sed etiam, vt faciat fructus bonos, eadem gratia necessarium est, vt adiuuetur, sine qua boni aliquid facere non potest. t.7.n.525.

Gratiam qui oderunt à domo Spiritus sancti prorsus alieni sunt, qui societatem non retinet

G R

retinet vnitatis. licet ſolemniter congregentur, licet lectiones audiant, quibus ſpiritus ſanctus promiſſus eſt, & miſſus: ad iudicium audiunt non ad præmium. t.10 n.723.

Gratiam ſecundum merita noſtra dari Pelagiani dicebant, ſed ipſe Pelagius, & non corrigendo tamen Orientales iudices timendo damnauit. t.7.n.625.

Gratiam quæ occulte tribuitur, &c. t.7. n. 846

Gratiam ſi aliqua meritorum anteueniant, gratia iam non gratis datur: ſed ex debito redditur, ſi autem gratis nō datur gratia non erit, ſed quoniam ex ipſo, & per ipſum, & in ipſo ſunt omnia ideo gratis datur. t. 10.n. 207.

Gratiam ſi qua nihil boni facere poſſumus non eſſe dicunt Pelagiani, niſi in lib.arb. quod nullis præcedentibus meritis ab illo accepi noſtra natura ad hoc tamen ipſo adiuuante per ſuam legem, atque doctrinam, vt diſcamus, quæ facere, & quæ ſperare debemus. t.6. n.21

G R

Gratia fit, non imperio, ſed beneficio, non iubente littera, ſed adiuuante ſpiritu, vt ſit ſpiritualis, qui legem impleat ſpiritualem. t.2. n. 525.

Gratia nec ſine lib.arb. facit hominem habere beatam vitā, nec lib.arb. ſine gratia. t.7. n. 941.

Gratia niſi gratis ſit, gratia non eſt, & bona merita hominis ſunt Dei munera quibus cū vita æterna redditur quid niſi gratia pro gratia redditur. t.3. n.134

Gratia nominatur, quia datur gratis, non autem ex meritis. t.7. n. 495

Gratia non datur ſecundum aliqua merita, ſed efficit omnia bona merita. t.7. n. 842.

Gratia non eſſet ſi daretur ex meritis; & niſi eam præueniret diuinum beneficium, quæ vtique gratis datur. t.1.n.8.

Gratia non eſſet ſi præceſſerunt merita, ſed eſt gratia ideo merita non præceſſerunt, quia non inuenit, ſed effecit

merita ideo non elegit bonos, ſed quos elegit facit bonos. t.9. n. 311
Gratia non eſt doctrina, ſed facit prodeſſe doctrinam, quæ ſi deeſt obeſt doctrina. t.2. n.321.
Gratia non eſt gratia, niſi gratuita; quia nihil boni ante feceramus vnde talia dona meretur, ſed ſupplicium. t.8. n. 62.
Gratia non eſt gratia ſi eam merita vlla præcedant, nè iam quod datur, non ſecundum gratiam, ſed ſecundum debitum reddatur potius, quã donetur. t.1.n.23
Gratia non eſt gratia ſi eam vlla merita præcedant, nè iam quod datur non ſecundum gratiam, ſed ſecundum debitum redditur. t.7.n.843
Gratia non ex meritis, alioquin gratia non eſt gratia, ſed ex Dei dono. Rom. 11. t. 7. n.526.
Gratia non ex operibus, alioquin gratia non eſt, nam ei, qui opera merces non imputabitur ſecundum gratiam, ſed ſecundum debitum. t.10. n.173. & t.7. n. 728. & 876. & t.8. n.482.
Gratia non ſecundum merita hominum datur, alioquin gratia non eſt gratia, quia ideo gratia vocatur, quia gratis datur. t.7.n.902
Gratia nos liberat conditoris ſubditos ſibi per fidem, ſed iſte nunc voces ſunt ſub lege hominis conſtituti, nondum ſub gratia. Non enim quod vult facit bonũ, quod nondum eſt ſub gratia, ſed quod non vult malum, hoc agit ſuperante concupiſcentia non ſolum vinculo mortalitatis, ſed mole conſuetudinis roborata. t.4.n.442
Gratia potius voluntas conſequitur libertatem, non autẽ voluntas humana libertate conſequitur gratiam. t.7. n.909.
Gratia præceſſit meritum tuũ, non gratia ex merito, ſed meritum ex gratia. t.10. n.225.
Gratia præceſſit, vt illa ſanaretur, vt illa minueretur. t.10. n.674.
Gratia præuenit fidem, alioquin ſi fides eam præuenit proculdubio præuenit, & vo lun-

voluntas, quoniam fides ſine voluntate non poteſt eſſe. t.7.n.874.

Gratia prima eſt, quæ fit, vt habeat homo iuſtitiam, ſi velit ſecunda gratia plus poteſt, qua etiam fit, vt velit, & tantum velit, tantoque ardore diligat, vt carnis voluptatem contraria concupiſcentem voluntate ſpiritus vincat. t.7.n.915.

Gratia prima ipſa, quo primus homo ſtare potuiſſet: quando dimiſit eum Dominus in manu conſilij ſui, ſeu lib. arb. quam amiſit peccando. t.7. n.932.

Gratia, qua condita eſt humana natura Chriſtianis Paganiſque communis eſt; hæc maior gratia, non quod per verbum carnem factum eſt, fideles facti ſumus. t.10. n.205.

Gratiam pro gratia accepturi ſumus, ideſt pro hac gratia in qua ex fide viuimus recepturi ſumus aliam gratiam. t.9.n.17.

Gratia qua virtus in infirmitate perficitur prædeſtinatos, & ſecundum propoſitum vocatos ad ſummam perfectionem glorificationemq; perducit, qua gratia agitur non ſolum vt ad facienda nouerimus, ſed vt cognita faciamus. t.7 n.523

Gratia, quæ per Ieſum Chriſtũ Dominum noſtrum datur, neque natura, neque ſola remiſſio peccatorum eſt, ſed ipſa facit, vt lex impleatur, vt natura liberetur. t.7. n 894.

Gratiam qui oppugnat lib. ſuũ arb. vult eſſe captiuum. t.2. n.320.

Gratia quippe adiuuat, vt legis quiſque ſit factor, ſine qua gratia ſub lege poſitus tantummodo erit legis auditor, & qui in lege iuſtificamini à gratia excidiſtis. t.7. n.894.

Gratia redemptoris neceſſaria fuit, vt homo ſurgere poſſet à peccatis, quæ ſanaret humilitate, quod corruptum fuerat elatione ſuperbiæ. t.10.n.714

Gratia Saluatoris ſola liberat ab omnibus miſerijs huius ſæculi cuius nomen eſt, ipſe Chriſtus qui interpretatur Sal-

Saluator maximè nè post hanc miserior ac sempiterna suscipiat non vita, sed mors. t.5.n 480.

Gratia salui facti estis, & hoc non ex vobis, sed Dei donum est, non ex operibus, nè fortè, quis extollatur. Ephes. 2.& c.7.601.& 846. & 891. & 894. & 456. & 2.346.

Gratia salui facti estis per fidē, & hoc non ex vobis, sed Dei donum est;nō ex operibus, quasi vos benè feceritis, vt ad hoc accedere digni essetis non ex operibus, nè fortè quis extollatur, sed quodammodo sors occulta est, quæ voluntas Dei est. t.8.n. 118. & 551. & t. 10. n. 207.

Gratia salui estis,, per fidem vbi audis gratiam, gratis intellige; si ergo gratis, nihil tu attulisti, quia si meritis aliquid redditus est merces non est gratia. Rom. 10. t.8.n.1149.

Gratia salui facti estis per fidē, & hoc non ex vobis, sed donum Dei est, non ex operibus, nè fortè quis extollat se: ipsius enim sumus figmētum creatum in Christo Iesu in operibus bonis. t.3. n.455.

Gratia Saluatoris, non lege, sed fide, quæ impetrat, non littera qua iubetur, sed spiritu, quo sanatur, non meritis operantis hominis, sed gratia Christi. t.2. n.526

Gratia salui facti sumus, non ex nobis, sed Dei donum est; sunt enim homines ingrati gratiæ multum tribuentes inopi, sauciatæ naturæ. t.10. n.172.

Gratia, seu donum est, quicquid homo in presenti vita fuerit consecutus non meritum. t.7. n.944

Gratia, seu indulgentia Dei, & misericordia, tutus est homo; nemo autem suis viribus fortis est. t.7. n.629

Gratia seu occulta vocatione, & inspiratione etiam ipse quæsitus est, & resuscitatus, non nisi ab illo, qui viuificet omnia; surgam, & ibo ad patrem meum. Luc. 15. t.8. n.596.

Gratia si salui facti sumus iam non ex operibus. t.2. n. 278.

Gratia si præuenit fidem, quoniam præuenit voluntatem, profecto præuenit omnem obedientiam, & etiam charitatem. t.7. n. 874

Gratia si sine ea per nos incipit cupiditas boni ipsum cęptum erit meritum, cui tanquam ex debito, gratiæ veniat adiutorium, ac sic non gratis donatur, meritum nostrum dabitur, quod est falsum, Io. 15. Sine me nihil potestis facere, & qui in vobis opus bonum cæpit perficiat, vsque in diem Christi Iesu. Phil. 1. t. 7. n. 604.

Gratias autem Deo, qui dat nobis victoriam per dominum nostrum Iesum Christum; & victoria, qua peccatum vincitur, nihil est aliud, quam donum Dei adiuuantis lib. arb. t.7. n.888

Gratia sit naturę attributa, qua sumus animantia rationabilia, discernimurque à pecoribus, sit etiam gratia naturæ attributa, qua in ipsis hominibus à deformibus pulchri, vel ingeniosi discernuntur à tardis. t.7.n.845

Gratia sola Dei homo liberatur à peccato, & à seruitute cui dominatur, cum morte peccatum, quæ in fide Christi posita est. t.3.n.34

Gratia sola sanari potest à desideriorum morbo noxios ideo medicus clamat, venite ad me omnes, qui laboratis. t.2.n.102.

Gratia sua Deus aufert cor lapideum, & præuenit in hominibus bonarum merita voluntatum. ita vt voluntas per antecedentem gratiam præparetur non vt gratia merito voluntatis antecedente donetur, &c. t.2. n.325

Gratia subministratur, vt castè timeamus Deum, & custodiamus mandata eius. t. 8. n. 940.

Gratia subsequens bonum propositum hominis, sed nec ipsum bonum propositum esset, nisi præcederet gratia, & studium hominis bonum non incipit esse sine gratia. t.7.606.

Gratia tua in quibus occulta non operatur, qua trahuntur, vt credant non impijs commouentur ad fidem,

nec medici eos exuscitabunt vt confiteantur tibi, quia nemo venit ad Christus, nisi traxerit eum, &c. t. 8. n. 667.

Gratia, vel secundum gratiam incipit homo interiori homine renouare, vt mente agat: quod amat, nec carni consentiat agenti, quod odit, idest, vt non omnino, non concupiscat, sed vt post, cōcupiscentias suas non eat. t. 2. n. 525.

Gratia vocatur, quia non præcedentibus meritis homo eā emit, quam accepit. t. 9. n. 16.

Gratiam (vt aiunt Pelag.) non datur secundum merita bonorum operum, quia per ipsam bene operamur, tamen secundum merita bonè voluntatis datur, contra illud, 1. Tim. 1. Misericordiam cōsecutus sum, vt fidelis essem. t. 7. n. 894.

Gratia vtique, vt per illam fiāt bona opera, nè si præcesserint bona opera, tanquam operibus reddantur gratia iam non est gratia. t. 7. n. 603.

Gratia, vt sit gratia, non secundum merita nostra dantur. t. 2. n. 323.

Gratia, vt vera sit gratia, idest gratuita nihil inuenit in homine, cui merito debeatur; & gratia, non solum adiuuat iustum, verumetiam iustificat impium, & adiuuat iustum, & videtur eius meritis reddi, nec sic desinit esse gratia, quoniam id adiuuat: quid ipsa est largita. t. 4. n. 122.

Gratia Christi, sine qua, nec infans ac ætate grandes salui fieri possunt, non meritis redditur, sed gratis datur. t. 7. n. 495.

Gratia Christus animas paruulorum, qui regenerantur in Christo nullis eorum præcedentibus meritis gratuita liberat. t. 7. n. 782

Gratiæ diuitias Deus posuit in hoc diuinæ voluntatis suæ misterio, secundum bonam voluntatem suam, non secundum nostram, quæ bona esse non potest, nisi ipsi secundum bonam voluntatem suam, vt bona fieret subueniret. t. 7. n. 857.

Gratiæ dona duo ſunt, vnum aufert carnis cupiditatem, aliud, quod facit virtutem animæ perſeuerare. t. 3. n. 748.

Gratiæ donum non ex operibus noſtris, ſed ex vocante dictum eſt. t.7.n.942

Gratiæ donum vobis donatum eſt, pro Chriſto, non tantum, vt credatis in eum, ſed vt etiam patiamini pro eo, ait Apoſtolus Phil. 1. & ſic vtrumque dixit eſſe donarum, &c. t.7.n.586

Gratia viuificat per fidem, non autem lex lib. exp. in epiſtola actuum t.4. n.846

Gratiæ electio hæc eſt, qua omnia bona merita præueniuntur humana: ſi enim illis bonis meritis datur, iam non gratis datur, ſed debita redditur, ac per hoc non verè nomine gratia nuncupatur, quod eſt falſum. t.4.n. 722.

Gratiæ iudicium Chriſti humanitas eſt. t.3. n.116

Gratiæ magna commendatio: Nemo venit ad me, niſi tractus quem trahat, noli velle iudicare, ſi non vis errare, ſemel accipe, & intellige, non trahis hora, vt traharis. t.9.n.152.

Gratiæ opus eſt tollere peccatum, & accipere doctrinam ac ad amicitiam Dei reducere. t.2,n.321

Gratiæ oratio dominica, ſi alia documenta non eſſent, nobis ad cauſam gratiæ, quam defendimus ſola ſufficeret, quia nihil nobis reliquit in quo tanquam in noſtro gloriemur. t.7.n.864

Gratis intellige, &c. t. 8. n. 1149.

Gratiæ percipiendæ nulla merita præcedunt, quoniam meritis imperij non gratia, ſed pœna debetur, nec iſta eſſet gratia, ſi non gratuita contra Pelagium, & Cœleſtium. t.2. n.299

Gratiæ qua iuſtificatur impius quiſquis ingratus, velut ad legem implendam, de ſuis viribus fidit, ignorans Dei iuſtitiam; & ſuam volens conſtituere iuſtitiæ Dei non eſt ſubiectus, ac per hoc fit ei lex non abſolutionis adiutorium, ſed vinculum criminis. t.?. n.433

G R & H A

Gratiæ Christi, qui putant se esse Christianos, aduersantur, vt se humanis viribus diuina existiment implere mādata. t.2.526

Gratis bonū datur immerito, quia ex eadem massa est, cui datur, malum vero merito, & debitum redditur, quia in massa perditionis malum malo non male creditur, & ei cui creditur malum est, quia supplicium est, ei vero à quo redditur bonum est, quia recte factum est eius. t.7. n.602.

Gratuita gratia sua auersos conuertit ad se, & vt Deo placeant operibus bonis operatur in eis velle,& posse:quorum cursum in hac vita propter futuram vitam, misericordia præueniendo, & subsequendo perficit. t.7. n. 933.

H A

HAbet vnusquisque nostrū in bonis operibus, & recta vita tanquam distinctos sex dies. Primo die lucem fidei. Secundo, tanquam firmamentum disciplinę. Tertio, quo mentem suam adferendos bonorum operum fructus. Quarto, quo iam in illo firmamento disciplinæ spirituales intelligentias operatur. Quinto, die in actionibus turbulentissimo sæculi tanquam in aquis maris operari. Sexto producit de terra animam viuā, idest, de ipsa stabilitate mētis suę, vbi spirituales habet fructus, idest bonas cogitationes. t.1.n.573.

H A E & O

H AE

Hęresis Pelagianorum, & Coelestianorum, qui nihil tribuunt adiutorio gratiæ Dei, sed ad hoc dari hominibus, vt quæ faceret per lib. arb. facilius possint implere per gratiam. t.6.n.21

H O

Hominem fidere, de adiutorio Dei, non quidem posset sine adiutorio Dei. t. 5. n. 265.

Hominem in Adam perijsse cōsentiunt omnes, nec inde quemquam posse proprio lib.arb. suo liberari. t. 7. n.837.

Homi-

Hominem nihil sine gratia Dei præualere posse dicimus, &c. t. 3. num. 143. & t. 10. num. 624.
Hominem nullum hic viuentẽ quamuis vtatur lib. arb. inueniri sine peccato, si testimonia scripturarum accipiamus non iustificabitur in conspectu tuo omnis viuens, &c. t. 3. n. 572.
Hominem posse, quem nec ignorantia litterarum, nec aliqua prohibet imbecillitas verba sancti Euangelij, & legis legere siue audire ex ore prædicatoris: sed diuinis mãdatis obedire neminem posse, nisi quem Deus gratia sua præuenerit, firmissimæ tenet. t. 3. n. 165
Hominem posse viuere, sine peccato, si negauerimus, & hominis, libero arbitrio, qui hoc volendo, appetit, & Dei virtuti, vel misericordiæ, qui hoc adiuuando efficit derogabimus. t. 1. n. 468
Hominem rectum fecit Deus, arbitrio autem nostro facti sumus mali, potuimus esse ex bonis mali, & poterimus esse ex malis boni, sed qui semper est bonus ipse facit ex malo bonum. t. 10. n. 9.
Hominem sine adiutorio Dei, non posse esse, sine peccato, &c. t. 7. n. 511
Hominem sic oportebat fieri prius; vt benè velle posset, & malè postea vero sic erit, vt male velle non possit, nec ideo libero carebit arbitrio. t. 3. n. 134.
Hominem viuere sine adiutorio Dei etiam in paradiso non erat in potestate sua. Erat autem in potestate sua male viuere, sed beatitudine non permansura, & poena iustissima secutura. t. 5. n. 266.
Homines ad Dei gratiam pertinentes, ciues sanctorum Angelorum in beata vita manentiũ corporibus spiritualibus induentur, vt non amplius peccare possint, neque mori. t. 5. n. 245
Homines ad regnum cælorum diuersis temporibus per sacramenta, quæ ad fidem incarnationis, quæ Christus instituit peruenerunt, quos Deus gratis nullo bone volun-

luntatis, vel boni operis merito, præcedente saluauit. t.3. n. 159
Homines aliqui etiam si fuisset, vel esse posset sine peccato consentiam, nullo modo tamen potuisse, vel posse esse confirmo, nisi iustificati gratia Dei, per Iesum Christum Dominum nostrum crucifixum. Ea propter quippe fides sanauit iustos antiquos, quæ sanat, & nos. t.7.n. 508.
Homines à potestate dęmonũ, non liberat, nisi gratia. t. 8. n. 599.
Homines cum sibi non attendunt, & suæ, idest humanæ voluntati tantum tribuunt in illud se incurrere, quod scriptum est. Maledictus homò, qui spem ponit in homine. Hier. 17. t.4.n.120. & 121.
Homines cur induret alios misertus aliorum, aut quomodo omnes saluos fieri velit, quum ipse nonnullos nè saluentur induret, quantum ad humanam iustitiam videtur iniustam, sed iustitiæ Dei nõ aduersatur de qua lege humana non est disputandum. t.7.n 824.
Homines esse opus Dei dicimus, in quantum homines sunt, sed sub Diabolo esse in quam peccatores sunt, nisi eruantur per Christum, & gratiam eius. t.2. n.594
Homines, & nos omnes sumus inuisibiles secundum animã, & visibiles secundum corpus, & immortales secundum animam, mortales secundum corpus. t. 6. n, 399.
Homines, & omnes nos inualidi sumus ad bonum, nec sine Dei gratia bonum facere, vel in aliquo bono perseuerare possumus. t.3.n.634
Homines, & si faciunt, quę pertinent ad colendum Deum ipse facit, vt illi faciant, quæ præcepit, non illi faciunt, vt ipse faciat, quod promittit. t.7.n.849.
Homines, & si propter arb. proprium, sine quo non operamur bonum, non tamen sicut iste dixit, scilicet Pelagius, non nisi ex te, propriũ quippe arb. nisi Dei gratia iuuetur, nec ipsa bona voluntas

luntas esse in homine potest: Deus enim operatur in nobis velle, & operari. t.2.n.43

Homines fructus, sine illo, scilicet Christo afferre nō possumus, sicut palmites facere sine vitæ nihil possunt: charitas enim est fructus noster, &c. t.9.n.311

Homines laborant inuenire in nostra voluntate, quid boni sit nostrum, quod nobis non sit ex Deo, & quomodo inueniri possit ignoro. t.7.n.476

Homines nos in nobis victi sumus, in illo tamen vincimus, ergo coronat te quia dona sua coronat te, non merita tua, nō ego laboraui, inquit Apostolus, sed gratia Dei mecum. 1.Cor.15. t.8.n.797

Homines non nisi peccatis separantur à Deo, quorum in hac vita non fit nostra virtute sed diuina gratia, & miseratione purgatio, per indulgentiam illius, non per nostram potestatem, & nostra potestas illius est nobis bonitas concessa. t.5.n.180

Homines non viuunt bene, nisi effecti filij Dei, quæ potestas non datur nisi gratia Dei per Iesum Christum Dominum nostrum. t.7.n.585

Homines nos omnes cogitemus bona iugiter auxiliante Domino, vt os nostrum, non crudelis aduersarius, sed Deus pius aperiat, & claudatur Diabolo. t.10.n.550

Hominis nos si velimus, non solum martyres, sed etiam ipsum Dominum, cum ipsius adiutorio possumus imitari. t.10.n.904

Homines nullis existētibus meritis à Deo vocari, & vocatos, vt boni aliquid operentur, Dei adminiculis indigere sumpto de veteribus litteris Apostolicis monstrat, & exemplo electionis eius, &c. t.7.n.828.& 829

Homines omnes in præuaricatione Adæ innocentiam perdidisse, firmissimè credendū est, ac neminem consurgere posse per lib. arb. nisi eum gratia Dei miserantis erexerit. t.3.n.140

Homines omnes qui ex Adam cum peccato peccatores, omnes qui per Christum iusti-

ficati iusti, non in se, sed in illo, in se enim Adam sunt. t.9.n.18
Homines omnes sub lege constitutos reos facit lex. t.9. n.15
Homines per gratiam renascuntur spirituales, non ex sanguinibus, neq. ex voluntate viri, neq. ex voluntate carnis, sed ex Deo. t.2.n.376.
Homines quando faciũt, quod volunt faciunt voluntatem suam, non Dei. t.9.n.118
Homines quidam se putant ad contemplandum Deum, & inhærendum Deo, virtute propria posse purgari, quos ipsa superbia maximè maculat, ex quo accipit ius ille superbissimus spiritus. t.3. n.218.
Homines qui putant cum aliquos ad iustitiam pietatemque exhortantur, vires non habituram exhortationem suam, nisi totum illud, quod vt agant homo agant cum homine in hominis constituant potestate, non adiuta Dei munere, sed solo arbitrio liberè voluntatis exorta, quasi possit esse ad perficiendum opus bonum voluntas libera, nisi Dei munere liberata. t.4.n.735
Homines, quod per lib.arb. facere iubentur, possit implere per gratiam, & sic bonus est sensus. t.7.n.528
Homines, quos vasa misericordiæ gratuita bonitate Deus fecit ante constitutionem mundi in adoptionem filiorum Dei prædestinatos à Deo, neque perire posse aliquem prędestinatum firmissimè tenet. t.3.n.165
Homines salui facti sunt per fidem, & hoc non ex seipsis, sed donum Dei est, non ex operibus, ne fortè, quis extollatur. t.8. n.481
Homines sanctificari, non sine gratiæ adiutorio possunt, nec proficere. t.9.n.352
Homines si corriguntur bona voluntate, Deique auxilio, quod amiserant peccando, pænitendo recuperant, & de zizania. t.1.n.538
Homines si male viuunt de suo viuunt, vel quod originale traxerunt, vel quod insuper addiderunt, sed si vasa sunt misericordiæ non se inflent, sed

ſed ipſum glorificent, qui eis miſericordiam non debitam præſtitit, & ſi quid aliter ſapiunt, & hoc, quoque illis ipſe reuelauit. t.2.n.302

Homines ſi per ſuam iuſtitiam non per gratiam eius eligerentur, non de mundo electi eſſent, quoniam de mundo, iam non eſſent, ſi iam iuſti eſſent, &c. t.4.n.722

Homines ſi propterea moriuntur, quia Adam mortuus eſt, ille autem mortuus eſt, quia peccauit pœnas dicunt tranſire, ſine culpa, & innocentes paruulos iniuſto iudicio puniri, ſine meritis mortis trahendo mortem contra fidem catholicam, & veritatem dicunt. t.7.n.621

Homines ſi veram iuſtitiam nō habent, impij profectò ſunt. nec alias virtutes comites eius, & ſocios, quia cum non ad ſuum referūt auctorem, dona Dei, hoc ipſo malè his vtentes efficiuntur iniuſti, ſi quas habent, veras non habent, ac per hoc, nec continentia, ſiue pudicitia vera virtus eſt impiorum. t.7. n.700.

Homines ſpem ſuam ponit in Chriſto, & in eius promiſſionibus, veram, firmam, & certā eſſe confidunt, nullo tamen modo niſi adiuuante gratia Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti Crucifixi, & dono ſpiritus eius. t.7.n.514

Homines ſuam voluntatem faciunt, non Dei: quando id agunt, quod ſeruiant voluntati, quamuis volentes agūt: illius tamen voluntas eſt, à quo præparatur, & iubetur, quod volunt. t.3.n.336 & 755.

Homines ſibi attribuere non debent, qui venerunt: quia vocati venerunt nec illi, qui noluerunt venire, debent alteri attribuere, ſed tantum ſibi, quoniam, vt venirent, vocati erāt in libera voluntate? vocatio ergo ante meritum, voluntatem, operatur propterea, & ſi quiſquam ſibi tribuit, quod veniat vocatus, non ſibi poteſt tribuere, quod vocatus eſt. t.4. n.414.

Homini ante fidem non debentur, niſi mala pro malis retribuit Deus per indebitam

G R

Saluator maximè nè post hanc miserior ac sempiterna suscipiat non vita, sed mors. t.5.n 480.

Gratia salui facti estis, & hoc non ex vobis, sed Dei donum est, non ex operibus, nè fortè, quis extollatur. Ephes. 2.& c.7.601.& 846. & 891. & 894. & 456. & 2.346.

Gratia salui facti estis per fidē, & hoc non ex vobis, sed Dei donum est;nō ex operibus, quasi vos benè feceritis, vt ad hoc accedere digni essetis non ex operibus, nè fortè quis extollatur, sed quodammodo sors occulta est; quæ voluntas Dei est. t.8.n. 118. & 551. & t. 10. n. 207.

Gratia salui estis,, per fidem vbi audis gratiam, gratis intellige, si ergo gratis, nihil tu attulisti, quia si meritis aliquid redditus est merces non est gratia. Rom. 10. t.8.n.1149.

Gratia salui facti estis per fidē, & hoc non ex vobis, sed donum Dei est, non ex operibus, nè fortè quis extollat se: ipsius enim sumus figmētum creatum in Christo Iesu in operibus bonis. t.3. n.455.

G R

Gratia Saluatoris, non lege, sed fide, quæ impetrat, non littera qua iubetur, sed spiritu, quo sanatur, non meritis operantis hominis, sed gratia Christi. t.2. n.526

Gratia salui facti sumus, non ex nobis, sed Dei donum est; sunt enim homines ingrati gratiæ multum tribuentes inopi, sauciatæ naturæ. t.10. n.171.

Gratia, seu donum est, quicquid homo in presenti vita fuerit consecutus non meritum. t.7. n.944

Gratia, seu indulgentia Dei, & misericordia, tutus est homo, nemo autem suis viribus fortis est. t.7. n.629

Gratia seu occulta vocatione, & inspiratione etiam ipse quæsitus est, & resuscitatus, non nisi ab illo, qui viuificet omnia, surgam, & ibo ad patrem meum. Luc. 15. t.8. n.596.

Gratia si salui facti sumus iam non ex operibus. t. 2. n. 278.

Gratia si præuenit fidem, quoniam præuenit voluntatem profectò præuenit omnem obedientiam, & etiam charitatem. t.7. n. 874

Gratia si sine ea per nos incipit cupiditas boni ipsum cæptum erit meritum, cui tanquam ex debito, gratiæ veniat adiutorium, ac sic non gratis donatur, meritum nostrum dabitur, quod est falsum, Io. 15. Sine me nihil potestis facere, & qui in vobis opus bonum cæpit perficiat, vsque in diem Christi Iesu. Phil. 1. t. 7. n. 604.

Gratias autem Deo, qui dat nobis victoriam per dominum nostrum Iesum Christum, & victoria, qua peccatum vincitur, nihil est aliud, quam donum Dei adiuuantis lib. arb. t.7. n. 888

Gratia sit naturę attributa, qua sumus animantia rationabilia, discernimurque à pecoribus, sit etiam gratia naturæ attributa, qua in ipsis hominibus à deformibus pulchri, vel ingeniosi discernuntur à tardis. t.7.n.845

Gratia sola Dei homo liberatur à peccato, & à seruitute cui dominatur, cum morte peccatum, quæ in fide Christi posita est. t.3.n.34

Gratia sola sanari potest à desideriorum morbo noxios ideo medicus clamat, venite ad me omnes, qui laboratis. t.2.n.102.

Gratia sua Deus aufert cor lapideum, & præuenit in hominibus bonarum merita voluntatum. ita vt voluntas per antecedentem gratiam præparetur non vt gratia merito voluntatis antecedente donetur, &c. t.2. n.325

Gratia subministratur, vt castè timeamus Deum, & custodiamus mandata eius. t. 8. n. 940.

Gratia subsequens bonum propositum hominis, sed nec ipsum bonum propositum esset, nisi præcederet gratia, & studium hominis bonum non incipit esse sine gratia. t.7.606.

Gratia tua in quibus occulta non operatur, qua trahuntur, vt credant non impijs commouentur ad fidem,

nec medici eos exuſcitabunt vt confiteantur tibi, quia nemo venit ad Chriſtus, niſi traxerit eum, &c. t. 8. n. 667.

Gratia, vel ſecundum gratiam incipit homo interiori homine renouare, vt mente agat: quod amat, nec carni conſentiat agenti, quod odit, id eſt, vt non omnino, non concupiſcat, ſed vt poſt, cōcupiſcentias ſuas non eat. t. 2. n. 525.

Gratia vocatur, quia non præcedentibus meritis homo eā emit, quam accepit. t. 9. n. 16.

Gratiam (vt aiunt Pelag.) non datur ſecundum merita bonorum operum, quia per ipſam bene operamur, tamen ſecundum merita bonè voluntatis datur, contra illud, 1. Tim. 1. Miſericordiam cōſecutus ſum, vt fidelis eſſem. t. 7. n. 894.

Gratia vtique, vt per illam fiāt bona opera, nè ſi præceſſerint bona opera, tanquam operibus reddantur gratia iam non eſt gratia. t. 7. n. 603.

Gratia, vt ſit gratia, non ſecundum merita noſtra dantur. t. 2. n. 323.

Gratia, vt vera ſit gratia, id eſt gratuita nihil inuenit in homine, cui merito debeatur, & gratia, non ſolum adiuuat iuſtum, verumetiam iuſtificat impium, & adiuuat iuſtum, & videtur eius meritis reddi, nec ſic deſinit eſſe gratia, quoniam id adiuuat: quid ipſa eſt largita. t. 4. n. 122.

Gratia Chriſti, ſine qua, nec infans ac ætate grandes ſalui fieri poſſunt, non meritis redditur, ſed gratis datur. t. 7. n. 495.

Gratia Chriſtus animas paruulorum, qui regenerantur in Chriſto nullis eorum præcedentibus meritis gratuita liberat. t. 7. n. 782

Gratiæ diuitias Deus poſuit in hoc diuinæ voluntatis ſuæ miſterio, ſecundum bonam voluntatem ſuam, non ſecundum noſtram, quæ bona eſſe non poteſt, niſi ipſi ſecundum bonam voluntatem ſuam, vt bona fieret ſubueniret. t. 7. n. 857.

Gratiæ dona duo sunt, vnum aufert carnis cupiditatem, aliud, quod facit virtutem animæ perseuerare. t. 3. n. 748.
Gratiæ donum non ex operibus nostris, sed ex vocante dictum est. t.7.n.942
Gratiæ donum vobis donatum est, pro Christo, non tantum, vt credatis in eum, sed vt etiam putamini pro eo, ait Apostolus Phil. 1. & sic vtrumque dixit esse donarum, &c. t.7.n.586
Gratia viuificat per fidem, non autem lex lib. exp. in epistola actum t.4. n.846
Gratiæ electio hæc est, qua omnia bona merita præueniuntur humana: si enim illis bonis meritis datur, iam non gratis datur, sed debita redditur, ac per hoc non verè nomine gratia nuncupatur, quod est falsum. t.4. n. 722.
Gratiæ iudicium Christi humanitas est. t.3. n.116
Gratiæ magna commendatio: Nemo venit ad me, nisi tractus quem trahat, noli velle iudicare, si non vis errare, semel accipe, & intellige, non trahis hora, vt traharis. t.9.n.152.
Gratiæ opus est tollere peccatum, & accipere doctrinam ac ad amicitiam Dei reducere. t.2,n.321
Gratiæ oratio dominica, si alia documenta non essent, nobis ad causam gratiæ, quam defendimus sola sufficeret, quia nihil nobis reliquit in quo tanquam in nostro gloriemur. t.7.n.864
Gratis intellige, &c. t. 8. n. 1149.
Gratiæ percipiendæ nulla merita præcedunt, quoniam meritis imperij non gratia, sed pœna debetur, nec ista esset gratia, si non gratuita contra Pelagium, & Cœlestium. t.2. n.299
Gratiæ qua iustificatur impius quisquis ingratus, velut ad legem implendam, de suis viribus fidit, ignorans Dei iustitiam; & suam volens constituere iustitiæ Dei non est subiectus, ac per hoc fit ei lex non absolutionis adiutorium, sed vinculum criminis. t.2. n.433

G R & H A

Gratiæ Christi, qui putant se esse Christianos, aduersantur, vt se humanis viribus diuina existiment implere mādata. t.7.526

Gratis bonū datur immerito, quia ex eadem massa est, cui datur, malum vero merito, & debitum redditur, quia in massa perditionis malum malo non male creditur, & ei cui creditur malum est, quia supplicium est, ei vero à quo redditur bonum est, quia recte factum est eius. t.7. n.602.

Gratuita gratia sua auersos conuertit ad se, & vt Deo placeant operibus bonis operatur in eis velle, & posse: quorum cursum in hac vita propter futuram vitam, misericordia præueniendo, & subsequendo perficit. t.7. n. 933.

H A

Habet vnusquisque nostrū in bonis operibus, & recta vita tanquam distinctos sex dies. Primo die lucem fidei. Secundo, tanquam firmamentum disciplinę. Tertio, quo mentem suam adferendos bonorum operum fructus. Quarto, quo iam in illo firmamento disciplinæ spirituales intelligentias operatur. Quinto, die in actionibus turbulentissimo sæculi tanquam in aquis maris operari. Sexto producit de terra animam viuā, idest, de ipsa stabilitate mētis suę, vbi spirituales habet fructus, idest bonas cogitationes. t.1.n.573.

H AE

Hęresis Pelagianorum, & Coelestianorum, qui nihil tribuunt adiutorio gratiæ Dei, sed ad hoc dari hominibus, vt quæ faceret per lib. arb. facilius possint implere per gratiam. t.6.n.21

H O

Hominem fidere, de adiutorio Dei, non quidem posset sine adiutorio Dei. t.5.n. 265.

Hominem in Adam perijsse cōsentiunt omnes, nec inde quemquam posse proprio lib.arb. suo liberari. t.7. n.837.

Homi-

Hominem nihil sine gratia Dei præualere posse dicimus, &c. t.3. num. 143. & t.10. num. 624.

Hominem nullum hic viuentē quamuis vtatur lib.arb. inue niri sine peccato, si testimonia scripturarum accipiamus non iustificabitur in conspectu tuo omnis viuens, &c. t.3. n. 572.

Hominem posse, quem nec ignorantia litterarum, nec aliqua prohibet imbecillitas verba sancti Euangelij, & legis legere siue audire ex ore prædicatoris: sed diuinis mādatis obedire neminem posse, nisi quem Deus gratia sua præuenerit, firmissimæ tenet. t.3.n.165

Hominem posse viuere, sine peccato, si negauerimus, & hominis, libero arbitrio, qui hoc volendo, appetit, & Dei virtuti, vel misericordiæ, qui hoc adiuuando efficit derogabimus. t.1.n.468

Hominem rectum fecit Deus, arbitrio autem nostro facti sumus mali, potuimus esse ex bonis mali, & poterimus esse ex malis boni, sed qui semper est bonus ipse facit ex malo bonum. t.10. n. 9.

Hominem sine adiutorio Dei, non posse esse, sine peccato, &c. t.7. n.511

Hominem sic oportebat fieri prius, vt benè velle posset, & malè postea vero sic erit, vt male velle non possit, nec ideo libero carebit arbitrio. t.3.n.134.

Hominem viuere sine adiutorio Dei etiam in paradiso non erat in potestate sua. Erat autem in potestate sua male viuere, sed beatitudine non permansura, & poena iustissima secutura. t. 5. n. 266.

Homines ad Dei gratiam pertinentes, ciues sanctorum Angelorum in beata vita manentiū corporibus spiritualibus induentur, vt non amplius peccare possint, neque mori. t.5. n.245

Homines ad regnum cælorum diuersis temporibus per sacramenta, quæ ad fidem incarnationis, quæ Christus instituit peruenerunt, quos Deus gratis nullo bone volun-

luntatis, vel boni operis merito, præcedente saluauit. t.3. n. 159
Homines aliqui etiam si fuissēt, vel esse possēt sine peccato consentiam, nullo modo tamen potuisse, vel posse esse confirmo, nisi iustificati gratia Dei, per Iesum Christum Dominum nostrum crucifixum. Ea propter quippe fides sanauit iustos antiquos, quæ sanat, & nos. t.7.n. 508.
Homines à potestate demonū, non liberat, nisi gratia. t.8. n. 599.
Homines cum sibi non attendunt, & suæ, idest humanæ voluntati tantum tribuunt in illud se incurrere, quod scriptum est. Maledictus homò, qui spem ponit in homine. Hier. 17. t.4.n.120. & 121.
Homines cur induret alios misertus aliorum, aut quomodo omnes saluos fieri velit, quum ipse nonnullos nè saluentur induret, quantum ad humanam iustitiam videtur iniustam, sed iustitiæ Dei nō aduersatur de qua lege humana non est disputandum. t.7.n 824.
Homines esse opus Dei dicimus, in quantum homines sunt, sed sub Diabolo esse in quam peccatores sunt, nisi eruantur per Christum, & gratiam eius. t.2. n.594
Homines, & nos omnes sumus inuisibiles secundum animā, & visibiles secundum corpus, & immortales secundum animam, mortales secundum corpus. t. 6. n. 399.
Homines, & omnes nos inualidi sumus ad bonum, nec sine Dei gratia bonum facere, vel in aliquo bono perseuerare possumus. t.3.n.634
Homines, & si faciunt, quę pertinent ad colendum Deum ipse facit, vt illi faciant, quæ præcepit, nón illi faciunt, vt ipse faciat, quod promittit. t.7.n.849.
Homines, & si propter arb. proprium, sine quo non operamur bonum, non tamen sicut iste dixit, scilicet Pelagius, non nisi ex te, propriū quippe arb. nisi Dei gratia iuuetur, nec ipsa bona voluntas

luntas esse in homine potest: Deus enim operatur in nobis velle, & operari. t.2.n. 43

Homines fructus, sine illo, scilicet Christo afferre nō possumus, sicut palmites facere sine vitæ nihil possunt: charitas enim est fructus noster, &c. t.9. n.311

Homines laborant inuenire in nostra voluntate, quid boni sit nostrum, quod nobis non sit ex Deo, & quomodo inueniri possit ignoro. t.7. n.476

Homines nos in nobis victi sumus, in illo tamen vincimus, ergo coronat te quia dona sua coronat te, non merita tua, nō ego laboraui, inquit Apostolus, sed gratia Dei mecum. 1.Cor.15. t.8. n.797

Homines non nisi peccatis separantur à Deo, quorum in hac vita non fit nostra virtute sed diuina gratia, & miseratione purgatio, per indulgentiam illius, non per nostram potestatem, & nostra potestas illius est nobis bonitas concessa. t.5. n.180

Homines non viuunt bene, nisi effecti filij Dei, quæ potestas non datur nisi gratia Dei per Iesum Christum Dominum nostrum. t.7. n.585

Homines nos omnes cogitemus bona iugiter auxiliante Domino, vt os nostrum, non crudelis aduersarius, sed Deus pius aperiat, & claudatur Diabolo. t.10.n.550

Hominis nos si velimus, non solum martyres, sed etiam ipsum Dominum, cum ipsius adiutorio possumus imitari. t.10. n.904.

Homines nullis existētibus meritis à Deo vocari, & vocatos, vt boni aliquid operentur, Dei adminiculis indigere sumpto de veteribus litteris Apostolicis monstrat, & exemplo electionis eius, &c. t.7.n.828.& 829

Homines omnes in præuaricatione Adæ innocentiam perdidisse, firmissimè credendū est, ac neminem consurgere posse per lib. arb. nisi eum gratia Dei miserantis erexerit. t.3. n.140

Homines omnes qui ex Adam cum peccato peccatores, omnes qui per Christum iustifica

ſed ipſum glorificent, qui eis miſericordiam non debitam præſtitit, & ſi quid aliter ſapiunt, & hoc, quoque illis ipſe reuelauit. t.2.n.302

Homines ſi per ſuam iuſtitiam non per gratiam eius eligerentur, non de mundo electi eſſent, quoniam de mundo, iam non eſſent, ſi iam iuſti eſſent, &c. t.4.n.722

Homines ſi propterea moriuntur, quia Adam mortuus eſt, ille autem mortuus eſt, quia peccauit pœnas dicunt tranſire, ſine culpa, & innocentes paruulos iniuſto iudicio puniri, ſine meritis mortis trahendo mortem contra fidem catholicam, & veritatem dicunt. t.7.n.621

Homines ſi veram iuſtitiam nō habent, impij profectò ſunt. nec alias virtutes comites eius, & ſocios, quia cum non ad ſuum referūt auctorem, dona Dei, hoc ipſo malè his vtentes efficiuntur iniuſti, ſi quas habent, veras non habent, ac per hoc, nec continentia, ſiue pudicitia vera virtus eſt impiorum. t.7. n.700.

Homines ſpem ſuam ponit in Chriſto, & in eius promiſſionibus, veram, firmam, & certā eſſe confidunt, nullo tamen modo niſi adiuuante gratia Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti Crucifixi, & dono ſpiritus eius. t.7.n.514

Homines ſuam voluntatem faciunt, non Dei: quando id agunt, quod ſeruiant voluntati, quamuis volentes agūt: illius tamen voluntas eſt, à quo pręparatur, & iubetur, quod volunt. t.3.n.336 & 755.

Homines ſibi attribuere non debent, qui venerunt: quia vocati venerunt nec illi, qui noluerunt venire, debent alteri attribuere, ſed tantum ſibi, quoniam, vt venirent, vocati erāt in libera voluntate? vocatio ergo ante meritum, voluntatem, operatur propterea, & ſi quiſquam ſibi tribuit, quod veniat, vocatus, non ſibi poteſt tribuere, quod vocatus eſt. t.4. n.414.

Homini ante fidem non debentur, niſi mala pro malis retribuit Deus per indebitam

H O

gratiam bona pro malis. t.8. n.920.

Homini qui operatur, ideſt, qui de operibus præſumit, & eorum meritò ſibi dicit datam eſſe gratiam fidei merces nō imputatur ſecundum gratiā, ſed ſecundum debitum. t.8. n.127.

Homin. tempus letitię, & quietis fælicitatis, non venit demeritis noſtris, ſed de gratia Saluatoris. Aliud meremur, aliud ſperamus, meremur mala, ſperamus bona, hoc facit miſericordia eius, qui creauit nos, &c. t. 10 n. 668.

Hominis arb. in primo homine potuit, quod valeret ad mortem, in ſecundo homine, cū Dei adiutorium valeret ad vitam. t.3. n.255. & 752

Hominis eſt præparare cor, & tamen vt hoc faciat homo, adiuuat Deus, quia præparatur voluntas à Domino. t.7. n. 605.

Hominis inimici ſunt ſuperbia, inuidia, inanis gloria quæ infelicē hominem continue infeſtant, & niſi miſericordia Dei eum teneat, ſepius, vſq. ad mortem vulnerat. t.9. n. 573.

Hominis interioris crucifixio pœnitētiæ dolores intelligū tur, & continentiæ, quidam ſalubris cruciatus per quam mortem mors impietatis perimitur in qua nos non dereliquit Deus ex qua euacuatur peccatum. t.3. n. 212

Hominis Deus in vuluntate, & bono operè eſt, dicit Pelagius, & velut correxerit ſe ſubiunxit immo, & hominis, & Dei, ſed neque cum ſana doctrina dixit quia ſubiunxit. Qui ipſius voluntatis, & operis poſſibilitatem dedit. t.7. n.520

Hominis mala cogitatio non poteſt in perpetuum mutari, quia per ſeipſam non poteſt, ſed gratia diuina ſi ſubueniat, quæ non ſubueniente, qui ſunt homines: niſi muta animalia, procreata naturaliter in captiuitatem. t. 7. n.568.

Hominis mandatis eius rectis, atque arduis humana contemperatur infirmitas, niſi præueniens eius adiuuet charitas, quos non adiuuat, hoc merito perhibetur repellere. t. 8.

t.8.n.917.

Hominis opera sunt, quæ non dicuntur Dei, quoniam homo; qui hoc agit, & secundum seipsum viuit, non secũdum Deum, in quantum homo agit, alia sunt opera hominis, quæ dicenda sunt opera Dei, Deus est, qui operatur in nobis velle. t. 4. n.715.

Hominis prima curatio est languoris, causam remouere, per quod fit indulgentia, peccatorum, secunda ipsum, languorem sanare paulatim proficiendo, Psal.102. t. 3. n. 313.

Hominis quatuor gradus intelligamus, scilicet ante legem sub lege, sub gratia, & in pace. Ante legem sequitur conscientiam carnis, sub lege trahimur ab ea, sub gratia, nec sequimur eam, nec trahimur ab in pace nulla est concupiscentia carnis. t.4.n.845.

Hominis superbia conuincitur per peccatum præuaricationis, qui de sua iustitia gloriatur. t.7.n.609

Homo à beatitudine in miseriam vertitur, & indiget auxilio Dei, quo erui purgarique posset. t.1.n.89

Homo ad eum statum à quo lapsus est, non nisi auctoris sui gratia reformatus, post liminij quodammodo iure potuit remeare. t.6.n.543

Homo adiuuante gratia potest esse sine peccato, sed etiam per facilè posse voluntatem, voluntate mutare. t. 7. n. 967.

Homo ad malum sufficit sibi, ad bonum autem non sufficit sibi, nisi adiuuetur à Deo t.9. n. 642.

Homo ad peccandum abundat propria facultate, ad agendum autem bonum non sufficit, nisi ab illo iustificetur, qui solus iustus est. t. 3. n. 121 & 747.

Homo antequam gratia iustificetur, vt iustus efficiatur, quid est, nisi impius? quem si debitum sequeretur, quid est eius meritũ, nisi supplicium redderetur, nam gratia non ex operibus est, aliter non esset gratia. t.2.n. 310.

Homo à se non potest facere

quicquam, nisi datũ illi fuerit desuper, nõ hoc agit Deus summè bonus, malitia, sed iustitia, nec personarum acceptione, sed causarum secretarum discretione. t.7. n.963.

Homo cum viuit secundum seipsum, idest secundum hominem, non secundum Deũ, profecto secundum mendacium viuit, non quia mendacium est, sed quia homo ita factus est rectus vt non secundum seipsum: sed secũdũ eum, à quo factus est, viueret, idest illius faceret voluntatem, non suam. t. 5. n. 248.

Homo cum viderit quod quicquid boni habet, non à se habere, sed à Deo suo videt, quia totum, quod in illo laudatur, de misericordia Dei est, non de meritis ipsius, & videndo ista non superbit, nec excellitur, nec cadet. t.8.n.640.

Homo ducens vitam sine homicidio, sine furto, sine falso testimonio, sine appetitu rei alienè, parentibus honorem debitum reddens, castus, vsque ad continentiam ab omni concubitu, elemosinarum largissimus iniuriarum patientissimus, &c. si fidem catholicam nõ, teneat de hac vita, damnandus obscedat, & è contra de fideli. t.7. n. 612.

Homo ego perierat ad mortalem, descendit immortalis, suscipit possessionem, suscipit mortem, & viuit, & sic me restaurauit, sic gratia eius, & misericordia eius semper præuenit. t. 9. n. 571.

Homo est cinis, quia sicut cinis, nec profert germen ex se, nec susceptũ semen germinat, sic homo, nec bonum facere, nec in aliquo bono perseuerare, sine gratia Dei potest. t.3. n.634

Homo, & anima, & corpore mortuus est, anima propter peccatum, corpore propter pœnam peccati, & per hoc & corpore propter pœnam peccati, &c. t.3. n.211

Homo factus, aliquid agere benè, tanquam ex seipso non potest, neque aliquid est, sed tota eius actio bona est,

con-

conuersi ad eum à quo factus est,& ab eo iustus,pius, sapiens , & beatus semper fieri . t.3.n.437
Homo facit arborem bonam, quam Dei accipit gratiam. t.7.n.522.
Homo factus erat immortalis, Deus esse voluit, non perdidit quod homo erat , sed perdidit , quod immortalis erat, & de inobedientiæ superbiæ contracta est pœna naturæ. t.3.n.260. & 752
Homo in lib.arb. habet,vt credat liberè, & accipiat gratiã, iam illo, qui eam donat liberante, & adiuuante non peccat, atque ita desinat esse sub lege, sed cum lege,vel in lege implens eam charitate Dei, quod timore non poterat. t.4.n. 847. t. 4. n. 848.
Homo, in quantum homo est, aliquod bonum est , quia rectè viuere dum vult,potest hoc fecit retract.lib.1 retrac. cap.9.potest homo rectè viuere cum vult, sed supposita gratia, & hoc semper intelligitur, scilicet supposita gratia cum de voluntate agitur posse; &c. t.1.n.446
Homo in quantum homo est, creatura,& bonum, non autem in quantum peccator, quia peccatum hominis est inordinatio, atq;peruersitas. t.4. n.451.
Homo intelligit, sapit, discernit bonum à malo, & in hoc factus est ad immaginem, & similitudinem Dei, & ratiocinatur. t.8.n.99
Homo interior dum renouatur de die in diem non tamen sine gratia Dei, per Iesum Christum Dominum nostrũ. t.7.n.516.
Homo, iudicij, & iuris sui, ac lib.arb. preditus voluntate, qui voluntarius ruerat, iniustum erat,vt erigeretur inuitus; æquius , & salubrius fuit, vt qui per superbiam à Diabolo persuasus fuerat ad mortem , à Deo per humilitatem solidaretur ad vitã. t.10.n.675.
Homo iustitiam non operatur, nisi iustificatus credens in eum,qui iustificat impium à fide incipit, vt bona opera non præcedentia, quod meruit, sed consequentia,quod acce-

accepit oſtendit. t. 8. n. 887.
Homo lapſus ex ſe non poteſt reſurgere. t. 1. n. 464
Homo lapſus per ſe non poteſt erigi, niſi auxilio Dei adiutus, nec ita poteſt ad iuſtitiæ culmen aſcendere ſicut potuit, ita deſcendere. t. 7. n. 508.
Homo malus quamdiu quiſq; eſt, non poteſt facere fructus bonos: ſi enim bonos fructus fecerit, iam malus non eſt, ſicut veriſſimè non poteſt dici nix calida: cum enim calida eſt, & eſſe cęperit non iam niuem, ſed aquam vocamus. t. 4. n. 830
Homo malus qui fuit poteſt fieri, vt malus non ſit, non tamen fieri poteſt, vt malus bene faciat, qui etiam ſi aliquando vtilis ſit, non hoc ipſe facit, ſed fit de illo diuina prouidentia procurante. &c. t. 4. n. 830.
Homo, nec incipit omnino ex malo in bonum, per initium fidei commutari, niſi hoc in illo agat indebita gratuita miſericordia. t. 7. n. 606
Homo nihil poſſe ſine Deo, &c. t. 3. n. 437.
Homo niſi haberet propriam voluntatem, qua diuinis pręcep. obedire non præciperentur, & tamen donum Dei eſt, ſine quo ſeruari caſtitatis præcepta non poſſunt. t. 7. n. 888.
Homo non habet ſapientiam intellectum, conſilium, fortitudinem, ſciētiā pietatem, timorem Dei, niſi ſecundum propheticum ſpiritum accepiſſet ſpiritum ſapientiæ, & intellectus, conſilii, & fortitudinis, ſcientiæ, & pietatis, ac timoris Dei, niſi accepto ſpiritu, ita non haberet fidē niſi à Deo data eſſet. t. 2. n. 301.
Homo non iuſtificatur à peccato originali, neque à peccato actuali, niſi gratia Dei, per Ieſum Chriſtum Dominum noſtrum. t. 2. n. 304
Homo non iuſtificatur ex operibus legis, niſi per fidem Ieſu Chriſti, & nos in Ieſu Chriſto credimus, vt iuſtificemur per fidem Chriſti, & non ex operibus legis, quoniam ex operibus legis non iuſtificabitur omnis caro. t. 2.

t.2.525.
Homo non iustificatur ex operibus legis, nisi per fidem Christi Iesu, vt impleat opera legis adiuuantem infirmitatem suam, non merito suo, sed gratia Dei. t.4.n.863
Homo non iustificatur ex operibus legis, qui autem non viuit secundum hominem, sed secundum Deum, profecto non viuit etiam secundum seipsum, qui homo est, & ipse, sed secundum Deum. t.4.n.707.
Homo non liberatur ab ira originalis peccati, nisi per fidẽ mediatoris Dei, & hominũ Iesu Christi. t.3.n.164
Homo non potest accipere quicquam, nisi datum fuerit illi de Ecclesia, & ipsa Ecclesia de cælo accipit, hoc non potest dicere Parmenianus, sed quod pertinet ad baptismi sanctitatem, adest Deus, qui dat, & homo qui accipiat siue per seipsum, siue per Angelum, siue per hominem. t.7.n.36
Homo non potest à se facere quicquam, nisi datum fuerit illi desuper. Io. 19. t. 7. n.939.
Homo non præsumas de viribus suis, firmitas petre tibi excutit vetustatem, petra autem erat Christus. t.8. n.798.
Homo nullus præsumat de sua fortitudine, nemo præsumat de sua sapientia, immo semper timidi, semper reatus nostri conscij, semper de nostra salute simus soliciti, nunquã nostræ corruptionis, & mortalitatis obliti. t.9.n.690
Homo perierat per liberam voluntatem, venit Deus homo per gratiam liberatricem, & eum liberauit. t.10.n.195
Homo post peccatum exul effectus est, stirpem quoque suam quam peccando in se, tanquam in radice vitiauerat, poena mortis, & damnationis obstrixit, & prolis simul damnata fuit. t. 3. n. 113.
Homo potest absque peccato viuere ope diuino. t. 7. n. 468.
Homo potest esse sine peccato in hac vita per Dei gratiam, & libero arbitrio eius. t. 7. n.468.

porum ſolatijs terrenis, ſalute corporis affectu amicorũ, ſalute domus ſuæ, & diuinitus Dei munere. t. 8. n. 181.

Homo qui nondum conſtitutus eſt ſub gratia, ſed ſub lege, trahitur ad male operandum, concupiſcentia damnante, atque fallente dulcedine peccati prohibiti, hoc eſt ex pœna peccati originalis. t.4.n.441

Homo qui nõdum eſt ſub gratia, ſed ſub lege ita carnaliter eſt, vt nondum ſit renatus à peccato, ſed venundatus ſub lege à peccato. t.4. n.441.

Homo quis dignatus eſt, ex quo per vnum hominem peccatum intrauit in mundum, & per peccatum mors, & ita in omnes homines pertranſijt, in quo omnes peccauerunt, ſed indebita Dei miſericordia ſanantur noſtra debita miſeria. t.8. n.917.

Homo, qui ſpiritum ſuum ſequitur ſuperbus eſt, ſubdat ſpiritum ſuum, vt capiat ſpiritum Dei. t.8.n. 1124

Homo, quod attinet ad naturam deprauatum recurſum, per ſemetipſum non habet, ſed per Dei gratiam qua adiuuatur inſtauratur. t. 3. n. 451.

Homo quo primum vitio ſuperatur hoc vltimum vincit, cum enim omnia peccata ſuperauerit manet periculũ, nè ſibi mens nihil conſcientia in ſe potius, quam in Domino glorietur. t. 3.n.129. & 748.

Homo ſe de excelſo in præceps voluntate demerſit in ſua, quidem habuit poteſtate, quod fecit, ſed iam ſuo arb. certum eſt, non ſubiecere, quod ſurgat, ſurgit itaque beneficio alieno, qui cæcidit proprio. t.6.n.543

Homo ſic erat inſtitutus, vt ſi de adiutorio Dei fideret, bonus homo malum Angelum vinceret. t.5.n. 265

Homo ſecundum carnem viuit, qui ſecundum ſeipſum viuit, quia ipſe homo eſt, & viuit, & ſecundum ſeipſum, ideſt pergit, quo vult, dormit, quã do vult, & quandiu vult, loquitur, quæ vult, & cui vult

manducat, & bibit, quando vult, & quantum vult. t.4. n.754.

Homo si necessitate peccat, quia Deus præsciuit, ergò homo voluntatem non habet in sua potestate, quod est absurdum per dicta. t.1. n.468.

Homo sine adiutorio Dei non valet cogitare esse aliquid magisque esse, & ideò beati mundo corde. t.2. n.346

Homo sine gratia, & sine adiutorio, & misericordia, non potest bene viuere. t.7. n. 501.

Homo sine gratia fidei, quæ ab illo est nemo potest vincere concupiscentias vitiosas, & si qua earum residua non vicerit veniali remissione purgari. t.2.n.8

Homo sine peccato potest esse in hac vita per Dei gratiam, & lib.arb.eius, ipsum quoq; lib.arb. ad Dei gratiam, idest ad Dei dona pertinere, non ambigens, quæ gratia ad facienda mandata est, vt conuertatur adiuuat. t.3.n.595

Homo si per lib. arb. & naturã poterat saluari, seu adimplere præcepta, iam erat præceptum, ergo Christus gratis mortuus est. t.2. n.278

Homo si quid habet iustitiæ, non de suo sibi esse præsumere debet, sed de gratia iustificantis Dei, & adhuc tamen ab illo esurire, & sitire iustitiam, qui est panis viuus, & apud quem est fons vitæ. t.3.n.597

Homo si se iustificauerit, & de iustitia sua præsumpserit, cadit si considerans, & cogitans infirmitatem suam, & præsumpserit de misericordia Dei, neglexerit vitam suã mundare à peccatis suis, & se omni gurgite flagitiorum demerserit, & cadet. Præsumptio de iustitia, quasi dextera est: cogitatio impunitatis peccatorum quasi sinistra est. t.8.n. 124

Homo si vis Diabolum vincere, noli de te præsumere, sed illi, scilicet Christo assigna victoriæ gloriam, qui tibi donat, vt victoriæ proferas palmã, vis vincere, caput prius contere inimici, excludendo de corde suo sugestiones Diaboli. t.9.n.673

Homo

H O

Homo si voluntate humana gratia adiuuante diuina sine peccato, in hac vita possit esse, cur non sit hoc est, quia homines nolunt. t. 7. n. 475.

Homo sola voluntate sua si præsumat mundari, non potest immo, nec ex corde pœnitere compellitur, quia Petrum, nisi Dominus respexisset nunquam pœnitentia motus, amare fleuisset. t.7.n. 979.

Homo studio cognitionis, nè propter humanæ mentis infirmitatem in pestem alicuius erroris incurrat, opus habet magisterio diuino, cui certius obtemperet adiutorioque, vt liber obtemperet. t.5. n. 392.

Homo sub gratia, & cum bene pugnat adiutus exultat in Domino, cum tremore in hoc magno prælio, non desunt tamen strenuis bellatoribus, & operum carnis, quãuis inuictis aliqua vulnera peccatorum. t.4. n. 708

Homo suæ potestatis creatus, auctor, vt ipse sibi auctor esset ad vitam, siue ad mortẽ, si vero necessitati esset subiectus, tunc nec boni operis haberet gloriam, nec mali pœnam, sed esset quasi vnus ex pecoribus. t.3..n.739

Homo tu, ex te, & ex viribus tuis nihil potes, adiuuat te Deus, qui tibi sermonem misit, & vincitur iniquitas, si tu illam odisti, & Deus dimisit, & eris liber. & è contra. t.8.n.178.

Homo vbi corde exaltatur contra Deum, ibi ab illo deseritur, & in se tenebratur, & sic nescit, quid sequatur, quoniam non à seipso lumen est, sed ab illo illuminatus. t.6. n.412.

Homo vbi volueris eris, sed quocunque ieris, Deum tuũ habebis, sed à Deo non recedes, &c. t.10. n.664

Homo velle non potest, nisi aut extrinsecus, per sensum corporis admoneatur, aut occultis modis in mentem veniat, & sic culpa est hominis eligentis deteriora. t. 1. n. 488.

Hominum Deus neminem liberat, nisi gratuita misericordia, per Dominum nostrum

H O

Iesum Christum, & neminẽ damnat, nisi æquissima veritate, per eundem Dominum nostrum Iesum Christum. t.1.n.303

Hominum dignitates, quod alij vicerunt, alij victi sunt, aliud non est, nisi illud gloriæ humanæ inanissimum fastum in quo perceperunt mercedem suam. t.5.n. 93.

Hominum neminem posse hic pœnitentiam agere, nisi quẽ Deus illuminauerit, & gratuita sua miseratione conuerterit firmissimè tenet. t.3.n.163.

H V

Humana natura perdidit illam per lib.arb.& hanc est acceptam per gratiam, quam fuerat (si non peccasset) acceptura per meritum, quãuis sine gratia, nec tunc vllum meritum esse potuisset. t.3.n.134.

Humanæ mentis acies inualida est ad aspiciendam diuinæ maiestatis excellentissimam lucem, nisi iustitiæ fidei, & dilectionis diuina donante gratia illustretur splendore. t.10.n.453.

Humani generis massa vniuersa damnata, quæ in illo fuerat radicata punitus sua stirpe est, vt nullus ab hoc iusto, debitoque supplicio, nisi misericordia, & indebita gratia liberetur. t.5.n.445

Humiles Deus in Psal.74. consolatur in spe, hoc agens, vt nè quisquam superbe de se præsumat, nè quisquam humilis de domino desperet. t.8. n.562.

I D

IDonei non sumus cogitare aliquid; quasi ex nobis ipsis. 2. Cor. 3. sed sufficientia nostra ex Deo est. t.7. n. 865.

I G

Ignorans ignorabitur, idest reprobabitur. t.2. n. 293

Ignorantes iustitiam Dei, & suã volentes constituere, iustitiæ Dei non sunt subiecti, qui autẽ subiecti sunt sic sunt alti, vt humiles sint. t.8.n.1007 & 519.& 1131.& t.7.n.494 & t.10.n.116.

Ignorantes Dei iustitiam, & suam

I G

suam volentes constituere, iustitiæ Dei non sunt subiecti. Finis enim legis Christus est ad iustitiam, omni credenti. t.3.n.590

Ignorantes Dei iustitiam, & suam volentes constituere iustæ Dei non sunt subiecti, horum impietas etiam idolatriam forsan superat. t.2. n.190.

Ignorantia in eis, qui intelligere noluerunt, sine dubitatione peccatum est, in eis autem qui non potuerunt, pœna peccati est, ergo in vtrisque non est excusatio, sed iusta damnatio. t.3.n.754, & t.2.n.303.

Ignorantia veri, & difficultas recti, si naturalis est homini vnde incipiat in sapientiæ quietisque beatitudinem surgere nullus hanc ex initio naturali rectè arguit, sed si proficere noluerit, aut à profectu retrorsum relabi voluerit iure meritoque pœnas luet. t.1.n.485

Ignorantia vero, & difficultas est causa peccati, inde incipit anima proficere ad cognitionem, & requiem nec in ea perficiatur vita beata promoueri, quem profectum, in studijs optimis atque pietate, quorum facultas ei non negatur si propria voluntate neglexerit iustè in grauiorem, quæ iam pœnalis est ignorantiam, difficultatemq. præcipitatur. t.1.n.485.

Ignorantia vero, & infirmitas vt vel nesciat homo, quid velle debeat, vel non omne quod voluerit, possit ex occulto pœnarum ordine venit, & illis inscrutabilibus iudicijs Dei, apud quem non est iniquitas. t.6.n.301

I L

Ille qui putauit sine ipsius adiutorio se custodire posse profectus est, in longinquam regionem, & viuens prodiga cuncta consumpsit. t.2.n. 309.

I M

Imitatorũ sanctorum licèt sis totũ gratiæ, semper reputa: quia, vt esset aliquid reliquum gratię in te Dei non tuum meritum fecit. t.10. n.18.

Incul-

I N

Inculpatum quiſquis ſe eſſe dixerit, aut ſuperbus, aut ſtultus eſt, nemo ſuis viribus fatus eſt, ſed Dei indulgentia. t.7. n.666.

In eodem lib. alio loco. Pelag. & Cæleſt.alio loco.Vt quod per lib.arb.homines facere iubentur facilius poſſint implere per gratiam, tolle facilius & ſanus eſt ſenſus. t.7 n.528.

Infans illa rectè punitione punitur, quia pertinet ad maſſam perditionis, & iuſtè intelligitur ex Adam natus antiqui debiti obligatione damnatus, niſi inde fuerit non ſecundum debitum, ſed ſecundum gratiam liberatus per Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum. t.7.n.544

Infans ſi poſt baptiſmum vixerit,atque ad ætatem capacem præcepti venire potuerit, ibi habet, cum qua pugnet eam adiuuante Deo ſuperet, ſi non,in vacuum gratiam eius ſuſceperit,ſi reprobatus eſſe voluerit. t.7.n. 465.

Infantes qui naſcuntur ſub Diaboli poteſtate, ſunt qui de corporum commixtione naſcuntur antequam renaſcantur,quia per illam naſcuntur concupiſcentiam carnalem. t.7.n.706.

I N & O

Infœlix ego homo quis me liberabit, de corpore mortis huius,gratia Dei, per Ieſum Chriſtum Dominum noſtrum. t.8.n.1165.& t.10. n. 482.

noſtra poteſtate eſſe, vt vel inſeri bonitatiDei,vel excidi eius ſe veritate mereamur, quia in poteſtate noſtra non eſt,niſi quod noſtram ſequimur voluntatem, quæ cum fortis, & potens præparatur à Domino facile fit opus pietatis,etiam quod difficile, & impoſſibile fuit, &c. t.1. n. 23.

Intellectus diuinitus adiutus iudicet quæ, vel quantum ſint in quibus etiam, aliud putare quam eſt,non ſit animæ perniciosum. t. 3. n. 488.

In poteſtate noſtra poſitum eſt qualiter in die iudicij iudicemur. t.10.n.290

I O

Ioannes de terra eſt, & de terra loqui-

I P V & I V

loquitur, ſi autem aliqua loquitur diuina, illuminatus eſt à Deo, quia ſi non eſſet illuminatus terra, terram loqueretur. t.9.n.86

I P

Ipſam denique pœnitentiam quam dubio procul voluntas agit Domini miſericordia, & adiutorio fieri, vt agatur ſecundum Ambroſ. t.7. n.532.

I V

Iudæi zelum Dei habent, ſed non ſecundum ſcientiam: ignorantes enim Dei iuſtitiam, & ſuam volentes conſtituere, iuſtitię Dei non ſunt ſubiecti, & ideo gratiam Dei non cognouerunt. t. 8. n. 109.

Iudex, & omnis qui præeſt, hoc primitus tota animi intentione procuret, vt per omnia de Dei adiutorio omnino non dubitet. t.9. n.567

Iudicem ſeu Dominum abſque virtute fieri non decet, quã virtutem ſine Dei auxilio nemo habet. t.9. n. 567

u dicemur qualiter in die iudicij in poteſtate noſtra poſitum eſt. t.10. n. 507

I V

Iuſtificare ſeipſum, hoc eſſet ſcilicet eſſe pauperem, mitem pacificum, &c. verbis ſuis quilibet homo vôlaret ad cælum, cum hæc loqueretur ſicut fauſtus, & conſtantius Romæ faciebat, ſed repræhendatur eorum ſimulatio. t.6.n.157

Iuſtificabitur nemo, &c. t.3. n.576.

Iuſtificari aliud eſt, & aliud nõ iuſtificari, & aliud iuſtificari apud Deum, qui omnino non iuſtificatur, nec illa ſeruat, quæ temporale habent præmium, nec illa quæ æternum, qui autem in operibus legis iuſtificatur non apud Deum iuſtificatur. t.4. n.866.

Iuſtificari caro poteſt coram hominibus, ſed non coram Deo, qui cordis ipſius, & intimè voluntatis inſpector eſt, vbi videt etiam ſi aliud faciat qui legem timet quid mallet facere ſi liceret, &c. t.3. n.575.

Iuſtificari arbitrari ſe hominẽ per fidem ſine operibus legis cum dicit Apoſtolus, non hoc agit, vt percepta, ac pro feſſa

fessa fide opera iustitiæ contemnantur, sed vt sciat se quisque per fidem posse iustificari, etiam si legis opera, non præcesserint, sequuntur enim, iustificatum, non præcedunt iustificandum, dæmones credunt, & contremiscunt. t.4.n.47. & 48

Iustificari inquit Apostolus arbitramur hominem per fidē sine operibus, non tamen intelligendus est, vt accepta fide, si vixerit dicamus eum iustam etiam si male vixerit. t.4. n.423.

Iustificari in Christo, qui credunt in eum propter occulte communicationem, & inspirationem gratiæ spiritualis, qua quisquis hæret Domino vnus spiritus est cum eo. t.3.n.444

Iustificari neminem posse à peccato, nisi fuerit, & per baptismum dimisso omnia peccata. t.7.n.669

Iustificari posse per naturam, & lib. arb. contendere est crucem Christi euacuare, & per legem voluntatis; ergo Christus gratis mortuus est, aliud est esse, & aliud posse. t.7. n. 496.

Iustificari potest homo, sed per gratiam Dei, & sine gratia Dei hominem sine peccato esse non potest. t.7.n.497

Iustificandis impijs merita sicut non sunt, quia Dei gratia est, ita propterea non esse fatum, quia Dei gratia est, nec esse acceptionem personarum, quia Dei gratia est. t.7.n.601

Iustificati estis gratis per gratiam ipsius, per redemptionem quæ est in Christo Iesu. t.8. n.956.

Iustificati gratis per gratia ipsius, pet redemptionem, quę est in Christo Iesu, quem proposuit Deus propitiatorem per fidem in sanguine ipsius.7.455.&9.60.&3.178

Iustificati non lege hominum, sed lege fidei, non littera, sed spiritu, non factorum meritis, sed gratuita gratia. t.3. n.579.

Iustificati per Christum, qui pro nobis mortuus est, iustum auxilium meum à Domino. t.8. n.30

Iustificati portauerunt Deum, & de ipsis Deus corruscabat mira-

miracula, tonabat terrores, pluebat conſolationes. t. 8. n.989.

Iuſtificati ſumus in ſanguine ipſius, cum inimici eſſemus, ac ſalui erimus in vita ipſius. t.3. n. 294.

Iuſtificati ſunt antiqui, & veteres ante incarnationem verbi in hac fide Chriſti, & in hac vera iuſtitia, quod eſt nobis Chriſtus hoc credentes futurum, quod nos credimus factum gratia ſalui facti per fidem, non ex ſeipſis, ſed Dei dono. t.4.n.722

Iuſtificati ſunt, ſed non per merita, ſed gratis per gratiam ipſius. Rom.3. t.2.n.299

Iuſtificati gratis per gratiam ipſius, non itaque iuſtificati per legem non iuſtificati per propriam voluntatem, ſed gratis per gratiam ipſius, nõ quod ſine voluntate noſtra fiat, ſed voluntas oſtenditur infirma per legem, vt ſanet gratia voluntatem, & ſana voluntas impleat legem, non conſtituta ſub lege, nec indigens lege. t.3.n.576.

Iuſtificati ſumus in ſanguine Chriſti, quem ſine vllo debito occidit in remiſſionem peccatorum noſtrorum ſolũ à debito mortis liber eſt mortuus. t.3.n.296

Iuſtificationes factæ ſunt iuſta, ideſt opera iuſtitiæ. t.8.n. 923.

Iuſtificationes prius deſiderantur, quam ſunt vtiles, & honeſte, deinde, vt earum deſiderium cõcupiſcatur, poſtremo, vt proficiente lumine, delectet earum operatio, quarum ſola ratio delectabat. t.8. n.924.

Iuſtificationes ſunt, non dicta, ſed facta iuſtitiæ opera, ſcilicet iuſtorum, quæ imperat Deus ideo autem Dei dicuntur, quamuis à nobis fiant non niſi ipſo donante. t. 8. n.918.

Iuſtificatur, ex fide homo, ſi operè, & quicquid illi legali poſſit obſeruatione contineri, totum credulitas ſola donauit credidit Abraham, & deputatum eſt ei ad iuſtitiã. Geneſ. 15. t. 10. n.516

Iuſtificatur gratis per gratiam, ideſt nullis meritis ſuorum operum prædentibus, alioquin gratia iam non eſt gra

nes gratis, per gratiam eius, qui per ſeipſos iuſti eſſe non poſſunt, &c. t. 8. n. 937
Iuſtitia Dei, quędam operatur per malos, neſcientes, quædam per ſcientes bonos. t. 6. n. 78.
Iuſtitia fidei non pro merito data eſt hominibus, ſed pro miſericordia, & gratia Dei, non erat popularis, antequā Dominus homo inter homines naſcerentur. t. 4. n. 868.
Iuſtitiam Dei ignorantes, & ſuam conſtituere volentes iuſtitiæ Dei non ſunt ſubiecti. t. 9. n. 304. & 151. & 320. & t. 8. n. 517, & 950. & 960. & t. 7. n. 706. & t. 4. n. 123.
Iuſtitiam Dei humanis coniecturis volentes defendere, & ignorantes altitudinem gratiæ, fabulas improbabiles texuerunt. t. 7. n. 451
Iuſtitiam, quam donat gratia ſine meritis, neſciunt illi, qui ſuam iuſtitiam volunt conſtituere, & ideo iuſtitiæ Dei non ſunt ſubiecti, qui Chriſtus eſt. t. 5. n. 453
Iuſtitiam ſuam, qui volunt cōſtituere, ignorantes iuſtitiā Dei, nec immerito obliti ſunt verborum Dei. t. 8. n. 969.
Iuſtitiam ſuam, qui volunt conſtituere, quicquid bene fecerint, ſibi imputant, quicquid male fecerint Deo omnino peruerſi ſunt. t. 8. n. 1131.
Iuſtitiam ſuam velle conſtituere, eſt, ac ſi dicerent, ego ſanctifico, ego iuſtifico, quod ego dedero ſanctus eſt. t. 10 n. 117.
Iuſtitiam Chriſti, niſi credentibus prodeſſe non poſſe, ſcriptura diuina nos admonet, & prodeſſe aliquid paruulis confitentur, vnde neceſſe eſt eos baptizatos in credentiū numero ſine vlla tergiuerſatione conſtituant, & ſi non baptizantur inter eos, qui nō credunt erunt. t. 7. n. 487
Iuſtitia nimia incurrit peccatū temperata vero iuſtitia, facit perfectos: non enim ſine malitia eſt, qui multum eſt iuſtus, quia peccantibus ad ſingula ſi reſpondeas non deerit vbi peccas, & ſic Dei temperata eſt iuſtitia. t. 4. n. 506.

Iustitia nos sumus non nostra, sed Dei, ab illo accepta, non à nobis assumpta; impartita non vsurpata, donata, non rapta. t. 10. n. 225

Iustitia nostra per fidem est, est & illuminatio per fidem, & est illuminatio per spem. t. 9. n. 412.

Iustitia qua retribuuntur bona, pro bonis, non est sine misericordia praecedente. t. 8. n. 920.

Iustitia quæ est ex lege, non est ex Deo, iustitia vero, quæ est ex gratia, seu per gratiã consumatur ex Deo. Iustitia enim ex lege dicitur fieri, propter legis mandatum, iustitia vero ex Dei dicitur, quæ datur, per gratiæ beneficium vt suaue mandatum. t. 7. n. 523.

Iustitia sine misericordia non est accepta apud Deum, & misericordia sine iustitia destruitur, & in crudelitatem conuertitur. t. 10. n. 919

Iustitia sine voluntate tua, non erit in te: nisi per voluntatẽ tuam, potest tamen esse iustitia Dei sine voluntate tua, sed non in te. t. 10. n. 229

Iustitia si per naturam, ergo Christus gratis mortuus est. t. 2. n. 309.

Iustitiæ Dei non sunt subiecti, ignorantes illam, & suam volentes constituere. t. 2. n. 393.

Iustos nos esse non posse, sine gratia Dei, quia legem dedit, quia doctrinam instituit, quia bona pręcepta mandauit: illa enim sine adiuuante spiritu proculdubio est littera occidens, cum vero adest spiritus viuificãs, hoc ipsum intus conscriptum facit diligi, quod foris scriptum lex faciebat timeri. t. 3. n. 583

Iustus ex fide viuit. Mortuus enim erat prius per suam iniustitiam antequam viueret, per Dei gratiam. t. 8. n. 920.

Iustus implet legem Christi, iniustus vero alienus est à lege Christi, potest tamen aliquid quod & iustus implere, vt, & ipse baptizet, sicut potest Dei mandata pr ędicare, sicut iusti, sed non secundum ea viuere sicut iusti. t. 7. n. 168.

Iustus quod est à te tibi est, vt tu tibi

tu tibi potes dare iustitiam? Nemo sibi dat, quod non habet, ergo cum sis iniustus, esse non potes iustus, nisi conuertendo te ad quandã iustitiam manentem, à qua si recedis iniustus es, ad quã si accedis iustus es, te recedente, non deficit, te accedente non crescit. t. 8. n. 434.

Iustus noli multum effici, non est notata iustitia sapientis, sed superbia præsumentis, qui ergo fit multum iustus, ipso nimio fit iniustus: multum enim se facit iustum, qui dicit se non habere peccatũ, aut, qui se putat non gratia Dei, sed sua voluntate sufficiente, effici iustum, nec rectè viuendo, iustus est, sed potius inflatus putando se esse, quod non est. t. 9. n. 324.

Iustus quidam ordo naturæ fit in homine, vt anima subdatur Deo, & animæ caro, ac per hoc Deo, & animæ, & caro, &c. t. 5. n. 384

Iustus si fueris, nam nemo iustus, nisi humilis, & pius, & de iustitia tua inflatus incesseris, & alios in tua comparatione contempseris, & super ex alteris tanquam glorians de meritis tuis, non me laudas, nec qui quasi de suo viuit, sicut Pharisæus. t. 8. n. 330.

L A

LAboratum est pro lib. arb. voluntatis humanæ, sed vicit Dei gratia. t. 1. n. 29

Latitudo in cruce, quæ sit longitudo, & altitudo, & profundum, latitudo est quippe in transuerso ligno, quo extendunt pendentes manus, & significat opera bona in latitudine charitatis, longa à transuerso ligno, vsque an terram, vbi dorsum pendensque figuntur, & significant, perseuerantiam in longitudine temporis, vsque in finem. Alta est, in cacumine, quod transuersum lignum sursum versum excedit, & significat supremum finem, quo cuncta opera referuntur, profunda est in ea parte, qua in terram figitur, & ibi occulta est, sicut

bona

bona nostra de profunditate gratiæ Dei diiudicari non potest. t.9.n.374

Latitudo longitudo, & profundum fortassis crucem Domini significat, erat enim latitudo in qua porrectæ sunt manus, longitudo à terra surgens, in qua erat corpus infixum, altitudo ab illo dextro ligno sursum quod eminet, profundum, vbi fixa erat crux, ibi omnis spes vitæ nostræ, & non in meritis nostris. t.8.n.813

Laus Dei non potest esse, nisi in sanctis eius, nam qui male viuunt Deum laudant, sed quia, & si prædicant lingua, blasphemant vita, & sic laus non est Dei, in infidelibus, non in hæreticis, nec in malis Christianis. t.8.n.301

Lazarum foras prodire est, quod occultum erat, foras prodire. Qui enim confitetur, foras prodit, & foras prodire non posset, nisi suscitatus esset per gratiam. t.10 n.476.

L E

Ledit animum suum, qui odit alterum, tollit pecuniam alteri, nunquid tollit fidem? ledit famam, nunquid conscientiā? quicquid nocet forinsecus nocet, sibi intus, sibi ipse est inimicus, qui odit alterum, sed quia non sentit, quid sibi mali faciat in alterum seuit eo periculosius viuit. t.10.n.46

Legem Deus per seruum misit, cum gratia ipsa descendit, & qui legem implet, non est sub lege, qui autem sub lege est non subleuat. t.9. n.15.

Legem impleri per carnem, est impossibile, idest per carnalem præsumptionem, qua superbi ignorantes Dei iustitiam, scilicet quæ ex Deo est homini, vt sit iustus, & suam volentes constituere, tanquam per eorum non adiuti diuinitus arb. lex posset impleri, iustitiæ Dei non sunt subiecti. t.7.n.606

Legem nemo potest implere, per legem, plenitudo enim legis charitas, charitas autem Dei, non per legem diffusa est in cordibus nostris, sed per Spiritum sanctum, qui datus est nobis. t.7.

L E

t.7. n. 522.

Legem quamuis a peccãdo prohibeat, non tamen sic dicit. datam, vt liberaret à peccato, sed vt demonstraret peccatum; cui seruiens anima debet se ad gratiam, liberatoris conuertere, vt peccato liberetur. Per legem enim cognitio peccati. t.4.n.407

Legem qui putant, ex se implere, putando se facere, quod spirituali, quę ex Deo est non faciunt charitate ita remanet, aut apertè iniqui, aut fallaciter iusti in aperta iniquitate euidenter elisi in fallaci iustitia insipienter èlati: nec iustitias Dei implent. t.7. n. 615

Legentis, & meditantis non est sentire dulcedinem contemplationis: nisi data fuerit desuper, legere enim, & meditari tam bonis quam malis commune est sicut philosofi fecerant. t. 10. n. 559

Legem putant se arb. sui viribus implere iubentem, & ista implicati superbia, ad gratiam non conuertuntur iuuantem &c. t. 7 n. 615

Legis finis Christus est ad iustitiam omni credenti: ideo noluit discernere ab opere fidē sed ipsam fidem dixit esse opus Dei, ipsa est, quę per dilectiones operatur. t. 9 n. 148

L E

Legis finis Christus est, ad iustitiam omni credenti, vt iustificentur, gratis per gratiā ipsius non tantum ex viribus suis. t. 8. n. 950

Legis iustitiam non impleri cū lex iubet, & homo quasi suis viribus facit. Sed cum spiritus adiuuat, & hominis non libera, sed Dei gratia liberata voluntas facit legis enī iustitia est iubere, quod Deo placet, vitare, quod displicet. t. 10.n.615

Legis plenitudo fit non per vires lib. verb. quod eum in nobis, sed per spiritum sanctum qui datus est nobis. t. 2 n.261

Legis prævaricatio abundantia peccati, vt ad liberationem quęratur promissiones Dei quod est gratiā Dei & incipiat in homine iustitia, non tua sed Dei: hoc est data dono Dei. t. 2.n.279

Legi vt obediatur gratia fieri

dicimus, vt Deus quid fieri velit t.7 n.606
Lex aduersus promissa Dei non est, si data esset lex, quæ posset viuificare omnino esset iustitia ex lege. t. 2. n. 279.
Lex aliud est à gratia, vt lex non solum nihil prosit, sed obsit, nisi adiuuet gratia, & hæc ostendetur legis vtilitas, quoniam quos fecit præuaricationis reos cogit confugere ad gratiam liberandos, & adiuuandos. t.7. n.521.
Lex auget concupiscentiam ex prohibitione, & reum obligat ex præuaricatione, iubendo, quæ implere homines infirmitate non possunt, nisi se ad Dei gratiam pietate conuertant. t.4.n.442
Lex data est hominibus superbis, & viribus suis, totum tribuentibus, cum implere non possint legem datam præuaricatores inuenirentur & facti rei sub lege, peterent misericordiam à legis conditore. t.6.n.358
Lex data si posset viuificare, omnino ex lege esset iustitia, sed concludit scriptura omnia sub peccato, vt promissio ex fide Iesu Christi daretur credentibus. t.4.n.869.
Lex data est, vt gratia quæreretur, gratia data est, vt lex impleretur, neque enim suo vitio non implebatur lex, sed vitio prudentiæ carnis. t.3. n.583.
Lex data est, vt gratia quæreretur, neque enim suo vitio nō impletur, sed vitio prudentiæ carnis, quod vitium per legem demonstrandum, per gratiam sanandum fuit. t.3. n. 24. & 746.
Lex Dei per gratiam in cordibus scribitur, quæ legis sunt, naturaliter fiunt, non quia per naturam præuenta sit gratia, sed quia per gratiam reparata est natura. t.3. n. 752.
Lex dicta est ministratio mortis in litteris figurata lapideis ab hæreticis non intuentibus propter eos esse dictū qui solo lib.arb. legem sufficere arbitrabantur, & spiritu gratiæ non adiuti rei præuaricationis sub eiusdem legis littera tenebantur. t. 6. n.436

L E

Lex diuinæ prouidentiæ est, vt nemo à superioribus adiuuetur ad cognoscendam, & percipiendam gratiam Dei, qui non ad eandem puro affectu adiuuerit. t.1.n.502

Lex enim æterna illa est, ad cuius considerationem redire, iam tempus est incommutabili stabilitate firmauit, vt in voluntate meritum sit, in beatitudine, autem, & miseri i præmium, atque supplicium, illud fuit retract. lib. 1. cap. 8. scilicet in voluntate meritum sit verum, sed supposita gratia. t.1.n.443

Lex enim sine gratia sola littera est, manet ad conuincendum iniquitatem, non ad dandam salutem, &c. t.8.n. 525.

Lex ergo auditores iustitiæ facit, gratia autem factores. t.7.n.606.

Lex fidei est, qua oramus, & credimus, per gratiam nobis donari, vt faciamus, quod per nos ipsos implere non possumus, nè ignorantes Dei iustitiam, & nostram volentes constituere, iustitiæ Dei non simus subiecti. t.8.n 927.

L E

Lex impleri non potest, nisi à spiritualibus, quales facit gratia. t.4.n.848

Lex in Sacerdote, per quem sacerdotium, & sacrificia instituta sunt, in leuita vaticinium prophetarum intelligitur, quorum temporibus genus humanum saluari non potuit. t.7.n.937

Lex itaque docendo, & iubendo, quod sine gratia impleri non potest, homini demonstrat suam infirmitatem, vt quærat demonstrata infirmitas Saluatorem à quo sanata voluntas possit, quod infirma non possit. t.2.n. 433.

Lex iubēs si adsit, & spiritus iuuans desit, per ipsam prohibitionem desiderio crescente, atque vincente peccati, & reatus præuaricationis accedit, vt nonnunquam sint apertissima vitia, quę alijs vitijs vincuntur. t.5.n. 447.

Lex iubet, dator legis miseretur in eo, quod lex iubet conantes homines implere viribus suis, quod à lege præceptum

ceptum est ipsa sua temeritate, præsumptione præcipiti, ceciderunt, & non sunt lege, sed sub lege facti sunt. t.9.n.15.

Lex iubet, vt cognoscat homo se peccatorem esse, cognitio peccati non abolitio, & nihil ad perfectum adduxit. t.7.n.937.

Lex per litteram iubet, non per spiritum iuuat, quicunque audit litteram legis, vt ei sufficere videatur cognouisse, quid iubet, aut prohibeat, quo id se arbitri sui virtute impleturũ esse videatur, nè fide confugiat adiuuandum ad spiritum sanctum viuificantem, ne reum factum littera occidit, is profecto zelum Dei habet, sed non secundum scientiam. t.2.n.310.

Lex quamuis iusta, & sancta, & bona præuaricatoribus intulerit mortem. quos Dei gratia non adiuuit ad iustitiam legis implendas, quæ oportet in veteri testamento imponeretur superbis, & ideo suæ voluntatis virtute fidentibus. t.6.n.436

Lex ne videatur sibi sufficere posse homini haberi lib.arb. & eas si nullus vltra auxiliũ diuinũ possideretur aut certè frustra data fuisset crederetur dicta est & causa quare sit lex data t.10 n.211

Lex non docet, quid velle debemus ad abundantiam delictorum, nisi adiuuet gratiã vt quod volumus, valemus, & quod voluerimus impleamus t.2.n.258

Lex non est data ad dandam salutem: si enim posset viuificare omnino ex lege esset iustitia, sed conclusit scriptura omnia sub peccato, vt promissio ex fide Iesu Christi daretur credentibus &c. t.8.n.525

Lex non est data, vt auferret peccatũ. Sed vt sub peccato omnia concluderet & sic ostendebat peccatum esse. t.4 n.869

Lex non est ex fide, sed qui fecerit eam viuet in illis, sed gratia Dei potius ex fide queritur. t.7.n.623

Lex non impletur nisi per lib. arb. sed per legem cognitio peccati per fidẽ impetratio gratiæ

gratiæ cōtra peccatum libertas arb. qui lib. arb. dilectio per iustitię dilectionem legis operatio. t.3.n.590
Lex non infirmat ad euacuandum promissionem, si enim ex lege hæreditas iam non ex promissione Abrahę aut per promissionem donauit Deus. t.7. n.608
Lex non iuberet, nisi esset voluntas, nec gratiam iuuaret, sicut esset voluntas; iubetur vt habeamus intellectum oramus vt habeamus intellectum iubemur vt habeamus sapientiam, & continentiam, similiter & oramus si quis vestrum indiget sapientia postulet à Deo &c. t.2. n.277
Lex non poterat sufficere, ita infirma erat natura, data est lex, sed non quæ possit viuificare, lex præuaricationis gratia data præuaricationis gratia posita est, quia nouit Deus superbiam tuam. t.10 n.256.
Lex non poterat viuificare sicut nec baculus Helisæi per seruum potuit suscitare filium Viduæ. t.8.n.526
Lex non potest impleri, nisi per gratiam, quæ facit homines spirituales, & lex ab omni criminatione defenditur. t.4.n 848.
Lex sancta, & iusta, & bona, nec ipsa est gratia, & nihil ex eo rectè fit, sine gratia, quia non est data, quæ possit viuificare, sed præuaricationis causa posita est, vt conuictos poneret sub peccato, & promissio ex fide Iesu Christi daretur credentibus. t.7.n.617
Lex sancta, & mandatum sanctum, & iustum, & bonum, quod ergo bonum est, mihi factum est mors. Absit, sed peccatum, vt appareat peccatum, per bonum mihi operatum est mortem. t.7.n. 775.
Lex si data esset, quæ posset viuificare, omnino ex lege esset iustitia. t 8.n.961
Lex si data esset, quę posset viuificare vera ex lege esset iustitia. t.3. n. 58. & t.10. n. 211.
Lex sine gratia est occidens littera, in gratia vero spiritus viuificans, & charitas Dei in

in hominibus, & proximi non ex nobis, sed ex Deo. t.7. n.898. & t.3. n. 136.

Lex sine gratia impleri non potest, plenitudo legis est charitas. t.8. n. 1137

Lex si non est gratia, quia vt ipsa lex fiat, non potest lex adiuuare, sed gratia, quę non erit natura, cont.Pelag. t.7 n.894.

Lex spiritalis est, ego autem carnalis sum, venundatus sub peccato satis ostendi non posse impleri legem, nisi à spiritalibus, quales facit gratia Dei, hoc ex persona hominis sub lege positi, nondũ sub gratia, & Apostoli. t.4. n.860 & t.10. n.206. & t.1. n. 27. & t.2. n.525.

Lex statuitur per fidem, & in quantum spiritus vitæ pertinet ad gratiam, & sic liberat hominem è lege peccati. t.4.n.407.

Lex subintrauit, vt abundaret delictum, sed quoniam plenitudo legis charitas est, ideo per charitatem lex impletur non per timorem.t.9. n. 17. & t.6. n. 358. & t.8. n.488. & t.3. n.137. & t.2. n. 261.

Lex subintrauit, vt abundaret delictum, vt eo modo conuictus, atque confusus videret non tantum doctorem sibi esse necessarium, verum etiam adiutorem Deum à quo eius itinera dirigantur, nè dominetur ei omnis iniquitas, & confugiendo ad opem misericordiæ sanetur. t.3. n. 574.

Lex subintrauit, cum homines negligunt, quod Deus iubet, siue cum de suis viribus præsumentes adiutorium gratiæ non implerent, & addunt infirmitati superbiam cum multis autoritatibus, &c. t.2.n.261.

Lex vbi non est, ibi nec pręuaricatio. Rom. 4. & concupiscentiam nesciebam, nisi lex diceret, non concupisces, ac per hoc lex aliud est, à gratia, vt lex obest, nisi adiuuet gratia. t.7. n.521

Liberati enim à peccato serui facti sunt iustitiæ, in qua stabunt, vsque ad finem donante sibi illo perseuerantiam, qui eos præsciunt, & prędestinauit, & secundum propositum

L II | L I

situm vocauit, & iustificauit, & glorificauit. t. 7. n. 916.

Libertas arbitrij plena tribuitur nobis opitulante gratia Dei, per Iesum Christum Dominum nostrum, & mala necessitas remouetur. t. 7. n. 517.

Libertas arb. sine gratia non est libertas, sed contumacia. t. 2. n. 261

Libertas nè glorietur de ipso libero arbitrio voluntatis, tanquam ab ipso incipiat meritum, cui tanquam debitum reddatur præmium bene operandi, audiat eundem gratiæ præconem dicentem. Deus est qui operatur in nobis velle, & operari. t. 3. n. 115.

Libertas arb. perijt per peccatum, sed illa, quæ in paradiso fuit habendi plenam, cum immortalitate iustitiam propter, quod natura humana indiget gratia. t. 7. n. 585

Libertas vnde erit homini ad dicto, & vendito, nisi redimat ille cuius illa vox est, si vis filius liberauit, tunc verè liberi eritis, quod antequam fieri in homine incipias, quo modo quisquam de lib. arb. in bono gloriatur operè, qui nondum liber est, ad operandum bene, nisi se vana superbia inflatus extollat, &c. t. 3. n. 114

Libertatem arbitrij mihi dedisti Domine, sed sine te nihil est mihi conatus meus adiutor meus esto nè derelinquas me. t. 8. n. 93

Liberi arbitrii dum homo gratiæ Dei immemor in prosperis efficitur, & tam de sui possibilitate gloriatur extollitur, eius flagello corripitur. t. 7. n. 941

Liberi ergo à iustitia, non sunt nisi arbitrio voluntatis, liberi autem sunt à peccato, non fiunt nisi gratia Christi. t. 7. n. 585.

Liberi arbitrij libertas manet ad quærendam salutem, idest rationis voluntas, sed admonente prius Deo, & inspirante ad salutem, vt ergo acquiescamus salutari inspirationi nostræ potestatis est, vt adipiscamur, quod adipisci desideramus diuini est muneris, vt non labamur adepto sa-

L I

to salutis muneræ nostræ solicitudinis, & cœlestis adiutorij, vt labamur nostræ potestatis est, & ignauiæ. t.3. n.613.

Lib. arb. defensores immo deceptores, quia inflatores, & inflatores, quia præsumptores non aduersus nos, sed aduersus Euangelium locuturi, quid aliud dicunt quam id quod Apostolus, sibi quasi à talibus diceretur abiecit, Quid adhuc conqueritur? nam voluntatis eius, quis resistet: ergo cuius vult miseretur, & quem vult indurat. t.2.n.300

Liberi arbitrij libertas erit ad capescenda Domini præcepta, cum acceperit spiritum Domini, quia vbi spiritus Domini, ibi libertas. t. 3. n. 613, & 631, & t.7.n.939.

Lib, arb. libertas. t. 3.n.631. alias 613.

Lib.arb.opera, quæ gratiæ preponuntur, & ex his tanquã ex meritis in Christo iustificari extolluntur, damnamus auctoritate diuina. Gal. 1. t.7.n.943.

Libero arbitrio possibilitas bono, vitio primi hominis perdito à iustorum errasse consortio ostenditur, per ouem perditam ex centum ouibus, nec per se ad paradisum de quo exiuit, posse reuerti, nisi indebitam in gratia sua. t.7. n. 938.

L I

Lib.arb. potestas non sufficit, nisi adiuuetur infirmitas, oratio est clarissima gratiæ testificatio. t.2. n.277

Lib. arb. sequax esse diuinæ inspirationis, liberè confitemur, sicut initium salutis nostræ Deo miserante habere nos credimus. t.3. n. 140

Libero arbitrio voluntate sua homo adhuc in vitio claudicante non præuenit Deum, vt cognoscat, & quærat eam gratiam tanquam pro meritis, accepturus, sed præcedit misericordiosissima gratia sua Deus hominis ignorantis, & nondum se quærentis voluntatem lib.arb. vt cum se scire, & quærere faciat. 1. Io. 5. & Psal. 58. Misericordia eius præueniet me. t.7. n.935

Libero claudimus arbitrio cuncti hoc vulnere, nec implere nobis naturaliter sufficit posse

se bonum, quia iam est vitiata libertas, quæ non potest exoriri. t.7. n.932

Lib.arb. missi sunt non accepto perseuerantiæ dono iudicio Dei occulto iusto. t. 7, n. 919.

Lib. arb. homo habet malum meritum, cum vitio suo iam baptizatus declinat a bono & facit malum, idest derelinquit Deum, & diligit seculum, qui & Deus reddet ei secundum opera sua, & vnicuique. t.7. n.943

Lib. arb. hoc restat in ista mortali vita, non vt impleat homo iustitiam cum voluerit, sed vt se supplici pietate conuertat ad eum, cuius dono campos sit implere. t.4.n. 442.

Libero arbitrio male vtens homo, & se perdidit, & ipsum sicut, qui se occidendo, non viuit, nec potest resuscitare, ita cum lib. precatur arb. victore peccato amissum est, lib.arb. t.3.n.114

Lib.arb. nè quisquam putet, & fidens de viribus voluntatis non dico, sed vanitatis suæ legem potuisse sufficere, & Christi gratiam derideret, allegans Apostolum, sed sola abstulit gratia. t.2. n.261

Libero qui locum seruatur arbitrio, vt sine Dei adiutorio ad explendiũ, quid voluerit rationali dignitate suffulta sibi ipsi non sufficiat humana natura. t.7.n.829

Lib.arb. seu per lib.arb. neminẽ posse per se sibi sufficere implere quod velit rectè dicimus. t.7. n.932

Lib.arb. suo solo Petrus dixit se pro Domino moriturum absque Dei adiutorio, sed quid est homo sine gratia Dei, nisi quod fuit Petrus, cum negaret Christum, & omnis caro fenum. t.10. n. 624.

Lib. arb. sponte homo cadere potuit, non etiam surgere potuit, ad quam miseriam iustè damnatum pertinet ignorantia, & difficultas, quam patitur omnis homo ab exordio suæ natiuitatis, nec liberatur ab isto malo nisi gratia Dei. t.7. n.868

Lib.arb. vitiato totus homo vitiatus est, per quod absque adiutorio gratiæ, quod Deo pla-

placeat, nec valet incipere, nec perficere sufficit. Præuenitur, autem medicina, idest Christi gratia, vt sanetur atque præparetur voluntas, quæ semper indiget adiutorio Christi. t.7.n.935

Lib. vero, quod ab eo habemus arb. prono ad nequitiam lapsu fluit, & cum ad virtutis indolem Dei auxilio deserente nihil possit ad genus omne peccati idonea fultum virtute subsistit. t.7.n.828

Lib.arb. ab arbitrando rationali consideratione, vel discernendo, quid eligat, quid recuset, & puto quod nomen accepit, vel ideo lib. arb. dictum, quod in suo positum sit potestate, habens agendi, quod velit potestatem, seu possibilitatem. t.7.n.933.

Lib. arb. ad Dei gratiam pertinet, & ad Dei dona, nec tantum, vt sit verumetiam, vt bonum sit, idest, ad facienda mandata Domini conuertatur, & adiuuat, t. 7. n. 468.

Lib. arb. ad diligendum Deum primi peccati granditate perdidimus, & lex Dei quãuis sancta, & iusta, occidit, si non viuificet spiritus per quem fit. t.2.n.321

Lib.arb adiuuari per Dei gratiã, vt rectè sapiamus, atque faciamus, vt cum venerit Dominus reddere vnicuique secundum opera eius, inueniat opera nostra bona quæ præparauerat Deus in illis ambulemus. t.2.n.103 & 104.

Lib. arb. ad malum sufficit, ad bonum autem & parum est, nisi adiuuetur ab omnipotenti Deo, seu bono, quod adiutorium si homo ille per lib. arb. non deseruisset semper esset bonus, sed deseruit, & desertus est. t.7. n.915

Lib.arb. ad resistendum non potest; sed solum facere potest auxilium gratiæ, t. 2. n. 271.

Lib.arb. captiuatum non nisi ad peccandum valet, ad iustitiam vero nisi diuinitus liberatum adiutumque non valet. t.8.n. 617

Lib.arb. confitemur, vt dicamus nos Dei semper indigere auxilio, & tamen illos errare,

L I

rare, qui cum Manicheo dicũt, hominem peccatum vitare non posse, quam illos, qui cum Iouiniano asserunt, hominem, non posse peccare, vterque enim tollit lib. libertatem. Nos dicimus hominem semper, & peccare, & non posse peccare, vt nos lib. confiteamur, est arb. t. 10. n. 728.

Lib. arb. desertum diuino adiutorio, qualibet scientia legis excellat, nullo modo habebit iustitiæ solitudinem, sed inflationem in piæ superbiæ & axitiosum tumorem. t. 2. n. 757.

Lib. arb. dic hæreticæ, sic ex Adam susceptum, vt medicina Christi, & adiutorio non indigens per se sibi sufficiat implere, quod velit, audis Dei filium apparuisse, vt sanaret omnes oppressos à Diabolo sanguinem suum fundendo mundasse conscientiam nostram ab operibus mortuis ad seruiendum Deo viuenti. t. 7. n. 934.

Lib. arb. dicit Concilium Cartaginense olim ille professus dum suis inconsulsius vtitur bonis cadens in præuaricationis profundam demersus, nihil quemadmodum exinde surgere posset inuenit, itaque in æternum libertate deceptus huius ruinæ latuisset oppræssu, nisi eum post Christi pro sua gratia liberasset aduētus, qui per nouæ regenerationis purificationem omne præteritum vitiũ sui baptismatis lauacro purgauit, &c. t. 7. n. 599

Lib. arb. dum volumus defendere apud homines, apud Deũ perdimus, orationis auxiliũ, & gratiarum actionem non habemus veram. t. 2. n. 320.

Lib. arb. esse fatemur omnibus hominibus, habens quidem iudicium rationis, non per quod idoneum, quæ ad Deũ pertinent, sine Deo autem, aut certè peragere, sed tantum in operibus vitæ præsentis, tam bonis, quam malis; bonis dico, quæ de boni naturæ oriuntur, idest, velle laborare in agro, vel mar ducare, & bebire, velle habere amicum, velle habere indumenta, velle fabricare

domum vxorem, velle ducere, pecora nutrire, artem discere, diuersarum rerum bonarum, velle quicquid bonum ad præsentem pertinet vitam, quæ omnia non sine gubernaculo diuino sub sistunt, immo ex ipso, & per ipsum sunt, & esse ceperunt. t.7. n. 934.

Lib. est hominis arb. & gratia Dei, sine cuius adiutorio lib. arb. nec conuerti potest ad Deum, nec proficere in Deo, t.2.n.105.

Lib.arb. & ad malum, & ad bonum faciendum confitendū est, nos habere, sed in malo faciendo liber quisque iustitiæ seruusque peccati, in bono autem liber esse nullus potest, nisi fuerit liberatus ab eo, qui dixit, si vos filius liberauit, &c. t. 2. n. 558. t.7.n.904.

Lib arb. fides catholica non negat, siue vitam, malam, siue bonam, neque tantum ei tribuit, vt sine gratia Dei videat, aliquid, siue vt ex malo conuertatur in bonum, siue, vt in bono perseueranter proficiat, siue vt ad bonum sempiternum proueniat. t.2.n.106.

Lib arb. opera, quæ fiunt præparantur, per gratiam, & gratiæ præuentum, nullo lib. arb. merito, & ipso faciente gubernante, & perficiente, vt abundet in lib.arb. non damnamus, quia ex his homo iustificatur. t.7. n. 943.

Lib.arb.hominis ait Pelagius defendo, & dico, quia lib. arb. sufficiens est, vt iustus sim, non sine gratia Dei dico, est enim lib. arb. sed non sine gratia Dei, si enim hominem creauit Deus, & homini Deus lib.arb.donauit, quia, quid potest homo de lib.arb. cuius gratiæ debetur, nisi eius, qui eum condidit, cum lib.arb. generalem illam gratiam prædicat Pelagius qua creatus est homo, gratiam, qua Christiani sumus exclu dit. t.10. n.205

Lib.arb hominis, per peccatum possibilitatis bonum perdidit, non nomen & rationem. t.7. n. 933.

Lib. arb. hominum natura peccato Adæ perijsse non dicimus

mus, ſed ad peccandum valere in hominibus ſubditis Diabolo, ad bene autem, pièq. viuendum non valere, niſi ipſa voluntas hominis Dei gratia fuerit liberata, & ad omne bonum actionis, ſermonis cogitationis adiuta. t.7.n.600

Lib.arb. huc, atque illuc liberũ flectitur, atque in eis naturalibus bonis eſt, quibus, & male, vti, malus poteſt, niſi ex Deo nobis eſſe non poſſe neſcio, quemadmodum defendamus, quod dictum,pręparatur voluntas àDomino. t.7.476

Lib.arb. in defenſione, autoritates, & teſtimonia, quæ ſunt non ſic intelligantur, vt ad vitam piam, & bonam conuerſationem cui merces æterna debetur adiutorio,& gratiæ Dei locus non relinquatur, & audeat miſer homo, quando bene viuit, & bene operatur, vel potius bene viuere, & bene operari ſibi videtur in ſeipſo, non in Domino gloriari, & ſpem rectè viuendi in ſeipſo ponere, vt ſequatur maledictum. Hier. 17. t.7. n. 887

Lib.arb. in operibus malis dico, vt eſt velle idolum colere velle homicidium, velle adulterium facere res alienas, velle diripere, Deum viuentem, in ſæcula blaſphemare velle turpiter viuere, velle maleficia diſcere, velle inebriari, & luxurioſè viuere, velle quicquid non licet, vel nõ expedit operari põt ex ſe lib. arb. & maculant animam, non autem bene viuere poteſt, ex ſe ſine gratia. t.7. n.934.

Lib.arb. in ſuperbiam ſacrilegã Pelagij,& Cæleſtij extollunt, & nullum relinquant locum gratiæ Dei, qua Chriſtiani ſumus. t.2.n.269

Lib. arb. magnas vires, &c. t.10. n.173.

Lib.arb. iſto propoſito poteſt non agere, vt à poteſtate tenebrarum ſe liberare Pelagius dicit, quod abſurdiſſimum eſt, & hæreſis. t.7. n. 501.

Lib.arb. manet,ad quærendam ſalutem, ideſt rationalis voluntas, ſed admonente prius Deò,& iuuante, ad ſalutem,

L I

vt vel eligat, vel ſequatur, vel agat occaſione ſalutis, ideſt inſpiratione Dei. t.3. n. 140.

Lib. arb. naturæ hominis inſitũ eſt, & gratiam Dei ſuper lib. arb. omne antecedere meritum, vt verè gratuitum diuinum præbeat adiutorium. t.7.n.635.

Lib.arb.nec in bono erit, quod liberator, non liberauerit, ſed in malo lib. habet arb. cui delectationem malitię, vel occultus, vel manifeſtus deceptor inſeruit, vel ſibi ipſe perſuaſit. t.7. n.586

Lib.arb.nemo niſi per Chriſtũ bene vtatur. t.3. n.145

Lib. arb. neque ſufficit, niſi à Domino victoria concedatur oranti, nè intret in tentationem, in quo oſtenditur gratia Dei. t.7. n.888

Lib.arb. nihil valet ſine Deo, ſolum ad malum valet, ſine Deo communis enim eſt omnibus natura non gratia. t.10.n.204.

Lib. arb. non tollit, quando dicit. Non eſt volentis, neque currentis. Sed Dei miſerentis. Sed non ſufficere dicit.

L I

Niſi adiuuet Deus miſericordes nos efficiendo ad bene operandum, per donum Spiritus ſancti. t.4. n. 853

Lib. arb. non ſic defendatis, vt ei bona opera ſine Dei gratia tribuatis, nec ſic defendatis gratiam vt quaſi de illa ſecuri mala opera diligatis t. 2. n. 107

Lib.arb. non ſufficit, vt homo reſurgere poſſit. Sed qui mortuus eſt poteſtate, & hoc precium noſtrum eſt, quo nos à morte redimeret t. 7. n.501.

Lib. arb. nullum eſt in infantibus ad bonum, vel ad malũ proprię voluntatis. Vnde præmia, vel ſupplicia meritis ſubſequuntur t.2.n.311.

Lib. arb. perfectæ fuit in primo homine, in nobis autem ante gratiam, non eſt lib.arb. vt non peccemus, ſed tamen, vt peccare nolimus, gratia vero efficit, vt non tantum velimus rectè facere, ſed etiam poſſimus non viribus noſtris, ſed gratia, & liberatoris auxilio. t.4.n.846

Lib. arb. per gratiam non euacuamus, ſed magis ſtatuimus,

mus, sicut lex per fidem, sic lib. arb. per gratiam non euacuatur, sed statuitur. t. 3. n. 590.

Lib. arb. per velle malum rectè, perdidit posse bonũ, qui per posse bonum, potuit vincere velle malum, quem iustè Deus iam delicto captiuum voluntati deprauatè dimisit, vt hæc eidem esset pœna in non faciendo, quod velit; qui semper si Deo fuisset obediens sufficere potuisset ad omne bonum, quod voluisset. t.7.n.933

Lib arb. pulsatur hominis, vbi dicitur, hodie si vocẽ eius audieritis, nolite obdurare corda vestra, auferam ab eis cor lapideum, & dabo eis cor carneum. t.7.n.895

Lib. arb. qui contra Dei adiutorium extollunt, districto gladio veritatis, vel cursim transiens amputares, &c. t.3.n.141.

Lib. arb. quicquam, nisi ad peccandum valet, si latet veritatis via, charitas Dei diffunditur in cordibus nostris non per lib. arb. sed per Spiritum sanctũ, qui datus est nobis. t.3.n.572.

Lib. arb. quid autem quisque sectandum, & amplectendum eligat in voluntate esse positum constitit nullaque re de arce dominandi rectoque ordine mentem deponi, nisi voluntate, sed hoc fuit retractatum lib. 1. retract. c. 9. voluntas enim est, qua peccatur, sed rectè viuitur supposita gratia. t.1.n.445

Lib. arb. qui dicit ad dominica præcepta sufficere, etiamsi Dei gratia, & spiritus sancti dono ad opera bona non adiuuetur, omnino anathematizandum est, & omnibus execrationibus detestãdum, & qui hoc asserunt à gratia Dei pœnitus alieni sunt. t.2.n.256. & 257.

Lib. arb. quid valeat ad malum recole hominem peccatorẽ, quid valeat ad auxilium Deus, & homo attende in eo gratiam liberantem. t.10 n.195.

Lib. arb. quod sine Deo bonum opus, idest quòd ad eius sanctum propositum pertinet, nec incipere, nec perficere possit, quisquis sic esse dixerit

rit, catholicus est, & qui negauerit, catholicus non est. t.7.n.939.

Lib. arb. quo auxilio adiuuari quærimus, & qua gratia, &c. t.7.n.528.

Lib.arb. quo peccandi voluntatem habere conuincimur, fuit nobis datum ab eo, qui fecit nos, non tamen causa peccandi, vertenda est in Deum, qui illud nobis dedit. t.1.n.445.

Libero arbitrio rationalis creatura potest se verti ad malū. t.3.n.145.

Lib.arb. retinendæ iustitiæ non sufficiebat, nisi participatione gratiæ, seu immutabilis boni diuinum adiutorium præberetur, & si peccatum in solo lib.arb. erat constitutum. t.3.n.134

Lib.arb. sic habete, vt imploretis auxilium Dei, si quis autem non habet Spiritus Christi, non est eius. Non ergo se iactet, non sibi arroget virtutem propriam, egena viciata natura. t.10.n.191

Lib.arb. sine gratia, non posse bene operari, contra Pelagium & Cęlestium, & ibi autoritatibus conprobatur. t.2 n.269.

Lib.arb. si posset sine adiutorio Dei gratiæ fieri vt lib. arb. vt intelligeremus, atque saperemus non diceretur Deo da mihi intellectum, vt discam mandata sua. Psal. 118. & illud aperuit illis sensum vt intelligeret scripturas. Luc. 24. si quis vestrū indiget sapientia, postulet à Deo qui dat omnibus affluenter Iac. 1. t. 2.n. 105.

Lib. arb. si quis ad colendum rectè Deum sine ipsius adiutorio esse in hominibus, & quisquis ita dicit. Deum nascentium conditorem, vt paruulorum neget à potestate Diaboli Redemptorem ipse Cęlestius & Pelagianus vocatur. t.7. n.564

Lib.arb. si quis spontè perderet suo libertatem deinceps arb. resumere non valeret sine gratia Dei. t.3. n.156

Lib. arb. sufficit homini ire in peccatum, quo seipse vitiauit vt autē redeat ad iustitiā opus habet medico; quoniā sanus non est. Opus habet viuificatore quia mortuus est,

L I

est, &c. n.501. t. 4. 505

Lib. arb. valet ad opera bona, si diuinitus adiuuetur. quod fit humiliter petendo, & faciendo. t.2. n.257

Lib. voluntatis arb. hominis ad bene viuendum, & rectè agendum esse in homine, si etiam Dei gratia, sine qua nihil boni agere possumus. t. 5. n. 88. & t. 7. n.887.

Lib. arb. voluntatis non tollitur, quia iuuatur, sed ideo, iuuatur, quia non tollitur. t.2.n.258.

Lib. arb. voluntatis, qui vtuntur, nisi eo volente, ac subueniente, à quo præparatur voluntas, velle non possunt. t.7.n.709.

Lib. arb. vsque adeo in peccatore non perijt, vt per illud peccant, maximè omnes, qui cum delectatione peccant, & amore peccati. t.7. n.585

Lib. arb. vt consequatur, quod eligit, &c. Dei esse libere confitemur. t.3.n.140

Lib. arb. vt sit ad rectè faciendum gratia Dei liberatur. t.1. n.26.

M A

Magister verus, qui neminem fallit, verax doctor idemque saluator non ait, sine me facere potestis aliquid, sed facilius per me, non ait fructum vestrum sine me potestis aliquid facere, sed vberiorem per me, sed dixit, sine me nihil potestis facere. t. 10. n.215

Mandata dicit Pelagius impleri diuina tria constituit scilicet possibilitatem, voluntatem, & actionem, possibilitatem, qua homo potest esse iustus voluntatem, qua vult esse iustus, actionem, qua iustus est, gratia Dei non ista duo, scilicet voluntatem, & actionem adiuuat, sed primum, scilicet possibilitatem, sed hoc est, contra Apostolum, qui dicit Deus operatur in nobis posse, velle, & operari contra Pelag. t. 7. n. 519.

Mandata quæ concupiuit, per misericordiam eius faciat, qui ea mandauit. t. 8. n. 933.

Men-

M E

Mendacium, qui loquitur, de suo loquitur, nemo habet de suo, nisi mendacium, & peccatum, qui loquitur veritatem non de suo liquitur. t. 9. n. 26. & 27.

Mendaciter petuntur si ea non adiuuante eius gratia facere possimus t. 6. n. 575

Mendacium qui loquitur de suo loquitur omne peccatū mendacium est. Io. 8. 1. qui peccat de suo peccat, & qui loquitur veritatem de Deo loquitur, Deus veritas est, Psal. 115. t. 8. n. 703.

Mendacium qui loquitur omnes perdet, sed non omne mendacium quando vniuersaliter, omnia mendacia circumcisa sunt in eo, quod dictum est, & nihil falsum de ore ipsius procedit. t. 4. n. 17.

Merces debetur bonis operibus si fiant, sed gratia, quæ non debetur præcedit, vt fiat. t. 3. n. 297. & 754.

Merces imputatur secundum gratiam, gratia enim, gratis datur, ideo gratia vocatur, & sic nulla merita præcesserunt tua, aliter imputatur secundum debitum, quod nō est dicendum, quia te vis laudare non Deum, & ideo non agnoscis Christum, qui venit cum gratia Dei, merita autem tua mala fuisse, & si non tibi deberentur, nisi supplicium, non præmium. t. 8. n. 331.

M E

Merita bona tua Deus non coronat tanquam merita tua, sed tanquam dona sua, quia Dei sunt dona merita tua. t. 7. n. 890.

Merita, & omnia opera sanctorum ad Dei gloriam laudēque referenda sunt. t. 3. n. 141.

Merita hominum, pro quibus agimus, qualia sint apud Dominum, non nouimus, qui si ad tempus expediat, aut nulla, aut tenuissima, & incertissima coniectura suspicamur potius, quam comprehendimus, &c. t. 4. n. 646

Merita illorum mala erant, sed tu propter misericordiam tuam, quia ita est præparatio tua, parasti cibum illorū nihil enim promeruerunt, quibus peccata donasti. t. 8. n. 459.

Me-

Merita nostra, quando Deus nulla inuenit, forte voluntatis suæ nos saluos fecit, quia voluit, non quia digni sumus, seu fuimus. t. 8. n. 117.

Merita omnia hominis ab ipsius gratia præueniri, per quam fit, vt aliquid boni, & velle incipiamus, & facere, non dubitamus. t. 3. n. 142

Merita per auxilium gratiæ, labor indultus est in præsenti vita, vt fiunt, non præmissorum reditio meritorum. t. 7. n. 944.

Merita, quæ dicuntur nostra, dona sunt Dei. t. 3. n. 294

Merita quibus redditur vita æterna, non à nobis parata sunt per nostram sufficientiam, sed in nobis facta per gratiam, etiam ipsa gratia nuncupatur; non ob aliud, nisi quia gratis datur, nec ideo, quia meritis non datur, sed quia data sunt, & ipsa merita, quibus dantur. t. 2. n. 301.

Merita tua Deus non coronat, tanquam merita tua, sed coronat illa tāquam dona sua, quia Dei sunt: t. 7. n. 890

Merita tua nusquam iactes quia & ipsa tua merita illius dona sunt, & sic totum de misericordia eius est. t. 8. n. 1149.

Merita vniuersa sanctorum, & iustorum dona Dei sunt, & Dei gratia, etiam conferuntur. t. 7. n. 861

Meritis bonis nullis præcedentibus, saluos nos facit, pro nihilo, immò talia præcesserant merita, de quibus damnaremur, nihil boni attulit, & saluus factus est. t. 8. n. 376.

Meritis malis si vis, & bona dicis, nondum laudas, rursum si cum cœperis benè viuere, & meritis tuis tribuas, quod bene viuis; nondum laudas, idest laudem esse non deputas, &c. t. 8. n. 330

Meritis nostris infirmi sumus, misericordia Dei robusti sumus. t. 8. n. 669

Meritis nostris, neque nos peruenimus ad misericordiam Dei, sed Dominus [illegible] fuit nostri, & [illegible] nobis [illegible] t. [illegible] n. 906

Meritis nullis præcedentibus beneficia Dei collata sunt no-

bis si peccata nostra, nobis aut non nominantur, aut si fortè surrepserint, cito per poenitentiam corriguntur. t. 10. n. 514.

Meritis nullis præcedentibus bonis, & fidem, & amorem sui prius inspirat, vt & baptismi sacramenta fideliter requiramus, & post baptismum cum ipsius adiutorio, ea, quæ sibi sunt placita implere possimus; non tamen nos incipimus, vt male opinantur aliqui. t. 3. n. 144.

Meritis nullis præcedentibus de tenebris producti sumus ad lucem, & de morte ad vitã reuocati, de multis erroribus in viam reducti curramus, dum lucem habemus. t. 10. n. 753.

Meritis nullis præcedentibus, per gratiam Dei meruimus fieri templum Dei quantum possimus, cum ipsius adiutorio laboremus, nè Dominus noster in templo suo, scilicet in nobis inueniat, quod oculos suæ maiestatis offendat. t. 10. n. [illegible]

Meritis præcedentibus nemo iustificatur, neminem tamen obdurat, nisi merito nocuerit; piè namque, & velociter creditur Deus nocentes iustificando à poenis debitis liberare. t. 2. n. 313.

Meritis præcedentibus nullus saluatur, nè gratia non sit gratia, quo dicit, omnis, qui est ex veritate, audit vocem meam, ac per hoc non ideo est ex veritate, quia audit eius vocem, sed ideo audit, quia ex veritate est, quia illi hoc donum collatum est. t. 3. n. 757.

Meritis suis, qui præmia tanquam debita expectant, nec ipsa merita Dei gratiæ tribuunt, sed viribus propriæ voluntatis, in legem iustitię non perueniunt, quia non ex fide, ex qua est iustitia. t. 2. n. 310.

Merito peccati, sicut tanquam stipendium redditur mors, ita meritò iustitiæ, tanquam stipendium vita æterna, iustus ex fide viuit. t. 2. n. 302.

Meritorum diuersitate, quamuis fulgebunt alius maius, alius minus, quod tamen ad vitam ęternam pertinet,

æqualis erit omnibus, non autem alteri erit longior, alteri breuior alio modo ibi erit castitas coniugalis, alio modo integritas virginalis, alio modo fructus boni operis. t. 10. n. 150

Meritum hominis gratia est, cuius præmium erit beatitudo eius; iustitiam quippe dare sibi non potest, quam perditam non habet, hac homo cum conderetur accepit, & peccando perdidit. t. 3. n. 311.

Meritum hominis, quod est ante gratiam, quo merito percipiat gratiam, cum omne meritum nostrum, non in nobis faciat, nisi gratia, & cum Deus coronat merita nostra, nil aliud coronat, quam munera sua. t. 2. n. 301.

Meritum innocentiæ paruulis non potest esse, antequam aliquid nocere possint, ideo si affliguntur eorum corporum, quorum nulla peccata sunt per ætatem si animæ affliguntur, non est quærenda causa in Deo. t. 1. n. 486

Meritum iustorum dum tiranni contemnunt imperium licet sanctis pueris in fornace Deum venerari, quem igne iocari, quibus cum hominibus non licuit commorari licet flammarum meriti obsequia, qui non meruerat Caldæorum obsequia supplicia. t. 10. n. 799

Meritum malum est in hominibus, tam in paruulis, quam in maioribus præcedens iudicia Dei, vt iusto eius iudicio puniantur. t. 7. n. 936.

Meritum misericordiæ, quærimus, nec inuenimus, quia nullum est, nè gratia euacuetur, si non gratis donatur, sed meritis reditur. t. 2. n. 300.

Meritum nullum habet peccator, qui adhuc iustificari desiderat credens in eum, qui iustificat impium misericors auxilium ibi est. t. 8. n 29

Meritum nostrum, non dat ad Christum fiduciam, sed misericordia eius. t. 8. n. 669

Meritum pœnæ peccatum est, meritum præmij rectè factū est. Nec peccatum, nec rectè factum imputari cuique iusto potest, qui nihil fecerit pro-

propria voluntate. t.4. n. 381.
Meritum redditur iustis secundum opera sua, quorum per totum sæculi vitam meritum omne fuit gratia, vt gaudentes, iam merito dicunt, animæ suę. Benedic anima mea Dominum, & noli obliuisci omnes retributiones eius, Psal. 102. t.7.n. 944.

I

Miseretur cui vult, & quem vult indurat, idest quasi diceretur, cui vult donat, & à quo vult debitum poscit, &c. t.7 n. 826
Misericordia Dei est, præueniens voluntatem hominis, quæ si non esset, non præpararetur, voluntas à Domino, & ad eam pertinet, scilicet misericordiam, & ipsa vocatio, quæ etiam fidem præuenit. t.1. n.28.& 24
Misericordia dicitur, quia non merita nostra attendit Deus, sed bonitatem suam, vt peccata nobis omnia dimitteret & vitam æternam promitteret. t.8.n.423
Misericordiam consecutus, vt fidelis essem, non dixit misericordiam cōsecutus sum, quia fidelis essem, sed vt fidelis essem. 1.Tim.1. 1.24. t.7. n. 891.
Misericordiā consecutus sum, vt fidelis essem, & data est, vt essem fidelis. t.1.n.24
Misericordiam cum iustitia iustis, & iniustis, semper agit omnipotens Deus, quia beatis dat gloriam, quam non merentur, quibuscunque bonis commissis habere, & malis dat poenam, quam maiorem merentur habere, de malis commissis. t. 10. n.919.
Misericordia motus est, quia in eo, qui incidit, in latrones, quo curari dignus esset meritum Sammaritanus, idest Christus nullum inuenit. t.7.n.938.
Misericordia præcedenti merito fidei tribuuntur, & obduratio præcedenti impietati. t.4.n.853.

M O

Mori carni est amittere vitam carnis, mori animæ est amittere vitam animæ, vita carnis tuæ anima est vita animæ

Deus

Deus est. t. 9. n. 236
Mori in potestate hominis, sed ad vitam retinendam voluntas non satis est, si adiutoria desint. t. 3. n. 134
Mors animæ fit, per separationem gratiæ, mors corporis fit per separationem animæ à corpore. t. 9. n. 218
Mors animæ præcessit deserente Deo, & mors corporis consecuta est, deserente anima. t. 10. n. 278
Mors duplex, scilicet animæ, & corporis, mors animæ dicitur mors æterna, mors gehenne mors corporis fit per separationem anime à corpore, mors animæ fit per separationem gratiæ ab anima. t. 9. n. 218
Mors vera, quam timent homines, est separatio animæ à corpore, & plerumq; cum timent homines mortem istã, quæ separat animam à corpore incidunt in illam vbi anima separatur à Deo. t. 10. n. 1014.
Mortis, itaque prædestinatio sub conditione fixa fuit in Deo propter casus humani præscientiam, non tamen vim faciens in homine, per potentiam, vt duceret eum ad mortis sententiam. t. 7. n. 884.
Mortis regnum, sola in quolibet homine gratia destruit saluatoris, quæ operata est etiam in antiquis sanctis, quicunque antequam in carne Christus veniret, ad eius tamen adiuuantem gratiam non ad legis litteram, quæ iubere tantum non adiuuare poterat pertinebat, quod occultabatur in veteri testamento. t. 7. n. 445.
Mortui sunt omnes infideles, &c. t. 8. n. 528
Mors Christi est meritum nostrum, & refugium nostrum, salus, vita, & resurrectio nostra meritum nostrum miseratio Domini. t. 9. n. 549
Mortui cum essetis delictis, & præputio carnis vestræ conuiuificauit, cum illo donans nobis omnia delicta delens, quod aduersus nos erat Chirographum decreti, quod erat contrarium nobis tollens illud de medio, & affigens illud cruci, &c. t. 8. n. 457
Motus ille auersionis, quod fatemur

temur esse peccatum defectiuus motus est, omnis autem defectus ex nihilo est, qui autem defectus, quia est voluntarius in nostra est positus potestate. t. 1. n. 464.

M V

Mundos nos esse non posse, nisi per ablutionem cælestis misericordiæ emundationem consequatur, post demutationem resurrectionis terreni corporis nostri effecta gloriosiore natura. t. 7. n. 666

Mutatis proinde sacramentis posteaquam veni, qui significabatur esse venturus, non tamen mutato mediatoris auxilio. t. 7. n. 544

Murmuratores non simus, nec stulta loquamur, lingua dolosa, sed cum Dei adiutorio, sine cuius voluntate, & nutu folium non mouetur arboris murmuratio procul sit à nobis. t. 10. n. 944.

N A

Natura hominum proprio arbitrio remissa, & demissa est, vt possit facere, quod vult, &c. t. 4. n. 497.

Natura humana etiam si in illa integritate in qua est condita permaneret, nullo modo seipsam, creatore non adiuuante seruaret. t. 3. n. 144

Natura humana vitiata, atque mutata est, ex damnatione iusta primi hominis, vt repugnantem pateretur in membris inobedientia concupiscendi, & obstringeretur necessitate moriendi, nisi per mediatoris Christi gratiam soluantur. t. 5. n. 230

Natura humana etiam si in illa integritate in qua condita est permaneret nullo modo seipsam creatore suo non adiuuante seruaret, &c. t. 2. n. 317.

Natura humana, & si in illa integritate in qua condita est maneret, nullo modo seipsam creatore suo non adiuuante seruaret, vnde cum sine Dei gratia salutem non posset seruare, quam accepit, quomodo sine Dei gratia potest recuperare, quod perdidit. t. 3. n. 754

N A

Natura laudatur in vno homine, & intentio vituperatur, quia duo sunt, quæ contrarijs applicantur, sed etiam in paruulo, non vnum est tantum, idest natura, sed habet, & vitium, quod per vnum in omnes homines, per trãsijt, natura ascribitur Deo vitium Diabolo. t. 7. n. 579.

Natura perdidit libertatem per peccatum, quam sibi dari exoptat. t.7.n.512

Naturalis possibilitas, si per lib. arb. & ad cognoscendum, quomodo viuere debeat, & ad bene viuendum sufficit sibi ergo Christus gratis mortuus est, ergo euacuatum est, scandalum crucis. t.7. n. 507.

Naturæ humanæ auctor est Deus, vitij autem Diabolus, ex quo vitio trahitur originale peccatum. t.7.n. 568.

Naturæ humanæ tanta gloria nullis præcedentibus meritis sine dubitatione gratuita, ex quo homo cæpit esse, nõ aliud cæpit esse, quam Dei filius, qui caro factus est Christus vnica persona verbum, & homo sicut anima rationalis, & caro. t.3. n. 116.

N E

Nemo bene operatur, nisi fides præcesserit. t. 10. n. 566.

Nemo conuertitur ad iustitiã, nisi operante gratia sanetur iustitiæ pace nemo perfruitur, t.7. n.447

Nemo est, qui se immeritum pati aliquid asperum dicat, quia si non factis, saltem verbis peccatur, etsi non verbis saltem temeraria præsumptione intus in corde, vel sermonibus cogitationum, quæ Deum, non latent, & ibi nemo flagellatus dicat indignę se accipere disciplinã, quasi vltra non sit, quo per illam profecit. t. 4. n. 914

Nemo habet de suo, nisi peccatum, & mendacium, si quid autem homo habet veritatis, atque iustitiæ, ab illo fonte est, quem debemus sitire, in hac eremo, vt ex eo quasi quibusdam guttis irrorati non deficiamus in via, &c. t.3 n. 322.& 754.

Nemo

N E I & O

Nemo sibi arroget aliquid nemo habet aliquid boni, nisi ab illo accipiat, qui solus bonus est. t.8. n.1018

Nè præsumas ad regnum de iustitia tua, nè præsumas ad peccandum de misericordia Dei. Prouerb. 4. t. 8. n. 124.

Nemo habet de suo, nisi mendacium, & peccatum, & qui loquitur veritatem non de suo loquitur. t.9. n.26

N I

Nihil agitur sine gratia adiuuante. t.3. n. 161

Nihil est tam arduum, atque difficile, quod non Deo adiuuante planissimum, atque expeditissimum fiat. t. 1. n. 438.

N O

Nobilitas corporalis, atque opulentia hominum intelliguntur non sua, spirituales vero diuitias, non nisi ex te, est hæresis Pelagiana, & contra Apostolum. 2. Cor. 4. & in multis locis. t. 2. n. 430.

Non dicimus esse in potestate nostra, nisi, quod cum volumus fit, vbi prius, & maximè, est ipsum velle. t. 1. n. 29.

Non enim, quod volo, facio bonum, sed quod odi malum hoc ago. t.7. n. 510

Non est desperandum de malis sed pro ipsis, vt boni fiant studiosius supplicandum, quia numerus sanctorum semper de numero impiorū auctus est. t.3. n. 749

Non ex operibus, sed ex veritate vocante, nè ipsorum non sit, non Dei, & merces non imputetur, secundum gratiam, sed secundum debitum, atque ita gratia non iam sit gratia. t. 3. n.746.

Non gratia ex merito, sed meritum ex gratia. t. 4. n. 722.

Non iustificabitur in conspectu tuo omnis viuens, & ideo misericordia, Dei opus est, quæ superexaltat iudicium. t.7. n.468. & 472.

Non merita hominum, sed ad Dei misericordiam pertinet cum ex illa massa primi hominis cui mors merito habetur, quisque liberatur, &c. t.3. n. 307. & 757.

Non quod volo bonum, hoc facio, &c. t. 10. n. 462
Non volentis, neque currentis, sed Dei miserantis est, vbi nunc merita, vbi opera prae te vita, vel futura, tanquam lib. arb. viribus ad impleta, vel adimplenda. t. 2. n. 305. & 306.
•Nos Deo iubente ea, quae volumus bona agimus, quoniã quae possumus volumus bona dumtaxat. Nam mala in potestate nostra sunt, quę in voluntate esse non debent &c. t. 4. n. 438
Nostrum est donante ipso ministerium charitatis, & humilitatis adhibere illius est exaudire, & nos ab omni contagione mundare peccatorum. t. 9. n. 275. & 274
Nostrum est velle, & credere, illius autem est dare, credentibus, & volentibus facultatem bene operandi per spiritum sanctum, per quem charitas diffunditur in cordibus nostris, sed eadem regula vtrumque ipsius est, quia ipse praeparat voluntatem, vtrumque, quia non fit, nisi volentibus nobis. t. 1. n. 24.
Nos non sumus sub lege, sed sub gratia, legem per seruum misit, gratiam vere per filiũ. t. 9. n. 14.

N V

Nudum operire in quantum non est ex fide peccatum est, non quia per seipsum factum quod est nudum operire peccatum est, sed de tali opere non in Domino gloriari solos impius negat esse peccatum. t. 7. n. 705
Nullo autem dubitante quisquis à Domino in bono perseueraret praecatur, donum eius esse perseuerantiam cõfitemur. t. 7. n. 907
Nullus miser de qualicunque miseria liberatur, nisi qui Dei misericordia praeuenitur. t. 3. n. 211. & 750
Nullum tibi bonum, vel sentienti, vel intelligenti, vel quoquo modo cogitanti occurrat, quod non sit, ex Deo, ita etiam nulla natura occurrit, quae sit ex Deo. t. 1. n. 464.
Nullus saluatur nisi Deo aucto re. t. 3. n. 145
Nunquid in Adam natura ista

N V, O B & C

ſic condita eſt? abſit, ſed in illo vitiata eſt, & in omnes cucurrit, & currit, à qua non liberatur niſi gratia Chriſti. t.7.n.568

Nuptiarum donum eſſe Dei, ac benedictionem, nullo modo dubitamus creſcere, & multiplicari, & implere terram, quas Deus inſtituit ante peccatum hominis. t.5.n.262

O B

Obedientia commendata eſt in præcepto, quæ virtus in creatura rationali mater eſt, quodammodo omnium, iuſtoſque virtutũ, quãdo quidem ſic facta eſt, vt ei ſubditam eſſe ſit vtile, perniciofum autem ſuam nõ eius à quo creata eſt facere voluntatem. t.5.n.256

O C

Oculi quantumcunque ſani, ſi deſit eis lux, nullo modo poſſunt videre lib arb. ſi deſit gratia nullum bonum facere poteſt. t.2.n.317

Oculus animæ mens eſt ab omni labe corporis pura, ideſt cupiditatibus rerum mortalium, iam remota, atque purgata, quod ei nihil aliud præſtat, quam fides primo. t.1.n 362.

O M & P

O M

Omne quod non eſt ex fide: peccatum eſt. t.2.n.432 & t.7 n.702.

Omnes peccauerunt, & egent gloria Dei iuſtificati gratis, per ſanguinem ipſius, quia gratis ideo gratia. t.8.n.62.

Omnis ſancti ædificij ſtatus, ſicut Deo operante proficit, ita Deo cuſtodiente conſiſtit. t.3.n.36.& 745

Omnia, quæ ad mores noſtros pertinent, quibus rectè viuimus, à patre noſtro, qui in cælis eſt, eſſe poſcenda, ne de lib. præſumentes arb. à diuina gratia decidamus. t.2 n.106.

O P

Opera bona incipiunt ex quo iuſtificamur, non quia præceſſerũt iuſtificamur, & hæc eſt profundum. t.2.n.393

Opera à quibus requieuit die ſeptimo, remota ſunt à ſenſibus noſtris, & ab vſu cognitionis humanæ, prius ex diuina

uina auctoritate credenda sunt, deinde, per hæc quæ nota sunt, vtcunque noscenda diuinitus adiutus. t. 3. n. 406.

Opera bona maximè in officijs misericordiæ, frequentari solent, opera vero misericordiæ ni hil possunt, siue Paganis, siue Iudæis, qui Christo non credunt, siue quibuscunque Hæreticis, vel schismaticis, vbi fides, & delectio, & sobria sanctificatio non inuenitur. t. 3. n. 282.

Opera bona nemo computat ante fidem, vbi fides non erat bonum opus, intentio facit, intentionem fides dirigit. t.8. n. 125

Opera bona, per dilectionem fiunt, dilectio autem est in nobis, per donum spiritus sancti, & sic opera bona, ipse largitur, cum dat spiritum sanctum. t.4. n.852

Opera bona qui agit sine humilitate in ventum puluerè puluerem portat. t. 10. n. 760.

Opera bona, qui sine humilitate agit, in vento puluerem portat. t.10. n. 1012 & 1013.

Opera Domini, non sic sunt cō stituta, vt creatura in arbitrio libero constituta, creatoris superet voluntatem, etiam si contra eius faciat voluntatem. t.8.n.887

Opera enim eorum narramus, sed tu es, qui operaris in eis, vt operentur animam viuam, &c. t. 1.n.161

Opera ex gratia, non autem gratia ex operibus bonis, quoniam fides, quæ per dilectionem operatur, nihil operatur, nisi ipsa dliectio Dei diffundatur in cordibus nostris, per spiritum sanctum, qui datus est nobis. t. 2. n.309.

Opera iustitiæ non sufficiunt ad perfectæ beatitudinis meritum, nisi misericordia Dei etiam in hac iustitiæ voluntate humanarum demutationum, & motuum non reputet vitium. t. 7. n. 667.

Opera non sunt bona, nisi quę per fidem, & dilectionem fiunt, quia alterum sine altero nullius virtutis fructum parit.

parit. t.3.n.224. & 750.
Opera ſine charitate omnia in fructuoſa ſunt, quæ prodeſt ad remiſſionem peccatorũ, & ad ſanctificationem vitæ. t.7. n.264.
Operibus debitũ redditur gratia vero gratis datur, vnde nuncupatur. t.2.n.310
Optandum, vt omnes diligant Deum. t.3. n. 11
Opus bonum tũc vere eſt, cum à charitate iaculatur agentis intentio, & tanquam ad locum ſuum rediens, rurſus in charitate requieſcit. t. 4. n. 645.

O R

Oramus, vt peccatores tentationes ſuperare poſſimus, vt ſpiritus Dei, vnde pignus accepimus adiuuet infirmitatem noſtram. Ne nos inferas in tentationem, non orat vt habeat naturã neq. vt habeat lib.arb. ſed vt non peccet.2.Cor.13. t. 2.n.277.
Orandum eſt pro inimicis noſtris, qui nondum in Chriſtum crediderunt, vt credant, quod inaniter fieret, niſi Eccleſia crederet etiam malas, atque in fidelium hominum voluntates, per Dei gratiam, in bonum poſſe cõuerti, & ita incipiamus. t.2.n.106.
Oratio dominicalis, ſcilicet, & nè nos inducas in tentationem inanis eſſet ex dictis Pelagij, & Cæleſtij, &c. t. 2. n.276.
Orat pro inimicis, non quia illis eſt voluntas bona, ſed vt conuertatur in bonam voluntatem voluntas mala, quam præparatur voluntas à Domino. t.7.n.699

P A.

PAruuli cum baptizantur in Chriſto, de poteſtate tenebrarum eruuntur, hoc opus eſt gratiæ, non naturæ, ſcilicet libere de poteſtate tenebrarum. t.2. n. 321
Paruulorum nulla merita poteſtis aſſerere, per quæ diſcernantur, qui eorum in Dei filios adoptantur ab eis, qui ſine huius gratiæ conſecutione moriuntur. t. 7. n. 708.
Paruulos à partu etiam recentiſſimos ipſa ſacramenta ſanctæ

P A

ctę Ecclesię indicat per Christi gratiam de Diaboli seruitio liberari. t.7. n.547

Paruulus nullus, nisi renatus ex aqua, & spiritu sancto intrat in regnum cęlorum, non accepto regenerationis lauacro, vti nulla merita præcesserunt. t.2.n.304

Paruum valde sensum habemus ad discutiendum iustitiam iudiciorum Dei, ad discutiendam gratia gratuitam nullis meritis præcedentibus, cum præstetur indignis, quā cum æquæ indignis alijs denegatur, &c. t.7.450

Pastor bonus quærens salutem animarum compatitur peccanti, & auxilium diuinę medicinæ præcibus postulat infirmanti, clamatque quotidie indefessa voce pastor bonus, qui animam suam ponere non destitit pro ouibus suis, dices sana eas, & hoc est auxilium præstans. t. 10. 944.

Patientiam, qui tribuunt viribus voluntatis humanæ, non quas habent ex diuino adiutorio, sed quas ex lib. arb. error autem iste superbus

P A

non est patientia pauperum, quæ non perit in æternum. t.4. n.720.

Patientiam si donum Dei esse negauerimus, cogamur fateri sine adiutorio, & munere Dei in voluntatem hominis esse posse aliquid boni, quod est falsum. t. 4. n.724.

Patientiæ, quæ vera est, ideo voluntas humana non sufficit, nisi desuper adiuta, & inflammata, quia spiritus sanctus est ignis eius, quo nisi accensa diligat impassibile bonum ferre non potest, quod patitur malum. t.4.721

Pauor in morte est ex humana infirmitate, spes ex diuina promissione quod paues tuū est, quod speras donum Dei est. t.8.107

Pax concordia fratrum est Eccl. 29. amor proximorum, & vir, & mulier consentientes sibi, & dicitur voluntas Dei. t.10.n.691.

P E

Peccando iniuste aliqui nocet, & si voluntas iniuria eis imputatur, potestas tamen, qua nocere permittūtur non est,

est, nisi à Deo. t.6.n. 384
Peccantibus si non consensistis diuinæ gratiæ nè amitteretur diuinum accessit auxilium; humanæ gloriæ nè admitteretur humanum successit opprobrium. In vtroque consolamini pusillanimes, illinc probatæ, hinc castigatæ, illinc iustificatæ, hinc emendatæ. t.5. n.10
Peccata hominibus si non dimiseritis, nec pater vester dimittet vobis peccata vestra, si vero dimiseritis hominibus peccata eorum, dimittet vobis pater vester cælestis peccata vestra, in potestate nostra positum est qualiter in die iudicij iudicemur. t.10. n.290.
Peccata ideo dicuntur, quia ignorans quisque non rectè facit, & quod rectè facere non potest, hoc est, quia de peccato illo liberè voluntatis originē ducunt, illud enim præcedens meruit ista sequentia, sicut linguam dicimus non solum membrum, quod mouetur in ore, dum loquimur, sed etiā illud, quod huius membri motum consequitur, secundum quem modum dicimus linguarum alia Græca, alia latina, sic etiam dicendum de peccato t.1. n.481
Peccata non aufert, nisi gratia si dei quæ per dilectionem operatur. t.4. n. 858
Peccata non dimittit, nisi charitas, tolle charitatem de corde odiū, tenet ignoscere nō nouit. t.9. n. 425
Peccata non medicis corporalibus, sed gratia Christi curantur. t. 7. n. 734
Peccata omnia homo cogitabit sic habenda tanquam dimittantur, tetiens autem sunt voces piarum deprecationum, in S.Scripturis, quibus ostenditur, quæ præcipiuntur à Deo non fieri, nisi dante atque adiuuante, qui præcepit fieri. t.6. n. 575
Peccata sola separant inter homines, & Deum: quæ soluuntur Christi gratia, per quem mediatorem reconciliamur cum iustificat impiū t.7.n.449
Peccata tu potes habere, fructū bonum non potes habere, nisi ille dederit cui confiteris t.8.

t.8.n.644.
Peccata vt homini dimitterentur, & in nostra vita per eũ qui pro te sanguinẽ fudisset & reconciliaretur Deo opus sibi esse gratiam,& misericordiam Domini. t. 4.n. 868
Peccare nostrum est, sed non peccare non est tantummodo nostrum,sed ibi est adiutorium Dei, & tanquam sanis lumen oculis, quo adiuti videant se prębere volentibus. t.7.n.110
Peccare qui consueuit sepultus est, & bene de illo dicitur fętet, incipit enim habere pessimam famam. t.9.n.243
Peccati consuetudinẽ difficillimum est vincere, & tamen etiam ipsius consuetudines, si se quisque non deserat,& christianam militiam non reformidet, illo duce, atque adiutore superabit. t.4.n. 793.
Peccati initium ex Adam factũ est, quod imitati cœteri sunt, & per gratiam liberati, & iustificati sunt. t.2.n.259
Peccatis non ideo sunt impleta, quia peccatum est,cum bonorum longe maior numerus in cælestibus suæ naturæ ordines seruet, nec mala voluntas, quia natura ordines seruare voluit, ideo iusti Dei leges omnia bene ordinatis effugit. t.5.n.203
Peccatis suis homo meruit, vt non intelligeret: & tamen hoc ei misericorditer factum est, vt peccata sua cognosceret, & conuersus veniam mereretur. t.4.n.261
Peccat nemo corpore moriendo, sed ad peccatum valet mors animæ, quam deseruit vita sua, scilicet Deus eius, quæ necesse est, mortua opera faciat donec Christi gratia reuiuiscat. t.7.n. 501
Peccati vinculum non te in æternum tenebit, quia mortẽ suam æternam occidit,mors temporalis Domini Dei sui; ipsa est gratia, & veritas t.9. n.18
Peccat quis in eo, quod caueri non potest peccatum autem cauere potest,agnosco verba mea sunt, sed Dei gratia quippe agitur Dei quæ nobis per mediatorem medicina opitulatur de impossibilitate

tate iustitiæ. t.7. n.517
Peccato primi hominis obnoxium nasci genus humanum nisi per iustitiam secundi hominis aliquem liberari. t.7. n. 841
Peccato, qui mortui sumus, quo modo in eo? Hoc est cum id præstiterit gratiam, vt moreretur peccato, quid aliud faciemus, si viuemus in eo nisi vt gratiæ simus ingrati. t.3.n.573.
Peccatorem te noueris prima intelligentia, consequens in intelligentia est, vt vi ex fide per dilectionem bene ceperis operari, nè hoc viribus tuis. Sed gratiæ Dei deputaueris. t. 8.n. 129
Peccatores impij dona Dei habent, per eum, qui illuminat omnem hominē venientem in hunc mundum, in eo enim, sumus mouemur & viuimus. t. 3.n.738
Peccatores omnes fuerunt: nemo ex bono venit ad Christū omnes peccauerunt. Sed credendo iustificantur, perfecta iustitia non erit: nisi in illa vita mores boni ad profectus ad ipso inspirātur, ab ipso donātur noli tua merita computare. t. 8.n. 470
Peccator quam difficile surgit quem moles, male consuetudinis præmit: Sed tamen surgit occulta gratia intus viuificans surgit, post vocem magnam. t.9. n. 248.
Peccator quando consentit mortuus iacet, & sepultus iacet quando confitetur, Deus facit magna voce clamando, idest magna gratia vocando, & ministris iubet, vt eū soluant &c. t.9.n. 249
Peccator relinquit Deum, sed Deus non relinquit peccatores. &c. t. 1.n. 72
Peccator tunc vincitur dum viribus suis iustè viuendo conatur sinè adiutorio liberātes gratiæ Dei t. 4. n. 848
Peccator suo peccato homo mendax est dono vero Dei verax est. t.8. n.905.
Peccatori data est venia, datus est spiritus, & spes iustificationis, data est charitas & dilectio in qua omnia bona facias & super facias hęc dabit vitā æternam & societatē Angelorum. t. 8. n. 1149
Peccatorum si nobis detur indul-

dulgentia manifestum est, quod voluntate peccamus, non necessitate, satis enim stultum est ignoscere ei, qui nihil mali fecit, qui nihil sua voluntate fecit. t.6. n. 112. & 113.

Peccatum Adæ sine gratia Dei, idest per se solum sanari non potest, nec sponte ad paradisum reuerti, sanctorum numero sociandus, nec eum gratia merentis vllis accipere, sed totum sua misericordia Deum peragere. t.7. n.937.

Peccatum ad mortem puto esse, cum post agnitionem Dei per gratiam Domini nostri Iesu Christi, quisque oppugnat fraternitatem, & aduersus gratiam, qua reconciliatus est Deo inuidentię facibus agitatur. t.10. n. 501

Peccatum autem caueri igitur potest, sed hoc retractatum fuit, lib. 1. retract. c. 1. potest caueri peccatum præsupposita gratia, & tamen per ignorantiam facta quædam improbatur, sicut diuinis legimus auctoritatibus. Misericordiam consecutus sum quia ignorans feci. t.1. n. 481.

Peccatum, & iniquitatem oderis, vt iungas te Deo, qui tecum illud oderit, & si carne propterea, seruis legi peccati, quia sunt in te delectationis quædam carnales, tūc nullę erunt. t.8. n. 180

Peccatum ex concupiscentia carnis in nuptijs, seu coniugibus licet in regeneratis nō deputetur, tamen naturæ non accedit, nisi de peccato, & ex tali concupiscentia carnis, tanquam filia peccati nascitur proles originali obligata peccato, nisi in illo renascatur, quem sanè ista concupiscentia virgo concepit. t.7.n.558

Peccatum ideo dominatur eis, quia sub lege erant, non sub gratia, à quo peccato homo non fit liber. lege, sed gratia. t.7. n.894

Peccatum iniquitas est, venundatus clamat, redemptor exaudiat, ipse homo se vendidit per lib. arb. t. 10. n. 208.

Peccatum meum per bonum mihi operatur mortem, nisi

P E

adiuuetur gratia Dei. t. 8. n.916.

Peccatum non est naturale, sed est naturæ vitiatæ, vnde facti sumus natura filij iræ, parumque est ad non peccandum voluntatis arb. nisi adiuta sanetur gratia Dei, per Iesum Christum Dominum nostrum. t.7.n.965

Peccatum originale, & illa prima confusio, quæ inobedientia carnis fuit dissentientis ab anima quamquam discordiam sanet gratia Dei, per Iesum Christum Dominum nostrum, ex quo caro concupiscit aduersus spiritũ. t.7.n. 660.540.& 549.

Peccatum peccato, quamdiu connectis ligas te, solue à peccatis, sed non potes, veniet gratia Dei, vt delectet te iustitia, sicut delectabat iniquitas. t.8.n.391

Peccatum per mandatum operatum est in me omnem concupiscentiam, à quo liberat gratia Spiritus sancti, per Iesum Christum Dominum nostrum, quæ diffusa in cordibus nostris, donat iustitiæ dilectionem, qua immoderatio concupiscentiæ superatur. t.4.n.55

P E

Peccatum potest caueri præsupposita gratia. t.1.n.481

Peccatum potest caueri, sed opitulante illo, qui non potest falli dimitte nobis debita nostra. t.7.n.517

Peccatum tãtum quisque odit, quantum iustitiam diligit, quod non poterit lege torrente per litteram, sed spiritu sanante per gratiam. t.2.n.434.

Peccatum, seu malum potest à voluntate separari, vel à substantia non humanæ facilè est voluntati, sed misericordia Dei. t.7.n.642

Peccatum si non habes illius beneficium est, cui dixisti. Domine miserere mei, sana animam meam, quia peccaui tibi. Psal.40. t.9.n.809

Peccatum tolle, quod est tuum, iustitia de meo est. t.9.n. 244.

Peccatum vitari posse, si natura vitiata sanetur gratia Dei per Iesum Christum Dominum nostrum. t.7.n.965

Peccauerunt enim omnes cum ex vno peccatore omnes nasci-

scimur peccares, & egent gloria, idest gratia Dei Patris per Iesum Christum, qui est Patris. t. 7. n. 932
Peccauerunt omnes in Adam in quo omnium hominum præformata, est natura eademque sententia, quam ille accepit obstricti sunt, neque ab hoc vinculo, etiam si proprijs peccatis careant resoluuntur, nisi sacramento mortis, & resurrectionis Christi per Spiritum sanctum renascantur. t. 7. n. 922
Pelagiana hæresis ab Episcopis sanctæ Romanæ Eccl. condemnata, quæ cū omnibus Inferioribus hæresibus reprobantur à S. P. Augustino in compendio, sub eisdem numeris, & tom. t. 1. n. 40
Pelagianas hæresim narrat, scilicet, quod Deus constituerit nullum in regnum suum per sacramentum regenerationis assumerem, & ad hoc salutis donum omnes homines vniuersaliter, siue per naturalem, siue per scriptam legem, siue per euangelicam prædestinationem vocari. t. 7. n. 834.
Pelagiana hæresis, & cœlestiana, tu nos fecisti homines iustos autem ipsi nos fecimus absque gratia Dei. t. 2. n. 276.
Pelagianæ prauitatis reliquijs non mediocris virulentiæ fibra nutritur, si principium salutis male in homine collocatur, si diuinæ voluntati impię voluntas humana præfertur. t. 7. n. 836
Pelagiani sunt inimici gratiæ Dei, quæ venit per Iesum Christum Dominum nostrū, vt eam dicant nō gratiam, sed secundum merita nostra dari. Paruulos autem ita contendunt esse iā saluos, vt saluatoris audeant negare saluandos, & hæc execrabilia dogmata tenent. t. 7. n. 596.
Pelagianorum duos esse errores faciunt, quibus, ipsi anathematizandi sunt, primum, quod catholicos Manicheorum nomine criminantur, secundum quod etiam ipsi hæresim noui erroris inducunt. t. 7. n. 596
Pelagianorum errorem Papa Inn. damnauit, similiter

& Zozimus Papa t.7.n.598

Pelagianorum videte acumen, sed vitreum, quasi lucet vanitate; sed frangitur veritate. t.10.n.205.

Pelagij, & Cœlestij hæresis, in qua dicit, posse hominem in hac vita præceptis Dei cognitis, ad tantam perfectionem iustitiæ sine adiutorio gratiæ saluatoris nostri, per solum lib arb. peruenire. t.2.n.273.

Pelagij, & Cœlestij verba sunt. Ad hoc dedit Deus gratiam suam hominibus, vt quod facere iubentur per lib. arb. facilius possint implere per gratiam. Velo facilius, remo difficilius tamen remo uitur. Iumento facilius, pedibus difficilius itur, sed tamē pedibus peruenitur, sed falsum dicunt de gratia Dei, & adiutorio. t.10.n.215

Pelagiani dicunt gratiam secundum merita nostra dari. t.7.n.617.

Pelagium, & Cœlestium concilium Carthaginense, & Mileuitanum anathematizarūt. t.2.n.276.

Pelagius anathematizat scripta sua, aut si sua esse neget anathematizet, & damnet paterna exortatione, & auctoritate sanctimoniæ tuę, & discat scandalum auferre. t.2.n.279.

Pelagius confiteri videtur gratiam, qua Deus demonstrat & reuelat, quid agere debeamus non qua donat, atque adiuuat, vt agamus, cum de hoc potius valeat legis agnitio, si gratię desit opitulatio, vt fiat mandati præuaricatio. t.7.n.521

Pelagius cum fuissent obiecta ei dicta eius, & Cœlestij de peccato, scilicet, quod dixit Adæ peccatum, ipse soli obfuisse non generi humano, & infantes, qui nascuntur in eo statu esse in Adam fuit ante pręuaricationem, quia videbat cum fuissent obiecta Pelagio, sine vlla retractatione damnauit. t.7.n.536.

Pelagius de gratia nihil dicit, quasi sola sua voluntate se possit sanare, quia cum potuit solo vitiare, quod est hęresis. t.7.n.501

Pelag. & Cœlestius hæretici negant

gant parvulos baptizari, & gratiam negant. t.2.n.270

Pelagius, & Cœlestius, quinque blasphemias ponunt, quarum prima est. Adam, siue peccasset, siue non peccasset moriturum fuisse, tamen peccatum eius neminē, nisi solum nocuit ipsum. Secunda, hominem posse per lib. arb. tanquam per se sibi sufficienter implere, quod vult. Tertia, vel meritis operum à Deo gratiam dari. Quarta, libidinem naturale esse bonum, nec in ea esse, quod pudeat. Quinta, paruulos baptizatorum filios non trahere originale peccatum, neque perituros à vita æterna sine baptismo contra fidem catholicam. t. 7. n. 926.

Pelagius, & Cœlestius tribuerunt infirmitatis humanæ potestatis, vt solum ad Dei gratiam pertinere contendunt, quod cum lib.arb. & non peccandi possibilitate nati sumus, & Dei mandata, quæ à nobis implentur accepimus, cœterum ad eadem mandata seruanda nullo diuino adiutorio egere, quod est hæresis. t.2. n. 275

Pelagius ideo ad laudem hominis adiunxit, & Deum, quia, nisi natura esset, in qua nos condidit, qua velle, & agere possemus, nec vellemus, nec agemus, quamquam natūralem possibilitatem adiuuari Dei gratia confitemur. t.7. n.521.

Pelagius in Episcopali iudicio Palęstino damnari metuens damnare compulsus est, sed in posterioribus suis scriptis, hoc inuenitur dicere. t.6. n. 21.

Perseuerantiam donum Dei esse in his meritis sanctorum, quæ nulla nisi dona Dei esse in his ait. t.7. n. 861

Perseuerare donum Dei esse in bonis, vsque in finem, cur hoc Dei donum ille accipit, ille non accipiat, puto, quod mecum pariter nescis, & ambo hic inscrutabilia iudicia Dei penetrare nō possumus. t.7.n.909.

Perseueraturi, qui non sunt, ac per hoc à fide Christiána, & conuersatione lapsuri sunt, vt tales eos vitæ huius finis inue-

P E & L

inueniat, proculdubio, nec illo tempore, quo bene piæque viuunt in isto numero computandi sunt. t. 7. n. 909.

Perseuerantiam esse donum Dei, qua vsque in finem perseueratur in Christo asserimus. t.7.n.860

Perseuerare, vsque in finem donum Dei esse dixi, similiter, & initium fidei esse dixi. t.7.n. 879

Petrus per solum sui amoris studium non addito Dei adiutorio voluit esse promissum ideo stare non potuit, per hominem, quod sub diuinitate pendebat fuit quidem in voluntate, sed non fuit in virtute. t.10. n.628

P L

Plebes stulte, quibus dicant; nos sumus iusti, qui patimur persecutionem, non erunt in illa die, & cæcis vendatur, reprobus lapis pro gemma preciosa, idest carnalis duritia, pro spirituali patientia. t.7. n.48.

Plenitudo legis charitas, & nemo potest esse continens, nisi Deus det. t.2.n.258

P O

Portio cuiusque erit Dominus, cum legem eius quisque custodierit, sed dono eius, scilicet Dei, & adiutorio spiritus Dei viuificantis. t. 8. n.939.

Posse ad Deum propriè pertinet, qui illud creaturæ suæ contulit duo vero reliqua, scilicet velle, & esse ad hominem referenda sunt, quia de arbitrij fonte descendunt, ergo in voluntate, & operè bona laus hominis est, immo hominis, & Dei, qui ipsius voluntatis, & operis, possibilitatem gratiæ suę adiuuat semper auxilio, ait Pelagius, quod verò homo potest velle bonum, atque perficere solius Dei est, duo sequentia, sine primo non possunt esse, sed primum, potest esse sine velle, & esse ait. t.7.n.520

Posse non peccare nostrum non est, & si voluerimus, non posse non peccare non possumus, non posse non peccare. t.7. n.510

Posse nostrum non solum Deus nobis donauit, atque adiuuat, sed etiam velle, & operari operatur in nobis:

Non

Non quia nos volumus, aut nos non agimus, sed quia sine ipsius adiutorio, nec volumus, nec agimus. t. 7. n. 526.

Posse primo loco (ait Pelag.) velle secundo loco, & esse tertio loco, posse in natura est velle in arbitrio esse in effectu est, &c. t. 7. n. 520

Posse velle, & operari Pelagius tanta subtilitate curauit distinguere, vt quandocunq. legimus, vel audimus diuinę gratię adiutorium confiteri, vt à malo declinemus bonumque faciamus, siue in lege, siue vbilibet constituat sciamus, quid loquitur, nec erremus aliter eum intelligendo, quam sentit. t. 7. n. 520.

Possibilitatem ad vtrumque valere definit, & tamen non ideo tribuenda sunt Deo etiam nostra peccata, sicut, & propter eamdem possibilitatem vult tribuere opera nostra. Pelag. desinet ista dicere. t. 7. n. 526.

Possibilitatem illam naturalem quam Pelagius non vult respicere esse vitiatam peccato. Ambrosius dicit, fuimus nos aliquando filij ire, &c. t. 7. n. 533.

Possibilitatem non solum bonę voluntatis, atque operis, sed etiam voluntatem, & operationem bonam, erga nos gratia Dei prædicanda est. t. 7. n. 526.

Possibilitatem, voluntatem, & actionem Pelag. nullo Dei adiutorio existimet indigere, ipsum verò auxilium, quo possibilitatem naturalē perhibet adiuuari in lege cō stituit, atque doctrina. t. 7. n. 531.

Possumus (inquit Pelagius) omne bonum facere, dicere, cogitare, sed hoc illius est, qui hoc posse donauit, qui hoc posse adiuuat. Quod verò benè, vel agimus, vel loquimur, vel cogitamus nostrum est, & hoc secundum Pelagium. t. 7. n. 520

Potentes, qui sibi videntur, vt sine Dei dono, atque adiutorio humana sufficientia diuina possint implere mandata, & pręcinguntur virtute quorum interna vox est infirmati sunt. t. 5. n. 323

Poten-

Potentiæ animę sine quibus rectè viui non potest, media bona sunt, &c. t. 1. n. 9
Peccatorum remissio licet non fiat, nisi voluntas adsit tamen, vt fiat; voluntas sola non sufficit, ideo pro hac re nec superflua, nec impudens Domino immolatur oratio. t. 7. n. 499.
Præcepta decalogi nemo implet viribus suis, nisi adiuuetur gratia Dei. t. 10. n. 665
Præcepta hæc sunt morum, illa sacramenta sunt promissorum, hæc implentur per adiuuantem gratiam, illa per redditam veritatem, vtraq; per Christum. t. 6. n. 244
Præcepta legis per charitatem impleta sunt, quæ per timorem non poterant impleri, &c. t. 4. n. 409
Præcepta legis sine gratia nullo modo impleret homo, transgressione, nisi humiliaretur, vt pareret gratiā, nec se suis meritis saluum fieri, quod superbum est opinaretur, vt esset non in sua potestate, & viribus iustus, sed in manu mediatoris iustificantis impium. t. 4. n. 868
Præcepta, vt homines possunt implere, si velint, sed præparatur voluntas à Domino, & tantum augetur munere charitatis, vt possint. t. 1. n. 10.
Præceptum implere, omni ex parte, non possumus, nisi adiuuemur à Deo, qui adiuuat nostræ mentis obtutum non secundum nostram, sed secundum suam iustitiam boni aliquid operemur, &c. t. 7. n. 467.
Prædestinati electi sunt ante mundi constitutionem ea prædestinatione, in qua Deus sua futura facta præsciuit. Electi sunt autem de mundo, ea vocatione, qua Deus id quod prædestinauit impleuit. t. 7. n. 856
Prædestinati quando sumus ipsi gloria, quia non eramus, quia auersi eramus, quando sumus vocati, quia peccatores eramus, quando sumus iustificati. t. 10. n. 232
Prædestinatio aut sic prædicanda est, quemadmodum eam sancta scriptura euidenter loquitur, vt in prædestinatis,

sine poenitentia sint dona, & vocatio Dei, aut gratiam Dei secundum nostra dari merita confitendum; quod sapiunt Pelag. &c. t.7. n. 874.

Prædestinatio diuinæ voluntatis est, donum Dei, non humanæ fragilitatis est meritū. t.7.n.963.

Prædestinatio ipsa est sanctorū, quos elegit in Christo ante mundi constitutionem, vt essent sancti, & immaculati in conspectu eius, in charitate prædestinans eos in adoptionem filiorum per Iesum Christum, secundum placitum voluntatis suæ in laudem gratiæ suæ. t.7. n. 864.

Prædestinatione poenitentiæ vocamur, agite poenitentiam. Psal. 53. t.8.n.1294.

Prædestinatio est gratiæ præparatio, quæ præparauit Deus, vt in illis ambulemus, quæ sine præscientia non potest esse, potest autem esse sine prædestinatione præscientia; prædestinat, quippe Deus, quę præsciuit, quæ fuerat facturus, t.7.n.849.

Prędestinatus est Iacob vas in honorem, quia non ex operibus, sed ex vocatione, & vocante Deo dictus est. t.7. n.827.

Præscientia Dei vnum eligit, alterum reprobat, scilicet, Esau reprobat. Iacob elegit, non tamen opera elegit, nisi intelligamus opera, per dilectionem, idest elegit Deus, quem dilexit. t.4. n. 852.

Præscientia Dei voluntatem nostram, & potestatum non tollit, & sic non necessitat nos ad aliquid faciendum. t.7.n.468.

Præsciuit enim nos eius diuinitas sapientia condidit, iustitia damnauit, gratia liberauit. t.7.n.826.

Præsciuit ergo aliquid, qui præscit, quid futurum esset in nostra voluntate, & illo præsciente est aliquid, in nostra voluntate; & qui sic nullo modo cogimur, aut rei enta præscientia Dei tollere voluntatis arbitrium. t.5.n.88.

Promissio non secundum merita nostra, sed secundum misericordiam suam firma est, de qua nemo debet dubita-

re... t.8.n.670
Propositum bonum præcedit misericordia Dei, vt perficiamus, ideo dictus est misericordia eius præueniet me, scilicet Propositum meum & misericordia subsequetur me, &c. t.7.n.625
Propositum, nec bonum, nec studium virtutis, nec mentes bonas, sine gratia Dei incipere, & esse in hominibus confitemur. t.7.n.630
Prouidentiam diuinam Porphirius sine ista vniuersali via liberandæ animæ genus humanum relinquere potuisse non credit: Neque enim ait non esse, sed hoc tantum bonum, tantumque adiutorium nondum receptus, nondum in suam notitiam esse perlatum. t.5.n.189

P V

Pudicitia animi est plus propter Dei oculos, quam hominum bona facere appetitiones turpium cogitationum compescere omnes meliores se esse existimare, nemini inuidere, de semetipso nihil cōfidere, Dei semper auxilio, res omnes commitere ante Dei oculos semetipsum constituere hæretica prauitate secum non maculare, catholicis, per omnia consentire, Deo soli adhærere, castitatem internæ mentis Christi offerre. t.9.n.566

Q V AE

QVæcunque enim bona dicit, malus homo eius excogitati videtur ingenio, sed ab eius moribus aliena sunt. t.3.n.65

Q V

Quicquid in mundo geritur partim diuinitus, partim nostra voluntate. t.4.n.381
Quicunque faciebant, quod lex iubebat, non adiuuante spiritu gratiæ timore pœnæ faciebant, non amore iustitiæ, ac per hoc coram Deo non erat in voluntate, quod coram hominibus apparebat in opere: potiusque ex illo rei tenebantur quodquod nos nouerat Deus malle si fieri posset impune, committere. t.3.n.575
Quid ergo causæ est, cur dubitandum putemus, etiam si nun-

Q V I

nunquam antea, sapientes fuimus, voluntate nos tamen laudabilem, & beatam vitam voluntate turpem, ac miseram miseteri, ac degere fuit retractatum lib. 1. retract. c. 9. nisi addatur supposita gratia, &c. t. 1. n. 443.

Qui ex fide viuit, vt gratiæ Dei deputet non meritis suis non solum quod secundum vitæ istius modum iustificatus est, sed etiam quod restat, vt ab vniuerso delictorum malo liberatur. t. 4. n. 911

Quid habes, quod non accepisti, si autem accepisti qui gloriaris quasi non acceperis &c. t. 2. n. 104. & t. 3. n. 4

Qui perseuerarer vsque in fines hic saluus erit, & hoc donũ Dei est, finis melior est, quã pati pro Christo. t. 7. n. 800

Quis autem tam beatus, qui in corde suo semper ascendit; sed hoc sine auxilio, qui fieri potest nullo profecto modo fieri potest. t. 7. n. 665

Qui videtur stare videat nè cedat. t. 7. n. 850. & t. 3. n. 39

Q V A

& t. 8. n. 278.

Q V O

Quod autem bonum operamur illius est; qui dat credentibus spiritum sanctum. t. 1. n. 24

Quod credimus nostrum est, quod autem bonum operamur illius est qui credentibus dat spiritus sanctus; sed hoc retractum est lib. primo retract cap. 20. & ibi. vtrũq. nostrum est propter arb. voluntatis, & vtramque datũ est per spiritum Dei fidei & charitatis. t. 4. n. 853

Quod credimus, nostrum est, quod autem operamur bonum, illius est; qui credentibus dat spiritũ sanctum profecto non dicerem nisi iam scirem, etiam ipsam fidem inter Dei munera reperiri, quæ dantur in eodem spiritu. t. 7. n. 843

Quod loqui possumus, Dei est; quod bene, & male facit Pelagius nostrum est contra Mattheũ 10. non enim vos estis, qui loquimini, sed spiritus patris vestri. c. 15. t. 7. n. 524

Quos prædestinauit illos, &

vocauit, quos vocauit, illos iustificauit. Ipse enim dedit vt simus, & ipse vt boni esse possimus. t. 7. n. 825. & 826
Quot quot ergo adiuti, solo adiutorio legis sine adiutorio gratiæ confidentes in virtute sua, suo spiritu agitur, nō sunt filij Dei. t. 7. n. 893
Quod vero Dominus dicit, sine peccato mori potuisse illi etiam nasci potestas misericordiæ, non condictio naturæ fuit. t. 7. n. 501

R A

Radicem mali ex lib. arb. naturæ bonę à Deo creatæ ortam esse, dicit catholica fides. t. 7. n. 653
Radicis vitiatæ macula ita propaginis traduce, per generationem sarmenta diffusa est, vt nec infans quidem vnius dici à culpa sit primæ præuaricationis alienus, nisi per indebitam Saluatoris gratiā fuerit liberatus. t. 7. n. 825
Radix nostra, charitas est, fructus nostri, opera nostra, opera, vt valeat opus est, vt de charitate procedant. t. 8. num. 314 5.

R E

Reatus, quamuis eo manente, malo soluitur in remissione omnium peccatorum, per Dei gratiam, qua liberamur ab omni malo, cum Dominus non solum propitius sit omnibus iniquitatibus nostris, & sanat omnes languores nostros. t. 7. n. 770
Reliquiæ per electionem gratiæ saluæ factæ sunt, si autem gratia non ex operibus, alioquin gratia non est gratia. t. 9. n. 312.
Remissio peccatorum non est sine aliquo merito, sed merita incipiunt à gratia, sit gratiam sine meritis cogitemus, & fides fit in homine. t. 2. n. 299.
Res prospera donum Dei est, consolantis, & res aduersa donum Dei est admonentis Dei. t. 2. 155
Resurrectione nouissima omnes erunt in corpore, non est vlla merita comparanda, sed ad recipienda pro bonis meritis præmia, vel pro malis luenda supplicia. t. 7. n. 851.

R E, & S A

Resurrectiones duæ sunt, quarũ vna est animæ, quando resuscitatur à vitijs in quibus mortua iacebat. Altera corporis quando corpus cõfiguratum erit corpori claritatis Christi, quando in die iudicij reformabitur. t. 10. n. 948.

Retribuit mihi Dominus secundum iustitiam bonæ voluntatis, qui prior præbuit misericordiam, antequam haberem bonam voluntatem, & secundum puritatem factorum meorum retribuet mihi, qni tribuit, vt bene facerem educendo me in latitudinem fidei. t. 8. n. 58

S A

SAcramenta veteris legis nõ iustificabant, sed gratia Domini nostri Iesu Christi, ac illa sacramenta diuinitus data fuerunt priori populo, ad significationem futurorum, quæ per Christum oportebat impleri. t. 2. n. 47

Saluus non erit in multitudine virtutis suæ, & sic ægrotus non præsumat de suis viribus. t. 2. n. 257

Salutem homo sine Dei gratia si non posset custodire, quã accepit, quomodo sine Dei gratia poterit reparare, quod perdidit? t. 3. n. 144

Salutem vestram ipsorum cum timore, & tremore operamini. Deus enim est, qui operatur in nobis velle, & perficere. t. 8. n. 839

Salutem vestram ipsorum operamini, Deus est enim, qui operatur in vobis velle, & operari. t. 10. n. 171. & 172 & t. 8. n. 969.

Salutis nostræ initium Deo miserante habemus, vt acquiescamus salutiferè inspirationi nostræ potestatis est, vt adipiscamus diuini est muneris, vt non labamur adepto salutis munere sollicitudinis est, & cœlestis pariter adiutorij, vt labamur, potestatis nostræ est. t. 3. n. 140

Sancti omnes adiuuãtur à Deo sed intus, vbi nemo videt. t. 8. n. 357.

Sancti omnes Dei, qui ante aduentum fuere ante incarnationis Domini nostri Iesu Christi, fide non alia, nisi

quæ

quæ nunc eſt, ſaluificati ſunt, vt Abel, Enoch, Abraham, &c. t.7.n.944

Sancti omnes ſupra nominati hoc peccatum, id eſt hunc vitioſe appetitum affectionis, qui magna ex parte frenarunt, vt non obedirent deſiderijs eius, nec exhiberent ei membra ſua arma iniquitatis etiam iuſti appellari meruerunt, & hoc adiutorio gratiæ Dei. t.7.n.507

Satis me diſputaſſe arbitror aduerſus eos, qui gratiam Dei vehementer oppugnant, qua voluntas humana non tollitur, ſed ex mala mutatur in bonam, & cum bona fuerit adiuuatur, &c. t.7.n.900

S C

Scimus quoniam diligentibus Deum, omnia cooperatur in bonum, his, qui ſecundum propoſitum vocati ſunt ſancti, ſcilicet Dei, propoſitum, ſcilicet vocatis, non vocatorum. t.9.n.368

S E

Sed ſuſpicentur homines, quælibet merita bona, quæ putantur præcedere, vt iuſtificentur, per Dei gratiam, &c. t.7.n.902.

Sicut in his, quos elegit Deus, non opera, ſed fides inchoat meritum, vt per munus Dei bene operentur: ſic in his, quos damnat infidelitas, & impietas inchoat pœnæ meritum, vt per ipſam pœnam, etiam male operentur, ſed fidei meritum, etiam ipſum eſſe donũ Dei eſt. t.1.n.24

Sicut non eſt à carne, ſed ſupra carnem, quod eam facit viuere beatæ, hoc non eſt ab anima, ſed ſupra animã, quod eam facit viuere beatæ, quia, vt vitam carnis anima eſt ita beata vita hominis Deus eſt. t.3.n.167. & 749.

Sine me nihil poteſtis facere, cõtra Pelagium, qui dicit gratiam Dei, ſecundum merita noſtra dari. t.2.n.104

Si quis dixerit, ſine gratia Dei, credentibus, volentibus, &c. nobis miſericordiam dicit conferri, diuinitus autem, vt credamus, velimus, vel hæc omnia ſicut oportet agere valeamus per infuſionem, & inſpirationem Spiritus ſancti in nobis fieri confitetur reſiſtit Apoſtolo. t.3.n.143.

Si vos

Si vos filius liberauit, tunc verè liberi eritis, scilicet gratia intelligendo, non autem meritis vestris. t.1.n.31

S P

Sperare de te noli, sed de Deo, non si sperares de te anima tua conturbatur ad te, quia nondum inuenit, vnde sit secura de te, sed spera in Deo. t.8.n.258.

Spes ad bene operandum, nos non habeamus in homine firmantes in carnem brachij vestri, nec à Domino discedat, cor nostrum, sed ei dicat: Adiutor meus esto nè derelinquas me. Psal. 26. &c. t.7. n. 887.

Spiritus adiuuat infirmitatem nostram. Nam quid oremus, sicut oportet, nescimus, sed ipse spiritus postulat pro nobis, idest spiritus postulare facit nos: t.7. n.939. & t.2.n.269. & t.2.n.269.

Spiritualis creatura, si perfecta atque beata est, sicut Angelorum sanctorum, quantum attinet ad seipsam, quo sit, sapiensque sit, non nisi intrinsecus incorporaliter adiuuetur, intus ei, quippe loquitur Deus miro, & ineffabili modo. t.3.n.442

Spiritus Domini vbi est, ibi est libertas, hanc autem ministrationem, non ex meritis nostris, sed ex misericordia eius est. t.3.n.582

Spiritus enim omnia scrutatur, etiam altitudinem Dei, non quia ille scrutatur, qui nouit omnia, sed quia tibi donatus est spiritus, qui fecit scrutari, & quod dono ipsius tu facis, ille facere dicitur. t.8.n.351.

Spiritu facta carnis, vt mortificemus exigitur; vt autem viuamus offertur, & quotquot spiritu Dei aguntur donum Dei est, & filij Dei sūt, contra Pelagium: omnia enim operatur vnus, atque idem spiritus diuidens singulis opera, prout vult. t.7.n. 850.

Spiritus patris vestri est, qui loquitur in vobis. Matth. 10. ostendit non possibilitatem, sed cooperationem, & cooperationis effectum, &c. t.7. n. 527.

Spiritus sanctus nō gemit, quasi indigeat nobis, aut orationibus

bus nostris, sed quia ipse nos mouet ad orandus, cum gemimus, quod ipso mouente faciamus; ipse facere dictus est. t. 1. n. 570 & 571
Spiritu suo, non qui agunt, sed quod quot spiritu agunt, sed ne nihil boni agant, à bono aguntur vt agant. t. 8. n. 962
Spiritus vitæ qui viuificat omnia, creatoque est omnis, creati spiritus ipse Deus est, vtique spiritus non creatus, in cuius voluntate summa potestas est, quæ creatorum spirituum voluntates, bonas adiuuat, malas iudicat: omnes ordinat, & quibusdam tribuit potestatem, quibusdam non tribuit. t. 5. n. 85
Sponte homo cadere potuit, idest lib. arb. non etiam surgere sponte potuit. Ad quam miseriã, iusti dãnationis pertinet ignorantia, quã patitur homo ab exordinatio natiuitatis suæ naturę, ab isto malo non liberatur quisquam, nisi gratia Dei. t. 1 n. 9.
S T
Stipendium iustitiæ vita ęterna, est, idest gratia Dei, vita æterna; dicit Apostolus in Christo Iesu. t. 2. n. 302
S V
Sunt autem electi de mundo ea vocatione, qua Deus id quod prędestinauit impleuit. t. 7. n. 855
Superba mente, nunquam de meritis vestris præsumatis, sed de cætero magis cum humilitate cauere, si vos peccatis obnoxios cernitis, nullatenus desperetis, tantum facite pactũ in corde vestro cum Deo, vt amplius non peccetis, sed fiducialiter veniam speretis. t. 9. n. 795
Superbiam qui habet sine causa, habet alias virtutes immo eas non habet, sed videtur habere aliquid, quod Deo amicus sit, sed illis vtitur potius contra Deũ. t. 9. 649
Superbi putantes de suo, non de Dei gratia posse placere Deo, qui est Deus scientiarũ & sic cogitationes vane sunt. t. 5. n. 333
Suscitare nullus se potuit nisi ille qui mortua carne nõ mortuus est scilicet Christus. t. 10. n. 475

T E

Tene, & habe, quod accepisti, & datori gratias age, quamuis enim accipere, & habere tuum sit, id tamen habes, quod accepisti, quoniam superbienti impiè gloriante Apostolus. 1. Cor. 4. Quid habes, quod non accepisti, si autem accepisti, quid gloriaris, quasi non acceperis, &c. t.4. n.732

Tene, quod habes, nè alius accipiat coronam tuam. Apoc. 3. t.7. n.918

Tabulæ veteris testamenti scriptæ fuerunt digito Dei, secundæ tabulę digito hominis, lex posita est in veteri testamento, vt conuinceret transgressores, quæ subintrauit, vt abundaret delictum, in secundis tabulis homo per adiutorium Dei tabulas fecit, quia noui testamenti charitas legem fecit. t.4. n.124

Tentationes, & concupiscentias, quamuis habeamus lib. arb. tamen sine gratia superare non possumus aliter, &c. t.2. n.316

Testamenti veteris tempore, & ante legem à peccatis fuisse liberatos, non virtute propria, quia maledictus homo omnis, qui spem suam ponit in homine. t.7. n.587

V E

Velle vide infra voluntas.

Vehementer, ac acerrime resistendum est illis, qui putāt sine adiutorio Dei per seipsam vim voluntatis humanę, vel iustitiam posse perficere, vel ad eam tenendam proficere. t.3. n.572

Venite ad me omnes, qui laboratis, & onerati estis, &c. sed nemo venit ad me nisi pater meus, qui misit me, traxerit eum, hanc Pelag. gratiam debet confiteri, & etiam Christianus, quam negat. t.7. n.522

Verecundia magna est pœna, qui erubescit pro Christo fit dignus misericordia, & quāto pluribus confitebitur in spe veniæ turpitudinem criminis tanto facilius consequitur misericordiam remissionis. t.4. n.744

V E T

Veritas liberat à vanitate, sed secundum gratiam, non secundum debitum, per misericordiam, non per meritum, &c. t.7. n. 760

Veritas optimè te clamat. Non enim possum sentire esse in potestate nostra. Nisi quod cum volumus. Quapropter nihil tam in potestate nostra, quàm ipsa voluntas, sed hoc fuit retractatum in lib. 1. retract. cap. 9. Ea enim nullo interuallo mox vt voluimus præsto est, voluntas enim, qua peccamus, & rectè viuitur, quod his verbis egimus, voluntas ergo ipsa, nisi gratia liberetur à seruitute, qua facta est serua peccati, vt vitia superet adiuuetur rectè; pièque viui non potest à mortalibus, & hoc diuinum beneficium est quo liberatur. t. 1. n. 467

Veritas propter seipsam diligenda est, non propter hominē, aut propter Angelum, per quem annunciatur. Qui enim propter annunciatores diligit eam potest etiam mēdacia diligere, si qua forte ipsi sua protulerit. t. 4. n. 859.

Veritatem, qui putat cognoscere posse errat; cum adhuc nequiter viuat, nequitia est istum mundum diligere, & ea, quæ nascuntur, & transeunt pro magno habere; & ea concupiscere, & pro eis laborare, vt acquirantur. t. 3. n 545.

V E & I

Videndi, & si potestas non est, est tamen gratia promerendi, vt videre possimus, & qui habuit gratiam meruit copiam. t. 2. n. 345

Vides igitur iam existimo in voluntaté nostra esse constitutum, vt hoc, vel fruamur, vel careamus tanto, & vero bono; hoc fuit retractatum lib. 1. retract. cap. 9. voluntas est, qua peccatur, & rectè viuitur, quod his verbis egimus, voluntas ergo ipsa nisi gratia Dei liberetur à seruitute, qua facta est serua peccati, & vt vitia separent adiuuatur, rectè pièque viui non potest à mortalibus t. 1. n. 442

Vidi, & cognoui, quoniam tu regebas me, & quod cecidi fuit

fuit ex me, & quod surrexi fuit ex te Domine. t. 9. n. 526
Vir castus, & sine peccato potestatem accepit à Deo esse filius Dei, vtique admouit, nè cum quisquam factus fuerit, ita castus, & sine peccato, sed non sine mediatore, Dei, & hominum homine Christo Iesu fieri posse, &c. t. 7. n. 516
Virginitas sancta; qua te filia volentem vicit, natu posterior actu prior, genere ex te honore ante te, ętate subsequens sanctitate præcedens, in qua etiam tuum esse cæpit, quod in te esse non potuit, hęc Dei dona sunt, & vestra quidem, sed non ex vobis, &c. t. 1. n. 431
Virtus animi, non te facit beatum, sed qui tibi virtutem dedit, qui tibi velle inspirauit, & posse donauit. t. 6. n. 603.
Virtus est salus animæ, & infirmitas corporis, quandoquidem, per virtutem animæ parit salutem, donum Dei est. Non enim est aliunde salus animæ, nisi ex Deo, flagellum Dei nè contemnas, &c. t. 9. n. 655.
Virtus, & felicitas vbi est, nil aliud quæritur, quæ veri Dei munera sunt. Nam omnia agitur, complectitur virtus; omnia obtinenda, felicitas; quæ non dat Iuppiter, & si donum Dei sunt, non autem Deæ vel dij. t. 5. n. 71
Virtus nobis non erit, nisi adsit ipse, iuuemur, nec beatitudo, nisi adsit ipse quo fruimur, totũ mutabile atque corruptibile nostrũ quod per se ipsum imbecille, & quædam materies miseriarum dono immortalitatis, atque incorruptionis absorbeat. t. 2. t. 31.
Virtutes, scilicet, oratio, & eleemosina, virginitas, & cæteræ virtutes corporis fidelibus, & infidelibus communes possunt esse. t. 1. n. p. 951.
Virtutem excellentissimã hoc est patientiam non à nobis incepere esse, sed adiuuari spiritu Dei, & ab ipso capite, ab ipso originem sumere, scilicet Christo. t. 7. n. 630
Virtutes quas sibi homo habe-

re videtur, per quas impe-
rat corpori, & vitijs, ad
quodlibet adipiscendum.vel
tenendum, nisi ad Deum
retulerit etiam ipsá vitia sũt
potius, quam virtutes. t.5.
n. 400.

Vis non timere potestatem? bonum fac, & habebis laudem, ex illa bonum, quicquid passus fuerit laus illi prouenit ex potestate facientis: malos verò, qui merito patitur iniquitatis non deputet seuitiæ potestatis malus verò, quod tale patitur, quale quia non in corde cor habet, sed in oculis. t. 4. n. 12.

Vita corporis anima est, vita animæ Deus, moritur corpus eam recedit anima cum recedit. t. 10. n. 266

Vita æterna est, totum præmiũ, quod non potest præcedere meritum, & prius homini dari, quam dignus est. t. 1.n.531.

Vita vbi erit sine morte, sine errore veritas, sine perturbatione fœlicitas causa bonorum rerum est bonitàs Dei, malarum vero mutabilis voluntas Angeli mali postea hominis. t.3.n.113

Vitæ duę sunt, quarum vna corporis, altera animæ, vita corporis anima: vita animę Deus, & quomodo si anima deserat moritur, corpus, sic anima moritur si deserat Christus. t.3.n.236.& 751 & t.7.n.528.

Vitia, & peccata cum Dei adiutorio, qui à se repellit, & quod bonum est cogitare simul, & implere contendit iustæ signum crucis labijs suis apponit, quia talia opera conatur agere, quæ signũ Christi meteantur accipere. t.10. n. 762.

Vitia tunc victa deputanda sũt, cum Dei amore vincuntur, quem nisi Deus ipse non donat, nec aliter nisi per mediatorem Dei, & hominum Iesum Christum, &c. t. 5. n.447.

Vitium, si est misereri, proculdubio vitium est, infideliter misereri, & si etiam ipsa, per seipsam naturali compassione opus est bonum, etiam isto bono, malo vtitur, qui infideliter vtitur, & male facit,

V I N &c O

cit, ſed Deus bene vtitur illis operibus. t.7. n.705

Viuere quiſquis rectè, honeſtèque vult, ſi id ſe velle præfugacibus bonis velit aſſequatur tantam rem tanta facilitate, vt nihil aliud ei, quam ipſum velle ſit habere, quod voluit, fuit retractatum, lib. 1. retract. cap. 9. vt ſupra ſuppoſita tamen gratia, dicendum,dicendum,&c.Sap. t.1.n. 443.

V N

Vnum exigitur, & vnum offertur, ſed vtrumque donum Dei eſt: exigitur enim fides, & fides donum Dei eſt,contra Pelagium, ſcilicet, quod exigitur in hominis poteſtate eſſe videatur ab eo tamen exigatur, &c. t.7. n. 850

Vnxit me oleo lætitiæ, quo ipſe Chriſtus vnctus erat, vt ab vncto eſſem vnctus, & à Chriſto dicere Chriſtianus, & ſic gratia eius præuenit me. t.3. n.613

V O

Volentes iuſtificari à gratia exciderunt, ſi in lege iuſtitia non eſt aliter Chriſtus gratis mortuus eſſet. t.3. n.144

V E

Velle adiacet mihi, perficere autem bonum non inuenio, ideſt velle eſt in poteſtate noſtra, ſed perficere bonum non eſt in poteſtate noſtra ad meritum pertinet originalis peccati, & hoc eſt delicti pœna. t.4. n. 441. & 705. & t.1. n. 16. & t.7. n. 661.& 669.& 767.& 949. & 950. & t.10.n.176.& t.4. n. 814.

Velle adiacet mihi, perficere autem bonum non inuenio Rom.7. Spiritu Dei ambulate,& deſideria carnis,nè perfeceritis, non dicet, non ſibi adiecere bonum, ſed non perficere, neque hic dicit, non ſibi adiacere bonum, ſed non perficere,neque hic dicit concupiſcentiam carnis nè habueritis, ſed nè perfeceritis. t.4. n.711

Velle mihi adiacet perficere autem non inuenio, velle, quod volo poſſum, niſi tua potentia me confortet, & quod poſſum aliquar do nolo, niſi tua voluntas fiat in cælo,& in terra,& quod volo, & poſſum ignoro,niſi tua ſapientia me illuſtret, &c. t.9.n.

t. 9. n. 531. & 532.

Velle adiacet mihi, perficere autem bonum non inuenio, ideſt non mihi adiacet perficere bonum. Non ait facere, ſed perficere bonum, quia facere bonum, eſt poſt concupiſcentias non ire, perficere bonum eſt, non concupiſcere. t. 7. n. 693

Velle adiacet mih, iperficere autem non inuenio, quamuis; Philip. 2. Et ipſum velle non ex nobis, ſed Dei donum eſt, quoniam ab ipſo habemus velle, & perficere. t. 7. n. 830.

Velle, & credere operatur Deus in homine, & in omnibus miſericordia eius pręuenit nos, conſentire autem vocationi Dei, vel ab ea diſſentire propriè voluntatis eſt. t. 3. n. 594.

Velle, & nolle prædocuit, cui ad vtrumque poſſe lib. donaret arb. quod male vtens incautus, dum ſponte ſerpenti præbet ſuadenti conſenſum Domini præterijt præceptũ amiſſo poſſibilitatis bono, ſolum arb. ad velle potius eſt vulneratum. t. 7. n. 932

Velle, & non velle, poſſe, & non poſſe in manu hominis erat; qui primam contempſit, & ſecundam elegit, contempſit vitam, & elegit ſibi mortem, contempſit dulce, & elegit ſibi amarum. t. 10. n. 988.

Velle, & perficere ab ipſo habemus pro bona voluntate, &c. t. 7. n. 829

Velle, & poſſe, duo ſunt, quippe vnde, nec qui vult continuo poteſt, nec qui poteſt continuo vult, quia ſicut volumus aliquando non poſſumus, ſic aliquando poſſumus, quod nolumus. t. 3. n. 591.

Velle habet homo per lib. arb. poſſe vero habet per naturale ſubſidium. t. 7. n. 513.

Velle miſereri in poteſtate dantis eſt, quando, vel quantum &c. t. 4. n. 538

Velle, neque poſſumus, niſi vocemur, & cum poſt vocationem voluerimus, non ſufficit volũtas noſtra, niſi Deus, & vires currentibus prębeat, & perducat, quo vocat, & ſic ibi eſt etiam voluntas noſtra.

stra. t.4.n.853
Velle nos aliquid, vel nolle scimus, sed voluntas nostra, etiam cum bona, est quantum valeat, quantas vires habeat, quibus tentationibus cedat, quibus non cedat si nos non fallimus fili dilectè nescimus. t,7. n. 813
Velle obedire litterę iubenti, sine viuificante spiritu Dei, veluti ex viribus lib arb. iustitia vera non est secundum quam iustus ex fide viuit, quoniam per Spiritum gratiæ homini ex Deo vera iustitia est. t.7.n.617
Velle parum est, nisi Deus misereatur, sed Deus non misereatur, qui ad pacem vocat, nisi voluntas pręcesserit, quia in terra pax hominibus bonæ voluntatis. t.4. n.414
Velle, quia neque possumus, nisi vocemur, & cum post vocationem voluerimus non sufficit voluntas nostra, & cursus noster, nisi Deus vires currentibus præbeat, & perducat, quo vocat. t. 1. n.24.
Velle quisquam non potest, nisi admonitus, & vocatus, siue intrinsecus per sermonem sonantem aut per aliqua signa visibilia efficiatur, vt etiam ipsum velle Deus operetur in nobis. t.4. n.414
Velle, vel nolle sic in volentis, aut nolentis est potestate, vt diuinam voluntatem non impediat, nec superet potestatem. t.7. n.919

V O

Voluntas adeò est in nostra potestate, quod nihil est in nostra potestate, quam voluntas est. t.1.n.8
Voluntas adhærens communi, atque incommutabili bono impetrat prima, & magna hominis bona, cum ipsa sit medium quodam bonum. t.1.n.464.
Voluntas ad proprium conuertitur, cū suæ potestatis vult esse, ad exterius cum aliorū propria, vel quęcunque ad se non pertinet cognoscere studet. Ad interius, cum volunratem corporis diligit, & sic homo excipitur ab alia vita, quia superbus curiosus, & lasciuus efficitur. t.1. n.464.
Voluntas alijs præparatur, alijs non

non præparatur è Domino discernendum est, quid veniat de misericordia,& quid de iudicio misericordia, & iudicium. t.7.n.845
Voluntas auertitur ab incommutabili bono, ad commutabile bonum, cum non nisi animi, & voluntarius, & ob hoc culpabilem esse fatemur, omnisque de hac re disciplina vtilis ad id valeat,vt eo motu improbato, atque cohibito voluntatem nostrã ad fruendum sempiterno bono à lapsu temporalium conuertemus, hoc fuit retractatum, lib. 1.retract.c.9.sed ad hoc addatur, scilicet supposita gratia. t.1.n.466
Voluntas bona creaturæ, non potest esse, nisi in quo Deus operatur velle. t.4.n.123
Voluntas bona Dei præcedit bonam volũtatem nostram, vt peccatores vocet ad poenitentiam,& ipsa sunt arma, quibus expugnatur inimicus. t.8.u.20
Voluntas bona donum Dei est, mirum si negare quisquam audeat. At quia non præcedit voluntas bona vocationem rectè tribuitur, quod bene volumus, nobis, non potest quod vocamur. t.4.n.448.
Voluntas bona ideo misericorditer impenditur, vt mala uoluntas hominis dirigatur. Nam quis nesciat, nec liberari, nisi bona habuerit voluntatem. t.2.n.536
Voluntas bona opus Dei est, quum ea, quippe ab eo factus est homo mala vero voluntas prima, quoniam omnia mala opera præcessit, in homine,defectus potius fuit quidem ab opere Dei ad sua opera, quam opus vllum, &c. t.5.n.265
Voluntas bona sine adiutorio sancti spiritus non potest esse, & eam exagitat, inflammat diabolicus spiritus fallacibus visis, & suasionibus immundis, vel errore dementem.vel appetitu cuiuslibet mundanè delectationis ardentem. t.4.n.723
Voluntas cum & ipsa à Domino præparetur cur me corripis. t.7.n.905
Voluntas ergo ipsa, nisi gratia Dei liberetur à seruitute,

qua facta est serua peccati, & vt vitia superet, adiuuatur, rectè, pièque viui non potest à mortalibus. t.1. n. 8

Voluntas hominis à Deo præparatur, vt Deus honorificetur à sancto, Dei gratia est, vt ait Ambrosius. t.7.n.515

Voluntas hominis inualida est facta, & imbecilla in bono, adhuc paruo perseueraret, per virtutem Dei, cum & voluntas primi hominis fortis, & sana, in bono ampliore nō perseueraret, habens virtutem, quamuis non de futuro adiutorio Dei, sine quo non posset, perseuerare, si vellet, non tamen tali, quo illo Deus operare, vt vellet. t.7.n.917.

Voluntas hominis prior est ad malum, ad bonū vero prior est voluntas Dei creatoris eius, siue vt eam faceret, quę nulla erat, siue vt reficiat, quæ lapsa perierat, etiam si hanc intelligamus Deum denunciasse mortem. t.5. 235

Voluntas hominis sicut sine vllo Dei adiutorio, viribus lib. arb. tam multa grauia, & horrenda perfert, siue in animo, siue in corpore, vt mortalis vitæ huius, & peccatorum delectatione perfruatur, cur non eodem modo, eadem ipsa voluntas hominis eisdem viribus lib. arb. non ad hoc sperans, se diuinitus adiuuari, sed sibi naturali possibilitate sufficiens, non tamen intelligunt, &c. t.4 n.721

Voluntas humana, seu lib. arb. non tollitur, per gratiam, sed ex mala mutatur in bonam, cum bona fuerit, adiuuatur euidētissimis testimonijs patet. t.7. n.900

Voluntas igitur nostra, nec voluntas esset; nisi esset in nostra potestate. Porrò, quia est in nostra potestate, libera est, nobis, non enim est nobis liberum, quod in potestate, non habemus, aut potest nō esse, quod habemus, & ideo præscientia Dei voluntatem nostram non cogit, sed immutat. t.1.n.468.

Volentes in lege iustificari sicut à gratia excluderunt sic eis, qui gratiam commendat, præcipit fides Christi, fidem putant esse naturam verissimè dicitur super naturam iustitia est. t.3.n.314 & 754.

Voluntas in tantum libera est, quia in quātum liberata est, & in tantum voluntas appellatur, non sicut. Manichei desipiunt alienæ naturæ additamentum, sed nostræ vitium, à quo non sanamur, nisi gratia Dei,& Saluatoris. t.1.n.16.

Voluntas ipsa à Deo præparatur, iuxta illud, non est volentis, neque currentis, sed Dei miserentis est, quia ex vtroque fit, idest ex voluntate hominis, & misericordia Dei. t.3.n.115

Voluntas ipsa,cum volumus,sine vllo interuallo temporis præsto est,sed hanc,quoque, ad bene viuendum desuper accipimus potestatem, cum præparatur voluntas à Domino, &c. t.1.n.29

Voluntas mea ad bonum peragendum de se præsumens,& non de Deo,nihil proficit,ad malum vero etiam,quod nō vult,aliquoties inclinatur, vt velit. t.7.n.949

Voluntas,non sicut homo retro sponte cecidit, ita sponte resurgere potest, porrectam nobis desuper dexteram,scilicet Domini nostri Iesu Christi firma fide teneamus, c.9. lib.1.de rettact. t.1.n.464

Voluntas non sufficit ad resurgendum, nisi sit misericordia Dei, neque misericordia Dei, si non sit voluntas hominis vtraque requiritur. t.3.n.115.

Voluntas nostra implet, quod agit, nisi diuinitus adiuuetur, non quia non agit, & sic diciturDei miserentis est, qui adiuuat voluntatem nostram. t.7.n..977

Voluntas præparatur à Domino, à quo omne datum optimum, & omne donum perfectum est, vt omne os obstruatur, & subditus fiat omnis mundus Deo, quia ex operibus nō iustificabitur omnis caro coram illo. t.7.942

Voluntas præparatur à Domino, & per occultas inspirationem gratię Dei, illuminatur. t.2.n.324

Voluntas præparatur a Domino, quia Deus est, qui operatur in nobis posse, velle,& operari. t.7.n.699

Voluntas propria fieri non potest,vt non grāndi ruinæ pōdere super hominem cadat, si eam voluntati superioris extol-

extollendo præponat, &c. t.3.n.438.

Voluntas, qua credimus, & iam donum Dei est, non autem, ex illo naturaliter insita lib. arb. adhibeatur aliter metuẽdum est, nè existimemus inuenisse nos aliquid, si vero est donum Dei infideles, &c. t.3.n.593

Voluntas, quæ libera est in malis, quia delectatur in malis, in eo libera in bonis non est, quia liberata non est, nec potest homo aliquid boni velle, hoc est, gratia Dei per Iestũ Christũ Dominũ nostrũ, omne enim, quod ex fide nõ est, peccatum est. t.7.n.586.

Voluntas, quæ regitur administratione diuinæ prouidentiæ, quæ congruis sedibus ordinat omnia, & pro meritis sua cuique distribuit. Ita fit, vt neque illa bona, quæ à peccantibus appetuntur, vllo modo mala sint. t.1.n.464

Voluntas, quia præparatur à Domino, ideo pro illo, scilicet, Petro non posset esse inanis oratio. t.7.n.909

Voluntatis sine gratia nunquã implet. t.2.n.433

Voluntate hominis sanata, & adiuta, neque de ipsa possibilitate contendo, possibilitas ipsa simul cum effectu in sanctis proueniat, dum charitas Dei, quantum plenissimè natura nostra sana, atque purgata capere potest, diffunditur in cordibus nostris per spiritum sanctum, qui datus est nobis. t.7.n.508

Voluntas, vt præcepta homines implere possint, præparatur à Domino. t.1.n.10

Voluntatem adhibendam bonam vbi est, hoc ipsum, quod iustę viuamus, & ipsa claritas, quæ in omnibus Dei donis, ita excellit, vt etiam Deus dicta sit, qua vna adimpletur in nobis, si quid diuinæ legis, & admonitis implemus, nolunt nos diuinitus adiuuari Pelagiani, sed nos ipsos dicunt arb. proprio vobis ad ista sufficere, quod hæreticum est, & contra veritatem. t.2.n.430

Voluntatem bonam Deus præparat adiuuandam, & adiuuat præparandam, & voluntas hominis bona præcedit multa Dei dona, sed non omnia, quæ autem non præcedit, ipsa in eis est, & ipsa.

t.3 n.115
Voluntatem bonam, nemo, melius, quicquam facit, qua meliores essent, nisi operante adiutorio creatoris habere, non possent. t.5.n.215
Voluntatem bonam, qua meliores essent, nemo quicquã facit, nisi operante adiutorio creatoris, habere non possent. t.5.n.215
Voluntatem bonam tunc Deus dederat homini, in illa quippe cum fecerat, qui fecerat rectum, dederat adiutoriũ, sine quo in ea, non posset permanere, si vellet, vt autẽ vellet in eum lib. reliquit arb. t.7.n.915
Voluntatem hominis sciens, sine Dei adiutorio infirmam esse, sine Dei adiutorio, non solum nè dicerent voluntatis arbitrium, verumetiam, nè dicerent, voluntatis arb. sufficit nobis videre, quid addit. t.10.n.192
Voluntatem humanam sic diuinitus adiuuari ad faciendam iustitiam, vt præter quod creatus est homo, cum lib. arb. voluntatis, vt accipiat spiritum sanctum, quo fiat in animo eius delectatio, dilectioque summi illius boni. t.3.n.572.
Voluntatem iustam, nemo potest habere, nisi nullis præcedentibus meritis, acceperit veram, hoc est gratiam gratuitam desuper. t.7.n.586.
Voluntatem mutare in melius, in potestate hominis quippe est, sed ea potestas nulla est, nisi à Deo detur, de quo dictum est, dedit eis potestatem filios Dei fieri. t.1.n.23
Voluntatem, nec nostram, nec actionem diuino adiuuari credit Pelagius, auxilio, sed solam possibilitatem voluntatis, atque operis, quam solam his tribus vos habere affirmat ex Deo, tanquam hoc sit infirmũ, quod Deus posuit in natura nostra, coetera duo firma, & sibi sufficientia, vt nullo auxilio indigeant ipsius Dei, contra Apostolum Philip. 2. cum timore, & tremore vestram salutem ipsorum operamini. t.7.n.520.
Voluntatem nostram ipse Deus pręparat, & vtrum nostrum, quia hoc non fit, nisi volentibus nobis. t.7.n.843

V O V O

Voluntatem nihil posse cælestibus auxilijs destitutam. t.2.n.274

Voluntatem nostram si quis dixerit, vt à peccato purgemur Deum expectare contendit non autem, vt etiam purgari velimus, per sancti spiritus infusionem in nobis fieri confitetur, resistit ipsi spiritui sancto. t.3.n.143

Voluntate nostra nequaquam in nobis perficere sanctitatẽ dicimus, qua si Deus gratię suæ aliquid imperauerit, & non illis quibus imperauit & gratiæ suæ auxilium subministrat, vt quod per li.arb. homines facere iubeatur facilius posset implere per gratiã ait Pelagius contra veritatem catholicam, & est hæresis. t.7.n.521

Voluntate propria ait Pelagiũ, aut bonum facere hominem, aut malum, in bono vero opere, à Dei gratia semper adiuuari, in malum vero diaboli sugestionibus incitaui. t.7.n.594

Voluntatẽ paratam habẽt martires in martirio, sed præparatur voluntas à Domino. t.10.n.304

Voluntatem, qua credit Deo dici potest homo non habere, quam non acceperit, quãdoquidem vocante Deo, surgit, de lib. arb. quod naturaliter cum crearetur, accepit. t.3.n.593.

Voluntatem sicut agnoscimus, cum lex præcipit: sic agnoscamus, & gratiam cum petimus. t.2.n.277

Voluntatem suam iactabat infirmus Petrus, sed inspiciebat valetudinem medicus iste promittebat ille, præenoscebat, qui nesciebat, audiebat, qui præsciebat docebat. t.9.n.283.

Voluntate propria, quid est homo vtens in hac vita antequam eligat, & diligat Deũ nisi iniustus, & impius, ab errans à creatore creatura nisi creator eius memor sit eius, & eligat eum gratis, & diligat gratis, quia non potest eligere nisi prius electus dilectusque curetur. t. 4 n.723.

Velentes iustitiam suam constituere iustitiæ Dei non sunt subiecti. t.3. n.578

Voluntates nostę in causarum ordine sunt qui certus est, ejus-

eiusque præscientia continetur, quoniam & humanæ voluntates humanorum operũ causæ sunt, & qui omnes causas præsciuit, rerum profecto in eis causis, & iam nostras voluntates ignorare nõ potuit, sed præsciuit contra Ciceronis rationes. t.5.n.86

Voluntates hominũ lapsas præuaricatione veteris hominis per Christum nouum hominum reparari, & preparari, ad Dei voluntatẽ sicut scriptum est præparatur voluntas à Domino, & Deus est, qui operatur in nobis velle & perficere. Phil.2. t.7. n.935

Voluntate sua cadit, qui cadit; voluntate Dei stat, qui stat non ipse seipsum, sed Deus eleuat bonum est, non altũ sapere. t.7.n.865

Voluntatis arb. tunc est verè liberum, cum vitiis, peccatisq; non seruit, tale datum est à Deo, quod amissum, nisi à quo potuit dari, non põt reddi, vnde veritas dicit, si vos filius liberauit, verè liberi eritis. t.3.n.152.& 748

Voluntatis arb. humanæ nequaquam destruimus, quando Dei gratiam, qua ipsum adiuuatur arbitrium non superbia negamus in gratia, sed grata potius pietate prædicamus. Nostrum enim est velle, sed voluntas ipsa etiã monetur, vt surgat, & sanatur, vt valeas, & dilatatur, vt ea pius, & impleatur, vt habeat, nam si nos non vellemus, nec nos vtique acciperemus ea, quæ dantur, nec haberemus. 4.734

Voluntatis bonæ initium, & cõgitationis, non homini ex seipso nasci, sed diuinitus, & præparari, & tribui in eo Deus ostendit euidenter. 3.157

Voluntatis, de lib. arb. quædam tantam præsumentes: vt ad non peccandum, nec adiuuandos nos diuinitus opinẽtur, semel ipsi naturæ nostræ concesso lib. arb. voluntatis, quod est omnino veritati contrarium, & hæresis. 7. 466

Voluntatis diuinæ apparens diuersum iudicium sensus hominum de voluntate Dei superbe nimiũ disputantes magnitudo quæstiones obturbat. 7.832

Voluntatis ea moueretur si non pec-

peccaſſet illa membra, quo cętera, & ſine ardoris illecebroſo ſtimulo cum tranquillitate animi, & corporis nulla corruptione integritatis infunderetur gremio maritus vxoris. 5.265
Voluntatis igitur arb. tunc eſt vere liberum, cum vitijs peccatisque non ſeruit, tale datum eſt à Deo, quod amiſſum proprio vitio, niſi a quo dari potuit, reddi non poteſt 5.255
Voluntatis ſuæ poteſtatem habens, nō autem neceſſitatem, vt ſeruet virginem ſuam. 1.Cor. 7. ſed non omnes capiunt verbum hoc, ſed quibus datum eſt, quibus enim non eſt datum, aut nolunt, aut non implent, quod volūt quibus autem datum, ſic volunt, vt impleant, quod volunt. 7.888
Voluntates ſuæ viribus, qui viribus tantum exiſtiment eſſe tribuendum tam ſuperbe ſapiunt, vt negent ſibi eſſe neceſſarium, diuinum adiutorium ad bene viuendum non poſſunt credere in Chriſtū. 9.263
Vtrumque ergo noſtrū eſt, propter arbitrium voluntatis, & vtrumque tamen datum eſt per ſpiritum fidei, & charitatis. 7.843

C H R I

Chriſtus accepit ſpiritum ſanctum, vt homo, & effudit, vt Deus, &c. 3.337
Chriſtus accepit, quod dediſti, ille accepit, qui tibi dedit vnde duris, ille accepit, qui in fine tibi ſeipſum dabit, &c. 10.486
Chriſtus dat nobis ad eum fiduçiam, non meritum noſtrum, ſed illius miſericordia. 8.669
Chriſtus deleuit chirographū, & omnia debita. 2.197
Chriſtus deſcendit in ſpiritu reparare genus humanum, & dare gratiam ſuam omnibus intelligentibus, quia gratia illius non ex meritis eorum. 8.462
Chriſtus de Spiritu ſancto ſecundum hominem, nil aliud quam ipſa gratia demonſtratur. 3.117
Chriſtus gratia ſua cuſtodit ſanctos, lapſos autem in ſtatum priſtinum reparat ignorantes

tes docet, peccantes arguit, pigros hortatur. 4.687

Christus gratis mortuus est, si homines sine fide Christi ad veram fidem, ad virtutem veram, ad iustitiam veram, ad sapientiam veram, quacũque ratione perueniũt, quod non est dicendum; sed hoc asserere est hæreticum. 7.700

Christus formatur in credente per fidem interiorẽ homine vocato in libertatem gratiæ. 4.874

Christus intus occultis sine docet. 1.394

Christus reddit bonum pro malis, qui iustificat impium; & pendens in cruce dixit, Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt, & Stephanus etiam dixit, nè statuas illis hoc peccatum. 8.867

Christus si tollas gratiam, & tãtã gratiam, qua vnum oportebat esse Christum, & ipsum esse quem nouimus tolle istam gratiam, & Christus non erit, nisi homo, sicut, & nos. 10.477

Christus tunc venit, quando debuit venire voluntatis suę rationem secutus non meritorum nostrorum, quia propter merita venire non debuit, &c. t.4.n.538

FINIS, LAVS DEO.

